

ГЕОРГИ МИШЕВ ДУНАВ МОСТ

chitanka.info

1. ПРИРОДАТА РАБОТИ

По пътя за манастира се разбра, че бяха забравили в града сватбения букет, и Росица, кръстницата, настояваше да се върнат.

— Никакво връщане! — каза Джими и намигна в огледалото за обратно виждане. — Има поверие такова: никакво връщане в деня на сватбата.

Знаеше, че жена му, вярваща в паранормалното, не може да не се укроти при този аргумент. Видя в огледалото ироничната усмивка на Стела, булката.

— Ще караме и без цветя — каза Стела. — И без това сме в най-безцветния сезон на годината.

Зад стъклата на колата наистина бе ранна пролет; клоните на храстите и дърветата стърчаха голи като в офорт, суха игла; по сенчестите места се белееха изтляващи преспи от последния сняг. Дори и кукурякът край пътя изглеждаше бледожълт, без самочувствието на пролетно цвете. Затова пък, когато спряха на паркинга до манастира, пред очите им грейнаха веселите личица на рояк диви теменуги, от които Джими набързо спретна сватбена китка.

— Природата работи за нас — каза Ники, младоженецът.

И четиримата се засмяха. Бяха пили на вилата по два пръста уиски за настроение; мартенското утро бе момински свежо; наоколо беше тишината и величието на планината; те бяха млади.

Джими заключи с дистанционното своето индигово ауди, втора употреба, нещо вътре изхълца и се успокои. Росица оправи прическата си в огледалните стъкла и понесе кашона с шампанското и двете чаши с розова панделка. Откъм църквата на светата обител се носеше детски плач — навярно имаше кръщавка и това обясняваше присъствието на двете коли на паркинга.

В двора, настлан с плочи от синкав камък, шуртеше чешма с чучур от водопроводна муфа, три четвърти, на мястото на откраднатия стубел от цветен метал. Откраднат беше и бакъреният купел за

кръщавки и ритуалът се извършваше в пластмасов леген със захабен слой от дълга употреба, който във винарските изби наричат тиргия. Послушник с рехава брадица и избелели джинси наливаше в легена топла вода от алуминиева тенджера, старият свещеник топеше голото телце и го вдигаше нагоре; заоблените сводове на църквата усиливаха плача до крясък.

— Какъв стрес, какъв ужас! — каза Стела и се дръпна от входа, да не гледа церемонията. — Това дете ще намрази къпането за цял живот!

Росица и Ники бяха отишли към чешмата, слушаше я само Джими.

— И тоя леген... — продължи тя. — Подари им един истински купел вместо тая пластмаса. Бизнесмен си, спонсорирай църквата. Направи едно добро за клетите пеленачета.

— Не съм рекъл, не съм го направил! — каза Джими. — И медна ламарина имам. Въпрос на едно изчукване.

— Изчукай го, куме! — Очите ѝ се смееха и търсеха неговите; той смръщи вежди уж сърдито: „Ало, булката, внимавай какви ги плещиш пред кръстника!“

Послушникът с джинсите, привършил със задълженията си, излезе да подготви следващата церемония; паспортите, медицинските, пръстените. Беше подвижен, малко повече за църковен служител, макар и от най-ниското стъпало, остронос и с тънки устни; целият лъхаше на долнокачествен тамян.

— Кумувал съм пет пъти! — каза му Джими. — Ще ти разкажа играта.

— Спокойно, господин Диамандиев! Тук е свято място!

Джими бе готов да се сопне, но внезапно му стана приятно, че го познават и в манастира, това затънтено място в планината, където не бе стъпвал от години. После се сети, че Росица бе идвала, за да запази час за венчавката, и имената им навярно бяха записани в манастирските тефтери.

Обърна му гръб и се загледа в своите хора, които нещо се суетяха, бъркаха по чанти и джобове и взаимно се обвиняваха.

— Паспортите, нали? — каза им той. — Знаех си, че няма да минем без тоя номер.

— Тоя път пръстените — каза Ники. — А добре си спомням, че ги взехме.

— Нищо не си спомняш! — раздразнено каза Стела. — На масичката останаха!

— Сигурна ли си?

— Там някъде...

Джими му подаде дистанционното.

— Бягайте, имаме време.

Но послушникът се появи отново и махна с ръка.

— Младоженикът при мен! Има да се попълват документи! Есграоните си кажете!

Ники върна дистанционното и го последва като редник — старшина.

В колата, която вече препускаше по обратния път, Стела включи автозапалката и пална две цигари — едната втикна между коравите устни на Джими. Той ѝ върна струйка дим с едно „тенк ю вери мъч“.

— И не се натягай толкова! — каза тя. — Ще ни почакаат.

— Мисля, че за десетина минути ще успеем.

— Аз не бързам! — каза Стела.

— Закъде ще бързаш — животът е пред теб! — засмя се Джими. От цигарата се посипа пепел на панталона му; тя я изчисти, но ръката ѝ остана на бедрото му.

— Каква плът! Отдавна имах мерак да ти пусна ръка!

Той дръпна коляното си, за миг изгуби управлението на колата, но успя да го овладее; отне от газта.

— Да не превърташ нещо?

— Отдавна съм ти навита, казано в прав текст.

— Глупости!

— Глупава и откачена.

— Ще спра и те свалям.

Тя се засмя.

— Пряко или преносно?

Показаха се къщите на Кенар. Беше село по северен скат на Балкана, разтегнато покрай километричното легло на планински поток. В горната му част, в дефилето на страничен приток, беше вилната зона,

с асфалтов път, свършващ пред портите на Диамандиеви. Бяха масивни порти от борови талпи, импрегнирани с лазурен лак, с обков от железни шини и модерно заключване с шифърно устройство, което Джими бе монтирал за по-голяма безопасност.

Той слезе и докато се занимаваше с шифъра, усети с кожата на врата си топлината на Стела. Скара ѝ се да се върне в колата, той ще донесе пръстените и без да губят минута, поемат обратно.

— Ако ги намериш! — каза тя. — Защото само аз знам къде са!

— Къде са? — глупаво попита той.

— Където съм ги скрила, естествено!

Той я изгледа: тъмни ириса, по-светли по краищата, носле с тънки ноздри, уста във формата на ягода, която сама те кара да я схрускаш. И гладка кожа с едва доловим оттенък на кафявото — далечен отглас от някой мургав прапраародител. Усети миризмата ѝ, от която зашумя кръвта в слепите му очи. Пусна я да върви напред и нагоре по стълбата към етажа със спалните, а ръцете му вече набираха късата пола и обхващаха чорапогащника, хлъзгав и пращящ между пръстите му. Тя смъкна всичко от себе си с невероятна бързина, но и с женска пресметливост, да не измачка нищо, което по-късно щеше да ѝ потрябва в църквата. Успя да придърпа и двойна гънка на вълнения китеник върху ръба на креватната табла, където той я полагаше, задъхан и надвесен над нея; след което се изви вихрушката и подробностите се изгубиха.

Почнаха да се завръщат малко по-късно. Той лежеше неподвижен върху меките ресни на китеника и я наблюдаваше, когато се върна от банята: с безпогрешни движения закачи кукичките на сутиена, изопна трикото до трапчинката на пъпа, ловко набра на пръстите си паяжината на чорапогащника и обви бедрата чак горе до кръста — една манипулация, която би отнела на всеки мъж сума време.

— Не гледай пийпшоу, а ставай се мий! — каза тя, уловила погледа му.

— Оставих цигарите в колата — каза той, защото усети, че можеше да продължи с излежаването, ако имаше цигари.

— Никакво пушене! Ставай да пооправя малко. Че ония там вече люлеят кадилницата.

Нейният делови тон, отмерените и точни движения му допадаха; беше му приятно да гледа добре сложената ѝ фигура, бързите

светкавици на погледа ѝ; още имаше нещо момичешко в нея, но си личеше, че един ден ще стане енергична, стегната и оправна жена.

— Страхотна си! Знаех, че един ден ще те имам.

— Знаел си. Това всеки мъж го казва. Постфактум. Защото е недоказуемо.

— Спираше ме само мисълта за Николайчо. Приятелче е.

— Приятелството като юзда за мъжкия егоизъм. Тема за размисъл. Трудно ми е да повярвам. Да не говорим пък за женския, който не подлежи изобщо на опитомяване.

Беше завършила реторика във Великотърновския университет и макар че вече трета година не можеше да намери работа по специалността, клишетата от лекции и семинарни упражнения стояха непокътнати в главата ѝ. Но сега нямаше време за философстване.

— Върви се мий! Николайчо няма силно обоняние, но твоята ти знае ароматите...

Джими се надигна и зашляпа с чехлите, които тя му хвърли в краката. Докато той ги нахлузваше, Стела разглеждаше голото му тяло, което можеше да бъде тяло на културист, ако не престояваше в канцеларията на фабричен заместник-директор. Къдрава растителност от къси черни косъмчета обвиваше гърдите му и слизаше през слънчевия сплит към слабините; тя посегна с пръсти и я разроши.

— Гол си бил още по-готин!

— Тия пръстени сега ли ги правихте?

Роси стоеше пред църковните двери, нервна от забавянето им и от младоженеца Николай, който бе обръщал повече внимание на послушника, отколкото на нея.

— Забавихме ли се? — престори се на изненадан Джими. — Не съм мърдал от колата...

— Но възелът ти е мръднал — каза тя и му оправи вратовръзката. — Сутринта не беше ли с друг възел?

— Разхлабва се нещо.

Дочул разговора, Ники опипа своята връзка. Стела извъртя очи и също я огледа.

— Готина е, но на Джими е направо бижу!

— Аз му вързах възела — каза Николай.

— Малкият ми сърчко! — И тя допря буза до неговата. Беше един-два сантиметра по-висока от него, затова носеше обувки с нисък ток; и косата си не бе посмяла да направи по-внушителна, да изглеждат еднакви, като застанат пред свещеника. Не отдаваше на тия неща голямо значение, но не искаше и да създава допълнителни комплекси на бъдещия си съпруг. Бе забелязала вече, че Ники се заглежда в кръстницата, като мъж под средния калибър, привлечен от едрогърди жени с масивни бутове и задници...

В църквата се оказа проветрено, свещите бяха изгасени за икономия, горе към купола имаше счупени стъкла и димът от кадилницата се бе възнесъл, всмукан от течението, към небесния простор. Пукнато беше и едното стъкло на телените очила на отец Йоан, игумена, който се появи с епитрахила над старото расо, самият той старец към осемдесетте, белоблад и с гол череп, но с пухкави розови бърни; когато запя срещу младоженците, от устата му се разнесе ароматът на нес кафе, изпито в паузата между ритуалите.

Послушникът мина с газовата си запалка и пална пред олтара големите свещи, излети от тъмна вощина; изнесе Светото евангелие, подвързано с телешки бокс, с хартиени ленти на местата за църковно служене.

— Благословен Бог наш! — проточи глас отец Йоан, но забеляза, че венчалните корони още не са изнесени, а послушникът разговаря нещо с младоженеца. — Кошницитее, Евстати, не забравяй за кошницитее!

— Сега, отче! — стрелна се послушникът към олтара и донесе двете сватбени корони от жълт метал, с алени капки боя, където трябваше да бъдат рубинените кристали на истинските корони.

— Да продължиим! — пропя отново свещеникът и спря поглед на кръстника. — Господин Диамандиев, разбрах, че си искал да извършиш едно богоугодно дело...

Идеята за новия купел, вероятно предадена от младоженеца на послушника Евстати, вече бе стигнала до отца.

— Няма проблеми, отче! — каза Джими.

— Светата църква има потребност от такива мъже. Евстати, запиши телефона на господина, защото само записаното остава.

Отец Йоан разтвори томчето джобен формат и зачете текстовете, като извисяваше глас в края на изреченията, където трябваше да има

точка. Слушателите улавяха отделни думи, но всяка завършена мисъл им се изплъзваше, очакването да чуят нещо смислено, поучително и мъдро се превръщаше в напрежение, напрежението — в досада и желание час по-скоро да свърши всичко. Вместо вълнението от тържествените минути на сливане на двете души, поемащи по общия друм на съвместния живот, накрая оставаше нагарчащият привкус на скуката, която незнайният българин се бе опитал да подслади с поговорката „Къорав поп, тъмна черква, ситно евангелие“.

По старинния сценарий трябваше да има комка с „Лакрима кристи“, червено вино, но финансовите затруднения на манастира бяха опростили процедурата: младоженците се чукнаха с шампанското, като преплетоха ръце в наздравица брудершафт. Размениха си целувки. Евстати също пи от шампанското и целуна булката, а кръстницата — по двете бузи: тя имаше ябълкови бузи, на които бе сложила, дискретен фон дьо тен и малко руж в цвят карамелизирана захар.

Накрая Джими отброи няколко банкноти в бялата подпухнала шепа на свещеноиконома, размениха си телефоните, а отецът им обеща да ги кръсти безплатно и по най-бързата процедура, ако не са кръстени по християнски.

— Имайте предвид, че кръщението не е опиум за народа, както твърдяха тоталитаристите — каза отецът, — а удар срещу козните на злото. Лани кръстихме един баровец, скоро се чухме, бизнесът му станал по-успешен. Казвам ти го, господин Диамандиев, защото слушам, че и твоят бизнес се развива добре.

— Да не чуе дяволът, отче! — прихна Росица и на едната ѝ буза се очерта чаровна трапчинка.

— Нека не споменаваме рогатия! — предложи отецът миролюбиво. — Да не си помисли, че сме в зависимост от делата му.

— Прав си, отче! — каза Джими, наведе се и целуна десницата му.

Отец Йоан направи кръстен знак, когато десницата бе вече свободна.

Шумните сватбени трапези, с по неколкостотин сватбари и десет хиляди кюфтета, от предишните десетилетия бяха вече анахронизъм. Избягваха се големите ресторанти, а столовете на неработещите

предприятия също не функционираха. Икономическата стагнация намали присъстващите на сватбената софра до разумна пределност — младоженците, родителите и кумовете; изключения се допускаха за някоя високопоставена личност от родата, депутат или политик. Мястото на действие — холът на апартамента, понякога извън селището, във вилния имот, какъвто беше днешният случай.

Вилата на Диамандиеви, строена през седемдесетте години от полковник Иван Луков, имаше веранда — чардак и будка за лична охрана до портите. Под верандата беше лятната кухня с камина и тераса от лесидренски плочи, преминаващи в зелена морава към двора. Добър архитект, приятел на полковника, бе вложил много старание и професионализъм да съчетае старата чорбаджийска къща с постиженията на съвременната архитектура: вилата бе покрита с турски керемиди и измазана с вар, със синкави рамки покрай прозорците; ковани фенери имаше покрай входа и на дървени стълбове покрай калдъръмените пътеки; между чемширите беше зиданата чешма от моравочервен пясъчник с петолъчна звезда под извития кобиличен покрив. Но най-впечатляваща бе тухлената пещ за печени агнета, побираща до четири тави, с чугунена врата, излята специално в леярната на ЗАР, Завода за арматурни разфасовки на Стари хан. Тя се нагриваше с нафтова горелка, но проектантът бе предвидил и твърдото гориво — цепеници или дървени въглища; през миналата есен Джими я напали веднъж и със сухи листа и успя да опече една пещ тикви. Това бе най-голямото падение на пещта; през нейния близо двайсетгодишен живот под нажежения ѝ свод бяха минали тави с десетки агнета, дунавски шарани, телешки глави в тесто, в шкембе или алуминиево фолио, както и безброй гювечи, кавърми, диви и питомни зайци, фазани, пъдпъдъци, еленски и сърнешки бутове, мръвки от диво прасе. След Лукановата зима на деветдесета година нещата тръгнаха на зле: Луков се помина скоростижно, храните поскъпнаха многократно; беше почти неприлично да събираш приятелски софри в смутното кризисно време, още повече, че и списъкът на приятелите непрекъснато се променяше... Все пак за венчавката на Николай и Стела, с които Диамандиеви дружаха напоследък, Джими успя да спазари от Кенар едно агне, тази заран запали пещта в седем, метна тавата в десет, два часа и половина по-късно пространството под

чардака ухаеше на агнешко печено — апогея на ароматите в българската кухня.

Салатата с пресен лук и репички беше нарязана; само я поляха с оцет и олио; тавата с агнето сложиха направо на масата — на шведската маса, както я нарече Стела: всеки си сервираше сам. Богат беше и изборът на питиетата: гроздова и сливова, червено и бяло вино, бира и разхладителни. Сликовата, извадена от фризер, се изливаше като автомобилно масло и направо събра очите на младоженеца; той придърпа бутилката и си наля два-три пъти, нетърпеливо я всмукваше и се вгълбяваше в себе си, което не можеше да не предизвика ревността на булката. По едно време Стела сложи длан на чашата му, стана леко сборичкване, ракията плисна и заля белия лист, забравен на масата. Оказа се венчалното свидетелство от дядо Йоан.

— Хубаво почваме, няма що! — каза Стела. — Осквернихме брачния документ!

Употреби стандартния уличен глагол, който през последните години почна да си пробива път във вестниците и телевизията, в новите, наречени вулгарни романи, както и в речта на някои недодялани депутати. Чувствителното доскоро ухо на българина започна да свиква с псувните: псуваше се навсякъде и от всички — от тийнейджърите до пенсионерите, в студентските аудитории и по купоните, а произнесен от момичешка уста, глаголът не звучеше ругателски или възбуждащо еротично; беше израз на независимост и свободомислие.

— Спокойно! — каза Джими и забърса документа с края на покривката. — Ако се е повредил, ще извадим нов, игуменът е вече наш човек, нали му обещах спонсорство.

— И Евстати е приятелче! — каза Ники.

— Приятелчето ми се видя шавъркливо — отбеляза Стела. — Да не излезе педалче... Какво ти шепнеше на ухото?

— Питаше ме за учител по английски. Казах му, че ще питаме госпожа Веса...

— И поповете почнаха да бягат по чужбина — каза Росица. — За какво му е тоя английски? Явно не му се остава в служба на Бога, дядо игумен не плаща с долари и дойче марки!

— И църквата го е закършила, като всичко останало. От какво са тия два синода, двама патриарси, тия боричкания за власт. От

сиромашия. Пълният кошер не се рои — това е правило! — За пръв път от няколко часа Ники се бе оживил и макар да се усещаше, че езикът му е леко надебелял от сливовата, в разсъжденията му имаше смисъл и подредба.

— Чакай, Ники! — отново се намеси Стела. — Какво значи сиромашия? Как може католиците на Запад да са богати, а нашите православни старци — бедни като църковни мишки?... Забележете: това е било открай време — този лаф не е сегашен! Бедността е резултат от некадърността им! Имат имоти, стада, гори и знам ли още какво! Кой им е крив, че не могат да го управляват! Разчитат на стотинките в котлето на дядо поп. Или на една свещоливница, за която щяха да се избият двата синода.

— Да се оправят, тяхна си работа! Малко са нашите грижи, та да мисля и за попските — каза Росица и доля чашите, за да отклони темата. От компанията само тя не беше висшистка, страхуваше се от политически и интелектуални разговори, където не се усещаше стабилна. Като дъщеря на бивш служител в органите на сигурността, живееше с предпазливото съображение да не я сметнат за противник на днешния режим. Все от това съображение тя предложи и църковния брак на Стела и Ники, настояваше това да стане уж по-тържествено, в църквата на Стари хан, а всъщност, за да добие по-голяма публичност; имаше идея и двамата с Джими да се кръстят и да минат под църковно венчило и докато мъжът ѝ още се дърпаше, макар и некръстена, носеше на шията си седемсантиметрово златно разпятие на синджирче четиринайсет карата.

— Не ми наливай повече — каза Джими и дръпна чашата си. — Достатъчно пих, а има и работа да вършим след почивката.

— Каква работа, нали сме в режим на сватба? — засмя се Стела, като пародираше парламентарния жаргон, станал популярен от директните предавания по телевизията.

— На сватба само младоженците имат работа, не кръстникът! — каза Роси. — Нашето беше дотук. Сега вие се запрятайте, че днес венчавам, догодина искам да кръщавам!

— Моят черноработник! — Стела се наклони към Ники и го целуна. — Каква сватба — нито веднъж не чух да викнете „горчиво“! Време е да си целуна моя черноработник и да го отведе към брачното ложе! Хайде, Ники, мама... Стани да си легнем!

Кръстниците изръкопляскаха на тази сцена и завикаха „горчиво“, макар и със закъснение, а младоженецът разбра, че целта на показната целувка бе да го отдалечи от бутилката със сливова.

Към три и половина Джими стана пръв, зареди кафеварката и зачака другите да слязат за следобедното кафе. Излежаването той не признаваше за удоволствие. Или спиш, или ставаш и се залавяш за работа — това бе негова философия, която бе усвоил от малък, някак от само себе си, подтикван от неясни вътрешни потребности. Когато каза на трапезата, че след почивката ги чака работа, той съвсем не се шегуваше. Беше го намислил отдавна, още с решението си да кумува на младите Николови. Инженер Николов, специалистът по фина механика, му трябваше за по-дълго време, а каква по-трайна връзка от едно сродяване? Инженерът бе работил само няколко месеца в завода, където Диаманд Петров Диамандиев, известен на жителите на Стари хан повече като Джими, беше заместник-директор. Заводът бе легализиран преди три десетилетия като предприятие за арматурни детайли, необходими в строителството, но и децата на староханчани знаеха, че истинското му производство е военно, че е подразделение на военнопromишления комплекс от системата на Варшавския договор. След многогодишни експерименти, смяна на няколко поколения работници, след бракуване на тонове некачествена продукция ЗАР бе усвоил производството на взривни вещества, патрони, ръчни бомби, противопехотни и противотанкови мини; последното му завоевание бе пистолетът „Макаров“, чрез коопериране с един казанлъшки завод. Впрочем и за останалите производства Заровци имаха кооперирани взаимоотношения с още дузина сродни предприятия от страната и от някои социалистически страни — разменяха си гостувания и производствени стажове, обменяха опит и секретна информация за новостите; понятието „ноу-хау“ се избягваше като термин от противниковия капиталистически лагер. Инженер Николай Николов, дошъл направо от студентската аудитория, бе един от първите специалисти, усвоили безупречно новия пистолет. За жалост по същото време се срути Берлинската стена, повлякла верижно и страните от соцлагера, производството по линия на Варшавския договор секна, сетне съвсем спря, заредиха се криза след криза — енергийна, политическа, продоволствена, първа финансова, втора финансова, банкова и тъй нататък... На няколко пъти Джими

Диамандиев бе готов да напусне службата си и да търси друга работа, както бяха напуснали за година-две повечето работници и служители на ЗАР. Ставаше все по-ясно, че годините на възхода на предприятието бяха отминали безвъзвратно, че досегашният собственик, държавата, вече не можеше да стопанисва собствеността си: не можеше да осигурява суровини, енергия и поръчки; бяха загубени и пазарите на готовите изделия. Но също така бе ясно, че тия халета, складове, триетажната административна сграда, погребите, маскирани с акациева горичка отгоре — цялата тази площ от трийсет декара, оградена с циментен модул с лек кльон навън, по който можеше по едно време да се пусне ток от двеста и двайсет волта, всичко това не можеше да бъде забърсано за нула време, разчистено или пренесено другаде. Щеше да остане тук, щеше да претърпява метаморфози, но все някой трябваше да го управлява, да го брани и стопанисва и да го *притежава*, под една или друга форма. „Този някой може да съм и аз, каза си Джими, не съм глупав, нито мързелив, понатрупах опит като администратор, ако се откажа доброволно, оставям цялата мръвка на Станоевци, дъртата партийна номенклатура, която вече бе загубила позиции не само в ЗАР, но и в целия соцлагер.“ (Станоев беше дългогодишният директор, който също не се отказваше от поста си, а нямаше вече нито сила, нито процедура, която да го отстрани.) Млад и пълен с енергия, Джими организира борд на директорите, изработи цял пакет от оздравителни мерки, краткосрочни и перспективни програми, откри нови производства и услуги за гражданството; когато секнаха банковите кредити, разпродаде на търг излезли от употреба машини и суровини; за една Нова година дори успя да даде тринайсета заплата на работниците и персонала, шепата спартанци, както ги нарече в наздравицата пред коледната елха, най-издръжливите Заровци, които щяха да бранят своето предприятие като бащиния, в най-истинския смисъл на това понятие. Бяха седмици, месеци и години на подем и бъркотия, на митинги, шествия и избори, на захвърляне на червени книжки и демонстративно носене на сини ризи, на размахване на ръка с два пръста, изобразяващи знака „Виктория“. „Времето е наше“, пишеше по стените на Стари хан. „Времето е мое — казваше Джими вкъщи на Росица. — Ако не съм аз, ще е Станоев. Защо той, а не аз?“ — „Ами аз къде съм?“, питаше простодушната Роси. „Помислил съм и за теб, дарлинг! — успокояваше я той. — Ще

оглавиш дъщерна фирма, аз ще ти помагам, ще направим едно миниатюрно «зарче», което ще ни храни, каквито и лоши времена да настанат.“ Тя не разбираше докрай: бомби и пищови ли ще изнасят на пазара? Не, не! Но арматура винаги ще се търси, строителство не може да няма по принцип, нищо, че сега всичко е замряло, постепенно икономиката ще мръдне, ще се раздвижи. Пирони да почнат да секат, няма да са на загуба. Капачки за буркани. Тенекиени джунджурии и дребна железария. Железарски магазин да спретнат в някой гараж, все ще капе, ако не тече. Каквато е оправна като домакиня, не може ли да върти магазинче: минимаркетче „Роси“, не звучи лошо, всеки ще се отбие да види какво има вътре. „Предпочиташ кафе — машина? Кафене «Роси», още по-добре. С тия апетитни, едри млекоцентрали клиентът ще се изкушава да си поръчва капучино... Ха-ха, извинявай за стария виц!“ — „Млъкни, мръсно!“ Но ѝ ставаше приятно от косвената възхвала на физиката ѝ и, уж сърдита, провираше ръка през някоя пролука на синята риза и го привличаше към себе си: „Джими, съкровището ми, винаги съм ти вярвала, знам, че ще успееш и този път!...“ Той регистрира фирма „Роси“, с повече от трийсет дейности, според клаузите на Търговския закон, купи от търговете на завода бракувани машини — стругове, преси, една фреза, шведско производство, шесттонен камион ИФА с резервна хладилна инсталация; една част от собствеността си прекара на вилата в Кенар, друга — в двора на шурей Луко, в селцето Каунци, трета — в една изоставена сграда в района на Дунав — мост, бивш профсъюзен профилакториум, който нае под аренда с помощта на приятел от студентските години, сега митнически служител. Подготвяше се отдалече за най-крупното събитие след падането на комунизма — преминаването на държавната собственост в частни ръце, приватизацията, за която се говореше от години. Засега още само се говореше, процесът се забавяше, проточваше се и се отлагаше от правителство на правителство, докато се разбра, че ориенталските темпове не са резултат на некадърност, а на докопване до по-силни позиции във властта: който имаше повече власт, щеше да раздържавява, тоест да придърпва по-добрите държавни имоти към себе си, да ги превръща в свои. Джими Диамандиев преценяваше, че шансовете му не са големи, за да бъде пълноценен участник в голямото историческо състезание: вече бе късно да се занимава с активна

политика. Оставаше му другата възможност — да участва в първоначалното натрупване на капиталите, както бе учил в часовете по политикономия за началната фаза на свободното пазарно стопанство. Пари — стока — пари прим — в това „прим“ беше тайната на жизнения капитализъм: печалбата, успехът, завършващият удар. Социализмът можеше да се сравни само с калпавия футбол: играчите водят наперено топката, дриблират, лъжат, трибуните реват от възторг, накрая — топката лети далече от вратата, завършващ удар няма. За да има качествен резултат, трябва да има истински интереси, зад интересите стоят парите, сериозните пари. Както да обръщаш равенството, в началото винаги бяха парите. Те трябваше да се вземат отнякъде, да се спечелят, да се изработят. Да се съберат закуп, като разпилени въглени, защото само купът от въглени дава истинската жар, истинския огън.

И Джими Диамандиев вече две-три години участваше в първоначалното натрупване. С шурейя Луко нарязана една баржа на Дунава и я продадоха като скрап на турски търговец; изнесоха няколко ифи с яйца от птицекомбината в Славяново и ги размениха за сръбско олио. Сега предстоеше да пусне в действие шведската фреза, а кумчето Николай да приложи докрай уменията си във фината механика, за да заработи една малка печатница за финикийски знаци...

Горе проскърца дървенията на чардака и над резбованите шарки на парапета се мярна къдрицата на Стела. Това тъмнооко дяволче с гъвкав стан и неукротими желания се бе наспало и му махаше отгоре: слагай кафето, идвам! Спусна се с бързината на бацьова булчица и стегнатото ѝ задниче се намери на коляното му.

— Кротко де! — отмести я той на пейката до себе си. — Мирясай вече. И най-добре забрави случката отпреди няколко часа. Гризнахме малко от забранения плод, опитахме сладостта, сега да се държим прилично — това е в интерес на двама ни!

Каза всъщност това, което мислеше: точно в този момент не искаше да си разваля отношенията с Николай, не му трябваше любовна афера, обяснения, разпавии, хленчове, сълзи.

— Ами ако не те оставя? — попита Стела и нотка на злорадство звънна в тона ѝ. — Ако отида сега и събудя моя черноработник и твоята цицорана и им кажа за нашата връзка; сексуална, имам предвид?

— Ще бъде пълна глупост!

— Ще им кажа една истина. Винаги са ме възпитавали да казвам истината!

Знаеше нейната склонност да се шегува, при това го правеше с артистична лекота, но сега не успяваше да усети това игра ли беше, или преследваше някаква определена цел.

— Не разбирам целта ти — призна си той. — Все пак човек обикновено върши нещо, тикан от някакъв интерес. Какъв е твоят в случая?

— Да те разведа. Примерно. Да се набутам в апартамента ти и когато станеш собственик на завод, един ден, да бъда важната госпожа на фабриканта Диамандиев! Как го намираш тоя сюжет?

Тя се засмя и сърцето му се отпусна: звучеше му убедително и не бе невъзможен, но разигран на българска сцена, с нашенски актьори, губеше от драматизма си и се превръщаше в майтап.

— Намирам го супер! — каза той в нейния стил. — Само че по пътя те чакат някои леки изненади.

— Например?

— Апартаментът се оказва ипотекан в банката, завода ще го лапне някой друг, а вилата — тази тук! — е наследствена, на името на госпожа Диамандиева.

— Остава да не се яви и джипът! Ега си организацията! — Тя въздъхна и Джими видя отблизо как очите ѝ започнаха да се пълнят с внезапни сълзи, като при малките деца. — Не ми върви в тоя живот, кръстник! Не си ли забелязал? Чувствам се опечалена, като крава след изкуствено осеменяване.

— Ама че глупости плещиш!

— Мога да ти го кажа и на латински: „Омне анимал тристе пост коитом.“

— Преведи го!

— „Всяко животно след полов акт е опечалено.“

— Една булка, разочарована след първата брачна нощ, пардон — следобед. Така ли да го разбирам?

— Разбирай го всякак, само не буквално. За един разочарован човек сексът не е най-важното, кръстник.

— Ами ако почвате от забавачницата, бързо ви омръзва.

Тя го погледна, без да реагира на упрека му.

— Ти си на трийсет и пет, нямаш деца, но си готов за родител. Знам какво ще добавиш още...

— Какво?

— Че нямам цел. Цел в живота.

— А имаш ли? — Джими усети, че взема предимство в спора. — Каква беше целта на днешното занятие? Брактът с Ники. Защото си чула, че семейните вземали по-лесно „зелена карта“ за Америка? Което ми се вижда съмнително; трябва да го проверя.

Бяха говорили безброй пъти за плановете и мечтите си, за възможностите и намеренията на всеки един от четиримата, знаеха вкусовете, симпатиите и антипатиите си; през днешния ден двама от тях бяха прекрачили и последната бариера на любопитството; приятелството им минаваше от фазата на шоуто към по-спокойния период на размисъл и преценка на думи и действия.

— Може и да си прав! — каза Стела. — Вместо полемики по-добре ще бъде да стана и да направя кафето. Невеста съм все пак, положителен герой от фолклора. Когато е работна, разбира се.

— Кръстникът е „за“! — каза Джими.

„Какво знам всъщност за това полудете-полужена“, помисли си той. Вече не си спомняше и кога бяха се запознали, преди година или две, някой беше я препоръчал за заводския радиовъзел и я взеха временно, да замества титулярката, отсъстваща след операция на сърцето; сетне всичко се разклати: най-напред съкратиха по-периферните служби, несвързани с производството, като взела и библиотеката, надяваха се на някакво чудо да оцелеят, макар че той самият знаеше, че чудеса в икономиката няма; както впрочем и навсякъде. И тъй, Стела изчезна от ЗАР, казваше, че се върнала в Русе, където бе родена в стар род със затихващи функции, но не искала да остане при майка си заради втория ѝ съпруг — първият, бащата на Стела, също имал ново семейство на другия край на България. Повторното ѝ връщане в Стари хан станало след една среща с инженер Николов, с когото се познавали от завода. Навремето, когато ЗАР е бил в цветущото си финансово състояние, заделили няколко двустайни и едностайни апартамента за инженерните кадри; един от едностайните беше ергенската квартира на Ники и след като го съкратиха и го пренасочиха към трудовата борса, той нямаше и къде другаде да отиде. Неговата биография напомняше латиноамерикански телевизионен

сериал: беше намерен в пелени пред вратата на заможни русенци наврѣх Никулден; отнесли го в милицията, оттам — в яслата на окръжната болница; когато трябвало да му сложат име, някой се сетил за закрилника на рибарите и бездомните — свети Николай. После — детски градини, домове за извънбрачни деца, общежития; квартирата на ЗАР бе първият му самостоятелен дом, ако можеха така да бъдат наречени трийсетте квадрата жилищна площ. Стела се нанесе при него и вече живееха повече от година в извънбрачно съжителство, както бе станало модерно напоследък сред младите. Защо стигнаха до днешната венчавка, кръстникът не можеше да бъде сигурен в догадките си — може би Ники подсъзнателно се стремеше към семейство, каквото не бе имал никога. От Стела пък Роси бе узнала една тайна, която не бяха и подозирали: в началото на следването си родила дете, нарекла го Александър и в състояние на обърканост и отчаяние го дала за осиновяване на бездетно търновско семейство. По смътните импулси на инстинктите може би извънбрачният инженер идеше, с намесата на съдбата, да компенсира донякъде липсата на Александър?...

След кафето жените останаха на терасата да разтребят и измият съдовете от обяда, а мъжете тръгнаха да се разтърчат из двора. По изрязани в скалистия бряг стъпала слязоха до бързоструйния поток, с който вилното място граничеше на север. Това бе една естествена преграда в тила, съзнателно търсена навремето от полковника от секретните служби. Изкачването на трите метра отдолу нагоре бе свързано с трудности, а само един скок от високото те правеше вече неуязвим за евентуалните ти преследвачи, ако, не дай си Боже, се наложеше някога да се спасяваш с бягство. За партиеща висш милиционер, който служебно бе длъжен да мисли за разкриване на заговори, конспирации, диверсии и саботажи, всичко трябваше да се предвиди и да се планират резервни изходи. Стръмният бряг на кенарската бара и трите каменни зида бяха добра защита на вилния двор, по площ около декар. По-голям той бе преценил, че не му е нужен, нямаше да развива земеделие или да отглежда животни, вилата му трябваше за крепост, където да се усамотява в края на работната седмица, да пийне и да направи каре с приятели, да доведе нова любовница. Беше мислил и за по-специални опасности, способни да

застигнат всеки, който се занимава с политика: при една смяна на режима да можеше да има сигурно убежище със запаси от храна и напитки за седмици и месеци и с възможности за самоотбрана, ако се наложеше. Бе чувал за стареца Будьони, който устоял на сталинските чистки в един далечен гарнизон, ограден с шепка кавалеристи и картечари от личната му гвардия, възпирали с картечни откоси всеки, който се опитвал да се приближи към легендарния герой от гражданската война. Полковник Луков не можеше да мечтае, разбира се, за такава степен на горда независимост, нямаше го най-вече гарнизона, зачислен на казармена разкладка, но доколкото му позволяваха възможностите, бе оборудвал във вилата няколко места за водене на отбранителен бой срещу евентуален противник отвъд каменните зидове. По негово настояване архитектът бе предвидил на покрива малка кула, като за часовник, а всъщност с три прозорчета — амбразури, през които можеше да се стреля с огнестрелно оръжие — от ловна пушка до тежка картечница „Максим“. Подобни отвърстия имаше и в източното и западното крило на сградата, маскирани като декоративни конзоли, а самата веранда — чардак с размерите и местоположението си даваше възможност на отбраняващия се да задържа с огъня си военно подразделение до размерите на пехотно — стрелкови полк. И още нещо: като анализираше хода на студената война между лагера на социализма и света на капитала, полковникът непрекъснато стигаше до песимистичния извод, че студената война не можеше да не стане гореща, тоест атомна. Затова по негова идея бетонните плочи на вилата бяха отливани трикратно по-дебели от обикновените — трийсетсантиметрови, — колоните по ъглите бяха с най-големия размер бетонно желязо, фи двацет и пет, от предварително напрегнати железни пръти, във всички отвори бе вграден винкел вместо дървени каси, а над винкела лягаха плътни метални капаци, изчислени да устоят на взривна вълна с епицентър Стари хан. (Луков смяташе, че, колкото и да бяха въоръжени войнолюбците от Пентагона, едва ли щяха да отделят отделна бомба за вилна зона Кенар, но в стремежа си към световно господство можеха да ударят Стари хан.)

Джими Диамандиев, наскоро оженен за Росица Лукова, обикаляше с полковника из двора и по стаите на вилата и слушаше съображенията, прогнозите и размислите на тъста. Правеше му

впечатление, че нито веднъж Луков не спомена за пари: кое колко му струва, колко са му искали, как се е спазарил, за да му излезе на сметка — приказки, които бяха задължителни за собственик на българска къща. Тия тонове бетон, стомана, камък и масивен дъб, домъкнати в затънтеното планинско дефиле и обработени от добри майстори — всичко това можеше ли да бъде изчислено в пари, а тия пари можеха ли да са от едната заплата на държавен служител, пък макар и полковнишка? Зетят не беше глупав, не задаваше излишни въпроси. Беше прозрял елементарната истина, че пред него стоеше човек от бъдещото комунистическо общество, получил всичко по правилата на основния закон на комунизма — според потребностите си. Беше се борил като член на гимназиална конспиративна ячейка за освобождаване на българите от игото на експлоатацията на човек от човека, сега получаваше отплата за заслугите си — една дача за задоволяване на личните нужди от отдих, заслужен отдих след положения неуморен труд за общото благо. Дача — полковникът не обичаше западната дума вила и смяташе, че трябва да бъде заменена с много по-точната и звучна, при това славянска — дача. „Разбираш ли колко е важно да браним езика си от западната диверсия?“, питаше Луков, загледан с гълъбовите си очи в зетя. Джими кимаше разбиращо, не искаше да му противоречи. Полковникът го обикна твърде бързо и му гласува доверие, за разлика от Луко, брата на Роси, с когото бащата беше в неразбирателство още от ученическите години на сина. Особено се зарадва, когато разбра, че зетят е инженер по водноелектрически централи и напоителни съоръжения; той отдавна бе замислил да хване водите на барата в малък бент и да задвижи малка електростанция за производство на ток за дачата, за да затвори окончателно цикъла на независимостта ѝ, като я снабди и със собствен енергиен източник. И щеше да осъществи намеренията си, ако не бяха външните обстоятелства в глобален размер — перестройката на Горбачов, изказванията на Бжежински и падането на Берлинската стена, цяла редица неблагоприятни обстоятелства, които промениха хода на събитията както в личен, така и в обществено-политически план. В края на осемдесет и девета той осъзна, че бе настъпила смяна на режима, и макар че никой не го преследваше, се оттегли на дачата, готов да посрещне всеки неочакван ход на съдбата. Не се наложи да прибягва до въоръжена отбрана и макар че в специалните укрития в

мазето имаше необходимите защитни средства в различни калибри и системи, нито веднъж не му се наложи да слиза в подземие и да бърше дебелия слой предпазна смазка от хром — никеловите механизми, прибори и принадлежности. Никой не го търсеше по цели дни и седмици, не го викаха на разпити, за съвет или обмяна на опит; не го потърсиха дори да подпише протокол за сдаване на службата, какъвто беше административният порядък. Свикнал на обществен интерес и внимание, Луков понасяше тежко пълната тишина, която го бе обгърнала внезапно, непредвидена от неговите винаги будни и бързо реагиращи сетива. Нещо беше се срутило отведнъж, след което сякаш бе оглушал с двете уши или бе попаднал на дъното на дълбок кладенец, безводен и с плътен капак, през който не можеше да се види и ивица небе. Навярно в мигове на умопомрачение полковникът бе взел съдбоносното решение да сложи край на самотата си. Чудното бе, че при наличието на толкова видове оръжие бе посегнал на живота си с нестандартно и твърде мъчително живото отнемащо средство: намериха го легнал в семейната спалня, обесен с тирантите, закачени на креватната табла. Повиканите следователи, бивши негови ученици и следовници, извършиха изключително внимателен оглед и не откриха никакви следи от насилие...

Потокът шумеше под краката им; Джими загреба с шепа, изплакна устата си, после пи с двете шепа. Водата беше кристалночиста и студена и в същото време мека от топящите се преспи нагоре в планината. На стотина метра над вилата полковникът бе я уловил с метална тръба за пиене и санитарни нужди, гравитацията осигуряваше достатъчно налягане; малкият бетонен резервоар бе покрит с чугунен капак против замръзване и също изпълняваше противоатомни функции. По време на чернобилската радиация, когато караха питейна вода със самолети от Алжир и Мароко за семействата на членовете на Централния комитет на партията, полковник Луков измери с модерна апаратура степента на радиационно замърсяване на своя водоизточник и не констатира никакви отклонения от нормата, опасни за него и за неговите близки.

— От всичко най ти завиждам за реката — каза Николай, след като отпи и той от водата и намокри високото си чело. — Цяла нощ слушам това шумолене и имам чувството, че вали дъжд. Най-хубавият природен шум.

— Нали? — Лицето на Джими светна от похвалата. — Дядото е бил далновиден, не може да му се отрече. Избрал е изключително стратегическо място, с много екстри.

— Шумът на водата — това е божествено! — възкликна Ники.

— И той е търсен съзнателно! Природен заглушител на всякакви шумове. Резачка за дърва да включиш, звукът ѝ се чува като от шевна машина. Дядото казваше, че е взел модел от народното творчество: забелязал, че дяволските сборища винаги стават в някоя воденица, край падаща вода... Защо? Обяснението е просто: да не ги ловят уредите за подслушване!

Двамата се засмяха: виж го ти староханския Шерлок Холмс до какви прозрения е достигал!

— В този смисъл — продължи подир малко Джими — искам да ти демонстрирам нещо, върху което си заслужава да помислим двамата с теб. Но първо да ти покажа обекта.

Промушиха се отново през тунела от диви асми и бъз, чиито есенни плодове бяха останали на гроздове, изсушени като стафиди. Джими отвори една врата от задната страна на постройката, по тежкия метален звън се познаваше, че ламарината бе дебела най-малко осем милиметра. Отвори и металните капаци на прозорчето, което гледаше към реката, за светлина и въздух.

Помещението се оказа неголяма работилница със струг, бормашина, електро камина в единия ъгъл, щанца и шлайфмашина, а под корав пластмасов калъф проблеснаха лъскавите части на фреза с лазерно устройство, шведско производство.

— Откъде този дзвер? — опули очи инженер Николов.

— Няма значение. Важното е, че е тук и че, с едно натискане на копчето, е готов да действа!

За да демонстрира готовността на машината, Джими свали предпазителя на таблото и вдигна шалтера. Моторът заръмжа и бързо вдигна работни обороти.

— Всичко е в тая шашма: едно прецизно програмиране, и можеш да седнеш до нея да си пиеш кафето — тя ще върши всичко безотказно.

Говореше за програмното устройство на фрезата.

— Пускаш заготовката и в коша почват да капят макаровците? — засмя се Ники.

— Почти в този порядък! Макаровци, берети, ако ти е кеф! „Смит и Уесън“...

Джими повдигна дъното на едно чекмедже и извади два пистолета, увити в мека материя с шанжанени отблясъци. Сложи ги пред инженера.

— Все пак трябва да изберем един от двата.

— И двата си ги бива — каза Ники. — И за двата дават еднакво време за лежане в пандиза.

— Времето е брауново, сър. Вероятността е ен на ента! Да си чул някой осъден от български съд? Няма и да чуеш в близкия отрязък от десет-двайсет години!

— Джими!

— Няма Джими. За теб аз съм *кръстникът* Джими!

— Дон Джими Корлеоне? — засмя се Ники.

— Именно. Връзката ни вече е родова, което значи подчинена на други правила. Народът е казал: на доктор всичко се показва, на кръстник нищо не се отказва! Ако си разбираме от интереса, не трябва да губим ценно време, а да се залавяме моменталически.

— Ако не стане?

— Длъжни сме да опитаме. Заготовките са тук, всичко е предвидено, разчетено в детайли. Знам, че си в меден месец, и не те пришпорвам, но и ти помисли как да устроим процесите. Всеки спечелен ден е чиста печалба. Сега да кажеш, ей ти ключовете, оставаш и бачкаш напълно необезпокояван от външния свят. Всичко, което е нужно, ще ти бъде доставяно отвън, в определени дни и часове. Крайният резултат се разпределя фифти-фифти. В това можеш да си напълно сигурен.

— Нямаме документацията — каза Ники, като подхвърляше на дланта си сребристото тяло на макаровеца, сякаш проверяваше теглото му. Всъщност искаше, зад движението и допълнителните въпроси, да печели време за обмисляне на предложението.

— Спокойно, сър! Къде е казано, че нямаме? Работим като професионалисти, никаква самодейност!

Джими бръкна в скривалището си и му показа двете папки, където трябваше да се намира въпросната документация.

— Как ти се струва?

— Страшен си! — каза с възхищение инженер Николов. — Това, ако се изчисли, струва милиони!

— Струва ми пет минути на ксерокса! — прихна Джими.

„Ще се навие“, помисли си той, като наблюдаваше как Ники разлиства ксероксните копия, изпълнени с линии и цифри, плуващи в тънката лилава мъгла, останала при репродуцирането. Беше малко под среден ръст, с тънки кости и суха кожа, признаци на хронично недохранване; в плахата му усмивка се усещаше лабилност на характера, известна женска отстъпчивост. При по-голяма настъпателност и при спокойно поднесени аргументи вярваше, че ще го склони. Още повече, че и моментът бе особено подходящ: възможностите за намиране на подходяща работа в Стари хан от ден на ден се свиваха; и другите предприятия, доколкото ги имаше в градчето, споделяха участта на ЗАР. От днес вече трябваше да мисли и за Стела... Стела, неговият съюзник! Джими усети внезапно облекчение, като си помисли за нея. Съзнаваше, че целия ден бе малко гузен след случката около пръстените: бе извършил нещо, което противоречеше на добрите нрави и морала, съхранени подсъзнателно в кръвта му през толкова поколения на Диамандиевия род. Сега намираще известно оправдание за станалото: вече е спечелил на своя страна жената на инженера, двамата ще се опитат да му осигурят поле за действие, за да го предпазят от разрушителното бездействие и страстта към алкохола, да му върнат апетита за живот.

— Разбира се, още сме в идейната фаза! — каза Джими, като върна всичко на мястото му, свали шалтера и поведе Ники във работилницата. — Ще огледаме всичко отвсякъде, за да сме сигурни, че ще спечелим пари. Сега на кого не трябва пари? Кой не работи за пари? Нещата трябва да се назовават с истинските им имена.

— Така е — съгласи се Ники.

— На мен ми трябва не пари, а много пари, както се казва сега. Не можеш да се явяваш на търгове и да се свиваш в галерията като социално слаб, със самочувствие под нулата. И ако навремето връзките даваха самочувствието, сега на преден план излизат парите. Ако не съм прав, опровергай ме!

— Прав си, кръстник!

— Предпочитам: съдружник! Онова е мафиотско; наистина не обичам мафиотите, те са всъщност старите партийци, защото и

партията беше превзела властта и държавата и отмъщаваше на всеки, който не беше с нея, по мафиотски... Но май че много се разбърбих. От години работя по този замисъл, всичко това съм го пренесъл и монтирал, след като почина дядото. И все сам. За пръв път теб посвещавам в намеренията си; беше ми нужен човек, на когото да излея всичко, дето се е струпало тук, вътре...

Вървяха покрай брега на потока, водата шумеше в дълбокото си корито и заглушаваше стъпките им, поглъщаше думите на Джими; ако имаше подслушвателни уредби наоколо, трудно можеха да уловят наистина същността им. Когато минаха откъм южната страна на двора, видяха двете жени на чардака, седнали в шезлонгите и изложили лица на последните лъчи на мартенското слънце.

— Хелоу, мъжете ни! — извика им Стела. — Дръжте връзка с главното командване!

— На вашите услуги, генерале! — козирува отдалече Джими.

— Направете салатата, ракиено време е! — намеси се и Роси.

— Най-сетне една отлична идея — каза младоженецът и макар че бяха в сянка, щастлива усмивка огря лицето му.

Луко Луков, синът на полковника, бе на трийсет години, но вече имаше зад гърба си два брака и два развода, три деца, апартаменти в Плевен и Стари хан, присъдени след разводите на бившите му жени и майки на децата му. Имаше и една катастрофа с камиона ИФА — спукан далак и счупени ребра, — от която се възстановяваше в бащината си къща в Каунци.

Селото бе от стотина къщи, в една гънка на Дунавската равнина, безводна и неплодородна в сушави години, които се редуваха с дъждовните в съотношение; три-четири към една. През влажния период нивите раждаха добра реколта и забележителни бостани с дини и пъпеша; тогава старците си спомняха, че някога на пъпешите викали кауни, откъдето вероятно бе дошло името на старото селище.

Къщата на Лукови бе връстница на социализма в Каунци. Построена бе от младия Иван Луков, участник в гимназиална конспирация преди Девети и назначен после за първи червен кмет на селото. Той не кметува дълго в Каунци: изпратиха го в партийна школа за милиционерски кадри и там за пръв път чу ленинската постановка

за селото и селския труд. Селото според гениалния пролетарски вожд е огнище на консерватизма и контрареволуцията, неговата частна собственост ежечасно ражда капитализъм, а селският труд довежда трудещите се до идиотизъм. Иван Луков усети как се изпълва с гняв и отвращение към родното Каунци, към родителите си, които още продължаваха да чоплят нивите, да доят крави и да подсирват мляко. Той заряза новата къща и остана на работа в плевенската милиция. Ожени се за дъщерята на местен мелничар, с апартамент в центъра зад Сметната палата. Но от партията не одобриха избора му: женитбата за дъщеря на мелничар беше отстъпление от класово — партиен характер. Разведе се, но запази апартамента. От повторния му брак със служителка от деловодството на Окръжното управление на милицията се родиха Росица и Луко. След второто раждане жената получи луксацио и пареза на долните крайници, залежа се повече от десет години и почина във вилата в Кенар. По това време Иван Луков вече бе шеф на тайните служби в Стари хан, беше страстен ловец; при един от ловните излети откри Кенарското дефиле и реши на това място да построи сграда за задоволяване на личните потребности на семейството. От горския фонд му продадоха мястото срещу молба, облепена с таксова марка от един лев. Децата му израснаха някак си незабелязано: момичето завърши немската гимназия в Ловеч, но не можа да продължи да следва — бе почнала вече Горбачовата перестройка, положението на старите партийни кадри бе поразклатено и Луков не успя да намери връзки в столичните висши училища... Синът Луко постъпи в Школата за запасни офицери в Плевен и след клетвата се ожени за плевенчанка, от която му се родиха едно след друго две момичета. Междувременно го осъдиха за присвояване на бензин и масла от складовете на бронетанковата рота. Луков — баща се разтича и успя да му издейства условна присъда. Прехвърли му и правото си на активен борец и получи апартамент в Стари хан — в плевенския остана снахата с момичетата. В началото на деветдесетте години, когато финансовите къщи обещаваха лихви до двеста процента, Луко продаде апартамента и вложи всичките пари в очакване на големия финансов удар. Финансовата къща „Дунав чойс“ излезе пирамида: собственичката ѝ забягна с парите в Южна Африка. Един ден Луко Луков се видя на улицата, с два куфара, в които бе натъпкал личните си вещи. Издебна втората си съпруга, докато не бе

сменила бравата на входната врата, и измъкна телевизора, видеото и ловната пушка, руска двуцевка с никелирани цеви, дарена на баща му от съветските органи по сигурността.

Откара имуществото си в Каунци и заживя като първобитен селянин. Завъди кокошки и овце; Джими му подари две прасета, после ифата и го ползваше като шофьор за магазина на Росица на Овчи пазар. От него искаше само да не пие, когато е на волана.

Година и нещо Луко Луков спазваше стриктно клетвата, Джими беше доволен, плащаше му добре, успя да ремонтира селската къща и дори си купи сателитна антена, с която хващаше трийсет телевизионни програми. Нещата се объркаха в оная хлъзгава нощ на януари, когато се връщаше от Дунав — мост с Павлина и се отбиха да хапнат в едно капанче при Бяла. Павлина беше в гащеризон — грейка от шушляков плат с дебела подплата; тя работеше като продавачка на бензин в частната бензиностанция на братя Карадимови, близо до профилакториума. Не харесваше работата си, жената на единия от братята я ревнувала от мъжа си, подозирала я, че краде от касата, Луко ѝ предложи да го придружи, тя хвърли ключовете на появилия се собственик и се качи в кабината на ифата, както беше с грейката. Спряха на излизане от града, в едно отклонение за летището, и той я облада, въпреки че ципът на грейката заяждаше и в кабината беше тясно като в трабант. От едрото тяло на Павлина лъхаше на петролни продукти като от нова машина, никакви миризми на пот и подмишници, каквито Луко помнеше от срещите си с други дебели жени. Това малко откритие повдигна духа му, той извади бутилка водка, скрита в дъното на жабката, отпи глътка, даде и на Павлина; жената също пийна, нажабури устата си и плю навън, накрая наля водка на дланите си и дълго ги търка като хирург, който се готви да пристъпи към операция. По-късно каза, че е гладна, спряха да хапнат недалече от моста при Бяла, за да се стоплят, пиха горещо вино с ябълкови резени, за които съдържателят на заведението твърдеше, че поглъщали излишния алкохол. Теорията му не се потвърди: половин час по-късно при един завой ифата се преобърна в коритото на Янтра, за щастие сухо и обрасло с къпинови врежове и дъргели на черен бъз. Счупи се предната ос, воланът удари гърдите на Луко, засегна ребрата и вътрешните му органи, той загуби съзнание. Дебелата грейка спаси Павлина. Тя изпълзя на шосето в мразовитата нощ и успя да

организира откарването на Луко до болницата в Бяла; сетне остана три седмици в реанимацията при него, в ролята на доброволна санитарка, и когато го изписаха, го съпроводи в Каунци. Природата работеше добре с младото тяло на Луко: за няколко седмици болките в гръдния кош престанаха; половината прасе, което бе клал в края на декември, още висеше на ченгелите в мазето — всекидневната силна храна бе осигурена; бирата, която Роси караше с каси, вършеше добра промивка на отделителната система на болния, лишен от скъпоценния далак. С две думи, към края на февруари той вече бе напълно възстановен, а месец по-късно Павлина се почувства бременна...

В този ленив следобед двамата бяха излезли на припек пред къщата и играеха табла върху две обърнати каси от бира. Павлина беше в стар спортен анцуг, претънял в прегъвките на лактите и коленете и разпран отпред от тежестта на едрият ѝ бюст. Тя имаше тъмноруса коса, гладко сресана назад и завързана с ластичен пръстен, плоско лице с малки, стегнати устни и спокойни очи в неопределен синьо-зелен цвят. На едното ѝ рамо се виждаше презрамката на сутиена, учудващо бяла под ухабената материя на анцуга. За разлика от Луко, тя беше чистофайница; на тема чистота бяха и досегашните им спорове и конфликти, откакто живееха под един покрив. Докато Луко още беше трудноподвижен в леглото, тя го бръснеше всяка заран, по-късно той разреши тази процедура и въпреки протестите ѝ ходеше с набола дву- и тридневна брада. Накрая си остави гъсти милиционерски мустаци, каквито имаше някога и старият Луков и каквито обичат да носят българските мъже на държавна служба, за да всяват респект у подчинените си. Причината за мустаците на Луко бе по-прозаична: да му остане по-малка площ при бръсненето. От месестия му крушовиден нос, който щеше да става все по-ален с годините, напираше секрет от хроничната му хрема; той подсмърчаше по навик от детските години: тя тикаше носна кърпа, да се избърше, или сама улавяше носа в кърпата и го караше да духа. Луко протестираше с размахване на ръце и с псувня в неопределено направление.

Пуловете трещяха по ореховия фурнир, заровете подскачаха като пуканки; Луко броеше на глас чифтовете, които му поднасяше съдбата: две и три, едно и пет, дорджар, дюсе...

— Може и по-спокойно! — направи забележка Павлина.

— Когато върви — върви! — каза той. — И аз не мога да не се порадвам на късмета си!

След толкова време на неуспехи и премеждия подреждането на пуловете в негова полза гъделичкаше центъра на удоволствието в мозъчните му полукълба.

Внезапно едната „пуканка“ рикошира от таблата и се търкулна на земята. Петелът, главатар на малкото кокоше ято, което чоплеше наоколо, протегна врат и я клъвна без замисляне. Решителността му издаваше нерадостен досегашен живот и оскъдно хранене.

— Тоа ме разби! — извика Луко, все още невярващ на очите си. — Видя ли кво стана?

Павлина бе пропуснала да забележи причината за неговото забавяне; помисли, че нарочно иска да я дразни.

— Карай де! Ти си!

— Не задря ли? Тоа ни сви зара!

— Кой бе?!

Но той вече бе станал и с внезапен скок се опитваше да докопа петела. Птицата отскочи на безопасно разстояние. Беше ръждивокафява, с мокри бричове от газене наскоро в близката локва на прасетата; по черния ръб на гребена се познаваше, че не е в първа младост. Но макар че не притежаваше енергията и пъргавите криле на млад петел, владееше уменията да предугажда замислите на своя преследвач и да се измъква от всяка клопка. Прецапа съзнателно през локвата, мина отвъд, а Луко се забави, докато я заобиколи.

— Ах, твоята мама сбъркана!

Гоненето в празния двор, изровен от кокошките и прасето, не беше лесно. Имаше малки скривалища от репей и коприва, на места оградната мрежа бе пробита и походите можеше да се премине към съседните пространства на спасението и свободата. Оставаше допълнителното оръжие — парче от кол, попаднало в ръцете на Луко, което се превъртя във въздуха като бумеранг и прегради пътя на петела. Разнесе се взрив от пера и предсмъртен плясък на криле.

— Кръвчицата ти изпих!

Дръвникът беше наблизно, с балтията, готова винаги за оперативна намеса. Луко поднесе пластмасова кофичка от кисело мляко под струйката, бликаща на тласъци. Напълни я до половина и я изпи на екс.

Павлина потръпна и затвори очи, да не гледа.

— Кво правиш бе, идиото!

— Кръвчицата му изпих!

Облиза се. Като няма далак, който да произвежда кръвни телца, ще се намерят други източници; природата, за разлика от човека, винаги работи с резерви, с аварийни изходи. Той беше учил малко за санитарен специалист и ги разбираше тия работи.

Напълни кофа с вода, включи бързовар; преди да оцави птицата, оперира гушата ѝ и извади зара.

— Нищо му няма! Само олигавен!

— Махни го, повдига ми се! — Павлина се дръпна и влезе вкъщи. В нейното състояние беше обяснимо поведението ѝ. Нямаше да вземе участие и в щавенето, той трябваше да се заеме вече с всяка домакинска работа, то се видя!

Джими и Росица го завариха, както беше с оплескани пръсти.

— Познайте какво държа! — Той им показа зара, полепнал със слуз и остатъци от храна. Джими гнусливо се смръщи.

— Какви са тия глупости! Мислех, че си при камиона, ти колиш петли!

— По спешност, бате! Открадна ми зара!

— Табла играеш, една камара бутилки пак си натрупал, как ще я караме с теб, трябва сериозно да си поговорим!

— Ние се блъскаме да ти връщаме книжката, ти пак си го ударил на пиене! — включи се в разговора и Росица. — Няма ли да се засрамиш най-сетне?! Виж на какво си заприличал! И къщата ти. И дворът. От тоя твърд алкохол!

— Бира, како!

— И бирата е алкохол!... Плащаме ти глобите! Колко ни струва книжката ти — даваш ли си сметка? Сто марки. Напълно излишни. Павлина къде е? Ако ви оставим, ще умрете от глад. И от мързел. Повикай я!

Той отиде към стъпалата.

— Павлино! Бате и кака!

Павлина излезе, наметнала вълнен шал; зад гърба ѝ се чуваха звуци от работещо видео.

— Що не влезете, имаме нова касета.

— Боже, какви хора! — Росица се смееше, кипяща от възмушение. — Какви сърца! Седнали в работно време видео да гледат! Ние се чудим как да стъпим на крака, те го ударили на лайф! Мама мия!

Видя бутилките с тоник и отварачката, отвори една и пи направо, без чаша и без разрешение. Това пиене всъщност бе платено с нейни пари, имаше право да пие, без да пита никого.

Джими и Луко минаха зад къщата, където беше ифата, все още с неремонтираната предница след катастрофата. Беше пострадала дясната половина; колелото беше свалено и подложено под оста, да омекоти удара, ако крикът, не дай Боже, изпусне. Джими ритна гумата с изтъркани грайфери. Извади банкнота от сто марки.

— Предните гуми да се сменят. Купи две нови.

— Няма да стигнат — каза Луко. — Едната е седемдесет.

Джими добави още една банкнота.

— С остатъка ще вземеш боя. От немската. Цялата предница трябва да се боядиса основно.

— Има малко от чешката.

— От немската, казах. Оригинал. Не искам по митниците да си имаме разпавии за глупости. И до неделя трябва да си привършил. Всеки момент може да се обадят от Дунав — мост; трябва да сме готови.

Джими му върна шофьорската книжка, която бе откупил с труд и пари от контролните органи. Срещу това искаше от Луко лоялност: да се стегне, да промени досегашния си начин на живот, мисленето и прочие, ако иска да вършат работа занапред.

— Иначе ти тегля чертата, нищо, че сме рода, и умираш на сухо.

— Разбрано, бате!

— И това „бате“ да го изчистиш! Мразя циганизмите! Капиталът не признава бате — кака, сантиментални простотии.

— Ама нали си ми бате...

— Джими ще ми викаш. Като другите. И точка по въпроса.

Появи се Росица: ходила до колата за чантата си, извади миниатюрен пейджър, донесен специално за Луко.

— Мобифон нямаше ли? — Братът беше недоволен от подаръка.

— По-нататък ще има и мобифон — каза Джими. — Сега вземай пейджъра и ще изпълняваш каквото пише там. Заповед не се обсъжда,

а се изпълнява.

— Ако трябва аз нещо да предам?

— Няма обратна връзка, казах. Когато се върши работа, диалог не е нужен.

Те бързаха, а и Луко не ги покани на варен петел: сестра му не одобряваше връзката му с Павлина и нямаше да останат за вечеря.

Ако земното време е заключено между изгреви и залези, меденият месец на младоженците е само низ от заспивания и събуждания. На Стела ѝ се струваше, че само преди пет минути е била будна, после отново потъна в здрача на съня, спа и сънува продължението на един и същи сън, който сънуваше вече от години: над широко, празно поле лети самолет със странна форма — с четвъртити страни и с прозорци като на къща; летящата къща има перка и разперени крила, които леко се движат, сякаш са криле на птица. Лети къщата и маха с крилете си и почва леко да се накланя, още малко и ще падне на зеленото поле. Но не пада, защото точно на това място винаги свършва сънят и Стела се събужда и чува забързаните удари на сърцето си: слава Богу, и този път не се стигна до голямото падане! Нищо и никакъв сън, приличаше на наивна детска рисунка, наплескана с много синя и зелена боя, които носят ведрост на окото. Но тя усещаше, че не изпитва радостно чувство: в летенето имаше повече заплаха, отколкото удоволствие от широтата и безкрайните далечини. Разказа го веднъж на Беса Марковска, градската екстрасенска, фотографка и учителка по английски; реакцията ѝ беше като на Шерлок към доктор Уотсън: „Елементарно, мила! Всички летим нощем, като компенсация за пълзенето ни през деня.“

Ники бе станал, не бе го усетила — от кухненския бокс се чуваше пращенето на олиото в тигана и долиташе мирисът на пържени филии, неговия сутрешен специалитет. Не можеше да му каже, че мрази точно тези филии, напомняха ѝ за чевръстото шетане на един прелюбодеец в ранните утрини, когато се стараяше да ѝ се отплати за добре прекараната нощ в работната му мансарда, високо по търновските чукари... Доцент Градев тогава, сега вече професор и кандидат за ректор, също се измъкваше в утринната дрезгавина,

слагаше кафеварката на котлона, сетне чупеше две яйца в порцеланов кастрон и ги разбиваше на лепкавата слуз, в която топеше порязаниците. Сервираше ѝ закуската в леглото, както беше виждал да правят по филмите, а после се изнизваха един по един, за да пазят репутацията на бъдещия професор. Той се изниза и по-късно, когато се разбра, че тя е бременна, а той не можел да се развежда точно в тоя момент, още повече, че никога не бил обещаващ такава процедура, откакто се познавали. „Да не банализираме нещата, моето момиче, ти си мъжко момиче, извинявай за тавтологията, ще се справиш, защото си печена.“ — „И панирана, каза тя, като твоите филийки за закуска; бъди спокоен, проблемът си е само мой.“ И си тръгна, и всичко се разви нататък без неговото участие и без да падне петънце върху името му; само оттогава не можеше да понася за закуска неговия специалитет. За беда и законният Ники се оказа майстор единствено на сутрешното лакомство: мислеше, че ѝ доставя удоволствие, като става преди нея и се появява с вилицата, на която е научена златистожълтата „закуска за шампиони“. Тя преглъщаше насила и не смееше да му каже защо.

Тая заран върху панираната филия бе добавил и дебел пласт конфитюр от шипки. „Още един спомен от закуските по детските заведения“, помисли си Стела.

Тя отпи от кафето и погледна пакета „Виктори“ — беше празен.

— Не ти се услажда без цигара, знам — каза той, — но трябва да ги отказваме. В Америка цели градове ги отказали.

— Заведи ме в Америка, захвърлям ги и аз! — каза тя. — А дотогава ще се справяме как да е.

В пепелника бяха останали няколко угарки, Стела избра най-голямата, запали и дръпна няколко пъти. Усещаше се напрегната и знаеше причината: той беше приел предложението на Джими и трябваше да замине за вилата в Кенар и да почва опасното занимание. Дълго бяха спорили тия дни, бяха преценявали плюсовете и минусите, накрая винаги надделяваше факторът пари. Трябваша им пари. Нямаше откъде да спечелят. Нямаха спестявания, нито спонсор някакъв, както бе модно да се наричат днешните благодетели. Нямаше и какво да продадат от скромното си имущество или от покъщнината; старият трабант, който Ники бе купил преди години от приятел, заминаващ за Турция, вече не можеше и да бъде продаден — най-много да го

откраднела за някоя резервна част. Нямаше алтернатива, трябваше да се тръгва към фрезата в Кенар, колкото и несигурни да бяха резултатите от тая ръчна работа.

— Е, аз тръгвам! — каза Ники, избръснат, с вратовръзка и спортен костюм, както бе ходил навремето на работа в завода.

— Забравяме снимките! — скочи Стела и започна да се приготвя. — Не бива да отлагаме повече!

Трябваше да си направят цветни снимки, паспортен формат, за документите, които подготвиха за задгранични пътувания; една дреболия, за която се сецяха винаги в неподходящ час и все я отлагаха досега. На всичко отгоре Стела ходеше два пъти в седмицата при фотографката Веса — разбира се, при учителката по английски Веса Марковска, но отдавна можеше да свърши тази работа. „Ориенталски ритъм, моето момиче, както би казал доцент Градев; като семиотик, който човърка отвътре думите и умува над смисъла им, той мразеше думи като «мукаетлък», разбираеми за всеки българин и напълно непонятни за чужденеца. Какво значи да отлагаш ден за ден, да протакаш и чакаш нещо да бъде свършено от само себе си, когато знаеш, че може да бъде свършено само от теб? Ако някога си вдигна куфара и мина Дунав — мост, казваше доцентът, причината няма да е стремежът ми към по-добър или по-богат живот; причината ще бъде да скъсам с ориенталщината.“ От него за пръв път Стела чу идеята за минаването на Моста...

Отидоха до Марковска с трабанта, старата пластмасова черупка в небесносин цвят, избелял като цветовете на полската жлъчка. След фото сеанса Стела щеше да остане за урока, а Ники — да продължи за Кенар. Фотоателието бе на партера на панелен блок, недалече от мраморния площад на Стари хан. Навремето мъжът на Марковска бе работил в картотеката на милицията и по съвместителство във фотолабораторията на следствените служби: като кадър на властта бе успял да вземе жилище в градския център. Бъбречна недостатъчност бе покосила живота му преди пенсиониране, а фотографските съоръжения бяха наследени от жена му Веса, приспособила част от панелния хол за фотоателие. Там пенсионираната учителка от

езиковата школа правеше снимки, даваше уроци, гледаше на кафе и на карти, а когато се наложеше — разваляше черни и бели магии.

Посрещна ги в своята домашна жилетка от неусукана вълна, в цвят старо злато, дълга като халат. Бяло поло под нея едва удържаше тежкия ѝ бюст на шейсетгодишна жена, не кърмила и вече преминала критическата възраст. По добре опънатата на кок коса, къносана с малко кафява боя в къната, и по гладкото лице, лъщящо от сутрешния крем, личеше, че жената още не бе равнодушна към мъжките погледи.

— Най-последно! — каза тя, отдавна предизвестена за целта на посещението им. — Наканихте се!

— Пуси мукаетлък! — каза Стела и двете си размениха целувки.

— А къде е булото? Няма ли да правим сватбена снимка?

Стела погледна Ники и се засмя.

— Ега си града! Уж пазехме тайна... Кога се разчу?

— Нищо де! — каза Веса. — Няма нищо обидно. Напротив: честито и на добър час, както се казва!

— Не е обидно, по-скоро — архаично! Сега са модерни безбрачните съжителства.

— Пробните бракове — обади се и Ники, за да каже нещо.

— Ами тогава... защо? — не разбра Веса.

— Питай го него, лелче! Господин инженера. По неговия идеен проект се бухнахме изведнъж в дълбокото. А май че не можем да плуваме!

— Ще се научите! — успокои ги домакинята. — Всички сме минали по тоя път... Я какви сте млади и хубави двамата, пу-пу! Да не ви урочасам!... Ще ви избачкам аз един семеен портрет за чудо и приказ!

И като ги настаняваше пред чаршафа на стената, беззвучно ги приплю наужким и произнесе заклинателни думи против уроки. Разтършува се и намери бутафорно венче с алуминиеви листа и варакосано цвете за ревера на младоженеца; запали страничното осветление, накара ги да доближат любовно глави и да гледат право в обектива, тази кръгла шпионка на вратата към бъдещето.

— Момент, лелче! — Стела облиза устните си, за да имат блясък на портрета. — Искам някой правнук да каже след сто години: какви готини баба и дядо съм имал!

— Смейш се, но си е така! — отбеляза Веса Марковска. — Какво остава, като си помислиш, след нас — една хартийка с лика ни в някой албум!

— Поне хартийката да е гланцова! — каза Ники.

— Не! — възрази Стела. — Не сте прави! При нас случаят ще бъде друг: ние ще имаме една рогозка деца и съответно — внуци и правнуци. И днешният портрет ще виси един ден в бронзова рамка в холовете на потомците!

— Амин, дай Боже! — каза Веса Марковска и те се засмяха.

Беше от ония безсмислени шеговити разговори, в които инженер Николов се улавяше, че участва напоследък. Разговор на съвременни българи, в който имаше ирония и самоирония, усмивка към сегашното и миналото, доброжелателно намигване към бъдното. „На какво се смеем всъщност, помисли си той, една рогозка, пълна с деца, трябва да буди нашето възхищение от духа и икономическата мощ на някогашните семейства; със смеха се мъчим да прикрием днешното си безсилие и несигурност в идващото време.“ Кой вярваше наистина, че след век портретът му ще украсява дома на някой потомък? Че ще остави значително наследство, богатство, спечелено с почтени средства, достойно име? На тази земя, нашенска, вече нямаше български къщи, а циментени клетки с желязо на прозорците; в тях нямаше място за деца — радостта на семейството; децата бяха забравени като комините в много от панелните блокове, а без комини я няма топлината на живия огън, на живите огнища. Нашият смях не беше естествен отглас на радост от живота, на вътрешна увереност и имотна стабилност; ние всъщност се смеем, за да не плачем... Като дете, израсло без майка и баща, по държавни приюти, той не можеше да слуша спокойно шеги и подмятания за семейството; в личната му пирамида на ценностите семейната институция беше най-високо, на върха, пред държава, църква, училище и тъй нататък. „А любовта? — бе го попитала веднъж Стела. — На кое място в твоята таблица поставяш любовта?“ Той замълча от неудобство: караха още меден месец и не биваше да казва, че поставя любовта на второ място.

Фотографката привърши работата си, загаси осветлението и придърпа плюшената завеса, за да оформи пространството за урока по английски. Ники се сбогува със Стела, като докосна с устни нейните устни; облъхна го приятният, уютен, семеен мирис на кафето, което

бяха пили на закуска, и той усети, че тягостното състояние на душата му започва да се разведрява.

На вратата пред блока се сблъска с Евстати, манастирския послушник: идеше да се запише за курса по английски при Веса Марковска. Не му каза, че заминава за Кенар; това шило умираше от любопитство и щеше да разбере за заниманията му с фрезата.

В дъното на заводския двор, под навеса на парната централа, където винаги имаше кашони, щайги и отпадъчни хартии, една кучка бе окучила седем кученца и Начо от въоръжената охрана го водеше да ги види.

— По-добре помисли какво да ги правим — каза му Джими, като подритваше кашоните. — Напълнихме фабриката с кучета! Да зарежем всичко друго и да търсим пазар за тая продукция; ще изкараме повече.

— Тая, Сребра, вече трети път удря седмицата! — смееше се пазачът. — Двайсет бройки в годината — това е солиден резултат! А като нея имаме барем десетина, такива плодови!

Сребра беше кучката, която не се помръдна, след като разчистиха пътя до нея. Имаше наистина сребриста козина с дълъг косъм, като на коза, който под гушата и на корема минаваше в бяло. Беше дръглива, с изпъкнали ребра след раждането, и си личеше, че няма сили не само да стане, но и да залае.

— Кожата ѝ като на сребърна лисица — каза Джими. — Да оборудваме един кожарски цех за кучешки кожи, няма начин да не се наложим на пазара!

— Щрака ти акълът! — похвали го Начо. — Роден си за бизнесмен!

— Човек не знае от кой храст ще изскочи бизнесът, драги! Я виж колко от малките са от същия десен!

Пазачът се наведе и погали най-напред майката, за да я успокои, че няма да краде от малките; сетне ги заизважда едно по едно и ги показваше на дневната светлина. Имаше две-три черни, с бели нагръдничета, останалите — кафяви и бежови, и нито едно сребристо. Идеята за ферма за сребърни кучета моментално помръкна.

— Нищо! Ще продължим наблюденията — каза Джими. — Но не е лошо да ѝ донесеш нещо за ядене; виж колко е закъсала, горката.

— Нали казваше да ги разкарам нанякъде? — погледна го Начо.

Джими се засмя и махна с ръка неопределено. Винаги така се получаваше: преди да ги види, беше радикално настроен, караше се, че фабричният двор е пълен с четириноги обитатели, които кръстосват навсякъде, питаше няма ли да се сложи край на тази безстопанствена сган, а като видеше малките, изпитваше жал и не знаеше какво да правят по-нататък с това свръхпроизводство. Веднъж Станоев, директорът, бе предложил шеговито да ги съберат в душегубката — едно хале с лоша вентилация — и да им пуснат няколко димки със задушлив газ. Джими бе възроптал от възмущение срещу подобна гестаповска акция и Станоев трябваше дълго да го успокоява, че го е казал на майтап, съвсем нямам такова намерение. Както да го извърташе, Джими бе убеден, че един ден, ако Станоев успее да сложи ръка на цялото предприятие и го превърне в своя собственост, няма да се поколебае да пусне в ход душегубката. Човекът е така устроен по природа, че отначало се стъписва пред някои чудовищни замисли, а постепенно свиква с тях и започва да ги смята за напълно приемливи. Към чудовищните замисли той отнасяше и тайното намерение на Станоев да купи завода на предстоящите търгове. Беше разгадал ходовете му, тия постоянни совалки до окръжния център и до столицата, по агенциите за приватизация и министерствата, търсенето на връзки, привличането на богати приятели и роднини — всичко това имаше една цел: да узакони досегашната власт на старата номенклатура, да превърне политическата мощ в икономическа и да продължи царуването на комунистическите династии до безкрай. Коварен план, беше го усетил още преди десети ноември, когато чу за пръв път за смесените предприятия със западни капитали, за джойнт венчърите, които от българска страна се водели от отделни лица, видни партийци, естествено. Кой можеше да ги контролира, да следи печалбите им, да преценява стопанската изгода за държавата и обществото? Никой не питаше. А и нямаше къде да попита. И кого. Мълчание покриваше най-важната част от съществуването на държавата — икономическото ѝ състояние, където всяка минута, всеки час трябваше да се знае от кое се печели и от кое се губи, кое е от полза за общността и кое работи против националния интерес. Отговорите щяха да дойдат години по-късно, на малки дози и разхвърляно, като пролуки синьо небе между разкъсаните плътни

облаци на мълчанието. Щеше да се разчуе за изнесеното през граница народно богатство; за закупените къщи и имоти във Виена, в Канада и по Карибското крайбрежие от същите тези видни партийци или техните деца, внуци и роднини; за дъщерните фирми, основани с държавни пари; за тлъсти влогове в швейцарски трезори; за дванайсетте милиарда долара дълг на България към света, натрупани без война или катастрофални природни бедствия, а в мирното, строително и най-щастливо време на реалния социализъм... Нямаше защо да прибягва до гръмки думи и митингаджийски метафори, ЗАР беше пред очите му. ЗАР, рожбата на българо-съветската дружба, израснал в нивята край Стари хан, без да го е желал някой и без потребност някаква, само по разпореждането на генералите от варшавската военна система. Сега машините му, замразили в метала и механизмите си милиони в зелена валута, бездействия под дебел пласт консервираща грес. В халетата висяха гирлянди от паяжини; под напукания асфалт на фабричния двор напираше тревата — да възвърне предишните си владения върху старото поле. Най-сетне, прах и запустение се стелеше в административното крило, където някога се носеха звън на телефони и гласове на млади секретарки, които разнасяха ароматно кафе и бутилки „Балантайнс“ и „Бяло конче“ върху посребрени табли със също такива кофички за лед. Секретарките отдавна ги нямаше, повечето врати бяха заключени, в счетоводния отдел бе останал само главният счетоводител, да съхранява документите с оценките на дълготрайните материални активи и да дава информация на интересуващите се от предстоящите търгове по раздържавяването на заводската собственост. От заместник-директорските кабинети единствен функционираше неговият, на Джими: той продължаваше да идва заран, както преди, преглеждаше пощата и текущите сметки, докладвани от главния счетоводител, обикаляше охраната, после сам си правеше каничка кафе и обикновено си я изпиваше сам. Нямаше приятели и съмишленици, нямаше сигурни хора, на които можеше да се опре. Станоев го смяташе за главен свой противник, другите го мислеха за кариерист; а той винаги бе имал вяра в собствените си сили и способности и увереността, че държи умело юздите на собствената си съдба. Досега му се струваше, че успява. Но ето че бе настъпило друго време, вече го осъзнаваше не само със сетивата, но и с разума си. Трудна щеше да бъде борбата със Станоев,

ако тръгнеше насреща му сам, без подкрепата на стабилни приятели и сериозна политическа сила зад гърба си. Станоев разчиташе на старите си връзки със съпартийците; като паяк бе изплитал мрежата си три десетилетия и макар и прокъсана на места, още можеше да се опре на нея. Джими беше сам. Станоев го бе държал досега като Пепеляшка край огнището, подхвърлял му бе трохи и огризки, ръководен от тоталитарното правило: когато шефът дълго време потиска своя заместник, заместникът постепенно губи способността да стане шеф...

— Ало, шефе! — До портала бе спрял синият трабант и Ники му махаше отдалеч.

— Влизай! — повика го Джими и се зарадва, че ще има с кого да раздели каничката кафе. Кахъреше се, че няма верни приятели — ето един, с когото вече бе се и сродил, можеше да яде и пие с него и да играе бридж-белот, но ставаше ли за съдружник в бизнеса? Прибави към него и истинския роднина, шурей Луко, и още двама-трима от същия калибър — това е живата сила, с която разполага и с която е тръгнал да прави пазарна икономика! Прав беше баща му, старият Диамандиев, като ги наричаше с брат му Дами нулево поколение от времето на дивия капитализъм, втора употреба.

Ники се приближаваше в спортното костюмче и вратовръзката в синьо и червено; инженерно-технически кадър от залеза на реалсоциализма. Забеляза погледа му.

— Какво ме разглеждаш? Да не ме заплиташ, както казват бабите?

— Цяла сутрин размишлявам по един кардинален въпрос — каза Джими. — За съюзника при новите реалности. Получава се поредният парадокс: при колективизма човек можеше да бъде индивидуалист, ако искаше да се открои, да бъде забелязан. Сега, при пълната свобода на индивида, усещаш, че не можеш да направиш нищо сам, ако не си подкрепен от приятели и съмишленици. Така си обяснявам и появата на тия двеста партии; може и да са повече...

Ники не можеше да разбере какво му говореше; явно бе на друга вълна.

— Казано по-просто — продължи Джими, — ако аз утре спечеля търга и купя всичкото това наоколо, трябва да имам сигурни хора, с които да го управлявам, ако искам да не се сгромолясам!

Ники се засмя.

— Ти го купи, хора ще се намерят. Няма да ги внасяш от чужбина!

Темата не вървеше наред двора, трябваше да я отложи за друг път; сега да влязат за кафето. Но Ники отказа: дошъл за ключовете от Кенар.

— Хубаво! Дори отлично — каза Джими, — че си решил да тръгваш за Кенар. Само че ключовете са у Роси, да й звънна да ги донесе, или ние да отидем при нея? — Той погледна часовника си. — Ще стане време за една пица!

Зад крилото на администрацията, където беше входът за товарните коли, се чу бръмчене на камион: беше голяма машина с ремарке.

— За амбалажа дойдоха! — съобщи Начо от охраната.

— Товарете, Начо!

— Без вас ли?

— Товарете! Имам ви доверие! — отпрати го Джими, но след като размисли, промени решението си. — Ще трябва да надникна все пак. Тия бандюги, ако не ги държиш изкъсо, ще изнесат фабриката!

— Върви — каза Ники. — Аз ще се оправя.

Заведението на Росица беше на Овчи пазар, някогашния търговски център на Стари хан. Бяха го наели под аренда, отначало за железария, но като не потръгна в кризисните години, го превърнаха в кафене, а отскоро наеха и две жени да правят пици. Наблизо спираха автобуси за околните села, имаше училище и работилница за юргани и дюшеци — клиентела не многолюдна, но постоянна, която осигуряваше добър оборот и доход на семейството. Макар че се възмущаваше от дъщерните фирми на другите, които преливаха държавни капитали в частни ръце, Джими ръководеше заведението на същия принцип: банковите си сметки и цялото имущество, което купуваше по търгове и разпродажби, водеше на фирма „Роси“, както правеха асовете в големия бизнес и в политиката. Той се подготвяше отдалече за големия удар, пресмяташе всеки лев, обмисляше разходите, заобикаляше данъчните закони или като специалист им намираще уязвимите места и плащаше символични данъци. Малка част от печалбата държеше в трите градски банки: всичко превръщаше

в марки и долари, които криеше във вилата в Кенар. Иначе всичко останало бе оставил на Росица. Беше ѝ купил пикап, тон и половина, с който караше касите с напитки и продуктите за кухнята; понякога след работа стоеше на касата или на бара: не се обиждаше да налива питиета, да мие чаши и да пълни захарниците, да смита с метличката трохите от гетинаксовите плотове на масичките; късно вечер да пуска алармената инсталация и да отнася в найлоново чувалче парите, спечелени през деня. За да влезе истински в ролята на бодигард, пъхаше в левия вътрешен джоб на сакото един малък немски валтер, който бе купил за седемстотин марки от Данчо Марков, някога състудент, а сега — митничар на Дунав — мост. Да не чуе дяволът — засега всичко вървеше мирно и тихо: Стари хан още бе далече от произшествията в големите градове, а може би местните бандюги знаеха, че Джими все пак бе още заместник-директор на оръжеен завод, макар и фалирал, и действаша предпазливо.

Както и да е, семейният бизнес напредваше по правилото: ако не шурти — капе! Смениха ладата с индиговото ауди, Джими си уши два копринени костюма, кафяв и графитеночер, с колата отидоха на летуване в Кавала. В едно нещо само не им вървеше: Роси не можеше да зачене. Опитваха при пълнолуние и през дните на равноденствие, сменяха обстановки и пози, пробваха и със специални храни и диети — но напразно. След спонтанния аборт в началото на съпружеския им живот, изглежда, имаше някакви изменения в маточните тръби според специалистите, които постепенно щяха да отшумят и всичко да се нормализира. Един професор от столицата се съмняваше за ерха несъвместимост, предписа цикъл скъпи инжекции, всеки месец с тревога и с надежда очакваха резултата, но засега резултатът бе отрицателен. Успокояваха се по бабешки: Господ все пак си знае работата — сега, в това напрежение, в което се намираха, само едно дете им липсваше! Да минат търговете, да съберат капиталите, които им бяха необходими за началния старт, останалото ще дойде по реда си, не са престарели, дявол го взел! Като я гледаше сутрин, докато се приготвяше за излизане, Джими намираше Росица в цветуща форма. Опасността от надебеляване, която я заплашваше, докато беше в счетоводството на ЗАР, напълно бе изчезнала. Сега обуваше елегантен каубойски панталон и бедрата ѝ го изпълваха до най-изящната закръгленост, която спира дъха на противния пол. От всекидневния

труд около кафенето талията ѝ се върна към моминските размери, само бюстът ѝ остана все тъй тежък и обемист, а раменете — малко повече развити, лека деформация в конструкцията, която не се отразяваше на женствеността ѝ.

Когато Ники се появи в кафенето, Росица четеше книжка с рецепти от италианската кухня, раздел „Пици“.

— Ето кой ще опита неаполитанската пица! — каза тя.

— Да не съм милионният посетител? — попита Ники. — По какъв повод?

— Поводът е двата нови асортимента, които усвояваме: неаполитанска и венецианска пица. Четем от тази брошурка и мерим пропорциите, да видим какво ще се получи.

— Дано не умрем от някоя печатна грешка! — засмя се Ники. — И каква е разликата всъщност между Неапол и Венеция?

— Разликата е в аншоата и в гъбите. Венецианската е с гъби и пушени гърди; щях да забравя за гърдите.

Ники погледна неволно към пазвата ѝ.

— Не гледай към моите, кумец! — Тя се изкикоти, доволна, че го бе уловила натясно. — Не става дума за тях.

— Забранено ли е? — изчерви се той.

— Младоженик си, нямаш право на отклонение вляво и вдясно. Поне в карантинния период!... Чакай да видя какво става с фурната. Усецаш ли букета от миризми?

През сводестата врата откъм кухнята наистина нахлуваше апетитен аромат на пържено; Росица мина под свода и го изпълни с двете полукълба на задника си, потръпващи едно след друго като в забавен каданс — походка, която целеше да привлече погледа му. „Будалка ли ме, мина му през ума, или наистина е решила да ме свали?“ Това тяло го привличаше със своите линии и форми, събуждаше желанието му да го разсъблече и да опита топлината и потръпването на мускулите му, ако не бе предразсъдъкът на приятелството и скорошното сродяване. Не можеше най-накрая да не бъдат разкрити, как щеше да стои пред Джими и да мрънка някакви обяснения, оправдания — позорен момент, който човек не бива да пожелава и на врага си. По-добре навреме да грабва ключовете и да се изпарява, докато всичко е още само погледи, намеци и скрити помисли; неконсумираното деяние не е наказуемо.

— Роси, аз ще вървя! — каза той, когато тя се появи с чинията гореща пица, изящна като предмет на изкуството.

— Погледни я: ще ти проговори! Изяж ме, ще ти каже, твоя съм!

— Не съм гладен. Цяла заран се размотавам, трябва да вървя.

— Тогава ще ти я завия, да си я изядеш там. А венецианската ще ти бъде за вечеря.

Той взе да се бърка за пари, макар да усещаше, че няма да се стигне до плащането.

— Никакви излишни движения! — смъмра го тя. — Днес си на издръжка на фирмата!

Пригответи чевръсто пакета от амбалажна хартия, сложи и три бири в найлонова торбичка и излезе на тротоара да го изпрати. Беше няколко пръста над него, гледаше го с топли очи, над горната ѝ устна светеше ситна бисерна влага. За втори път тази заран инженер Николов усети мъчително сладък спазъм по домашен уют, какъвто не бе имал досега в своя живот, а само бе се досещал, че съществува. Първият бе дъхът на Стела, когато я целуна на тръгване от Веса Марковска, но той постепенно отстъпи пред излъчването, което идваше сега от Роси. Само да протегнеше ръка, и можеше да я придърпа в трабанта, да натисне газта до краен предел и да се понесат нанякъде, където водеха пътищата на хълмистата равнина, да няма край това препускане или, ако има, да бъде едно излитане от високия бряг на Дунава, за миг да ги изпълни необхватното чувство за широта и насита, па нека след туй да се бухнат в мърлявите талази на течението.

— Чао до скив! — каза Роси и неговото видение изчезна, след като затръшна вратата на синята черупка. Вече нямаше накъде — потегляше към Кенар.

— Дано да не боли! — каза Петър Диамандиев и погледна отблизо лекарката, която пристягаше с колан ръката му. Съзнаваше, че е глупаво да се обажда в този момент, още повече да се шегува — в болница и църква смехът не е уместен. В същото време му се искаше да разведри тягостната обстановка: чакащите пациенти пред кабинетите, санитарките, които шляпаха с мокрите парцали от зебло по коридорните мозайки, отегченото лице на лекарката, което не се

промени и след шегата му. Млада жена, с красиви черти и добре сложено тяло, но недоволна от заплатата, от мъжа в къщи, ако не е разведена, от злющото дете, което е оставила заранта в градината. Излишно бе да я заприказва, да се мъчи да повдига настроението ѝ, ако не рискуваше да го вземе за досаден и бърбърив старец.

Той знаеше, че е старец, ядеше вече от седмото десетилетие, както казваше понякога, когато имаше кой да го слуша. Сега гледаше отпуснатия мускул на ръката си, на която щеше да стои превръзката, до утре по същото време; чуваше ударите на сърцето си в слепите очи и някъде в тила, усещаше се уморен, сякаш бе вървял от Градуил до града пеша, а не бе се возил в колата на Дами.

Бакелитената кутия, свързана с превръзката, щеше да виси окачена на пояса му като паласка; трябваше да я наниже на колана си и той се извъртя леко настрана, докато се разкопчаваше.

— Не се върти! — скара му се жената. — Голямо чудо, че ще ти видя долните гащи! Виждала съм ги всякакви!

Той усети, че пулсът му зачести; стана му неприятно от тона и думите ѝ. Наистина искаше да ѝ спести гледката на разтворените панталони на един старец, не го ли разбираше? Знаеше, че бе обръгнала в професията си на всякакви гледки и състояния на човешките пациенти, но какво бе станало с нейната женска деликатност, с елементарните правила на възпитанието? Той беше учител и винаги приключваше своите размисли за света и човека с проблемите на възпитанието.

Дами стоеше до вратата, държеше сакото му; видя, че няма да може да се справи сам с кутията, и дойде да му помогне. Когато се изправи, усети тежестта ѝ, а минута по-късно чу и бръмченето ѝ. Казваше се холтер и щеше да записва през петнайсет минути данните за кръвното му налягане цяло денонощие.

— Утре по същото време — тук! — каза лекарката в телеграфен стил. — Имате ли къде да останете в града?

— Има! — отговори вместо него Дами.

— Имаме апартамент! — допълни Петър Диамандиев. — На сина е. Заключен по цяла година, защото той живее повечето в Градуил. Навремето, госпожа, направих два апартамента — по един за двамата синове. На една площадка.

Лекарката не прояви интерес към апартаментите.

— Кошерите гледах — продължи той. — Медът се харчеше добре. Дами, забравихме за меда! Нали носехме мед за госпожата!

Синът извади от чантата си бурканче мед и го остави пред лекарката. В болницата още не се плащаше за лекарските услуги, но подаръците не бяха забранени.

— Наистина, за малко да го забравим! — каза Дами, зачервен от смущение, защото се познаваше, че е от мъжете, които се притесняват от присъствието на жени.

На хубавите устни на жената изгря скъперническа усмивка вместо благодарност за подаръка, но благодарност с думи не последва.

Двамата излязоха в коридора.

— Диалог няма — каза Петър Диамандиев. — Новото поколение отказва да контактува със старото. Връзката е прекъсната.

— Не трябваше да ѝ обясняваш — каза Дами. — Всеки си има грижи; сто човека минават днес през кабинета, тя не е длъжна да се интересува от проблемите им.

— Не е тъй. Обясних ѝ, че вместо да съм ги изял и изгулял тия пари от кошерите, вложил съм ги в нещо полезно.

— Може да се схване и като самохвалство.

— Ако не беше вярно. А то е факт. Похвалете се и вие, ако имате с какво. Ама нямате.

Синът сметна за разумно да замълчи, за да стихне раздразнението на баща му. Несъмнено главната причина за хипертонията му бяха постоянните външни дразнителни, към които той никога не оставаше равнодушен. Откакто го помнеше.

Купиха лекарства от аптечката, сбутана в един ъгъл и окована в железни решетки срещу крадци, като затворническа килия. После спряха с колата пред магазин за хранителни стоки, за да има нещо в хладилника до другия ден. Когато Дами се върна с покупките, баща му бе отворил опаковка салуретин и се взираше през очилата в упътването му.

— Тц! Тц! Тц! Какъв език! „Потиска резорпцията на дисталните туболи в еквивалентни съотношения!“... Да пукнете дано, изроди такива!

— Спокойно бе, татко! Поне за това не се ядосвай!

— Пропадането на една държава почва от езика ѝ, синко! Запомни го това от мен! — каза Петър Диамандиев и внезапно

замръзна, както бе с отворена уста. Някакъв тревожен звук се вмъкна в колата, като сигнал отдалече, предизвестяващ неприятно събитие. Така си бе представял винаги, че ще бъде в оня последен миг, когато ще спре сърцето му — като звука от скъсана пружина на будилник. „Дано да не боли!“, спомни си отново думите, с които се пошегува с лекарката, но сега в същите думи нямаше повече игра, защото играта на живот завършваше, трябваше да затвори очи, както падаше завесата на театралната сцена.

Звукът затихна. Стариет Диамандиев погледна: всичко беше както преди; беше жив. И се досети, че холтерът му погаждаше тия номера.

Стела се вмъкна в заключения апартамент на Дамян Диамандиев — същия, в който след малко трябваше да пристигнат бащата и синът. Имаше уговорена среща с Джими в часа на обедната почивка, когато в Стари хан настъпваше раздвижване и бдителността на съседското око бе притъпена. Градът, като всяко малко селище, където хората се познаваха помежду си, създаваше проблеми за влюбените. Да наемеш стая в хотела на мраморния площад беше скъпо, в новите частни хотелчета и гостните стаи анонимността на посетителите не бе гарантирана. Оставаха постройките из вилните зони в околността или някой заключен апартамент по блоковете, чиито собственици обикновено живееха в селските си къщи от ранна пролет до първия сняг. Такова бе и жилището на Дами, разположено на третия етаж на панелен блок, на една площадка с апартамента на Джими и Росица.

Джими ѝ беше дал ключ от входната врата, а заранта бе включил бойлера и бе напълнил бидоните с вода, както правеха староханчани от десетилетия: повечето селища в Дунавската равнина страдаха от хронично безводие. Стела се изкъпа и се уви в мъжката хавлия на Дами по липса на дамска — домакинът бе вече позастарял ерген. Липсата на женска ръка се долавяше и в цялата подредба на жилището: мебелите бяха нови, но стандартни, купени от първия мебелен магазин с мъжка непридирчивост. Голяма библиотека от махагонов фурнир, с пластмасови украшения, изпълваше цяла стена в хола. В средата беше кръглата троянска маса с шест стола — без покривка, — която нито една домакиня не би оставила в тоя вид в

къщата си. Двойното легло в спалнята бе покрито с кремаво изкуствено одеяло, мъхесто и заредено със статично електричество, което изпусна, когато Стела го отметна настрана. Тя намери завивка от чиста вълна и включи електрически радиатор, защото спалнята бе със северно изложение и релефният тапет в млечно — сладоледен цвят усилваше усещането ѝ за хлад.

Най-сетне чу човъркането на ключа във входната врата. Джими се появи по слипове и чехли — беше оставил дрехите си отгатак и бе прибягнал през площадката крадешком, за малко любов по пладне. Това ѝ се видя смешно и нелепо. Дано да бе взел ключ за връщане, ако не искаше да клечи отвън до вечерта и да чака Роси да му отключи...

— Имаше топла вода, нали? — попита той, докато се суетеше босокрак и настръхнал. — Сетих се отзарана да пусна бойлера.

Това негово постоянно самоизтъкване, като на човек с комплекса, че другите не забелязват добрите му дела.

— Получаваш червена точка! — каза тя, за да стопли сърцето му. — Сега смъквай слипа и те съветвам повече да не го носиш.

Той не разбра съвета.

— Слиповете са вредни, доказано е. Отразяват се на качеството на сперматозоидите!

— Ай стига! — възрази той.

— Така е. Мъжът ще се върне някога към дядовите потури, само че ще бъде късно: последиците за човечеството ще са катастрофални!

— Ти ме уби!

— Извинявай, избрах крайно неподходящ момент за екозащита. Сори! Сори!

Тя повдигна завивката и му направи място. Преодолял стъписването преди минута, той се хвърли в атака, без увертюри и артилерийски подготовки. Нещо пропука и Стела не разбра дали бе дървената спалня или собствените ѝ кости. Сигурно тежеше стотина килограма, гърбът му бе хладен и гладък като полираната маса в хола; от ноздрите му излизаше въздух на тласъци подобно на въздушна помпа на градски автобус. Тя гледаше най-горния етаж на съседния блок, който се подаваше през прозореца, двата балкона, остъклени допълнително от собствениците им, издаващи неразбирателството на съседни: единият бе с винкел, другият — с чамови черचेвета, груби и небоядисани, правени от самодейна ръка. Общото между двата

балкона бяха еднакво немитите стъкла и накачените низи червен пипер. Зад ръба на блока почваше небето, синьо и празно, като онова небе, което ѝ се присънваше нощем в оня сън с падащия самолет — къща. Но сега по небето не летеше нищо — нито самолет, нито облак, нито детски балон. Нямаше я летящата картонена къща, тя се явяваше само в съня ѝ, а сега не сънуваше: беше ден, беше пладне и нейният любовник се трудеше над нея в часа, когато съгражданите му почиваха.

Успя да го оттласне малко преди края и да изтича до банята. Бойлерът още работеше, но водата беше спряла; трябваше да гребе от бидона с резервните запаси. Връщаше се, когато чу откъм антрето човъркането във външната врата.

— Някой се опитва да отвори! — каза тя. — Може би си дал ключ и на Роси?

Сънливостта на Джими изчезна като забърсана.

— Не! Не!

— Спокойно. И не бързай да влизаш в гардероба. Обуй се и иди да я посрещнеш. Или да ида аз — ако е крадец, ще се справя, знам малко карате.

— По дяволите! Валтерът ми е отгатък! — изруга той.

Все пак събра кураж и макар полугол, излезе в коридора. Бяха баща му и Дами.

— Вие ли сте? По какъв случай тъй...

Петър Диамандиев се взираше в електрическото табло в антрето.

— А по какъв случай се върти електромерът? — попита той. — Има включен електроуред!

— Бойлерът — каза Джими.

— Хитро измислено: живееш на едно място, а се къпеш за сметка на братовия си електромер! Или бъркам нещо?

Очичките на стария светеха от удоволствие: иронията, това оръжие на по-слабия, при него беше израз на превъзходство.

Братята се поглеждаха съучастнически: старецът не загряваше деликатното положение на Джими. За да отклони вниманието му, Дами му помагаше да съблече сакото си, без да закачи проводниците на холтера. Останал по риза, с бакелитената кутия на пояса, чийто сигнал внезапно прозвуча в хола, Петър Диамандиев се досети, че навярно изглежда комично в очите на двамата мъже, които го наблюдаваха.

— Бръмча като Карлсон — каза той. — Дето живеел на покрива. Остава да ми се появи перка на гърба и да се възнеса нагоре...

Стана му приятно, че ги разсмя. Когато бяха деца, обичаше да им чете книгата с този герой, четеше я и в училище, преди да се пенсионира, и се чудеше, че една небивалица допадаше на малки и големи. Независимо от успехите в Космоса летенето си оставаше съкровена мечта на човека и най-вече индивидуалният начин на откъсване, възнасянето. Само че, докато при малките това бе една атракция, предизвикваща възторг, като възрастен той изпитваше тъга. Твърде близко му се виждаше вече това излитане в небитието, твърде реално и почти предстоящо, и той се мъчеше да скрива угнетяващото чувство на отчаяние, като се шегуваше.

— Е, какво стърчим като бастуни! — каза, като придаваше веселост на гласа си. — Да сложим масата и да хапнем каквото сме донесли. Природата си го иска, докато е жива. Дами, няма ли да се намери и по глътка гроздова, препоръчва ми се като съдоразширяващо?

Сърди им се, иронизира ги или им се скарва, но сърцето му се радва, като ги види двамата край себе си. Добри момчета израснаха, стройни, цяла глава над неговия почти среден ръст, който не бе харесвал цял живот; успя да ги опази от пороците на днешното нестабилно време, възпита ги и ги изучи — какво повече можеше да даде един родител на децата си! Нататък вече Бог да е с тях, да им дава здраве и сили, сами да се оправят в кукувичата прежда на живота...

Петър Диамандиев се извърна: с периферното си зрение забеляза, че се отваря вратата на спалнята. Излезе млада жена в кожена пола минижуп и седефенобял чорапогащник на хубавите крака. На пълничките ѝ като на дете устни се появи усмивка.

— Добър ден! Извинявам се, че така изведнъж... но Джими ме забрави!

— Да бе! — Джими преиграваше разсеяност. — Ние тука... едно интервю за радиото... Запознайте се... Стела, радиожурналистка.

— Радио „Дунав — мост“ — каза тя, като подаде ръка на бащата, после на Дами.

— За Моста знам, ама за такова радио чувам за първи път! — каза Петър Диамандиев.

— Има. Има такова радио. Регионално — каза Дами.

Тя се извини още веднъж, че трябва да предава по телефона кореспонденцията си, и излезе. Минижупът леко скърцаше от вървежа ѝ, не се развяваше като женска фуста, но ги облъхна мирис на младо тяло и фин дезодорант. Чуха стегнатия морз на токчетата ѝ да се отдалечава надолу по етажите.

— Интервю? — Петър Диамандиев бе спрял погледа си на Джими. — Сега интервю ли му казвате?

— Ами как?

— По наше време му казахме морално разложение.

Дамян Диамандиев се бе оттеглил тактично в кухнята и се правеше, че не слуша. Приблужи се до прозореца и погледна. Искаше му се още веднъж да види Стела как прекосява двора, съпроводена от сянката си; но я нямаше. И сенките ги нямаше по обяд. А дворът беше заден, между блоковете, занемарен и отблъскващ, както всяко колективно пространство на племето българско.

Трябваше да мине на южната тераса, сигурно щеше да я види оттам, ако вече не бе отминала.

— Брадър, да оставим татко да си почива. Ела оттатък!

Старият бе полегнал на дивана в хола, Дами го зави със сакото и тръгна след Джими. От гимназиалните години, когато живееха на квартира, бяха отвикнали да си викат на име — английската дума им беше достатъчна. Бяха почти връстници — разликата от година и половина почти не се долавяше. И двамата бяха тъмнокоси, добре сложени, само Дами бе по-прибран в раменете, което го правеше да изглежда по-малкият брат, а всъщност бе обратното. Израснаха заедно в учителското семейство на Петър Диамандиев в Градуил до края на прогимназията, после учиха в Стари хан и се разделиха по време на следването — Дами записа история в София, а Джими — инженерство в Русе. Оттогава почна и отдалечаването помежду им. Не помогна общата плоча с двата апартамента на нея и усилията на родителите да делят всичко по равно помежду им — обич, пари, имущество. Братя Диамандиеви растяха като пръстите на ръката — различни по характер, по манталитет и възгледи.

Отсрещното жилище беше огледално по разположение, но изглеждаше по-малко от изобилието на мебели, килими, завеси, сервизи. Усещаше се и невидимото присъствие на домакинята, на Роси. Нейната сянка, нейният дух сякаш беше се появил и в оня

момент, когато на вратата на спалнята застава момичето в минижупа, нейната съперница. Както винаги сдържан, брадърът не задаваше въпроси, но в мълчанието му Джими усещаше упрек, затова каза:

— Извинявай за преди малко... Не исках пред стария... Беше една приятелка, Стела, не знам как да ти...

— Не обяснявай! — прекъсна го Дами. — Освен ако не викаш за помощ.

— Не викам. Ще се оправя някак си.

„Всъщност викам“, помисли си Джими. Нуждаеше се от него, от неговото съгласие и съучастие. Бяха говорили вече няколко пъти за ипотека на къщата в Градуил; беше му дал време да мисли, сега се надяваше най-сетне да чуе неговото „да“.

Беше останало кафе от заранта, той го стопли в микровълновата печка и го раздели в две чашки; отхлупи захарницата.

— Е, думай. Слушам те.

— Ще бъде удар за него! — каза Дами и вдигна вежди в оная посока, където оставиха да лежи баща им. — Няма да издържи.

— Няма да му казваме!

— Е как? Нали трябва неговото съгласие, подписи, пълномощни за нотариуса. Това не може да се скрие. Направо го убиваме!

— Глупости! На неговата възраст всеки има кръвно! И аз имам, ако го измерим сега! — Джими стана, защото усети нервност и топлина от кръвта, която нахлу в лицето му. Повтаряха все едни и същи аргументи от миналите разговори — как да не вдигнеш кръвното?!

— Представи си, че се наложи да... — Дами не довърши докрай, не искаше да произнася думи като провал, продажба, неуспех. — Че не стане, както я мислиш... Вероятността да не стане е по-голяма от успеха. Извинявай, че съм директен!

— А ти извинявай, но това са увъртания на човек, който има други цели и намерения.

— Какви цели? Да я продам и да я изпия?

— Ти и да искаш да я продадеш, няма кой да я купи! Или ще я купи някой нещастник за жълти стотинки! Но при една ипотека от банката може да се измъкне кредит и да се свърши добра работа. Разбери, брадър, раздържавяването е нещо уникално, неповторимо.

Който успее да направи удара, решава бъдещето и на децата, и на внуците си! Това е шанс! Втори вече няма да ни се случи.

— Така е — съгласи се Дами. — Но това не значи на всяка цена. Целта е важна, но и средствата към нея...

— Заучени положения! Мислех, че ще ме подкрепиш. Човек щом на брат си не може да разчита, на кого — на чуждите ли? Заложил съм вече и тоя апартамент. И камиона. И вилата в Кенар, макар че се води на Росица. Трябват ми пари.

— Знам: много пари. Казвал си го. Ако ги имах, щях да ти ги дам, но за къщата повече да не говорим. Поне на този етап. Освен това строя свинефермата — всичко отива там, не му се вижда краят!

Джими намери цигарите си, запали, като избягваше да гледа брадъра. Не му предложи цигара — знаеше, че не пуши. Това беше поредният безплоден разговор, който изопваше нервите му. Винаги бе смятал Дами за мекушав и безволев; тази неотстъпчивост му се виждаше изненадваща, почти неестествена. Какво се криеше зад предлога да не научи баща им — може би желанието да завладее целия имот, да не допусне братската подялба? Беше го чувал да казва, че в западните страни законът не разрешавал раздробяването на земята между много наследници: първородният наследник ставал земевладелец, другите си избирали професии по желание. С разума си съзнаваше, че подобен закон трябва да бъде приет и у нас, но сетивата му подсказваха да бърза, докато не е приет, ако не иска да бъде оцетен; ако не иска да бъде лишен от маята на началния капитал. Българинът няма големи възможности за забогатяване при „първоначалното натрупване“. На спестявания не може да разчита — левът е нестабилен, печалби от рентабилно производство почти не са възможни, истински пазар няма, за да се разчита на пазарни удари. Остава капиталецът от наследство — от къща, вила, апартамент, някое дворно място или лека кола. Или от зестра. Всички останали начини са нечестни, мошенически.

— Искам да играя честно — каза Джими. — Да не се срамувам един ден. Да не се страхувам.

— Кой не иска? — Дами се усмихваше едва забележимо; отпиваше от кафето. В нетърпеливостта на Джими имаше нещо забавно, ако забравиш за миг, че всяко прибързване рано или късно свършва с неуспех и се налага изчакване, плащане на нова цена.

Желанието му да има много. И от всичко по много. Екстремистка програма със смътно начало и печално завършващ финал. Обичаше да казва, че като всеки прагматично мислещ човек от края на века работи по своя програма максимум. Крайна цел: влизане в новия стопански елит, в имотната класа, която е гръбнакът на пазарната държава. Сега още я няма, но за година, две, три трябва да се създаде. Вече е на дневен ред, пластове са разместени, старата партийна номенклатура още се съпротивлява, но е лишена от репресивния си апарат и ще отстъпи. Някой трябва да я измести; да я замести. Да сложи ръка на собствеността, която формално се води „общонародна“, а всъщност е ничия. Трябва да стане нечия! Кой, ако не ние? Кога, ако не сега? Така му бе говорил веднъж местният лидер на сините, лекар в хигиенно-епидемиологичните градски служби. Джими бе станал приятел с него, ходеха по митингите и мълчаливите бдения със свещи — както гледаха да правят в столицата привържениците на демокрацията. Джими си пусна брада — дълга и чуплива, като перчема му. При Беровото правителство я скъси, при Жан-Виденовото я обръсна. „Ако някой те наблюдава отстрани, по брадата ти ще съди за политическата атмосфера в България“, подмяташе му Дами за брадата барометър. „Трябва да сме прагматици, брадър!“, отвърщаше Джими.

През открянатата врата към терасата се чуваше глас на лястовица, чевръст като говор на млада невеста. Долята съпругът ѝ, вероятно донесе кал в човката си, остави я и се включи в разговора. Ланшното лястовиче семейство потягаше старото гнездо, природата работеше, спомни си Джими думите на Николов, инженера. А ние седим, в средата на работния ден, пием кафета и разтягаме общи приказки. Брадърът ще реанимира чифликчийството, ще става фермер с двайсет прасета. Още една утопия, която поглъща средства, енергия и време. Светът върви към окрупняване на капитала, към глобализиране на суровини, пазари, технологии; ние правим земеразделяне, търсим дядовите синори и криви круши. Докъде ще я докараме? До кривата круша, естествено; вечният ориентир на българина. И не му се вижда краят на този невървеж; на тази орисия. Половин век комунизъм ни ошашава, държим се като дрогирани — притъпи апетита ни за живот, направи ни мнителни към всяка инициатива, към всеки порив. Лиши ни от най-драгоценното достижение на цивилизацията — разбирателството; споразумението, без което не може да има общност,

напредък, успех. Двама братя не могат да постигнат консенсус, та искаме да го има между двеста депутати! По-добре всеки да си вземе шапката и — накъдето му видят очите!

Нямаше работа следобед в ЗАР, но влезе в спалнята и почна да се облича. Дами слушаше пукота на гребена в косата му, двукратното изригване на спрея под мишниците. Човекът от третото съсловие държеше да е изряден за срещата с обществото, към което се отправяше.

Сигналът на клетъчния телефон го измъкна от спалнята. Обществото също проявяваше нетърпение, търсеше го.

— Аз съм! — викаше Джими в мембраната. — Ти ли си, Данмарк? Чакам да дадеш знак! Кога? Окей, събота, десет!... Прието! Дунав — мост — мост на дружбата!...

Дами го знаеше този Данмарк, митничар на Моста; Данчо Марков, състудент на брадъра, свързани с паролата от ония години — парола — метафора, като мост, който свързва два бряга.

Мегафонът изключи. Лицето на Джими сияеше.

— Стоката е пристигнала! Един тир фризер! АЕГ! Няма грешка, тоя Данмарк, точен като фриц!

От предишното му унило настроение нямаше и следа, добрата вест го бе върнала в обичайното му делово състояние. Трябва да се работи, да се гонят задачите, да се прави каквото трябва, па да става, каквото ще, както казва граф Толстой, мъдрият мужик.

— Е, мужико! Аз тръгвам! Ако не закъснея, ще се видим довечера! Тук сте, нали?

— Тук сме — каза Дами. — От другата страна на площадката.

Джими не можа да го изпрати — внезапно се сети, че трябва да позвъни на шурей Луко. Отвори бележника си и набра номера на пейджъра му. Докато прекосяваше площадката, Дами го чуваше да диктува нареждането заповед: колата да бъде готова до петък, тръгване — в събота, шест нула нула.

Павлина прие заповедта. Беше пуснала пердето и гледаше на видеото турска касета за две лесбийки, която им даде съседът Мутев. Туркинчетата имаха бронзови кожи, едри очи като на кобилки и устните им бяха намазани с много карамел. Въздишаха юнашки по

време на гимнастиката под звуците на модерен джаз, в който доминираха зурли и кларнети. Въпреки шума Павлина чу сигнала на пейджъра и видя буквите му, зелени като котешки ириса.

Излезе да обади съобщението на Луко. И да види Мутев. Етническият ром караше зимите по участъците или в затвора; наскоро бе се върнал в бащината си къща, единствената циганска къща в Каунци, оцеляла след миграцията. Каунци бе селище със затихващи функции, това бяха разбрали циганите много преди официалните власти да го отметнат в списъците си. Последните семейства — гледачи по фермите на текезесето — се вляха в миграционния поток след идването на власт на ликвидационния съвет. Каквото можаха, смъкнаха от покривите на оборите, теглиха ножа на изоставения добитък, но едрата стопанска собственост — трактори, агрегати и пр. — беше отмъкната от управляващата етническа група. Нямаше повече препитание за обитателите на циганската махала, нямаше какво да се открадне, налагаше се да се мигрира към града. Единствената им придобивка остана новото име — роми, както ги наричаха особено в навечерието на избори. Тогава пристигаха агитатори от различни партии, донасяха одеяла, олио, каси с бира; по паралиите раздаваха и по някоя банкнота. Веднъж мина кандидат за депутат с екологически чист автомобил: двигателят му не работел с бензин, а черпел ток от акумулатори. „Колата на бъдещето е пред вас — каза депутатът на площада в Каунци, — мога да я сравня само с моята партия, за която трябва да гласувате ето с тая бюлетина!“ И показа макет на бюлетината: две зелени ивици, три сини и една червена по диагонал. „Гласувайте за мен и аз ще превърна вашия изостанал регион в екологично чиста зона с безотпадни технологии.“ Електоратът усещаше, че намеренията му са за добро, но не се радваше на дългия срок до края на мандата — четири години: искаше му се да има избори поне два пъти в годината. За щастие изборите напоследък биваха все извънредни и предсрочни, както Ангел Мутев не излежаваше докрай присъдите си, издавани от Районния съд. Пускаха го за добро поведение в местата за лишаване от свобода, както още наричаха затворите по социалистически. Той наистина бе кротък и владееше някои сръчности, които бе придобил в ПУЦа, професионалния център за обучение на фабрика „Галашит“; притежаваше и качествата на най-новите ромски поколения, които ги правеха приспособими и

проспериращи в условията на първоначалната пазарна икономика: умение да се правят пари, бързо запълване на празни ниши на пазара, откриване на пролуки в закона... Освен това циганинът имаше сателитна антена (крадена), три костюма и след бърснене употребяваше мъжкия парфюм „Деним“. Когато го видя за пръв път зад оградата, на Павлина ѝ заприлича на Освалдо Риос, излязъл от телевизора и поглеждащ с нескрити намерения към нея.

— Мадам! — Ачо излизаше от плевника с два регистрационни номера за ифата, целите в сламки и паяжини; погледът му отново беше влажен и пълен с желание.

— Кво се правиш на интересен! — каза му тя високо, за да я чуе Луков, ако беше наблизо. Беше ѝ приятно циганинът да я съблича с очи.

— Вътре има цял куп номера — ментета! — каза Мутев.

— Има. Защото Луков е професионалист, знае какво ще му потрябва и си има резерви — каза тя.

Трябваше да свали истинските номера на камиона и да ги замени с ментетата, евтин трик от най-първите кримки, но тази вечер можеше да им свърши работа. За същата цел Павлина им бе приготвила и два скъсани чорапогашника, да ги нахлузят на главите си, ако се наложеше; в дълбоката провинция, морално и криминално запазена досега, азбучните номера на престъпниците вървяха като ноу-хау.

Ромът не бързаше, искаше да удължи срещата си с това едро женско тяло, което бе почнало да се заобля около корема. Някъде в дълбинната памет на кръвта му оживяваше прастарото увлечение на циганското племе към бременната жена, този най-привлекателен и безопасен обект на желанието. За малко да захвърли тенекиите и да посегне към жената, но видя Луков да излиза от плевнята.

— Луков иде! — каза Павлина. — А ти още се моташ край тоя камион. Джими иска утре да сте на линия.

— Какво има? — попита Луко Луков, като дойде при тях.

— Джими се обади. — Тя му показва пейджъра. — Утре иска да сте на Дунав — мост.

— Ще възпеем — каза Ачо. — Останаха само таблетките.

— Ами още ли не си ги свалил? — сопна му се Луко. — Какво чакаш!

Той носеше прашна фелдшерска чанта с горно отваряне; разтвори челюстите ѝ и изсипа на земята съдържанието. Имаше пластмасови спринцовки, ампули и флакони, прожектор за три кръгли батерии по четири волта и половина и аерозолна бомбичка с упойващ газ.

— Сигурен ли си в спрея? — попита Павлина. — Трябваше да го изпробваш, може да е изветрял.

— На кого да го изпробвам? — каза Луков и пусна малко спрей срещу циганина. — Той е задрямал и без райски газ!

Докато подреждаше отново чантата, Ачо привърши с номерата; хвърлиха в камиона и няколко празни чувала, петсантиметрова чамова дъска и кълбо от конопени върви. Отиваха да крадат прасета и не се знаеше какво и кога щеше да им потрябва.

— Ти се прибирай! — каза Луков на Павлина, влезе в кабината и включи стартера. Ачо изтича да разтвори тенекиените порти, изчака ифата да излезе на пътя, затвори ги и се метна при шофьора. От предишната му задрямалост вече нямаше следа. Приличаше на животно, прекарало в бърлогата си часове на ленива отпуснатост и възвърнало пъргавостта си привечер, при тръгване на лов.

Ромът имаше достатъчно основания да се чувства нетърпелив и възбуден от предстоящата акция. Негова беше идеята за малко стопанство в двора на Луков, на което той да бъде гледач, домакин и управител. Отначало мислеше за една-две крави. Но кражбата на крава не е толкова лесна. Последния път лежа заради едно теле, което заклаха с един бургуджия в лешниковата гора на Кенарския манастир. Телето беше едро, почти юница, от фермата на манастира; не искаха да го колят, а го поведоха към говеждия пазар на Стари хан, но избягваха гладките пътища и търсеха залесените пътеки, където животното се подхлъзна и счупи крак. Заловиха ги по следите от касапницата... Луков нямаше капитал за едро животно — цената на една крава вече надхвърляше милиона, — предлагаше да вземе овце и като съберат по някоя овца от съседите, да направят малко стадо. Но Ачо си представи тежестите на овчарската професия, неотлъчното дежурство при стадото в пек, дъжд и студ, и настоя за прасета. Обиколи свинефермите на околните села, мина и в съседните общини, стигна до другия окръг. Повечето от старите свинекомплекси, угоителни стопанства и племенни участъци не работеха, сградите им бяха порутени,

керемидите от покривите — смъкнати. Но тук-там вече се белееха нови ферми, частна собственост, със солидна охрана от въоръжени пазачи, високи огради и зли кучета, които правеха достъпа до тях рискован и несигурен. Приятел му пошушна за малък свинарник в покрайнините на Градуил, прасетата били малко, а нощем ги пазел грохнал старец със слабо зрение и невъоръжен. Ачо се скита няколко дни в района с чувал през рамо, в който потракваха няколко охлюва — да каже, че събира охлюви за Италия, ако някой го попиташе. Никой не го попита. Той откри свинарника, поприказва със стареца, почерпи го цигара, надникна при прасетата. Бяха петнайсетина, по петдесет-шейсет килограма, всяко едно лесно се побираше в чувал и товаренето им нямаше да става трудно. Ако ги хранеха ударно, със смески и коприва, до Коледа можеха да качат по стотина кила, нека не са сто, по осемдесет да наддадат, това са тонове пържоли, изкарани от едно нищо... Луков имаше връзки по мелниците, щеше да подсигурява евтини смески, кърът наоколо е джунгла от коприва, щир и лобода; после ще дойде сезонът на тиквите и кръмното цвекло — всичко това, което сега расте, цъфти и се скаква под слънцето, може да се превърне в каймета, в банкноти и пачки в зелено.

— Ако ни спипат? — питаше Луко, изслушал проекта на рома.

— Абсурд! — увери го Ачо. — Градуил е друга община. Ченгета от една община не се бъркат в друга. Остави това на мене.

Син на старо ченге, Луко трябваше да признае, че циганинът имаше право: навремето баща му, старият Луков, се дразнеше, когато колеги от други управления се месеха в работите в поверения му район. „Всеки да си знае участъка, казваше полковникът. Гората, що е дива територия, пак е парцелирана между зверовете. Лисицата си има свой участък, мечката не пуска друга мечка да стъпи в нейния район.“ Той беше запален ловджия, приятел на Пенчо Кубадински, член на политбюрото, когото посрещаше всяка зима в Кенар, на дачата, и устройваше ловни хайки из Балкана в негова чест.

Докато стигнат разклона за Градуил, започна да се свечерява, но още не беше за фарове. Свиха по тесен път покрай напоителен канал без вода, някога облицован с базалтови плочки, сега старателно отлепени и задигнати, без счупените. Изтръгнати бяха и металните части по циментовите отклонения, от които тръгваха вадите към зеленчуковите бахчи и градината с нискостеблени ябълкови дървета.

Лехи и фитарии вече не личаха под дебелия пласт троскот и балур, а палметите стърчаха по-ниски от бурена, със засъхнали и изпочупени клони — райски дръвчета, напуснати от грешното човечество и оставени единствено на влечугите в подивялата растителност.

Зад палметната градина се показва покривът на свинарника, комбинация от цигли и гофрирана ламарина. Тухлената стаичка на пазача и навесът за прасетата, разкривените тараби, простата порта, скована от талпи, съдовете за храна от прерязани варели — всичко носеше белега на прибързаност и недоизпипаност. Единствено стърчащите в дъното на двора кофражни колони и арматурни жезла даваха надежда, че нещо по-солидно бе започнато да се строи и все някога щеше да бъде завършено.

Пазачът не се виждаше никакъв и Ачо се зарадва: както бяха се уговорили, един чувал от зебло трябваше да бъде нахлузен на стареца още след спирането на камиона. Но докато Луко правеше маневрата и доближаваше фургона на заден ход, видяха да се отваря вратата на стаичката и в рамката ѝ да застава мъж на неопределена възраст, късоглед и несигурен във вървежа си.

— Скачаш и му мяташ зеблото! — каза Луко. — Ако много се дере, ще му лепнем анкерпласт!

Двамата нахлузиха на главите си чорапогашниците, Ачо скочи от кабината и с няколко крачки отиде при стареца. Не се наложи да употребява усмирителното зебло: пазачът беше недъгав и немощен, стана му жал за него, като гледаше розовите му тънки устни, разядени в ъглите от екзема, и избелялото синьо на очите, които гледаха втренчено, но не разбираха какво става наоколо. Отначало той дори се зарадва на пристигащите посетители, беше ги взел за хората, които веднъж месечно караха фураж за прасетата. После се мъчеше да разбере защо не различаваше лицето на човека, който го буташе обратно в стаичката, питаше къде е Даменчо, навярно стопанина на свинарника. После притихна и само от време на време викаше името на Даменчо.

— Млъквай там! — скара му се Ачо отвън. — Няма никакъв Даменчо! И прасетата се изпаряват! Чувствай се свободен от наряд!

Вратата не се заключваше, затова препречи по диагонал една летва през циганската брава.

Разтворил вратите на фургона, Луко вече стискаше между краката си първата свинска зурла и впръскваше в ноздрите ѝ газ от аерозолната бомбичка. Животното сумтеше и се мъчеше да се измъкне от хватката му. Наложил се Ачо да се притече и двамата да го метнат върху металния под на фургона и да го плъзнат към дъното. Тежеше колкото торба цимент, отбеляза Луко, значи петдесет кила; ако излезе стока, до Коледа ще изпълни нормата за бекон — чопърпорк, както казват англичаните.

— Чопър! Прасето Чопър! — викаше циганинът развеселен, спомнил си някакъв герой от рисуваните филмчета. — Ей го още един Чопър! Духни му спрея да се укроти!

Довлече друго прасе, уловил го за ухото и единия преден крак, обработиха и него; нервнопаралитичният газ действаше бързо и ефикасно, с два тласъка на помпичката затихваше всякаква съпротива, появяваше се кашлицата, а от гуреливите свински очи потичаха топли сълзи. Замириса на свинска пот и на кисело — някои от прасетата повръщаха.

— И на мене ми се гади, бате! — каза по някое време Ачо.

— Вдигай си зурлата! Свършваме вече!

С последното прасе свърши и налягането в опаковката. Луко я забърса в крачола си, да не останат отпечатъци, и я метна към оградата. Вдигнаха и двата варела под навеса, в тях имаше ярма, която щеше да им свърши работа в първите дни, докато набавеха нова.

Като се секнеше и вдишваше шумно пресен въздух, циганинът притвори вратите на фургона и превъртя ключалките. Гаденето му премина; младият му организъм се справяше бързо с отровите; щом издържаше на обгазяване, мина му през ума, щеше да издържи и по-нататък през криволиците на живота. Тази мисъл внезапно го въодушеви, изпълни го със задоволство от успешно проведената акция, а като погледна залостената врата, усети, че е склонен и към великодушие. Смъкна лентата и викна към пазача:

— Дядка, ставай! И ако те пита някой, казваш: нищо не съм видял, не съм чул! Или, най-добре, казваш: от Южна България минаха, айдуци от Ямбол!... Ямболско е пълно с айдуци!

Беше лежал в следственото с двама автокрадци от Ямбол, две копелета с порочни наклонности, и той не можеше да забрави още мръснишкото им поведение.

Моторът на ифата избръмча, Мутев зае мястото си до шофьора, запалиха цигари, но не бързаха да палят фаровете. Пътят още се виждаше: ето, минаха покрай палметната градина, каналът сега се прехвърли от другата страна, а далече напред в сгъстяващата се вечерна дрезгавина трябваше да бъде междуселското шосе.

Дики, милиционерската овчарка на полковника, доживяваше преклонната си кучешка възраст в колибата до будката на бодигарда; боледуваше от артрит на ставите и възпалено гърло, поради което избягваше да лае. Ники чу скимтенето му, което приличаше на извинение към близък човек, задето го посрещаше не както си му е редът. Изключи фрезата и излезе да види има ли някой.

Беше Роси. Кучето въртеше радостно опашка, още незасегната от артритата; отслабналите му очи гледаха просълзени торбичката с недоядените пици, събирани за него в заведението на Овчи пазар.

— Хей, кумец, Дики ще ми каже как си се грижил за него! — извика тя към Ники, застанал на прага, със същите радостни блясъци в погледа като на четириногия пазач на вилата.

— Не вярвам да се оплаче — каза той.

Тя остави Дики и се приближи плътно до него, като го обгърна с топлината си, ухаеща на парфюм, на бензин и на жена. Едната ѝ гърда, подаде се при навеждането, още не бе се прибрала под ръба на сутиена. Той я обхвана в шепата си и усети токов удар, преминал по тялото му до върха на пръстите на краката. Помисли, че ще спре да диша.

— Само без бързане! — каза тя и смъкна ръката му.

— Видя ли те някой? — попита той.

— Пука ми. Аз съм си вкъщи.

Той отстъпи назад, към вратата на работилницата, като си мислеше къде да намери място за любене в теснотията между машините. Но тя не го последва, а се изви и тръгна нагоре по дървената стълба, със спокойни и уверени крачки на силните си крака, все по-заоблени и плътни нагоре към бедрата. През пролуките между стъпалата той гледаше белотата им, завършваща накрая с тясната ивица на бикините, притисната между примамливите гънки на живата

плът. Той изтрополи след нея, като прескачаше стъпалата, и я настигна в стаята с китениците.

— Не обичам бързите работи, казах! — повтори тя, докато разтваряше вратите на гардероба и търсеше празна закачалка за роклята от полски лен.

— Чаках те! — каза Ники, задъхан.

— Хубаво, ето ме. Само кротко. Аз съм по бавните и дълги работи. Като оная циганка, дето рекла: не ма почвай, ако не можеш да ма довършиш.

Той затисна устните ѝ със своите устни, за да прекъсне думите и смеха ѝ, в който долавяше нещо порочно, нещо от приказките на момичетата от Дунав — мост, които прелитаха по кабините на тировеите. Не му се искаше Роси да прилича на тях.

Най-сетне тя разкопча до долу роклята, окачи я на ключа на гардероба, от който висеше пискюл с ресни от изкуствена коприна в цвят старо злато. Взе възглавницата, да я подложи под кръста си, но се отказа от тази поза и я върна на мястото ѝ. Отлепи пръстите на Ники от ханша си, защото се боеше, че оставят следи. Придърпа го, смъкна слипа и опипа слабините му, малка проверка за божията надареност; след което го просна по гръб на китеника, покатери се и го обхвана с колене.

Бе се спряла на позата „пърхаща пеперуда“, път с много извивки, извисявания и спадове до финалния взрив на екстаза.

По същото време в плевнята на Лукови Ачо разсипваше специалната дажба на прасетата, подсилена с витамини и с повече сол, за да ги накара да пият по-голямо количество вода. Нервнопаралитичният газ бе предизвикал понижение на апетита, някои имаха и смущения в равновесието и само обилният водопой, по мнението на Луко, можеше да ликвидира в късо време последиците от упойката. Луко бе заминал заранта за Стари хан, откъдето с Джими щяха да гонят Дунав — мост, а ромът се захвана най-напред да укрепи изхода към двора зад плевника, където прасетата щяха да правят разходките си на въздух, след като свикнеха с обстановката и заглъхнеше стресът им от преместването. Той закова нови дъски на разсъхнатата порта и най-долу, където щяха да бутат свинските зурли,

закрепи две емайлрани табели за автомобили от купа със запасите на Луко.

Ударите на теслата и звънът на метала привлякоха Павлина в плевнята. Тя беше по широка домашна рокля за бременни и като застана на прага в контражур, се видя чаталът ѝ, добре очертан от липсата на бельо.

— Много бачкаш бе, Ангеле! — похвали го тя. — Спри за една кафе — пауза.

Той не знаеше новата дума, но по усмивката на лицето ѝ, по отпуснатите ръце, спокойно обхванали овалната издатина на корема, разбираше, че не е дошла случайно и че най-сетне бяха останали сами. Остави кофата с ярмата, прекрачи оградата на кочината и отиде при Павлина. Дръпна я на чувалите с трици, струпани до вратата, и набра обилната материя на роклята. Наистина нямаше нищо отдолу, а кожата ѝ лъщеше от внезапната пот, която изби по нея като роса...

И пак по същото време, на петдесетина километра северно от Каунци, ифата на Луко приближаваше дунавския бряг. Джими се мъчеше от кабината да установи връзка с Данчо Марков, но вибрациите предизвикваха смущения по трасето. Спряха до устието на Лома да се облекчат и да опитат от статично положение. „Дунав — мост, обади се!“, викаше Джими настойчиво, докато чува отзива: „Мост между партньори.“ Данмарк нареждаше да теглят направо в Профилакториума.

Джими се изправи на ръба на банкета, откъдето над гривата на върбите се откриваше панорамата към великата река. Нещата се подреждаха, макар бавно и незабележимо на пръв поглед, във вярната посока. Носеха се по течението на времето като вълните долу и нищо не можеше да ги спре. От теб се иска да водиш лодката си умело, нито в средата на талвега, в големия бързей, нито близо до опасните крайбрежни плитчини. Ако имаш късмет, око и усет за природата на нещата, няма начин да не успееш.

Една пътека, отъпкана от подметките на шофьорите, слизаше между храстите на малка тераса, надвесена над брега. Там стоеше Луков, загледан към силуета на града, зад който протягаше гръбнак

Мостът, стъпил на другия бряг; утринните изпарения, осветени от слабото слънце, го правеха да изглежда призрак. Само не и за Луко.

— Мамка му и желязо! — каза той. — Плаче за електрожен!

— Млъкни, дивако! — каза му Джими, като застана до него. — Стига вече сме рушили, събаряли. Време е да градим.

Двамата се закопчаваха в движение, докато се прибираха в кабината; стартерът зави настървено и машината отлепи колела от асфалта.

2. ПЪРВОНАЧАЛНОТО НАТРУПВАНЕ

Като се спусне от високото плато към реката, крайградската магистрала описва почти пълен кръг на Колелото и излъчва отклонения, като спици, в посоките към Тутракан и Силистра, Добрич и Варна, както и към близките лозя и вилните парцели наоколо. Районът, известен като Дунав — мост заради огромния мост, стъпил отсреща в Румъния, бе територия, още ненанесена в общинския кадастър, с неясна инфраструктура и временни постройки. Две бензиностанции изглеждаха по-солидни с бетонните си козирки и кетонените площадки; останалото бяха капанчета, бараки и бирарии от ламарина и азбестови плоскости; снекбар „Далас“ пък имаше покрив от тръстикови рогозки. Пейзажът около Колелото изглеждаше унил и хаотичен от купищата разнороден боклук, до който никога не бяха достигали колите на службите по чистотата. Разнообразяваха го тук-там цветните билбордове на „Кока-кола“, „Марлборо“ и сребристо синкавият изглед от далечна северна Карелия, рекламиращ гръцки цигари. Не се срещаша пътни знаци на височина човешки бой; оцелели бяха единствено надписите на български и латиница високо горе на жиците, опънати между стълбовете на магистралното осветление тип триглав питон.

Малко преди Колелото Джими даде знак на Луков да обере газта и да внимава да не задминат отклонението към Профилакториума. Минаха покрай охраняем паркинг за тирове и автовлакове и асфалтовата настилка скоро свърши, продължена от тревясаги коловози, по които личеше, че не е имало сериозно движение напоследък. Скоро се показа и самият Профилакториум, двуетажна сграда с недовършен горен етаж, собственост на ловешки чугунолеярнен завод, изпаднал във фалит след разпадането на Варшавския договор. Пред една метална врата на склад четеше вестник Данчо Марков, седнал напреки на предната седалка на своето БМВ.

— Трогвате ме с точността си! — каза той, когато паркираха ифата до него. — За всеки случай си бях взел два вестника с кръстословици, докато ви чакам.

— За теб сме готови и в Дунава да скочим! — каза Джими и двамата треснаха длани в гив ми файф, усвоено от времето, когато и двамата бяха играли в институтския отбор по баскетбол.

Пред снажния ръст на Джими митничарят нямаше вид на баскетболист: беше с тънки кости и бледа кожа на лицето, добре обръсната с фини бръснарски инструменти. Гълъбовите му очи, идеално отиващи на служебната габардинена униформа, гледаха леко уморено, което го правеше да изглежда към четирийсетте, макар да бе само година по-голям от Джими. Нямаше никакви пръстени, ланци или други златни украшения, каквито носеха по-непредпазливите и суетни митничари; Данмарк избягваше дори електронните часовници с пъстри циферблати и много екстри по тях, а носеше още ленинградския „Луч“, който бе купил в първи курс на следването си от продажбата на ксерографиран записки.

Поклонник на европейския стил за деловитост и пестене на време, той отвори незабавно склада и показа стоката. Бяха немски фризери, хоризонтални и вертикални, по четиринайсет от двата вида, със сменени агрегати; от вътрешната страна на вратата на всеки бе залепена гаранционна карта с указания за експлоатация на немски и български, която предизвика възхищението на Джими.

— Гледай го бе, немеца! Помислил за нашенския купувач! Евалла, евалла!

— Че как! — каза Данмарк. — Трябва да престанем да се учудваме. Когато прави нещо, европейецът или го прави както трябва, или не!

— Всъщност, като помислиш, разноските по това картонче са нищо — съгласи се Джими. — Все едно за визитка. Но се печели престиж.

— Западникът е разбрал тайната на детайла — отбеляза Данмарк. — Вътрешно той си е като нас, с нищо не ни превъзхожда, но знае къде да сложи лустрото, да ти привлече окоето с амбалажа. А ние сме си мърльовци, караме как да е и светът ни презира. „Добрият кон под съдран чувал се познава!“ Като чуя тая нашенска дивотия, направо

побеснявам. Превеждал съм я на чужденци, те мигат като малоумни: „Варум?“ Къде си тръгнал на пазар със съдран чул? И са прави.

— Така е.

Прехвърлиха фризерите в търбуха на камиона и отпратиха Луков да ги чака на Колелото, в снекбара, а двамата тръгнаха да обходят двора на Профилакториума и да обмислят какво трябва да се направи в новата база. Незабавно според Данчо трябваше да намерят пазач, ако не искат да бъдат тарашени от бандюгите по два пъти на нощ. После да се огради мястото със солидна ограда, като тухлено — бетонните стени, които издигат сега баровците около имотите си, с алармени инсталации и скрити камери, колкото и да струва една подобна инвестиция. Трябва да се подменят вратите на долния етаж с блиндиращи рулетки и друга охранителна техника.

— Но това са много пари! — възкликна Джими. — А ние още нямаме никакъв документ за собственост. Не се знае ловешкият завод дали няма някой ден да се размърда и да потърси имота си — все пак пари са хвърлили навремето, имот е това!

— По принцип си прав — каза митничарят. — Нищо не е сигурно в днешните времена. Каквото помислиш, възможно е да стане, както е възможно и да не стане. Играем фифти-фифти! Но аз съм човек на риска! Ако можех, щях да рискувам и да се хвърля, имот е това, както казваш, не е за изпускане. Лошото е, че съм под лупа, всяка моя крачка се следи. Затова разчитам на теб, приятелю, няма що да се лъжем! Мисля, че съм пределно ясен!

„Приказваш, защото всъщност не даваш нищо — помисли си Джими. — А само тая ограда ще ми струва едно пет хиляди марки. Освен ако не взема да я направя от щанцованата ламарина.“

Бе се сетил, че в механичния цех при матриците имаше няколко тона неръждавейка, шестмилиметрова, с размери хиляда и триста на хиляда и осемстотин, от която можеха да станат платна за ограда, обрамчени с трийсетмилиметров винкел.

Данмарк намери идеята му за приемлива. В края на краищата оградата не може да спре крадеца, но внушава уважение към чуждата собственост, има, така да се каже, възпиращо — възпитателна цел. Трябва да очертаят границите, нищо, че още няма кадастър; един ден все ще го има и тогава ще се съобразят със статуквото, законът дава предимство на солидно построеното, приема го най-накрая и го

узаконява. Няма защо да се плашат от санкции, от глоби или закани, че ще пратят багери или фадроми да разчистват направеното без разрешение. Това са пропагандни трикове на чиновника. Да си видял някъде съборена незаконна постройка? Не си и няма и да видиш. Чиновникът мята гръм и мълнии не от вярна служба на закона, а за да си получи своето — това са правилата на бюрократичната държава.

— Говориш против чиновника, но и ти си чиновник! — засмя се Джими.

— Естествено! Нашето царство настъпи. Казвам го като констатация. И не искам да те отчайвам, но шансовете ти да станеш дребен капиталист поне засега са около нулата. Чиновникът няма никакъв интерес да те изпусне от ръцете си; да ти даде глътка въздух, та да стъпиш на краката си. Ще ти пречи да печелиш търгове, ще смъква по три кожи от гърба ти с данъци и лицензи, ще ти лепи мита и бандероли по стоките и ще се радва да чуе, че се предаваш, че напускаш играта.

— Така е. Милион пъти ми е идвало да се оттегля, да плюя на всичко и да заживея като обикновен човек.

— Като обикновен дембелин, рожба на социализма? — засмя се митничарят. Беше запалил тънка кафява цигара от ароматен тютюн, който се усещаше дори в широкия двор; нямаше вятър и димът се виеше около двамата и ги забулваше в едва забележимия си тюл.

— Не, драги — продължи Данчо. — Ние не сме обикновени човеци, ние с теб сме белязани със знака на успеха.

— И аз тъй приказвам, когато има кой да ме слуша, но вътрешно си знам, че...

— По-умни сме от другите — това е началният ни капитал. Останалото е въпрос на воля и самодисциплина. Аз имам вече две дузини касети от пленарната зала и като остана свободен, си ги пускам и наблюдавам внимателно. Жена ми побеснява и бяга в другата стая, но аз наблюдавам. Трябва да ти кажа, че пленарната зала ме зарежда с положителна енергия!

— Хайде бе! — Джими прихна, развеселен. — Там няма и пет човека свестни!

— Съотношението е като навсякъде. Аз гледам останалите. Пълен боклук, случайно попаднал откъде ли не. В политиката няма

случайности, но гъмжи от случайни хора. С какво ни превъзхождат — теб и мен? С нищо. Случайно попаднали на гребена на вълната.

— Данка, ти ме разби! Депутат ли си намислил да ставаш?

— Един ден — може би! Засега да бъдем реалисти, да не се хвърляме нависоко, а да градим основите.

— Първоначалното натрупване...

— Цел! И воля към целта! Ако не сме глупаци, трябва да мобилизираме енергията си и да не се занимаваме с нищо друго. Ясен ли съм?

— Превзе ме без бой! — каза Джими и разтърси енергично лакътя на митничаря. Имаше нещо наистина природно заложено в тия мъже с ръста на Наполеон, психолозите са прави. Данчо Марков бе незабележим в първите семестри на следването, един от сивата маса, а завърши като най-богатия и авторитетен абсолвент и неформален лидер на випуска. Беше роден в едно от никополските села, потомък на селски род, чието начало се губеше поколения назад в черноземните крайдунавски бразди. Никой вече не можеше да каже откъде се бяха взели тази амбиция и воля за преуспяване у слабото, с бледа кожа момче, което страдаше от студова алергия и не пропускаше нито една грипна вълна. Забелязаха го най-напред на купоните по студентските квартири, когато с лекота припечелваше по една-две стипендии на вечер от победите на бридж-белот. После почнаха да го викат на избрани сбирки на покер при доцентите и професорите от института, за да достигне накрая до екипа на партийния шеф на окръга. Понякога го разбуждаха посред нощ, мерцедес го чакаше пред квартирата и го отнасяше в резиденцията в Липника; шефът беше със силно обтегнати нерви, не можеше да спи и до разсъмване искаше да играе белот, най-елементарен белот, и се радваше като дете, щом спечелеше. Данчо и другите двама от карето обикновено се сговаряха с погледи и докарваха играта дотам, че винаги оня да спечели; това им осигуряваше обилни топли закуски в ранните часове на деня и питиета по желание. Няколко пъти остана да преспи в резиденцията. През деня хората от персонала му сервираха в стаята, той се излежаваше в чаршафосаните одеяла от камилска вълна или отвън, в шезлонга на терасата, откъдето се виждаше зеленото кадифе на гората, пробито от покривите на вилите от престижната вилна зона. „Един ден тук ще бъде и моята вила, мислеше си Данчо Марков още в онова време. С

какво ме превъзхожда този инфантилен шишко, който иска винаги да печели и си вярва на победите? По какъв път бе вървял, за да стигне до тази луксозна сграда, където живееше на държавна издръжка, а покрай него живееха и неговите роднини и приятели? Дали притежаваше лични способности, дарби или свръх умения, или само партийното послушание го бе изнесло на гребена на вълната?“ Бяха вече годините на Горбачовата перестройка, когато недосегаемият пращец от крилцата на партийните пеперуди започна да се рони и отдолу да избива непривлекателната им същност. Свършено бе с досегашната политическа система, това ставаше ясно на всеки мислещ мозък, пък бил той и далеч от активната политика; идеха други времена, с тях щяха да дойдат и други хора. „Аз ще постигна същите цели с други средства, казваше си Данчо Марков, комунистите разчитаха на връзкаството, моята сила ще бъдат парите.“ И когато се дипломира, отказа асистентското място, отхвърли и други предложения за научна кариера. Избра митницата. Имаше вече достатъчно пари, за да плати избора си, каквато беше практиката. И ето, вече десетина години се изнизаша, откакто носеше гълъбовата униформа, имаше вече солидна сметка в австрийска банка, притежаваше и мечтаната вила в Липника, недалече от старата партийна резиденция. Но той не бе глупав и знаеше, че в Българско е некрасиво да притежаваш, да си богат и това да ти личи. Затова живееше като скромен чиновник в панелен апартамент на комплекса „Чародейка“, не посещаваше луксозни заведения и коктейли, носеше стария часовник с проста кожена каишка и караше невзрачно БМВ, модел осемдесет и пета година...

БМВ-то ги смъкна до Колелото. Ифата бе паркирана близо до „Далас“, в прашния буренак, но от Луков нямаше и следа. Джими остана да го чака под тръстиковия навес, като предложи на митничаря да хапнат нещо, отдавна минаваше обяд. Данмарк отказа: не сядал в заведенията на района, не се знаело колко скрити камери го дебнат да попадне в полезрението им. Отпраща по отбивката към Моста.

Джими си поръча пица с филе и бира „Хайнекен“ в кутия, обикновено не си позволяваше този разкош, но след напрежението напоследък се нуждаеше от малко отпускане, от релаксация. Изцеди кутията до капка и я изпи бавно, а Луков още не се появяваше. Дано не се е запило някъде говедото, започваше вече да се безпокои. Извади мобифона и реши да го повика с пейджъра. Набра ядосан текст:

„Говедо къде блееш чакам.“ И се засмя на екстравагантното съчетание между едрото рогато и овцата.

По това време Луко Луков бе в бинго залата до Пантеона на възрожденците. Надяваше се да довърши линия, но пейджърът му попречи. „Побарал съм ви майката“, каза той срещу всички зли сили, които непрекъснато се бъркаха в живота му, но след като помисли, напусна залата, влезе в едно такси и пое към „Далас“.

Седмица след кражбата на прасетата Дамян Диамандиев отиде при следователя Буйнезов да провери за резултата. Молбата му стоеше на същото място в папката, където Буйнезов я беше оставил.

— Поне прочетохте ли я? — попита Дами, като се мъчеше да съдържи раздражението си. Но чувствителното ухо на следователя, обучено да долавя и най-тънките нюанси на критика към институцията, го регистрира.

— Какво искаш да кажеш, че получаваме заплата, за да си чешем таратанците? Още една жертва на медиите! Скапаните медии ви внушиха, че органите са длъжни за нула време да откриват и залавят престъпника! Че това и по времето на Шерлок Холмс е ставало за сума време! Вие искате с магическа пръчка да... Ама нямаме магически пръчки. За съжаление.

— Искаме да видим поне, че нещо се прави — каза Дами.

— Прави се! Ето: ако разбираш от файлове, ще разбереш, че се прави!

Той изтрака на клавишите файла на молбата и Дамян видя на монитора шрифта на пишещата си машина. Екранът светеше с цвета на застояла вода в канцеларска гарафа, по рамката му от графитна пластмаса личеше, че отдавна не е минавала меката кърпа на чистачката.

Стана ясно, че оглед на мястото не бе извършван, колите на полицията били малко, бензинът — под лимит, който свършвал още в първата десетдневка на месеца, приоритет на следствените органи били престъпления, свързани с пряко нарушение на правата на личността, тоест убийство или телесна повреда, останалите чакали реда си. Но молбата бе въведена в компютър и имаше файл.

— Колата ми е отвън, да прескочим за час, ако няма полза, няма да има и вреда — предложи миролюбиво Дами.

Буйнезов пренавиваше ролка в следователския касетофон, пъхна я в картонения калъф и я надписа с флумастер, като не забрави да нанесе файла в съответните квадратчета. Вършеше рутинни действия, докато съобразяваше какво да отговори на предложението на Диамандиев. Не го познаваше, но нещо познато звучеше във фамилното му име, току-виж, че излезе някоя важна птица или нещо подобно, трябва да се мисли с няколко хода напред, днешните мътни времена го изискваха. Диамандиев, Диамандиев... Не беше ли Диамандиев оня, дето иска да купи ЗАР за един долар и се върти из Координационния съвет на СДС, да го благословят един ден, като се стигне до търговете? Джими Диамандиев, дето има една яка булка, която държи пицарията на Овчи пазар, ами да! Джими трябва да му е брат, приличат си...

— Джими брат ли ти е? — попита Буйнезов.

Дами кимна.

— Дедукцията работи! — Староханският Шерлок се засмя, доволен от попадението си. Беше от няколко години в града, познаваше жителите му, но някои му се изплъзваха — десетина хиляди са все пак.

— Защо не те знам тебе?

— Живея в Градуил — каза Дами. — Баща ми е зле, помагам му да се посъвземе.

— Да прескочим тогава, за твое успокоение. Виждаш при нас как са нещата, двама души сме с един колега — къде по-напред да идеш, слънце да си, не можеш всичко да огрееш. Престъпниците се прескачат като зайци, кого да заловиш по-напред? Ако го заловиш, съдиите го пускат под гаранция, играем си на котка и мишка... Абе майката си сексило, дето викат тийнейджърите. Аз например не съм длъжен да се занимавам с оперативна дейност, ами като оперативният е един и от три недели е на семинар? Какво да правим, питам те аз!

— Не знам — каза Дами.

— Не те питам, казвам, за да се знае.

Буйнезов заключи компютъра и го покри с мушамен калъф, превключи телефона на автоматичния секретар, облече шушляковото си яке. Беше едър мъж с наднормено тегло, натрупано в депа около кръста и седалището. Когато седна в ладата на Дами, регулиращото

устройство на облегалото изтърва два зъба и едва задържа на третия от натиска на масивния гръб. Дъхът му миришеше на деликатесен шпек и препечени филии...

Това, което преди седмица бе приличало на свинеферма, сега вече имаше вид на случайно нахвърляни в полето корита, части от тараби, прокъсана покривна хартия, импрегнирана с асфалт. На тръгване камионът на крадците бе закачил дървената рамка на портата, сега тя лежеше с пречупен ъгъл, набит от гумите в земята. Нови крадци бяха минали по-късно и бяха отнесли оградната мрежа и здравите мертеци на навеса.

— Лунен пейзаж! — каза Буйнезов, застанал на границата на имота, без желание да пристъпва по-нататък. — Оставя ли се стока в тоя лунен пейзаж?

— Имаше един пазач, но въпреки това...

— Лъвове и тигри да сложиш пазачи, гаранции няма, драги, няма защо да се лъжем. Напрасно си хвърлял грешни пари за частен бизнес. Там ти е грешката.

— Някога тук е била градината на дядо ми — каза Дами. — Имало е и кошари, и бъчви с вино е държал — имало е дълбок зимник, — и не се е чувало някога да е изчезвало нещо...

— Кога е било то? Ти си историк, по-добре знаеш от мен: преди новата ера! Други българи са били ония, някогашните, няма що да се лъжем; ние нямаме нищо общо с тях!

Буйнезов можеше още да излага мислите си на глас, но забеляза, че Диамандиев бе отишъл към дъното на двора, където стърчаха кофражните колони на бъдещ строеж; като гледаше в краката си, за да не си измърси кубинките, той се приближи до него.

— Модерна ферма, както виждам. За пет хиляди бройки, нали?

— Достатъчни са и стотина — каза Дами.

— Решил си да ставаш чифликчия. Да речем, че си прав: няма работа за историци, минаваш в аграрния сектор, добре. Но виждаш — цената на свинското пада, всяка вечер по телевизията го казват. Имаме по-голяма сметка да си го внесем, отколкото да се бъхтим като глухи петли!

— Е, какво? Да скръстим ръце и да чакаме всичко отвън? — Дами усети, че тия безсмислени разговори вече го изнервят.

— Не! Само казвам. То си е твой проблем.

— По-добре да видим за какво сме дошли — дръпна се Дами и се наведе над следите, оставени от грайферите на камиона. — Няма ли да заснемете все пак някакви следи, отпечатъци?

— Какви следи?

— На тия гуми. Тука са дошли с камион, грайферите още личат.

— Грайфери — много! Милион грайфери минават по пътищата, можеш ли да им уловиш края?

Дами съгледа аерозолната опаковка и я подаде на следователя, като я държеше за връхчето, за да не остави отпечатък от собствените си пръсти.

— Нервнопаралитичен газ — констатира Буйнезов, помириша бомбичката и я изхвърли. — С него действат напоследък. По-рано биеха със спринцовки, сега спрелят излезе на мода.

— Вземете я за веществено доказателство.

Погледът на следователя говореше повече от красноречиво: за един камион прасета никой няма да се занимава с лаборатории, изследване на отпечатъци, ровене по картотеки; един ден престъпникът ще падне в капана и сам ще изпее всичко, тогава ще му се притурят и прасетата от Градуил; живеем във време на бум на престъпността, няма що да се лъжем. Населението претръпна, почна вече да не се жалва на следствените органи, приема го за нормално. Във вилната зона на Стари хан няма вила, необрана досега поне по пет пъти. Някои оставяли пари на масата и бележки за крадеца: вземи, почерпи се за наше здраве, но не я запалвай. Друг сложил капсулдетонатор с тротилова шашка в транзисторно радио, намериха едно цигане с откъснати китки, умряло от загуба на кръв. Осъдиха виладжията на година и половина и да плати кръвнина на ромското семейство три хиляди марки. Виличката не струваше и две хиляди...

Буйнезов се настани в колата, попълни данните в констативния протокол, повика Диамандиев да го подпише. Никой не можеше да санкционира следователя за незаловен крадец, но за неизряден протокол можеше да има неприятности с началството.

В три следобед имаше два автобуса от Търново за Стари хан — един изтощен „Чавдар“ на държавната автомобилна компания и рециклиран мерцедес на частната фирма „Златев“. Стела се настани в

мерцедеса, другата кола замина, а Златев — или неговият шофьор — някъде се бавеше и малкото пътници започнаха да поглеждат часовниците си. Най-после се зададоха двама мъже, една жена в униформа на полицаи и още една, с контролърска лента на ръкава. Полицайката, яка селянка със седефено червило на устните, подкани пътниците да покажат билетите си. Нямаше човек без билет. Групата се извини за безпокойството и се оттегли, шофьорът притвори вратите и каза повече на себе си:

— До гуша ми дойде! До гуша ми дойде!

Стела се засмя: „До гуша ми дойде“ бе фразата, която доцент Градев обичаше да казва като рефрен към фактите и събитията на днешната действителност. Нейното начало имаше вече стогодишна история — през миналия век сръбският крал Милан подал оставката си, като казал само: „До гуша ми дойде!“ Представяш ли си — доцентът коментираше фразата широко усмихнат — какво му е било на краля, за да изтърси това простонародно откровение, тази метафора на пълното отчаяние! То са били интриги, нерви, загуби и поражения във войни, разочарования от близки, от жени и приятели, безсъния, гастрит и язва на дванадесетопръстника, кариеси и обложен език, хемороиди и гъбички в ушите — огромен куп от негативни емоции, през който монархът се е помъчил да промуши глава, за да поеме глътка въздух. „До гуша ми дойде! До гуша ми дойде!“

Доцент Градев прекарваше две трети от денонощието си над книгите по читални и библиотеки и с удоволствие преразказваше прочетеното, разиграваше комични епизоди, правеше съпоставки, наблягаше на някоя дума или израз, на жест или символ; в такива случаи той се преобразяваше в актьор, в увлекателен разказвач, нямащ нищо общо с представите за семиотика сухар, съставител на книжни текстове от изкълчени думи, най-вече от чужд произход. „Ти си бил само за ВИТИЗ — казваше му Стела, която сама бе правила безуспешен опит за Театралната академия. — Никой ли не те подсети, още в гимназията, че имаш артистични заложби?“ — „Не, не! — Доцентът възразяваше енергично, с лукави светлини в погледа. — Не съм толкова глупав, за да произнасям само чужди мисли.“ Тяхната връзка започна в часовете за упражнения, в междучасията на чашка разводнено кафе, по-нататък продължи в дълги разходки покрай коритото на реката, в проломи между варовиковите скали, където

обикновено рядко имаше разхождащи се студенти, повечето предпочитаха изгледите от историческия Царевец. Семиотикът приближаваше четирийсетте, имаше две момчета, вече гимназисти; парите не му достигаха, бе отказал цигарите, пиеше рядко — малка гроздова, две-три кафета на ден. Девизът му беше странен, казваше, че го е прочел в една новела на Борис Априлов: „Далечината е в теб!“ „Далечината е в нас самите! — префасонираше го Сашо Градев за тях, за двамата. — Не навън, към хоризонтите на света, там е хаосът; навътре в душите; при равновесието, в сговор със самия себе си; не е ли там истината?“ Питаше и погледът му беше вдъхновен, магнетичен; тя бе готова да тръгне към него. С него. До него. Завинаги.

Обичаше всичко негово: кадифения панталон с кръпка в чатала, вълнената фланела от небоядисана, сержава вълна с цвета на дъбова шума в късна есен. Знаеше бельото му. Първия път, когато той трябваше да се съблече пред нея, тя улови за миг неговото стъписване пред демонстрацията; вместо вносен слип, каквито носеха мъжете през последните години, гащетата му бяха от хасе с крачоли като на московските футболисти от отбора „Спартак“, както се пошегува сам той. После ѝ разви цяла лекция за вредата от слиповете, как се получавало повишаване на температурата в скротума, което понижавало качеството на сперматозоидите, и погледнато в перспектива, това можело да доведе един ден до затриването на човешкия вид. Тя обичаше да слуша неговите импровизации, неочакваните метафори, които се раждаха във въображението му и повличаха мисълта в разни посоки; часовете, прекарани с него, минаваха като в ускорен каданс, минутата за раздяла винаги идваше внезапно, преждевременно. Сетне се повличаха отчайващо бавни дни, вечери и нощи, до следващото виждане. Най-отчайващо и безнадеждно бе заключението ѝ винаги когато мислеше за бъдещето на тяхната любов. Струваше ѝ се, че вече няма да срещне мъж като Сашо Градев, с когото би могла да живее десет, двацет, петдесет години, да изживее живота си докрай. Не мечтаеше за охолство, не я привличаше блясъкът на филмовите и шоузвездите, измамното лустро на техния лайф; мислеше си, че би могла да живее простичко, с човек до себе си, като Сашо, в малка къща с двор, ако можеха да имат нещо такова, и с две-три деца, заради които би зарязала всякаква кариера, за да ги отгледа и възпита. И внезапно потръпваше от неосъществимостта на мечтата си:

не, това не можеше да стане сега, в наши дни, в нашето време. Някога е било, някога се е считало в реда на нещата — дори два века назад нашите прадеди са имали своите къщи за челядта, живели са в труд и в бедност, но в сговор помежду си и по простите закони на природата; така са живели тогава българите, колко от техните потомци могат да си го позволят днес?... С неженска разсъдливост тя се вглеждаше в съдбата на днешния български мъж, съдба за окайване, казано без заобикалки: да не можеш с почтени средства да бъдеш опората на семейното гнездо, да отгледаш децата си и един ден да завещаеш темели, от които да продължат да градят внуците ти. Не бяха ли това истинските причини за ниското самочувствие на съвременните мъже, комплексите им за малоценност, ранното състаряване, инфарктите и инсултите, импотентността или другите крайности — агресивността, безогледния стремеж към власт и богатство, насилието, жестокостта? Тя обичаше структуралиста, но понякога, когато мислеше за него, се улавяше, че я обхваща чувство на жал към този мъж, почтен и морален в помислите и в деянията си, но обречен на мизерен начин на съществуване, без реални възможности да го промени, този начин, да се извиси до благородна цел с благородни средства. „До гуша ми дойде! До гуша ми дойде!“ Той се смееше на кралския вопъл, а всъщност окайваше собственото си живуркане, безизходицата си в този днешен житейски лабиринт. Стела не виждаше и някакъв начин да му помогне, заедно да се опитат да се оттласнат „на крилете на любовта“. Главата ѝ беше пълна с щампи и клишета, посети от бързивото общество през годините на детството и ученичеството ѝ; отдавна бе престанала да им вярва, гледаше на тях с насмешка, с ирония, не така често срещана в света на слабия пол; приятелството със Сашо Градев бе отключило и стимулирало може би някакъв спящ център на иронията и скепсиса в нейния женски мозък и тя си мислеше понякога, че това бе също Божи дар, не по-малък от преживяванията на любовта. Този дар я предпазваше от някои чисто женски намерения и постъпки, некрасиви и отблъскващи за обкръжението от познати и приятели, които обикновено наблюдават една любов. Когато Стела усети, че е бременна, не направи нито една сцена със сълзи и преследване на извънбрачния баща, не поиска да разтури семейството му; не му каза дори, че ще запази детето. Замина за цяла година в Шумен, там роди; там направи глупостта, която не можеше да си

прости — даде детето за осиновяване, но успя да запази името на бащата — Александър. И отново намеса на съдбата, тази режисьорка на сапунените опери: осиновителите се оказаха от Велико Търново, на няколко пресечки от квартирата на Сашо Градев; четвърта година той минаваше покрай желязната ограда на Кантарджиеви, но не подозираше, че малкият Алекс, който играеше на двора, беше негов син...

Автобусът с приглушена газ се спускаше към изхода на града, зад него оставаха кръстовищата със светофарите, малките магазини с витрини от алуминий и хромирана стомана, уличните сергии за книги и вестници; някъде назад остана и малката улица „Бурмов“, улицата на Алекс Кантарджиев, четиригодишен, родом от Шумен, който имаше родители, къща на два етажа с мансарда, имаше и единен граждански номер, есграон, за който още не подозираше. На днешния ден, четвърто число от месец четвърти на годината, бе духнал четирите свещички на тортата под радостните викове на приятелчетата и светкавиците на бащиния фотоапарат. Той не знаеше, че по същото време отвън на улицата една жена, която нямаше да забрави никога днешния ден, минаваше със забавена крачка покрай желязната ограда — на отиване и на връщане — с надеждата да види отдалече детето, на което бе дала живот преди четири пролети. Четвъртият рожден ден се случи облачен, с тънък, зъл ветрец, малкият двор зад оградата бе празен, някъде във вътрешността на къщата отекваха детски гласове и майчиното ухо се мъчеше да разпознае сред тях едно гласче, което чу като вик и плач в онази първа минута след раждането. Оттогава веднъж в годината тя нарушаваше първото условие на осиновителите — да забрави завинаги името и адреса им — и където и да бе, потегляше към старопрестолния град, за да се озове на улица „Бурмов“. Не видя Алекс нито веднъж досега. Зад оградата все така зеленееше поддържаната морава от райграс, цъфтеше жасминовият храст и туйфите от жълта и лилава иглика, на която търновчани викат примула; в края на градината мълчаливо присъстваше достолепната къща с тераси и тавански етаж, спотаила зад щорите си тайната на едно осиновяване...

След бъркотията от завои край бирената фабрика пътят се измъкваше най-сетне от магистралното платно и поемаше на север, към меките гънки на равнината. Щеше да минава през унили села, с

олющени дувари, потъващи в чернозема, и с оредели жители, невидими сред подивелия бурен; по железни и бетонни мостове, строени успоредно край старите росенски каменни мостове от ранната Каралийчева проза; долу, между бреговете, щяха да лежат претънели реки с анилинови води, неизтекли още от измислената приказка за мощна социалистическа индустрия. Малко преди разклона за Стари хан от студеното априлско небе щеше да завали...

Увита в шлифера си, Стела гледеше полегатите бразди по стъклото, размивани от въздушната струя. Природата плачеше вместо нея за днешния неуспешен ден; за третия неуспешен опит да види Алекс; за горчивия ѝ неуспех да бъде добра майка. „Хм, природата... — би се усмихнал Сашо Градев. — Остави природата, моето момиче, нека плачат с нея соцлитераторите над четивата на критическия реализъм. Кой не е грешил на младини, станалото вече не се връща, не бива цял живот да живееш с чувството за вина. В края на краищата Александър е щастлив в новото си гнездо.“ — „В кукувичето си гнездо. Впрочем кукувицата съм аз, защо злобея? Защото не съм се родила силен мъж?“ — „Сега ще се обиждаме ли? — Той беше ѝ говорил много пъти на тази тема. — Чиста митология, моето момиче. Ако има нещо най-засегнато от предишния режим, това са мъжете; те са направо съсипани, обезкостени, негодни да вземат правилни решения и да ги превръщаш в реалности.“ — „Говориш като феминистка!“ — „Говоря като изтрезнял. И друг път съм си мислил: добре, че не съм се родил жена — щях да си остана стара мома. Не виждам мъжа, за когото да се оженя!“ И с търпението на изследовател той измъкваше аргумент след аргумент в подкрепа на спорната си теза: още от детската ясла, от забавачницата и началното училище момчето попада в ръцете на жени. Мъжете в днешното училище ги няма; възпитанието е изцяло феминизирано. В семейството бащата е без самочувствие, заплатата му е същата като на майката, имотите са общи, думата му почти не се чува по всички въпроси. Липсва примерът, който възпитава, няма го авторитета. Е как при толкова неблагоприятни външни фактори можеш да израснеш достоен представител на силния пол?...

На волана Златев, собственикът на рециклираната кола, бе привел рамене, умората се усещаше дори в стойката му. Умората на труженика от сегашната менте — пазарна система. Капнал не от

шофирането, а от сблъсъка с чиновниците контролери, данъчни агенти, катаджии, рекетъори, корупционери от всякакъв калибър; от озлобените пасажери, съседи, родственици и приятели, свикнали да виждат в него частника капиталист, който ще натрупа милионите и милиардите, а те ще го гледат от страни с един-единствен въпрос в ума, за който няма отговор: „Защо той, а не ние?“

„До гуша ми дойде! До гуша ми дойде!“ ...

Тя се усмихваше тъжно в себе си: наистина живи да ги оплачеш днешните мъже, прав беше доцентът. Не се ли омъжи и тя за Ники от жал, от състрадание и съчувствие към нерадостното му съществуване, към живуркането му ден по ден? Съдбата му бе отнела майчината ласка, топлината на семейното огнище и сега му поднасяше Стела като компенсация, един вид — да му бъде всичко наведнъж, да му даде и любов, и грижа, и внимание, и кураж, и вдъхновение за из пътя нататък през годините на живота. И както става понякога с илюзиите, които сами си съчиняваме, тя разбра твърде бързо, още в деня преди венчавката, че всичко бе отново баналният номер на женската природа. Състраданието към инженера всъщност бе само състрадание към самата себе си; тя трябваше да замести по някакъв начин липсващия Алек; чувствата ѝ към Ники са майчински, неженски, лишени са от страсти, от неразгаданата, най-първична тайна на привличането между телата на жената и мъжа; че трябваше, рано или късно, да се появи пратеникът на Афродита, богинята на плътската любов; любовникът, който щеше да доведе двата полюса до нажежаване, до експлозията на волтовата дъга, без която изчезва магията на любовта. Любовникът Джими, бизнесменът Диамандиев, симпатягата с вид на плейбой — това ли беше той?

Всеки път, когато мислеше за отношенията си с Ники, Стела откриваше с изненада, че на това място съзнанието ѝ извикваше отнякъде Джими, сякаш ѝ поднасяше към жадните устни чаша с вода: „Ти си жена. Това е мъжът, който е потребен, за да се любите. Вземи го!“ „Чуй какво казва Хайнрих Бьол“ — сочеше ѝ веднъж Сашо Градев едно място от романа на нобелиста: „Нормалната жена има необходимост от време на време само от чукане.“ „Съгласна ли си с него?“ Тя кимаше утвърдително: „Прав е нобелистът. Казал го е, както жена не може да го каже!“ Сега, с приближаването към Стари хан, усещаше как оставаше назад унилото ѝ настроение от улица „Бурмов“, мъчителното

криволене на излизане от старопрестолния град, плавният галоп през хълмовете на Предбалкана, които ставаха все по-полегати — затихващи вълни към брега на Дунава. Младостта бързаше да обърне енергиите си напред, към сегашното, към предстоящото; предишното се смаяваше и чезнеше зад гърба ѝ. И когато умореният собственик на возилото завъртя волана на площада, където пладнуваха автобусите, тя се улови, че вече не мисли за Александър или за Николай, скатал се някъде в пущинака до електронната фреза, а се надяваше да зърне между посрещачите атлетичното тяло на Джими.

Нямаше го, но тя знаеше къде е и от автогарата се отправи към него.

Джими беше в гаража, както бяха се уговорили от вечерта. Бе изкарал отвън аудито, за да освободи място за фризерите, и монтираше секретна брава със суперзаклучване, усвоено в цеха за спускателни механизми на ЗАР. Гаражът беше в блока с апартаментите на братя Диамандиеви; временно щеше да служи за склад и магазин на новата стока, още непопулярна сред гражданите на Стари хан, но вече превръщаща се в необходимост във времената на недоимък и финансова нестабилност. Мястото не бе най-подходящото за търговска дейност — вътрешен двор между блоковете, усойничав и потънал в боклуци, където едва ли щеше да мине купувач; за което, разбира се, не бе виновен незнайният проектант на блока. Незнайният проектант само преди десетилетие не би могъл да предвиди, че един ден гаражът щеше да претърпи странна метаморфоза и от помещение за автомобил щеше да стане търговски обект, част от гаражната търговия, оказала се животоспасяваща за населението в първите години на прехода.

Автоматичното сюрме от легирана стомана, смазано с оръжейна смазка, светла като вазелин, влизаше в отвърстието с точността на калашников механизъм. Джими бе доволен: най-сетне един детайл от местното производство да влезе в действие! Па макар и не за истинското си предназначение, за което бе създаден.

— Готово ли е резето, чеденце? — Смехът на Стела звънна в гаража като месингово звънче, каквито вече монтираха над вратите новите собственици на частни магазинчета.

Той я пусна да влезе и притвори след нея; вътре падна здрач, от ивицата светлина над вратите мътно лъщяха емайлираните повърхности на фризерите и отразяваха движенията на двете млади тела.

— Можехме да се качим горе...

— Късно е, чеденце, резето е пуснато!

Тя смъкна чевръсто оскъдната си опаковка и му се притече на помощ в събличането, докато той още изтриваше греста от пръстите си с кожената гюдерия. После увисна на врата му и впи устни в устата му, а капакът на един фризер се огъна меко под гърба ѝ.

— Невероятно! — каза малко по-късно тя, като плъзгаше длан по затоплената ламарина. — Не съм подозирала, че и металът може да действа секси.

— За малко да разтопиш емайла — засмя се Джими.

— Джими!

— Кажи, котараче!

— Напоследък ми бягаш.

— Моля?

— Бягаш ми по тъчлинията! Повече от седмица не сме се виждали.

— Бизнес! — Той кимна към стоката около тях. — Стока, пари.

— Пари — стока — пари прим! Ще ги обърнеш ли в пари прим?

— Да се надяваме. Макар че местният абориген още не знае какво е фризер.

— Или няма какво да сложи във фризера.

— Ще ги пусна най-напред с голяма отстъпка — двайсет и пет, трийсет процента, докато тръгнат.

— Аз бих свалила на петдесет! — каза Стела. — Това се казва зарибяване. После ще балансирам с цените.

— Ти си разбираше от мениджмънт! Що не те направя един пласьор на стоката. Каквато си разтропана, мисля, че ще се справиш.

— Не се казва пласьор, а дистрибутор! — каза тя и праметна презрамката на чантата си. — Съгласувай предложението с шефката на домашния си борд и ми се обади...

... Беше им смешно, като всяка абсурдна идея, лансирана за пръв път, но още вечерта Джими я сподели с Росица, като започна отдалече. Обикновено вечер той ходеше в пицарията, към края на работното

време, да я съпровожда към къщи с найлоновия плик с парите от дневния оборот и да включи алармената система на входа. Този път се повъртя повече в празното пространство между масите, измери го с крачки и нещо пресмяташе, така, че да бъде забелязан.

— Какво смяташ? — попита Роси.

— На това място могат да се изложат един-два от хоризонталните. И един вертикален — най-много!

— За какво говориш?

— За фризерите. Трябва някъде да ги изложим, стока е, има нужда да бъде изложена на клиента.

— Абсурд! — възрази тя. — Не виждаш ли, че няма място да се обърнеш! Сега и фризери!

— В гаража ли да ги продавам?

Тя каза, че сега гаражите са превърнати в бакалници и кафенета, защо в техния да не се продават фризери. Той се съгласи, но каза, че за целта ще се наложи да търсят продавач. Някой разтропан и устат продавач, който ще привлече клиенти в това забутано място между блоковете.

Роси бе приключила с касата и забърсваше с влажен парцал теракотения под на заведението; спря се за секунда и го погледна.

— Мен ли имаш предвид? Извинявай, но не съм слънце да огрея навсякъде!

— Някой като теб — поясни Джими. — Или като Стела, да речем, дето ще посрещне купувача и ще му разкаже играта.

— Стела? Ти ме разби!

— Вместо да се мотае по кафенетата, да свърши нещо полезно.

— И ще я назначиш на щат?

— Глупости — щат! Процент някакъв ще й даваме. Щат!

Роси се приближи почти със скок пред лицето му, да долови следи от съмнителни намерения, за които тя се досещаше.

— Знам ти замисъла, мръсноко! Ще я набуташ в гаража, да си я работиш, когато ти се прииска!

— Е, Роси! — Той възрази с хладно спокойствие. — Никога не си била ревнива!

— Вече съм! И ще съм!... Не виждам ли с какви зъркели я гледаш!

— Приказки в ефир! — Той се развесели, защото усети, че съмненията ѝ бяха от общ характер, като на всяка съпруга, готова да хвърли срещу мъжа си своите страхове и заклинания срещу възможни семейни изненади и неблагоприятия. Остана спокоен, допря устни в трапчинката край устата ѝ, близна с език ръбчето от червило, оцеляло в края на работния ден; свали напрежението ѝ. С това съгласуването можеше да се приеме за приключило и на другия ден, по липса на други оферти, Стела пое гаража.

Надвечер Росица мина да я види на новото работно място. Завари я да изписва на картончета марките на хладилните шкафове и да ги лепи с тиксо по вратите: „Сен Мориц–250 л“, „Бош–180 л“, „АЕГ — хоризонтален, 220 л“. Около входа на гаража вече бе накачила първите реклами, изписани с цветни флумастери: „Ново! Изгодно! Необходимост за всеки дом!“

— Станало е неузнаваемо! — ахкаше Роси, докато си разменяха целувки. Стела се чудеше къде да сложи гостенката, нямаше столове.

— Не смея да те сложа на капака на фризера. Каквато си темпераментна, ще разтопиш емайла с дъто си!

— Аз? Темпераментна? — Роси възразяваше от благоприличие. — Капнала съм от тичане. Като товарен кон.

Тя извади пакет „Виктори“, запалиха; Стела ходеше между шкафовете, отваряше врати и чекмеджета, превърташе регулаторите на устройствата за замразяване, изтъкваше предимствата на една марка пред неудобствата на друга.

— Ти си била печен търговец! — похвали я Роси. — Не съм сбъркала в избора си, не съм! Виках на Джими: „Само нашата кукличка, каквато е разтропана, може да свърши тази работа!“ Той се дърпаше отначало, мислеше, че няма да се навиеш.

— Значи ти си ме предложила?

— Че кой?!

Но Росица побърза да отклони темата, като се загледа в поличката на Стела от телешка напа.

— Как добре ти стои! Ще взема да опитам и аз нещо такова, много се носят напоследък.

И тя не се сдържа, посегна и поглади меката кожена материя.

След пролетните дъждове Дамян Диамандиев продължи строителството във фермата. Този път късметът му с майсторите проработи: попадна на няколко момчета българомохамедани, които идваха от смолянските села, подгонени от безработицата, работеха съвестно и не вземаха скъпо. За две седмици иззидаха боксовете, построиха хамбар за царевица и помещение за фуражомелка, направиха и халето за птици, отделено от свинарника с плътна ограда с бяла мозайка, устойчива на птичите клюнове. Злощастната случка с прасетата не го отчая, докара от люпилнята в Славяново триста пилета, излюпени преди месец, а за гледачки взе две жени от Градуил, работили на младини в пилчарниците на текезесето. В края на април строителите изляха плочата на свинарника и си заминаха за две седмици в родния край, да помогнат на жените си в засаждането на тютюна. През това време Дами записваше на касетофон спомените на баща си и сетне ги преписваше на машина. Беше намислил да издава библиотека „Мемоари“ и като начало щеше да бъде томчето на учителя Петър Диамандиев, родил се, учил и изживял живота си в Градуил...

Петър Диамандиев се събуди тоя ден от следобедната дрямка и излезе пред къщи. Грееше майско слънце и топлината му се усещаше; миришеше на мокра пръст и на дим от пчеларско духало: в огряната половина на двора, където бе пчелинът, Дами бе отворил един кошер и опушваше между питите срещу акар. Не е забравил, помисли си Петър с приятното чувство на баща, доволен от някоя постъпка на сина си. Бяха говорили тия дни за акарите, нанесли големи поразии на пчеларството в тукашните краища; досегашните химически препарати вече не им действаха, оставаше единственото средство засега — механическото унищожаване чрез изрязване на късове от пилото, където се криеха. Това пък принуждаваше пчеларя два-три пъти седмично да надниква в кошерите. Добре, че заниманията с пчелите допадаха на Дами. От две-три години той бе поел пчелина, бързо размножи семействата и миналата година изкара добри пари от продажбата на меда — парите, с които строеше фермата и смяташе да издава мемоарна литература.

Филизите на лозята бяха още млади, хвърляха рехавя сянка, точно каквато обичаше Петър — умереността във всичко бе най-добрият режим за болното му сърце. Той се настани на стола си до градинската маса с мраморен плот, където го очакваше и чашата му за

следобеден чай. Изминали бяха три години от смъртта на Русана, стопанката на дома, но двамата мъже се стараеха да запазят реда, съществувал при нея. Успяваха да се справят и с неизбежните къщни занимания — готвене, пране, чистене. Понякога идваше от града Росица, гладеше покривки, кърпи, пердета; Петър свързваше присъствието ѝ с мириса на ютия, на проветрено, леко за дишане, на някаква приласкаваща топлина, която излъчваше младото женско тяло. Чувстваше се липсата на още една снаха, но той разбираше, че не бе толкова лесно сбъдването на желанието му в сегашните времена. Градуил бе селище от старци, коя млада жена, учила, живяла, свикнала на градския живот, щеше да се съгласи да отиде на село? И той избягваше да говори с Дами по тази тема. Доволен бе, че Дами беше при него, отказа се от научна кариера; всичко щеше да се срути отведнъж, ако го нямаше. Съзнаваше, че разсъждава егоистично, но можеше ли да се справи сам, щом лекарите му забраняваха да похване брадва или мотика, да носи пръскачката на гръб, да отхлупва кошерите — някой трябваше да върши тия неща в малкото му стопанство. Късмет бе, че Дами имаше влечение към земята още от малък, че вършеше всичко не по принуда, а от вътрешни подбуди. Още като завърши гимназия, искаше да следва агрономство, тогава семейството не го подкрепи, Джими направо му се подиграваше: „Мечки, вълци, агрономи...“ Те си имаха една семейна шега, възникнала още когато момчетата бяха деца. По него време в Градуил бе станала някаква случка с местния агроном: бяха го заловили в царевиците с момиче; селото коментираше случката надълго и широко и не се знаеше как бе достигнала и до детските уши. Към списъка на опасните животни бе прибавено още едно и се получаваше странна подредба в степените на кръвожадност: мечки, вълци, агрономи... Петър Диамандиев още не можеше да си прости, че също бе против избора на Дами. Беше разочарован от агрономите, които се сменяха постоянно в градуилското стопанство. Повечето бяха равнодушни към професията си, прекарваха времето си по канцелариите в правене на планове и отчети, рядко се мяркаха при работещите на полето. Той смяташе, че има нещо сбъркано и в науката им, която допускаше крайности като дълбоката оран, прекомерното торене с химикали и отрови, паленето на стърнищата след жътва... Неясно му се виждаше и бъдещето на кооперативните стопанства. Населението по селата остаряваше, все по-

малки ставаха звената и бригадите по блоковете, а нови набори нямаше откъде да дойдат. Лозята оставаха не окопани, царевичката — необрана, тревата по ливадите подивяваше от не косене, опитомената земя, обработвана досега от поколения земеделци, се връщаше към дивото си състояние. Какво щеше да прави един агроном след десет, след двайсет години?, питаше се Петър Диамандиев и не можеше да налучка никакъв отговор. Сега, две десетилетия по-късно, вече виждаше, че опасенията му са имали основания, но и обратът, който бе настъпил, никога не бе се явявал във въображението му. Ремсист още от гимназиална възраст, по-късно член на партията, той бе попивал през целия си живот внушенията само на една идеология: комунизмът е бъдещето на човечеството, връщането към частната собственост се смяташе за нещо като космическа катастрофа, като край на света. „Колко съм бил глупав, наивен и заблуден“, казваше си все по-често, откакто почна да говори пред касетофона на Дами за предишния си живот, да си спомня различни случки и събития, да ги претегля и преценява вече с днешни очи. „Боже!! Боже! А минавах за умен и схватлив, бях учител, трийсет години ръководех като директор прогимназия! На какво научих толкова поколения ученици, какво ще си спомнят един ден за мен, за учителите, за училището; подготвихме ли истински стопани на живота, възпитахме ли мислещи граждани, или и социалистическата педагогика е била част от репресивната идеологическа машина, създадена да подхваща отрано и да моделира крехките човешки души?“ Когато се размислеше, обърна поглед назад, към изминалото време, той усещаше, че го обхваща отчаяние от пустотата, която се откриваше като безкрайно снежно поле, през което невидимо течение замита следите му. Нищо нямаше, нищо трайно, солидно, стойностно. Беше водил децата да събират сив червей и колорадски бръмбари, да копаят ломски ямки и да изнасят литературно — музикални програми на комбайнерите; бе ги призовавал да повишават знанията си в чест на поредния партиен конгрес, да се борят за мир и против американския империализъм, да обичат виетнамския народ и да мразят света на капитала. Два свята, пишеше още в първолашкия буквар, единият е излишен! Кой е излишен, деца? Техният, другарю учител, светът на богатите, те са лошите, те трябва да изчезнат! Браво, доволен съм от отговора ви, така трябва да отговаря бодрата смяна, закърмена с идеите на хиляди знайни и

незнайни герои!... Глупости! Глупости! Половин век празнословие, клишета, затъпяващо дърдорене под път и над път. Толкова ли съм бил глупав, наивен и заблуден?! Усещаше, че немощното му сърце се свива в спазъм от такива размишления, още малко, и няма да издържи, ще спре. „Да спрем, Даме, няма да мога по-нататък, отказвам се. Няма смисъл.“ Дами посягаше към клавиша, чекръчето вътре спираше да се върти, ставаше тихо. „Защо, тате?“ — „Болно ми става, като се размисля. Излиза, че съм живял бадева, че на вятъра съм пропилял младини, здраве, вяра някаква. И в нещо.“ — „Има смисъл, тате, не си прав. Да го запишем, както си е бяло, па да оставим читателя да преценява. Това е документ, преживяно е, има друга стойност, не е белетристика.“ — „Кой ще се интересува от приказките на един даскал! Не съм Захари Стоянов. Стефан Цвайг. «Светът от вчера». Чел съм го барем пет пъти.“ — „Това го запомни, става за предговор. Другото е по-важното: как се е получило тъй, че цял век учителското съсловие, най-ученото, най-образованото ядро от народа, тръгва след утопията, става сеяч на семената ѝ, пропагандатор и дори физически участник при нейното управление? И дори след сгромолясването ѝ наркозата ѝ продължава да действа отново — и пак най-осезаемо сред учителите. Това има ли някакво обяснение?“ — „Знам ли, Даме! От глупост може би. «И най-умният си е малко прост». Или от «пуста мода»... Щом има мода при дрехите, при прическите и брадите, що да я няма и при идеите за промяна на обществената действителност! «Пуста мода»!... Като вица за оная булка, дето я питали защо си намерила любовник — да не би мъжът ѝ нещо да не е в ред. Всичко си му е на място, рекла, и мен, и вас ще оправи, ами пуста мода!...“

— Смейш ли се, тате?

Не бе забелязал кога Дами е привършил при кошерите и стоеше пред него под лозницата, с китка нова маточина в ръка.

— Смея ли се?

— Чу ми се, че се изсмия нещо...

— Трябва да съм дремнал под шарената сянка. Уж спях вътре, но пак съм се унесъл... И съм прехвърлял разни врели-некипели.

— Набрах маточина да сварим чай. Нещо за закуска да ти донеса ли?

— Недей, Даме, не съм гладен. А чай може. Маточината е тлъста по туй време, кръвена, усещам я чак тука.

Дами, първородното му момче... Каква самотия го очакваше, ако го нямаше Дами, какво тегло на стари години!... „Сине мой! — пееше му някога, наведен над кошчето му, не устата — сърцето му пееше и плачеше от радост. — Надежда моя скъпа...“ И сега му е още радостно: оправда Дами надеждите му, остана край него, не го изостави, както много пораснали деца изоставиха бащи и майки, хукнали като зверчета по нови пътеки, по чужди вървища... Дами излезе човек, не се полакоми за богатства, опази се от порока. И най-важното, дето рядко се среща между човеците — благородството му надхвърля себичното; туй трябва да се помни, да се напомня... Искане с Русана, като се роди, него да кръстят Диаманд — да продължат родовата линия. Диамандиеви са се зародили някъде в Долината на розите, правил е свои проучвания като млад учител; разпитвал е, родословно дърво има някъде по книгите му, рисувано тогава... По-късно клонче от Диамандиевия род прехвърлило Балкана, пуснало корен по тия краища; земя са търсили, поминък — какво друго?... Един Диамандиев има описан в „Под игото“ на дядо Вазова: чорбаджи Юрдан — и той ще е от същото коренище... В съвета обаче удариха на камък: не можело име Диаманд, нямало го в поименните им списъци! Бе кой ги измисли тия списъци, защо се бъркате в живота на хората? Бъркаха се. И не отстъпиха. Съгласиха се на името Дамян, напомняло за Диаманд. Дрън-дрън... Година и нещо по-късно, като се роди Джими — за него разрешиха. Ама как? Като се обади лично Найден Стаевски, партийният началник... За Стаевски нямаше списъци, нямаше забрани и закони...

Зелената китка беше на плота, но ароматът ѝ пълнеше ноздрите му. Той взе стрък, разтри го между пръстите си; листата бяха ситно назъбени, плътни и сякаш облени от зелен, лепнещ восък. И каква дива миризма излъчваха, замайваща, привличаща отдалеч! Нищо и никаква тревица, но и тя иска да бъде забелязана, да се открие в сред безкрайното зелено царство от треви, цветя и бурен. „Малко цвете съм в полето, кича полския венец“, пееше някога на дечицата, насядали по чиновите в селското училище. Пееше и свиреше на цигулката — половинка от червено смърчово дърво; дечицата подхващаха, класната стая кънтеше, училището тръпнеше цялото с широко отворени прозорци, като живо същество с широко отворени очи от радост, от щастие... Дечицата, дечицата... Обичаше да гледа розовите им бузки,

мокрите нослета, в отслабналите му уши още кънтяха чистите гласчета; мислеше си, че на стари години и в неговия двор ще се гонят внучета, ще се люлеят люлки, ще ечи от глъчка, от детски смях и плач. Но не стана. Джими и Росица кукуват сами в гнездото си комай десета година, Дами остана единак, къщата е празна и с пожълтели хартии по черчеветата, а лозата плаче цяла пролет след лозарската ножица с едри, бистри и хладни сълзи...

— Плачеш ли, тате?

Дами сложи кастрона с вряла вода, захарницата, целофанения пакет с бисквити. На пакета тичаха, боричкаха се, смееха се и плачеха от радост и щастие нарисувани дечица.

— Да плача ли?

— Страните ти мокри...

— Лозата капе, Даме, цяла пролет вече... Не зараства лесно порязаното.

Един ден пристигна Джими. Беше седмо число, старецът реши сам да иде до пощата за пенсията. Дълго се бърсна, облече най-новата си риза, изми с веро очилата си. „Ако се забавя подозрително, ще ме търсиш някъде под репея“, пошегува се, преди да тръгне. Миналото лято един съсед „от набора“ бе изчезнал внезапно, търсиха го навсякъде, от града дойде специализиран отряд на гражданската отбрана, където работеше синът му, преровиха с куки дъното на местния вир, но не откриха никакви следи. Няколко дни по-късно стадо юрдечки насочи следотърсачите към репея до пътната врата: друг път юрдечките бързаха да се скрият под широките листа на репеите, щом усетеха опасност, а сега стояха отстриани и само поглеждаха с по едно око към бурена и не смееха да пристъпят нататък; старецът беше там, на две крачки от двора си.

Докато чакаше баща си, Дами извади машината под лозата, но не бе изписал половин страница, когато видя аудито на Джими. Джими бе сам и не бързаше да влезе, оглеждаше къщата, оградата от циментови блокчета с надстройка от армирано стъкло в рамки от винкел, каквито се продаваха през шейсетте години. Петър Диамандиев обичаше красивото и не бе жалил пари за солидна и привличаща околната ограда още навремето.

— Само оградата сега струва четири-пет хиляди марки! — каза Джими, като дойде под лозата и подаде ръка на брат си.

— Ако има кой да ги даде — каза Дами. Разговорът им за стойността на селската къща, прекъсван на няколко пъти, отново се подхващаше.

— Бях забравил оградата — каза Джими. — Ако я включим към къщата и двора, това ще вдигне кредита с някой милион. Кое то не е за подценяване.

Той бе намерил банка, в която искаше да ипотекират селския имот, за да получи кредит за участие в търга за ЗАР, но това можеше да стане само с подписа на единствения собственик, баща им. И всякога, щом стигнеха дотук, настъпваше най-трудното: как да кажат на стария деликатно неприятната вест, която можеше да го срути. Дами настояваше да не бързат, Джими вече губеше търпение.

— Говорих с юриста, той е приятел с нотариуса, вадим пълномощно за нула време.

— Без неговия подпис?

— Знам, знам как ще реагираш, брадър, жестоко е, неморално и прочие, но аз повече не мога да отлагам! Времето ми е засечено и вече изтича!

— Тайни от такъв сорт не могат да се скрият — каза Дами. — Ще научи, рано или късно, и това ще го убие.

— Как ще научи?! Само двамата с теб ще знаем. Няма начин.

— Представи си един провал на сделката. Казвам условно. Експериментът се проваля, кредиторът идва един ден да си търси парите, обявява къщата за продан... И прочие, и прочие... не ми се мисли по апокалиптичния сценарий!

— Няма такъв сценарий. Не е възможен.

— Един финансов банкрут ще прати всичко на кино.

— Финансов банкрут не е възможен — повтори Джими. — В малка България. Големите сринове стават в империите на капитала, у нас няколко души държат положението и няма да допуснат провал — това съм го усетил, вярвай ми.

— Кой са тия „няколко“? Знаеш ли им имената?

— Имена не знам, мога само да се досещам. Помниш ли, когато стана първият скок на долара? По-миналата пролет. Чиста шахматна операция!... Няколко души теглят от банките пет милиарда български

пари — едноседмичен кредит! Теглят го, да речем, във вторник. Доларът беше дваисет лева. Моментално се пускат на пазарите в София, Пловдив, Варна, Бургас и изкупуват всичките долари по чейнджовете. До събота доларът става трийсет! И изчезва от пазара. В понеделник почват да го пускат при новата цена. Във вторник връщат петте милиарда в банките и банкерите са спокойни: липсата на милиардите може и да не се е забелязала. Обаче печалбата от акцията е страхотна: най-малко три-четири милиарда!... За една седмица!

— Звучи убедително! — засмя се Дами.

— Не само звучи! Станало е! Обзалагам се, че така е станало.

— У нас?

— У нас, в нашата България. Защото тук е възможно да стане много по-лесно, отколкото в Япония.

— Но това е чудовищно, което разиграваш като модел! Излиза, че държавата е една голяма пирамида — най-голямата, — която в даден момент може да се срути.

— Правилно схващаш: най-голямата пирамида, брадър! И държавните фараони няма да позволят да се провалят публично, да стигнат до съда или бесилото. Затова не трябва да се изтърва сегашният момент на банковите кредити. Трябва да се вземат от воле, без да се мисли за последиците!

— Нали трябва да се връщат някой път — това не го разбирам!
— По челото на Дами пробяга сянка, веселостта в погледа му също помръкна: в разсъжденията на брадъра имаше нещо авантюристично, налудничаво, безнравствено. По този път, рано или късно, се стигаше до затвора, до падане в пропастта.

— Големите крадци не ги съдят. Правило номер едно при капитализма втора употреба. За една кокошка ще лежиш в панделата, но за милиард съдебната система блокира. От главния прокурор до ченгето в квартала.

— Така е — кимна Дами. — Банкерът Моллов заяви по телевизията, че отказва да плаща данъци на „тая държава“. Във всяко нормално общество щяха да го арестуват още в студиото. На нашия не му се случи нищо. — Той замълча, забелязал зад армираните стъкла на оградата бавното придвижване на баща си. — Татко се прибира. Пред него — пълен пас!

— Естествено! — каза Джими, извади цигарите си и реши да запали, докато изчакваха стареца да дойде под лозата, но се сети, че той не обичаше пушачите, и прибра пакета и запалката.

Петър Диамандиев вървеше още изправен, но с малки крачки, като носеше за всеки случай и тънка тояжка от жилав дрян. В ръката с тояжката стискаше и прозрачната торбичка с покупки, които бе направил с новата пенсия.

— Не знаех, че имаме гостенин! — засмя се той и подаде малко тържествено пръсти за ръкуване с Джими. — Щях да взема нещо за почерпка, а сега нося само мезето: малко саздърмица — пенсионерска радост.

— За пенсията ли беше? — попита Джими, за да каже нещо.

— Нали сме свети седмочисленици! Братя и сестри от седмото число на месеца. Всеки месец се сбираме на преброяване. Да се видим с наборите, да се поразтърпим...

— Да се поплачете...

— Какво да се оплакваме? Че са ни ниски пенсиите? Аз пък им викам на колегите: не сте прави, правителството дава ниски пенсии, за да продължава животът ни. Ще ядем малко и диетично — това е тайната на дълголетие! Социалният министър, ако иска да намали пенсионерите, трябва да дигне пенсиите три пъти... Ама той не може да я разбере тая тънка сметка!...

Момчетата се засмяха на смешките му, но бързо се смълчаха, нещо друго бе ги събрало пред бащината къща, грижа някаква, която гасеше доброто настроение.

— Нещо тревожно да няма, а, Джими? Да не криете нещо?

— Всичко е окей, татко! Минавах по работа в района и се отбих да ви видя.

— Абе, окей... Братя да видиш на едно място, какво може да правят, освен да делят бащино наследство... Е, разделихте ли наследството на Гулденбург?

И присвил очи, за да докара образите им на фокус, без да слага очилата, Петър Диамандиев се засмя с тих, продължителен смях, в който не се долавяше радост, а само печелене на време за размисъл.

От половин час Луко Луков търсеше ловната чанта, сумката, и не можеше да я намери. Не беше сезон за ловуване, но смяташе да сложи вътре малко патрони за заек и глиган — след зимата дивечът огладняваше и слизаше по-близо до селищата под планината. Беше събота, малко след осем, всеки момент Джими можеше да свирне с клаксона и да го понесе към Кенар за днешната учебна стрелба. Никсън, дребният инженер, бе изработил вече няколко пушкала, ръчна направа, трябваше да ги прогонят, както казват военните, преди да ги отнесат на клиентите при Дунав — мост.

Чантата я нямаше в килера, нито в долапа, където държеше никелираната двуцевка, не я откри и в купа дрехи за пране, който бе почнал вече да издава лош дъх, като уста на ловно куче. А помнеше добре, че бе я дал на Павлина да я изпере — кога бе това? — в края на февруари или началото на март, когато ходи за патици в устието на Лом и донесе цяла торба с бърнета.

— Сумката се губи! — каза той, като надникна в спалнята. След рутинния сутрешен секссеанс Павлина отново спеше дълбоко и не го чу. Той реши да не я буди, върна се в коридора и с периферното си зрение съгледа един ремък в кръглия илюминатор на пералната машина. Изръмжа от яд: тази жена не можа да разбере, че от година чешмите на Каунци не работеха, водопроводът бе аварирал и нямаше кой да го поправи, а тя продължаваше да слага в пералнята мръсно пране! Измъкна сумката и я изнесе отвън да се проветри от тежката миризма на засъхналата кръв на бърнетата.

Вода нямаше от чешмите, добре, че кладенецът, копан още от дядо му, не беше затрупан, както направиха много каунчани със старите герани — понякога мързелът и немарливостта помагат.

Ачо навиваше въжето на чекръка и носеше пълната кофа до коритото на прасетата, мързеше го да я прелива в друга. Като го гледаше отдалече, Луко усети, че както не беше на кеф цялата сутрин, малко му трябва да иде и да опердаши циганина.

Въжето се влачеше по земята, докато циганинът връщаше обратно кофата в кладенеца, събираше мръсотия, която сетне отиваше във водата. Той се приближи до него и му се скара за мърлящината.

— Кво толкоз? — не разбираше Ачо.

— За такива като теб не ни щат в Шенген! — каза злобно Луко.

— Па вие сте много стока! — възрази циганинът.

Сигурно щеше да го опердаши, ако не бе се появила колата на Джими.

Чула клаксона, на прага се появи Павлина в широката бархетна риза на ситни незабравки.

— Викаш ли нещо?

— Виках, когато виках! — сопна се той. — Сега мене ме викат и поемам. А ти наблюдавай рома и го дръж изкъсо.

— Притрябвал ми е.

— Вчера заварих коритата сухи! Аз търча по бизнес, може да ме няма и десет дена, стоката трябва да е сита и напоена.

— Караш ли ми се?

— Не се карам, а казвам: циганин ли е, трябва да се държи изкъсо.

— Дръж си го, мен какво ме засяга... — каза Павлина миролюбиво.

Той взе сумката и ловната карабина, счупена на две и скатана в брезентовия калъф, допря бузата ѝ с нос и седна отдясно на Джими. Час по-късно взеха и Ники от вилата в Кенар и като заобиколиха манастира, уловиха един изоставен асфалтов път от времето на оживения дърводобив. Минаваха покрай стари разтоварища на трупи, където изтляваха букови пънове със зелена растителност, поникнала в чворовете; покрай остатъци от телени въжета, гърчещи се като лиани между стволите на буките; паркираха на някогашно обръщало за камиони с каменна софра, превзета вече от буйното обкръжение на тютюнево зелената горска папрат.

Луко остана при колата, а Джими и Николай прехвърлиха малка рътлиня, зад която имаше глух дол, удобен за стрелбище. Закачиха книжните мишени с кабарчета по стволите и отмериха три позиции — на шест, осем и дванайсет метра. Стреляха с двата модела — „Макаров“ и „Цървена застава“, и двата с деветмилиметрови патрони. Останаха доволни и от двата, само спускателният механизъм на заставата се нуждаеше от корекции. „Сърбинът е чопнал оттук-оттам, но не е догледал всичко — каза Ники. — Ембаргото го е спешило да бърза.“

После той извади внезапно металическа химикалка и я показа на Джими, като я подхвърляше леко на дланта си.

— Какво е туй? — вгледа се Джими отблизо, усетил, че в баналната вещ се крие изненада. — Джаджа някаква?

— Експериментален екземпляр! — каза Ники и като насочи химикалката встрани от мишените, произведе неочаквано силен гръм.

— Ай сиктир! — извика Джими от възхищение. — Ти ме разби!

Той знаеше за изобретението на един инженер от Пазарджик — газов пистолет във формата на ключодържател, който бе взел акъла на митничарите на летището в Ню Йорк, но не бе очаквал, че и Ники може да изработи нещо подобно и да не му каже досега. Беше проста хром — никелова тръбичка, побираща осеммилиметров газов патрон с капачка на другия край, която спокойно можеше да се закача на всеки джоб, без да събуди никакво подозрение, че се касае за оръжие. Оръжие, което от три-четири метра можеше да има фатални последици за всеки нападател.

— Страхотен си! — каза Джими и като прехвърли ръка през рамото на инженера, разтърси го невъздържано, буйно. — Колко парчета можеш да избичиш — ще ги коснем на молдованеца по петстотин марки!

Той бе намерил на Дунав — мост канал за износ на огнестрелно оръжие, който се ръководеше от търговец на спиртни напитки от Кишинев.

— Ще се споразумеем — засмя се Ники, доволен от похвалите. — Ако почерпиш нещо марково...

Джими моментално извади плоско тристаграмово стъкло с уиски „Бяло конче“.

— За теб — винаги, приятелю! — И като отвинти капачката, отля в нея за себе си, а бутилката даде на инженера.

В тази минута отвъд рида се чу гърмеж на ловна пушка.

— Шурейт ти стреля по гаргите! Нека се забавлява!

Луко наистина се забавляваше с двуцевката, седнал върху камара папрат, когато забеляза една птица да прелита между дърветата. Но не беше гарга. Заприлича му на фазан, но откъде фазан в планината? Най-вероятно бухал или ястреб, слязъл от скалите по билото. Сложи две гилзи със заешки сачми и стреля, както бе седнал, но птицата не падна, а се отдалечи навътре, като удряше с крила гладките кори на буките. Той се втурна след нея.

Изглежда, бе я засегнала някоя сачма още при първия изстрел, защото не ѝ спореше в летенето. При третия гърмеж вече береше душа в папратта.

Луко се хвърли след нея и я докопа за крилото, измъкна я от гъстата сянка на светлото и видя, че беше див петел, глухар. Позна го по дебелията кожена вежда над окото, моравочервена като курвенски джуки, както бе му казал веднъж един ловджия от ловната дружинка на баща му. Той откъсна главата на глухара и подложи една празна гилза под струйката кръв. Изпи я на екс.

На втората гилза видя Джими да излиза от храстите.

— Кръвчицата му изпих! — извика Луко и му показа обезглавената птица.

Джими потръпна от погнуса.

— Какво е това, дивако?

— Див петел! Кеф! Кеф!

— Гнус ме е да те гледам, съвсем си вампирясал!

— Ще го подаря на Росица. Една сестричка си имам аз, защо да не ѝ го подаря? Печен глухар на фурна — как ти звучи?

Джими се върна при Ники, да съберат мишените и подредят pistolетите в кожения сак. Инженерът бе пресушил бутилката до капка.

— Не видя какво правеше оня дебил — каза Джими. — Лочеше кръвта на един глухар! Направо ми се повдигна!... Да се чудиш откъде ги е научил тия гадости!

— Старият Луков нали е бил ловджия?

— Шеф на ловната дружинка открай време!

— Що се чудиш тогава? Кубадински си е носел кратунка на сафарито в Африка и с нея гребял кръвта на всяка убита антилопа!... Писаха го във вестниците.

— Мммм, отврат! — И Джими плю настрана в горския буренак.

Сигурно мина цял час, откакто Луков влезе в колата на Джими с такъмите за лов; ако бе забравил нещо, да се бе върнал пет пъти досега, но не се върна. Слънцето напичаше и скъсяваше сенките по двора, очакваше се горещ ден — две от прасетата отсега бяха предвидили къде ще е прохладно следобеда, в югозападния ъгъл на

кочината, където се оттичаха водите от коритата; там си правеха удобни леговища, гнездиха се като кокошки в полог. Като ги гледаше, на Ачо му стана весело, а по слабините му тръгнаха сладостни тръпки от обилието на плът, бледорозова, окръглена и плуваща в ситост и блаженство.

Той изплакна ръце в кофата на герана, избърса ги в четината на алаброса, която бе порасла вече два пръста след последното стригане нула номер. Влезе при Павлина.

Павлина се гнездеше в своя полог на широката спалня, облегла гръб на две възглавници, разкочена в най-удобната поза, която разпределяше равномерно тежестта от набъбналия ѝ корем.

— Положението е разкочено! — извика Ачо, спомнил си един израз на надзирател от асфалтовата база в Тръмбеш. Влезе и превъртя ключа.

— Какво правиш бе, Ангеле! Не виждаш ли, че гледам! — разсърдено каза Павлина.

— Какво гледаш?

На екрана в ъгъла трептеше бетонена писта на летище и бял самолет се насочваше за кацане.

— „Евроком“ гледам. „Богат и красив“, двацет и девети епизод. Сега тоя иде с частния си самолет и не знае какво го дебне...

— Бе мани го! — каза Ачо и клъвна с пръст дистанционното. Дънките се сгърчиха на пода, той измъкна голи крака, а белъо не носеше, откакто се запролети; Павлина също го избягваше заради ластика. Той се вмъкна под лекото одеяло от целволе...

Събуди се от къркоренето на собствените си черва, някъде към два. Съобщи, че умира от глад. Павлина изпържи саздърма с яйца и зелени лукови пера и всеки изяде своята половина от тигана, разделен по равно с върха на вилицата. После легнаха отново и се любиха, без да бързат, полегнаха на ребро поради препълнените стомаси. И пак заспаха, и пак се събудиха, а на двора бе паднала вечерта, прасетата свиреха гладни на най-тънките си гласни струни: изглежда, техните сигнали бяха ги събудили.

— Ангеле, ставай! Кое време е навън!

Ромът премлясна като сукалче.

— Изчезвай!

— Изчезвам.

— Изчезваш, ама далдисваш наново! Ще ни завари оня вампир, кръвчицата ни ще излочи!

Прасетата вече губеха търпение, ще издънят някъде тарабите, помисли си тя, стана, обу портокаловите си бикини, които в здрача имаха канелен цвят, отиде в кочината и сипа две кофи сухи смески в коритата. Провери в съдовете за вода, лъщеше на дъната им, но до заранта щеше да стигне.

— Ангеле, не се шматкай, излизай!

Никакъв отговор.

Усещаше се подгизнала, лепкава, загреба с пластмасов панер от варела с дъждовна вода и като се съблече чевръсто, обля се до стената на къщата, където растеше дюлево дърво с гъста стена от подънки, добра преграда към лятната баня за външните погледи.

Обличаше се, когато видя фаровете на колата, която се насочваше към тяхната порта. „Мамка му циганска, какво се мотка още, та не излиза!“

Колата спря на пътя с незагасени светлини, тресна се врата, чу се гласът на Луко. „Изчезвай, нещастник, ще стане въргал, мамка ти!“

— Чао! — викаше Луко на пътя, после скрипнаха пантите на пътната порта, дворът потръпна от стъпките му.

— Ти ли си, Луко? Идеш ли си?

— Аз съм, Павка, прибирам се...

В тая минута прозорецът на спалнята издрънча, човек се хвърли оттам, с два-три скока взе разстоянието до герана, избрал посоката, която водеше най-пряко до двора на съседа.

— ... ах му мамата! — извика Луко и смъкна от рамото си ловната сумка, захвърли всичко и скочи след бягащия, но се върна моментално, сетил се за пушката, измъкна я от калъфа и в движение я сглобяваше и пъхаше в цевта ѝ патрон. Последва изстрел. Беглецът се катереше по дувара към съседния двор, прехвърли го, чу се нов гърмеж и след него викът на Ачо, избиващ на плач:

— Не стреляй, Луков, аз съм!

— Кво прай циганинът в къщи? — извика Луко, като се върна при Павлина.

— Питай го!

— Я виж видеото там ли е?

Но не дочака тя да иде, втурна се сам в спалнята и се увери, че видеото го нямаше на мястото му.

Павлина го откри до дувара — ромът не бе намерил сили да се прехвърли с него отгатак, бе го облегал, да му служи за стъпало, и бе се прехвърлил, и сега лежеше и охкаше в тъмното — тя се уплаши, че може да умре от загуба на кръв, ако е улучен на лоши места.

— Дай нещо да светнем! — извика, но освен запалката Луко нямаше подръка друг източник на светлина.

— Ранен ли е мангалът? — каза той и като откри едно срутено място на дувара, мина отгатак и домъкна беглеца на ръце. Занесе го пред къщи, под светлината на външната крушка. Раненият стенеше с дива уплаха в погледа, по ризата на гърба му имаше петна от кръв.

— Ти си го убил бе, идиото! — проплака Павлина. — Кръвта му изтича!

— Нищо му няма!

— Ама ще го лежиш! Даваш ли си сметка, че ще го лежиш?

— Кво прай в къщата ми! Видео ще краде!

— Пали ифата!

— Сега ли?

— Ми остави го да умре пред къщи!

Той я погледна, докато размишляваше, каза й да се прибира и да внесе видеото; но съобрази, че не биваше да вдига тежко поради бременността, внесе го сам и го пусна, да провери дали е в исправност. В исправност беше.

Успокоен, излезе да направи маневра в двора и да натовари циганина; не забеляза, че Павлина стоеше в тъмната рамка на прозореца и го изпращаше с поглед, пълен с тревога и състрадание.

Джими бе купил микровълнова фурна за петстотин марки, той си падаше по елитните кухненски джаджи, но Роси си имаше едно наум: бързото печене е менте като всяка бърза работа! Едно е, казваше на компанията, да припърлиш бройлер за петнайсет минути в микро, друго е да го задушиш в електрическата под алуминиево фолио, поливано от време на време с марината от краве масло, къри и тъмна бира... „Защо бобът в дядовото пръстено гърне добива неповторима сладост? — питаше тя и след малка пауза поднасяше отговора: —

Защото къкри половин ден на огнището, затова!... Швейцарците, ония с лъскавите съдове с тежките дъна, са изградили концепцията си точно на къкренето. Никакви специални сплави и суперстомани — само къкрене на бавен огън!“

— Бе ти заслужаваш диплома по реторика! — похвали я Ники, вече пийнал няколко чашки гроздова, докато очакваха печеното.

— Никсън, кротко! — погледна го Стела. Напомнянето за нейната университетска специалност не ѝ бе приятно.

— Е, какво съм казал толкова? — каза той за упрека ѝ, а задето го наричаше с името на бившия американски президент, не възрази — вече бе свикнал. — Казах само, че е убедителна.

— Не в тоя контекст! — поясни Стела. — Реториката, е наука от висшите сфери на духа — Сократ, Платон, — не смъквай възвишеното до дъното на цептера!

— Страхотна си! — възхити ѝ се Джими, издебнал мига, когато Росица бе минала в кухнята и не можеше да го чуе.

Най-сетне домакинята се появи с тавата, където цвъртеше опеченият глухар, подаръкът на Луко Луков. В хола се втурна завихрена вълна от миризма на цвъртящо месо и екзотични подправки, която предизвика спазъм на сетивата и събра погледите върху лакомството — златисто — огнено островче сред парещо море от сос и пресни картопки. Околният свят престана да съществува, за да се завърне подир малко, след тоста на Роси.

— Да е живо и здраво братчето ми, че отдавна бях забравила вкуса на дивия петел!

— Твоето братче е натурален див петел! — каза Джими, но не се разбра това шега ли бе или заяждане.

— Моля?

— Дивак, меко казано!

— Но ядеш от дивеча му... Каква неблагодарност! — каза Роси.

— Едното няма връзка с другото.

Префирнята отиваше към усложняване и Стела трябваше да се намеси.

— Какво става тук? Да няма екшън някакъв?

— Джими приказва, както винаги, без да мисли. Приказвам, защото има за какво! Не съм го измислил, от полицията имам точни данни...

— Данни! Глупости...

— Да убиеш човек не са глупости.

— Не го е убил, а само го е засегнал... — Роси търсеше най-невинните думи за стрелба по човек. — Една-две сачми са го засегнали, ще му мине.

— За две сачми няма да те държат в интензивното. В момента улученият лежи в интензивното; това е истината.

— Но за кого говорите, нищо не се разбира!

Наложи се да пояснят в подробности случката с циганина, станала в двора на Луко Луков.

— Стрелба по крадец... — Версията на сестрата. — Влязъл да му краде видеото и брат ми го засича в момента, опитал се да го залови, после му гръмнал и това е всичко...

— Само че го улучил смъртоносно! И не се знае дали ще оживее.

— Ще оживее! Циганинът има девет души. Като котките.

— Не бъди толкова сигурна. Ако умре, ще го лежи.

— В Америка това се признава за самоотбрана: нападнал те е в къщата ти, имаш право да се отбраняваш; в това отношение американците са прави.

— Е, най-сетне! — Смахът на Джими преливаше от ирония. — Най-сетне Росица Лукова призна американската демокрация! Дайте да го отбележим някъде, черно на бяло!

— Което е разумно, винаги съм го признавала! А ти не се пиши толкова тъмносин, знам те какъв беше преди десети.

— Какъв? — Смахът на Джими се изтегляше от лицето му.

— И ти имаше червена книжка.

— На партиец! Има голяма разлика между партиец и комунист. Баща ти беше от втория вид.

— Като е бил, да не е пил кръв!

— Пил е! И брат ти пие като него... Ники, кажи как го видяхме да пие кръв!... Кажи бе, Ники! Пфу! Още ми е гнусно, като...

— Видяхме, вярно е — потвърди Ники. — Откъсна главата на глухара и пи от кръвта му.

— Защото няма далак. И няма кой да му произвежда червени кръвни телца. — Аргументът на Роси беше железен, никой не можеше да му възрази. Тя изгледа компанията тържествуващо, наля си от бялото вино и пресуши чашата на един дъх. Тогава забеляза, че Стела

едва бе докоснала месото в чинията си. — Душа, защо не ядеш? Не ти ли харесва?

— Чакам да свърши дискусиата — каза Стела.

— Стела не обича всичко, което има пера и се скубе — каза Ники с надебелял език. — Тя дере кожата на бройлера, защото съдържа холестерин.

— Та това е най-сладкото — препечена кожичка, аз умирам за кожа! — възкликна Роси.

— И аз — каза Ники. — По това си приличаме с теб, защото обичаме препечена кожа от глухар или бройлер!

— Никсън, ти върза кънките! Да ставаме да си ходим, утре те чака бачкане.

— Ние с Росето обичаме... — подхвана отново Ники натрапчивата си мисъл, но той път и Роси го прекъсна; тя се боеше, че инженерът, повлечен от стихията на алкохолното бръщолевене, може да изгърси нещо за тайната им връзка.

— Кротувай, кумец, разбрахме вече кой какво обича!

Внезапно се смълчаха — отвън се чу стрелба от пистолет, два изстрела, сетне още един, а като ехо някъде отвъд панелните блокове последва къс автоматичен откос.

— „Макаров“ срещу „Калашников“ — каза Джими с тон на специалист от оръжейната промишленост. — Станахме втора Босна.

Стела и Ники се готвеха да си вървят, домакинята настояваше да останат, има места за спане, пък и навънка, нали чуват — мафиоти разни стрелят на поразия.

— Мафията не е опасна за обикновените граждани — каза Стела. — Господ пази лудите и пияните.

Никсън се олюляваше до нея вече с напълно блокирал език. И като не можа да каже нещо смислено, само кривеше лице в опит за усмивка и сочеше с пръст ту Стела, ту себе си...

Навън нямаше улично осветление, но светеше пълната луна и можеха да крачат спокойно в пространството между блоковете на квартала. Нямаше движение, нито имаше следа от стрелбата, която бяха чули преди малко. Когато излязоха зад един ъгъл, откъдето се откриваше полето, видяха в подножието на ниския тъмен хълм да гори огън и да се мяркат хора, осветени от фаровете на автомобил. Там бе вилната зона на Стари хан и няколко частни ферми за овце и прасета,

които от време на време лумваха в пожари, предизвикани от неустановени източници. Вероятно автомобилът бе пожарната кола, профучала с пукотевица през града, а някой откачен стрелец бе искал да привлече гражданите за участие в гасенето на огъня, но резултат от тревожните призови не бе последвал. Блоковете спяха среднощен сън и само тук-там зад някой прозорец трептеше луминесцентното сияние на някой още неизключен телевизионен екран.

Блокът им бе на пет етажа и без асансьор, за икономии, и трябваше да мъкне Ники до най-горната площадка, отпуснат и натезал, от време на време поемащ силно въздух, сякаш заспиваше прав. „Детенце, не заспивай! — говореше му Стела като на непослушно дете. — Още малко, още две площадки, още една-едничка и ще те сложа да нанкаш, мамин сладък, хубавец.“ Най-сетне го завлече на леглото, разсъблече го, той вече хъркаше, тя го обърна на едната му страна, за да притихне. Притихна до него. Ръцете ѝ още тръпнеха от тоя чувал с картофи. Добре, че все пак е малогабаритен, можеше да се натресе на някой трикрил гардероб, мечтата на всяко момиче. Никсън — малогабаритната находка. Спрял да расте през пубертета, стопиран пубер, дано да не излезе накрая э обратное... Този Евстати, послушникът от манастира, постоянно я разпитва за него, женската ѝ интуиция се изправя на нокти, като заговорят: кой си всъщност ти, сър Евстати, какво търсиш сред монасите, в тази западна икономически обител, да не излезеш някоя дублетна форма? Разкарай се с тая зехтинена физиономия; вярно ли е, че в манастира готвите само със зехтин, шарлаган, както го пише в класиката? Уж сте бедни като манастирски мишки, а имате мангизи за зехтин, как го правите това бе, Евстати?... Той се подхилваше насреща ѝ — пембени устни, леко извърнати като на риба, а очите му — две кафяви маслини, но като че гледат през нея, не са очите на сваляч. Веднъж, на излизане от Веса Марковска, той я покани на кафе и тя го попита направо: „Сваляш ли ме, Евстати?“ Истинският сваляч при подобен директен въпрос се черви и гъне като заловен в небрано лозе. Евстати не трепна, каза само: „Не введи нас в изкушение, сестричке!“... С цитат се измъкна, като всички хитреци, които за всеки неудобен момент си имат клишетото — спасителен пояс. Евстати, шарлаганеният... Шарлатанин, изглежда, оттам води началото си: зехтинен, мазен, изплъзващ се... Тя се зарадва на малкото си откритие; винаги изпитваше удоволствие от

втрещането в думата, любопитно ѝ бе да търси корена ѝ в долните езикови пластове; цяло криминале е да изчегърташ, като археолог, налепите на времето, докато се добереш до най-първия смисъл... Но на кого да го разправяш това, кой ще те разбере? Как се бе отдалечила неусетно от ранната си, най-първа увлеченост по етимологията, накъде бе завил животът ѝ по-нататък; какво правеше сега в тоя Стари хан, на този пети етаж в панелната кутия, залепила гръб до едно трийсетгодишно същество, в момента плуващо блажено в своя призракен алкохолен антисвят?

Опаковката лексотан бе наблизко, нямаше нужда да пали лампа, луната светеше услужливо и с чувство за вина — тези безсъния са нейна работа! Луната, причинителката на приливите и отливите, на люшкането напред-назад. Илюзия е спиралата на прогреса все нагоре, уж всяка извивка с една степен по-нагоре от предишната. Вятър! Всичко е само люшкане напред-назад, оттук дотам, от ляво до дясно; само подем и срив; иди ми — дойди ми...

Нощта течеше тихо над плоските покриви, долу лаеха бездомните кучета, но дотук идеше повече ехото от гласовете им. Долетя от далечния хоризонт и бръмченето на пожарникарската кола; прибираше се. Утре стопаните на изгорялата мандра щяха да крачат из топлатата черна пепел, сковани от безсилие: бяха отлепили колесник от пистата и отново заораване в пръстта; ще има ли истински полет някога, чисто небе и кристално бистър въздух за дишане?... Небе бездънно синьо и бели облачета тук-там и между тях лети нейният самолет с четвъртити стени, нейната летяща къща, която се появяваше само в сънищата ѝ; появи се най-сетне: значи спеше!

На заранта Ники трябваше да се връща в Кенар, в своята тайна печатница за мангизи. От работата му досега имаше вече нещо налице: Джими бе успял да пласира пищовите по молдованския канал, снощи се разплати и направи нова поръчка. Най-сетне младоженците да видят някой лев, да забравят за безпаричието, този постоянен член на всяко българско семейство!

Докато инженерът още се излежаваше, Стела стана, включи котлон, забърка брашно с бакпулвер и кисело мляко и направи бухти; знаеше, че миризмата ще го разсъни окончателно.

— Ставай, драги ми господине! И шейхът на Кувейт не е кусвал такава закуска!

Подсъзнанието ѝ само избута шейха на езика ѝ. Е, не са чак от неговата категория, но и стотинките вече няма да броят както досега, поне за известно време! Ако всичко върви без усложнения, до есента ще съберат парите за самолетните билети и ще излетят нанякъде, без да чакат повече „зелената карта“. Ще отпътуват с редовни паспорти, на родно летище, изпратени от близки и приятели, ще им помашат от стълбичката на самолета със самочувствието на бели хора. Накъде? Канада, ЮАР, Брега на слоновата кост... Това са подробности! В Австралия, казват, семейните двойки били предпочитани пред бежарите, приемали ги с предимство и с помощта на фондовете до шест месеца успявали да си стъпят в обувките!...

— Мистър Никсън, не заспивай вторично! Вълшебната фреза в Кенар те очаква!

Мистърът отлепи клепачи; тя беше докоснала като при акупунктура някаква чувствителна точка в сетивата му и той прошава. Фрезата — може би бе почнало вече да му дотяга скритото занимание в планинската пустош?

— Май че фрезата почва да ти писва? Виждам, виждам!

— Ставаш за екстрасенс — промърмори Ники.

— Имам трето око. И знам, че ти е кофти в оная дупка, но нямаме избор, дарлинг! Без мангизите сме заникъде.

— А панделата? Рано или късно панделата не ми мърда.

— Естествено. Като на всеки фалшификатор, прецакал закона. — Стела се засмя. — Обаче вероятността да те гепят, в настоящия исторически момент, е близо до нулата. Намираме се в „голямото междучасие“, за което съм ти светвала и друг път; моята успокояваща версия.

Според версията ѝ при смяната на системите настъпва голямото междучасие в държавата. Паднали са всякакви забрани, а което не е забранено, е позволено. Правораздавателните органи са ошашавени до колапс. Кого да преследват по-напред — едрите престъпници, които изнесоха народното богатство, или неорганизираната самодейност? Предпочитат най-лесното: никого! На Чаушеску му намерили двеста милиона в швейцарска банка! Намерили, защото ги търсили. На нашия човек от Правец не му намират нищо, защото не се занимават с него —

изоставен страда, горкият, във вила за милиони, охранявана от неизвестни доброжелатели!... Ало, другари и господа! В кой век живеем и в коя държава? Не се чудете тогава защо българинът е възседнал куфара си и гони сияйните върхове на капитализма — довчера гонеше съответните на комунизма...

— Пак излетя нанякъде!...

— Пардон, дадох само примери за безнаказаност. През историческото междучасие. Можеш да си бачкаш спокойно на фрезата, нищо няма да ти се случи. Дори и да ти се случи — тя допи последната глътка от кафето, облиза устната си, обмисляйки варианта за провал, — дори и да ти се случи инфекция, дотогава ще си натрупал парите за гаранцията... Това ти го казвам в заключение на моята пледоария!... Абе, мамка му и шанс, трябваше да запиша право — мислех го по едно време, — сега щях да съм богат, добре корумпиран магистрат и щях да поема безплатно защитата ти!

— А не да продаваш фризери! — подметна Ники, за да влезе в нейния тон.

Тя грабна чантата си и в движение прокара гребена в косите си — бе дошло време да отива при фризерите.

Ники остана цял час след нея; дояде бухтите и почна да се бръсне, но спряха водата; резервният леген в тоалетната му се видя гаден, затова довърши тоалета си, като се изми с половинка бира, останала кой знае откога; през целия ден щеше да го придружава полъхът на бирените дрожди. Тъкмо се приготви да излиза, навън притъмня, изви се буря и съвсем наблизко тресна гръм, който включи алармените инсталации на колите от квартала. Дъждът бе кратък, в края на май такива дъждове от самотни облаци, слезли от планината, често ръсеха Стари хан. Скоро отмина, но писукането на колите още дълго се носеше между блоковете. Тези звуци, измислени да създават тревога, подсилиха тягостното състояние на инженера. Беше му кофти още от вечерта, когато Джими му даде пачката с парите, не му я даде, а я подхвърли пред него — в този жест имаше като че пренебрежение и лека подигравка: „На, Едисон, живей!“ И не сметна за необходимо да даде някакви допълнителни детайли, като на съдружник: как е станала сделката, какво е казал оня за стоката, в края на краищата и фалшификаторът е човек, и той иска да чуе добра дума за производението си! Не! Граби мангизите и да те няма!... Сякаш ти

хвърля нещо в паничката... Или те бърка с пеперудките на Дунав — мост: ти да му снасяш валута в зелено, а той, босът, да си пие уискито в „The Blue Cafe“. Да, ама не!... И в знак на протест той се напи.

Трябваше да тръгва. След дъжда изведнъж стана топло, от покривите се вдигаше пара, по корнизите плюш яха с криле гълъби — сушаха перата си. Беше му мъчително да диша изпаренията, като дете страдаше от спастичен бронхит, знаеше, че ако не откаже цигарите и ако доживее до средната възраст, ще бъде завършен астматик. Непрекъснато се отказваше и пропушваше наново. Откри в барчето при бутилките пакет „Виктори“ с две цигари: от запасите на Стела; погледна и за някоя заблудена бира, но нямаше. А цяла заран му се пиеше, след като се изми след бръсненето с оная топла конска течност, по липса на друга. Май че е добре да завърти трабанта и да хвърли два кашона „Болярка“ от заведението на Роси. Или по-добре тя да му донесе на вилата, не биваше много да се мярка из града, тъкмо староханските наблюдателки на градския лайф са загубили дирите му от известно време... От тия съображения не искаше да се обади и на Веса Марковска; следобед при нея щеше да бъде на английски урок Евстати от манастира, можеше да го изчака и заедно да се изтеглят с трабанта към планината. Нищо, ще го намери в светата обител, ще направи една разходка нататък, когато го стегне шапката...

Трабантът бе сред боклуците пред входа на блока, сам той гедермански боклук от ерата на реалсоциализма. Нарочно не го миеше, както правеха и всички притежатели на моторни превозни средства, за заблуда и отклоняване на автоапашите. Но вътрешните му органи и системи работеха безупречно, регулирани от ръката на специалиста по фина механика. Преди да отключи, погледна по навик ауспуха; не беше запушен. Местните идиотчета преди години бяха си измислили интересно занимание: редовно запушваха ауспусите на паркиралите коли с хартии, парцали или кал и наблюдаваха отдалече поведението на шофьорите от гасненето на двигателя. Подобна идиотска атракция имаше и по ключалките на вратите — там материалът за запушване беше размекнато топче дъвка. Но всичко това бе преди години, когато все още имаше малки деца по дворовете, а дъвките бяха евтини. Сега ауспухът бе кух, моторът работеше нормално и като превъртя колела, пластмасовата таратайка залькатуши между локвите на Стари хан, докато излезе на пътя за Кенар.

— И сега приближаваме до най-интересното място — рече Петър Диамандиев, докато Дами сменяше касетите с магнитната лента. — Само че не бързай да включваш, трябва да обсъдим случката, може да решим, че не е за разправяне...

— Автоцензура, искаш да кажеш? — подхвърли синът.

— Бе не е цензура, ма да не се получи нещо калпаво... Никой не е казал дума по този въпрос, аз ли трябва да съм първият? От морална гледна точка, искам да кажа... Предателско пада някак си.

— Говорили сме неведнъж: кажи го, както е било, без да си кривиш душата; не е речено, че ще го разгласим. Нека да го имаме автентично — това има стойност, всичко друго е ала-бала.

— Не съм го казвал на никого, Даме! Само майка ти го знаеше, с нея го споделих, като се върнах, и цяла нощ не можахме да мигнем, за малко да откачим до заранта, да се побъркаме... Не бяха малко пари — пет милиона, на ония пари...

— Чакай, почни подред, отдалече.

— И на Джими не трябва да казваме. — Старецът сниши глас. — Ще ме изяде с парцалите. Знам го Джими. Той изобщо не разбра тогава, не му казахме с майка ти. Ти пък беше по София... Значи по едно време отивам на помпата, подлагам глава — дими, фанара вдига; как не ме тресна някой инфаркт или инсулт, още ми е необяснимо!

— Сега се успокой, спомни си кой те повика, кога беше...

— Сега съм спокоен, ама тогава... То и времето беше такова тогава, усещаше се, че нещо ще стане, вече никой не се криеше, открито се приказваше за промяна; перестройка, откакто дойде Горбачов. На едно събрание — то и събрания, партийни, не ставаха от доста време, викам веднъж на партийния, чичо ти Теньо, знаеш го: бе няма ли да ни събереш, да обсъдим ситуацията? „Да си иде бай Тодор, па тогава!“ Знаеше се, че си отива, искам да кажа, само той се правеше на разсеян и на непукист, да се изразя хулигански. Излиза в НДК — то пред профсъюзите и се подхилва: перестройката ний сме я били минали преди Горбачов, отишли сме много напред, сега трябвало да се спрем и да го изчакаме... Нагъл като правешки циганин!... Както и да е. Никога не съм го обичал; за мен той си беше един прост човек и такъв си остана. Нищо, че живя цял живот по дворци и резиденции...

Виждам съм го само веднъж, ей от такова разстояние, като до тебе. В Търново, на едно съвещание по културата. Напекло едно слънце, пък той с каскет и му стана горещо, бутна каскета назад и не го свали, ами го бутна назад, без да гледа къде ще падне зад гърба му. Ама не падна: човек стоеше зад него, присегна се и прибра каскета! Абе, отработено положение! Кой може да го направи туй — да си пернеш каскета и да не гледаш къде ще падне? Само един прост човек, туй е моето умозаключение.

Петър Диамандиев замълча, загледан пред себе си, с поглед, който не виждаше мраморния плот, табличката с чашата за чай и чинийката с бисквити, нито апарата, който продължаваше безшумно да размотава ролките си. Измина доста време, Дами не се помръдваше, за да не смути виденията му, изчака го сам да реши кога да продължи.

— Прост ли, прост ли? — Старецът свъси прошарени вежди, сякаш спореше с някого. — Ние си го мислехме за прост, но той излезе сух накрая, какво ще рече туй? Ще рече, че не е бил прост и загубен. Докато се подхилваше в НДК — то, свикал хората си, дал им по един чек и паспорт за целия свят: вървете и се оправяйте, корабът се проби и потъва!... Туй го знам с положителност, защото и аз самият можех да взема чека, лично Стаевски ми рече — затвори вратата и ми рече: „Бай Петре, партията прецени, че си достоен и тъй нататък“... Мога да ти цитирам думите му, мо та мо, помня ги; такива думи не се забравят и при най-люта склероза.

— Как те повика Стаевски, по телефона или прати човек?

— Шофьорът му пристигна, караше японска кола, бяха заменили волгите с японски мазди. „Другарят Стаевски нареди да те заведе при него, важно било.“ Стаевски, ти го знаеш, съм го учил до края на прогимназията, будно момче беше, на състезания съм го пращал, околийски, по шах; пръв донесе медала ГТО — готов за труд и отбрана. И ме обичаше, слушаше ме, викаше ми „другарю директор“, после почна „бай Петре“. Той ми издейства званието „заслужил учител“, като го направиха на градския комитет, нищо лошо не мога да кажа, така беше. Ако няма кой да те сложи в списъка, ония горе откъде да те знаят заслужил ли си, прослужил ли си; така беше. Найдан Стаевски, кой го знае и него къде е по света; при сина си, казват, бил, синът му завърши „Международни отношения“ и взе дъщерята на

Бутански, председател на окръжния народен; посланик някъде трябва да е, консул...

— Найден Стаевски, помня, и за включването в блока се обади, имаше усложнения някакви?

— Големи. Не разрешаваха два апартамента на плоча, но като се обади Найчо, къде ще идат: тогава партията каквото кажеше, смей да й излезеш насреща! Твоите прасета, откраднатите, ако беше тогава, за двайсет и четири, не, за дванайсет часа щяха да бъдат открити, щом партията удари по масата; така е думата де... И тогава се крадеше, кога не се е крало? Какво казва Бисмарк за племето, още миналия век: конекрадците от Долния Дунав... Сега правнуците от Долния Дунав крадат коли, по липса на коне... Отплеснах се.

— Стигнахме до шофьора на Стаевски...

— „Влизай в колата — вика шофьорът, — наредено ми е и прочие.“ Пък майка ти ме гледа и по лицето й минават вълни: бяла, сива, червена; много притеснителна беше, горката, нищо не казва, ама на гледците й изписано: за добро ли те вика или за лошо?... Спокойно, казвам, Найчо няма да трака служебна кола за нещо лошо и незначително. И тръгвам. По пътя опипвам отдалеч ситуацията, задавам отвлечени въпроси на момчето, но то се гъне, не казва. И да знае, казали са му да пази партийната тайна; те подписват и декларация при постъпване, като в милицията: доживотна. От такъв човек не чакай да седне пред твоя апарат и да ти разправя преживелиците си. Затуй нямаме като по другите държави записки на шофьора на еди-кой си или дневник някакъв, страхът ги парализира още като сложат подписа си и — край, губят си паметта като след катастрофа; амнезия се казва, да не дава Господ! По-лошо от склероза... Та задавам си аз въпроси, но момчето няма желание за диалог, прави се, че не знае нищо. По-сетне се разбра, че не се правело, наистина не му било казано нищо по въпроса. Шофьор е все пак, друга социална група, по-нисш персонал от партийната стълба; перестройката не се отнасяла за техническия персонал. Обаче аз не се водех към техническия персонал, аз бях в друг списък. И още като влязох при Стаевски, той нареди никой да не ни безпокои и пусна радиото — вземаше мерки да не ни подслушват. И почна направо, без кафета и коняци, както правеше друг път: явно му беше напечено. „Извиках те, бай Петре, по една задача, която иска светкавично

решение: може да я решим още сега или най-късно до утре по това време.“ — „Бре, Найчо, режи изкъсо, че ще дигна кръвното от твоите загадки!“ Той измъкна от бюрото найлон, а в найлона — надиплени пачки двайсетачки, ей толкова дебели, до ръба на каничката. „Тук са пет милиона, вземаш ги, без да задаваш въпроси, твои са от тоя момент и кончено дело!“ По-късно разбрах, че ако някой кажел: къде да сложа подпис, или нещо от тоя род, магията се разваляла: „Извинявай, станала е грешка, как ти беше името? Не се отнася за теб!“ — и прочие и многоточие... А пък на мен направо ми се схвана челюстта, не мога да я отворя, само мигам на парцали — бре, ще ме тресне някой инфаркт или инсулт! Взе Найден шише швепс, наля ми да пийна, отведе ме до вратата и вика: „Утре по това време ще пратя шофьора да те доведе, помислете дотогава вкъщи, утре чакам отговора ти!“ — „Бре, Найчо, туй са много пари!“ — „Много за душманите, бай Петре!“ — „Какво да ги правя, нямам идея?“ — „Търговийка завърти, имоти купи, изяжте ги с бабата, ако можете — твои са, партията смята, че си достоен да вземеш участие в първоначалното натрупване. Точка. Край.“ И прибра найлона с бързината на фокусника Мистър Сенко... На другия ден се качих на рейса... Не, преди туй — нощта! Кошмарна нощ. Двамата с майка ти направо щяхме да откачим. Да ги вземем? Да ги откажем?... Какви са тия пари и защо на мен? Аз съм прост даскал. Бил съм директор, вярно, на прогимназията, ама тя почна да запада по липса на ученици и я захрихме накрая. Не по моя вина, исторически неизбежно. Градуил западна от остаряване на местното население, явлението е повсеместно, не само при нас. „Не си виновен — вика Русана, майка ти, — хората не те упрекват; ако те упрекваха, нямаше да те викат в комитета...“ — „Шт, тихо! — правя й знаци. — Само ти знаеш, че са ме викали. И за какво. И на момчетата не трябва да казваме. Хайде, Дами го няма, но Джимито да не разбере, че от малко си пада по паричките, ще рече: «Вземи ги, тате, да не си луд да ги отказваш!»... Не, Русано, отказвам ги! Вземам рейса още в шест, няма да чакам японската кола. И ще му кажа, че не е за мен на тия години да ставам търговец или капиталист някакъв, капитал ми не трябва. Цял живот ни учеха, че капиталът е потосмукач на народите; цял живот и аз съм учил учениците да стават гробокопачи на капитала, сега какво? Той се оказва жив и здрав, аз ли да скачам в изкопаното?“ — „Мълчи, Петре, не предизвиквай съдбата — дума майка ти, — ще си докараш

някой инфаркт, няма да издържи сърцето ти.“ И вярно: после доктор Атанасов бая се чуди: „Ти си изкарал микроинфаркт, за малко да ти се пръсне аортата; трябва нещо да си преживял?“ Не му казах. Как да му кажа? Никой не приказва по този въпрос, ако си забелязал, заглъхна всичко — все едно, че не го е имало Стаевски, градския комитет на мраморния площад; площадът стои, ама в комитета сега е пълно с фирми, щанд за конфекция има, некролози печатат на принтер... Както и да е. Не заспахме до заранта. Главата ми — като тъпан: дум-дум, чувам си пулса, по някое време от носа ми закапа кръв, капиляр се пукна и по-добре, че в носа, можеше да е в мозъка; бушонът те е спасил, вика после Атанасов, докторът. Посред нощ излизам на помпата, не бях я зазимил още, подлагам се на струята, дигам фенера като бойлер малко преди да се взриви; миг забравим. „Русано, ами ако това е нашият звезден миг в живота; всеки човек, казват, през живота си имал един-единствен миг на късмет, когато птицата на щастieto каца на рамото му; ако най-подир е кацнала и на нашето рамо, да я оставим ли да изплющи с криле и да отлети веднъж и завинаги?“ — „Не знам, Петре, чувала съм за таква птица, ама не мога да знам дали е възможна, ти по знаеш; туй, което зная с простия си акъл, е, че имаме две момчета и че бяхме им отворили спестовни книжки още като се родиха, а после всичките им парички ги глътна блокът и сега нямат книжки, ни лев бели пари за черни дни, и трябваше да питаш Стаевски на влог можеш ли да ги туриш и ако можеш, ги тури.“ — „Не, Русано, не! Никъде няма да ги туря, не мъчени пари, от дядо ми съм чувал, са грозни пари, отровни пари, мъка ще дочакаш някой ден от тях, добро няма да видиш. Не! Не!“ На заранта слизам от рейса, пия едно кафе до мраморния площад, там правят еспreso с италианска машина; пия, но не му усещам ни вкуса, ни аромата, горчеше като виетнамското. И съм застанал пред един джам — витрина, насреща се бялнал мраморът, още е рано и никой не се мярка по него, само гълъби, дето мътят горе при часовниковия механизъм. По едно време дойде колата, докара Найдeн Стаевски; той ме не види, че съм зад джама, но аз го проследих стъпка по стъпка. И — през площада, по него, по него, той влиза в кабинета, още си сваля пардесюто, аз отварям вратата, подавам глава и викам, та цял се треса: „Не! Не! Не, Найчо, чуваш ли?“... Тряс вратата, затварям, изтеглям се назад, навън съм вече, на площадката, и усещам как се свлича товар от

раменете ми, как ми олеква, криле ми растат, ще полетя нагоре, над
мраморния площад, високо към часовниковия механизъм...

3. БЕЗ ЗАДРЪЖКИ

Най-сетне дойде вест от следователя Буйнезов и Дами Диамандиев тръгна за Стари хан. Тръгна една заран с ранния автобус, който обираше пътниците от селата между Градуил и града; беше препълнен със сънен народ, останал без поминък на село и поел да си търси късмета в по-голямото селище — без надежди за голям успех, ако се съдеше по лицата на мъжете и жените, полюшващи се безмълвни в утринната дрезгавина. С тягостно чувство в душата Дами пристигна при мраморния площад, където бяха градските служби и учреждения; имаше повече от час до работното време на чиновниците, той си купи вестник и влезе в кафе „Бруклин“. Това бе кафето, от което преди време баща му бе дебнал партийното началство, за да изтърчи и му извика своето открито „Не“ — неговият първи публичен жест срещу партията, която бе подкрепял още от младите си години. Като мислеше за тази случка, Дами се улавяше, че ту му ставаше смешно от детинско — трогателния наивитет на стария, ту го обземаше внезапна жал като към един несретник, жестоко изигран от съдбата в залеза на живота си. Имаше и такива партийци като баща му, разочаровани след провала на идеала им, подир който бяха вървели десетилетия с послушанието на деца, водени за ръка от учителя, на когото бяха вярвали във всичко, но според Дами те бяха единици. Повечето още носеха червените си билети в портфейлите или ги заключваха в чекмеджетата с вярата, че ще им потрябват отново някой ден. Те гласуваха по изборите с червената бюлетина, защото искаха да продължат да живеят, както бяха живели досега: партията — държава да се грижи за тях, да решава съдбите им вместо тях, да мисли вместо тях. Те бяха станали партийци не от порива към вечна правда, братство и справедливост или от състрадание към бедните си братя, а за да станат богати самите те. Бяха проумели с хитроумна и алчна пресметливост, че бе дошло времето, когато можеше да се живее добре и без да се пролива пот в браздата или в работилницата. За пръв път един по-широк слой от населението се стремеше към властта, защото

очакваше от нея да постигне печалби, каквито трудно се постигат с почтени средства и за кратко време. Затова стремежът към членство в партията не бе секнал повече от четири десетилетия: от осем милиона българи милион и половина редовно плащаха членския си внос, останалите членуваха в нейните ОФ, профсъюзни или комсомолски подразделения. Дами се опитваше да разбере основанията им: хората бяха лишени от частна собственост, не можеха да водят самостоятелно и независимо съществуване; те разчитаха само на единствения си работодател — партията — държава. Тя им даваше хляба и разрешителното за жителство, от нея зависеше в какво жилище ще живеят, какво образование ще получат децата им, каква кола ще карат или колко време ще чакат, докато си я купят. Срещу партийните добрини се искаше само да бъдат сплотени под знамето ѝ, да ръкопляскаат на вождовете ѝ и по празниците да манифестират по мегданите с плакати и книжни цветя, а най-важното — нито за миг да не им минава през ума, че може да има и други пътища освен пътя, по който ги води партията — прав и гладък като мраморния площад насреща. Дами се усмихваше в себе си от гледката на мегдана. Някога тия пет-шест декара бяха постлани с полирани плочи, защото Стари хан трябваше да има площад като правешкия; по него време всяко по-голямо населено място се равняваше по родния град на човека от народа. Стари хан нямаше вода за пиене по половин година; нямаше канализация и улиците му бяха без настилка, учениците му учеха на три смени по липса на класни стаи, но партийната повеля бе изпълнена: надойдоха майстори — павъори от региона и от съседните окръзи и наредиха мрамора върху циментени възглавници с фуги от мозайка и зелена декоративна боя. По средата издигнаха паметник на незнайния покорител на Космоса — бронзов мъж с мотоциклетна каска, на когото дълго време староханчани викаха Буцата. (Фигурата от бронз бе стъпила върху чугунено земно кълбо в модерната геометрична форма декаедър; това десетостенно тяло повече приличаше на буца пръст, откъдето дойде името му, употребявано в разговорната реч на гражданството.) Но както гласи библейското правило, нетрайни са делата човешки. Сега мегданът отсреща имаше унил, невзрачен вид, плочите бяха разкъртени, почупени и надупчени от въздействието на природните стихии; по фугите растеше троскот и пача трева, а Буцата изчезна една нощ, заграбена от стоманената

лъжица на незначайна фадрома. Тя бе апетитно парче цветен метал и не можеше да остане незабелязана от бизнесмените, които събираха медни и пиринчени суровини, изливаха ги на слитъци и ги прехвърляха през западната граница по посока на босненския военен театър, където се превръщаха в гилзи. На мястото на паметника тъмнееше плитък кратер, останал като след падането на мини — метеорит.

Дами допи кафето си и погледна към стряхата на общинската сграда. „Часовниковият механизъм“, както му викаше баща му, бе неподвижен: времето бе спряло за Стари хан, двете стрелки, верни на гравитационния закон, висяха надолу към цифрата 6...

Буйнезов се появи в коридорите на следственото някъде към осем и двайсет. Беше в добро настроение; от избръснатите му бузи полъхваше на доброкачествен мъжки парфюм.

— Агрономе, ще черпиш! — каза той, като видя Дами. — Заловихме го, твоя свински герой! Окафезихме го! След малко ще ви устроя една очна среща!

Дами не сметна за необходимо да опровергава, че не е агроном; изчака го да подреди бюрото си и да вземе ключа за арестантската килия. Мислеше, че ще тръгнат към мазето, но се изкачиха на таванския етаж; поради пренаселеност на подземните килии бяха открили няколко нови и на тавана. Буйнезов отключи и го пусна да влезе.

Един рус мъж с подпухнало лице и с херпеси на устните се надигна от пружинената кушетка и го повика по име:

— Даме, ти ли внесе гаранцията?

Беше Луков, братовият му шурей.

— Ама вие се познавате? — възкликна Буйнезов с радостна нотка в гласа. — Остава да излезете и роднини!

— Роднини сме — каза Дами. — Да няма грешка някаква!

— Идиотска грешка! — извика Луков. — Питай го, Буйнеза, защо ме държи в тоя гълъбарник! Питай го!

— Трай, Луков! Знам защо те държа, не ме предизвиквай.

— Вярваш на един мангал, затова ме държиш. Мангалът ме е натопил, но аз ще го линчувам, като излеза; ще го разфасовам!

— По-добре кажи къде косна свинете — каза следователят и поясни на Дами: — Изтъргувал ги е, преди да го окафезим. При обиска

не намерихме нищо.

— Защото не ги е имало, не слушай мангала! — Началната ярост на Луко Луков постепенно заглъхваше; той беше спокоен — преди да го арестуват, бе успял да натовари прасетата и да ги продаде в една частна кланица, беше им взел парите, сега можеше да отрича всичко, в което го обвиняваше следователят, усетил, че единствената улика срещу него бяха показанията на циганина Ачо.

— Е добре — каза Дами, — какво правя аз тука? Прасетата ги няма, моят роднина отрича да има нещо общо с тях; за какво ме повика?

— Повиках те да видиш с какви шибани работи се занимаваме — каза Буйнезов и стрелна с пръст арестанта. — Той ги е свил от свинарника ти, в това съм хиляди пъти сигурен. Въпросът е, че на оня свидетел не може да му се вярва, а други доказателства нямам. И нямам време за нови доказателства, сега ще се появи брат ти, ще внесе гаранцията и ще ми го зачука квадратен!

— Да ти го зачука! — обади се Луков. — Заслужаваш си го, като не вярваш на българин, а играеш по гайдата на един мингянин. Кажу ми бе, Даме, и пушката да ми върне. Пушката ми отмъкнаха тия боклуци, ще ми я съсипят!

— Млъквай!

Всичко се завърташе отначало; Дами се дръпна назад и излезе в коридора. Възможно ли бе наистина роднината на брат му да е извършил кражбата, не беше ли станала грешка със задържането му, или Буйнезов разчиташе на вярната си интуиция? Познаваше бегло Луков, помнеше го от сватбата на Джими навремето, чувал беше за женитбите и разводите му, за объркания му живот. Но само той ли беше такъв? И ако той беше крадецът, дали е знаел чии са прасетата, или пък бе толкова нагъл, че е посегнал на роднинската собственост, без да му мигне окото? Буйнезов имаше право: в тая дяволска бъркотия никак не е лесно да напишаш вярната следа, да се добереш до истината; до обективната истина, ако все още съществуваше такова животно...

Неприятното чувство, с което бе започнал деня, продължаваше да го гнети. Още един ден на празен ход, на безсмислен, неефективен труд; не минаваше ли така времето на хиляди българи като него, вече толкова години! Бе чувал за пестенето на всяка минута в богатите държави, за това, че дори изпушването на една цигара е изчислено и

калкулирано в цената на общонародния продукт. А при нас минават месеци, години, цели десетилетия в разтакаване, в протакане и отлагане, в преливане от пусто в празно и на всичко отгоре сме сърдити и обидени, че ни смятат за бедни, че „ония“ ни мразят и не искат да ни помагат. Това бе толкова широко разпространено мнение всред членовете на бащината му партия, което винаги го разсмиваше: те презираха богатия капитализъм, ругаеха го и го кълняха и в същото време се сърдеха, че не им помагал. Защо да им помага? Война ли бе минала, катаклизъм или опустошителен мор? Или богатият по някакво компенсативно правило бе длъжен да помага на некадърния; правило, измислено, естествено, от некадърника. По силата на това правило срещу можещия се обединяваха всички неможещи, срещу даровития въставаха всички посредствени, срещу имащия — съюзът на нямащите. Много пъти си бе мислил, съзнаващ, че това е същият наивитет, наследен от стария Диамандиев, колко е трудно на кадърния човек в малката, бедна държава. И че цяло нещастие е да си белязан с Божията дарба, да си талантлив. Бездарието ще те преследва през целия ти живот, ще изправя прегради по пътя ти, ще пречи да разкриеш способностите си докрай. Законите, създадени от посредствени чиновници, също са в полза на посредствеността. Защо, да речем, ако си построиш къща, ще бъдеш обложен с данък — сгради, а този, който живее под наем и чака някой друг да му построи жилището, се измъква сух от водата? Защо не се поощрява трудолюбието, пестеливостта, трезвеността, способността, а се насърчава мързелът, безволието, егоизмът и безотговорността? Каква справедливост имаше в партийните лозунги за социална справедливост, за равенство, за какво зовеше тръбата пролетариите от всички страни да се обединяват и съединяват, срещу кого? Срещу имащия, можещия и знаещия, срещу този, който вече бе направил нещо по пътя на човешкия прогрес...

— Диамандиев! — Следователят поднасяше преписката. — Тури тука един подпис!

— Пак ли? — Дами го погледна насмешливо.

— Няма как. Трябва да документираме очната ставка.

— Трябваше да направите очна ставка със свидетеля; аз не съм свидетел!

— Знам какво трябва, ами времената не го позволяват! Два шамара понякога струват повече от цял месец разпити... Сега остава да се разберете по роднински: ако иска, да ти ги плаща, или ще пиеш една студена вода; аз бях дотук!

По вратата на килията се чува тъпи удари от юмруците на Луков.

— Диамандиев, плати гаранцията! Като изляза, ще се оправим!

Беше слушал разговора им.

— Какво изпълнение! — изсмя се Буйнезов. — Сега остава и да го измъкнеш от пандиза, като му платиш. Човешката дивотия няма предел!

— Колко е гаранцията? — попита Дами.

Не бе голяма сума и можеше да я плати, но рискуваше да мине в очите на следователя за съучастник в човешката дивотия.

Тръгна си, като му обеща да се отбие при Джими.

Навън вече полъхваше топлината на приближаващото лято; слънцето плъзгаше лъчите си по мрамора и помяри се протягаха по затоплените припечни места извън сенките на липите. Миришеше на дюнер — кебап от грил — ресторанта на Пехливанов, олимпийската слава на Стари хан. Пред сергията за вестници продавачка говореше по мобилния си телефон, вероятно следеше маршрута на колата, която караше столичната преса; сутрешната преса пристигаше в града около обяд.

По това време Стела затваряше за малко гаража и тръгваше към центъра за вестници. На Овчи пазар срещна Росица, видя ѝ се неспокойна, с набързо направена прическа и тънък ръб червило по устните.

— Побърках се от бачкане, душа! Имам повреда в елтаблото, а техника го извикали на люпилнята; Джими е от вторник на Дунав — мост; нямам време да прескоча да внеса гаранцията на Луко... Направо ще колабирам!

— Спокойно! — Стела посегна и оправи подгъва на якичката ѝ. — Дай нещо да ти помогна. Мога да внеса гаранцията, не е проблем!

— Правиш ми адска услуга! Пък и, казано честно, не ми се стъпва в тия служби, познават ме: „На Луков дъщерята!“... Ох, дано не са го били много!

— Кого?

— Брат ми, той е буен, ще ги предизвика и като знаят на кого е син, ще го потрошат. Виках му: смени си фамилията, вече нямаме аванта да сме Лукови, но чува ли те!... Извинявай, Стелче, нервно ми е. И тая скапана люпилня, къде на майната ѝ да я търся! Но нямам избор, без ток сме заникъде... Взemi тия мангизи, купи му едно уиски на оня тулум, Буйнезов; той си пада по марковите, да не му вземеш някое менте!... Буйнезов навремето ми беше мераклия, въртеше се около баща ми, зет искаше да му стане, да дръпне в службата. А сега се прави, че не ме познава. Абе шибана нация сме, какво ли не правим за това оцеляване... Хайде, чао, и после ще се чуем!

Ключове звъннаха в ръката ѝ, наблизко бе пикапът, тя хвърли чантата през сваленото стъкло и се разкрачи пред волана, като не забрави да допълни поръчката, преди да потегли.

— И ядки му взemi: фъстъци, бадеми... Мачките да го чукат!

Стела ѝ махна с жест, че всичко ще бъде изпълнено.

Както и стана. Половин час по-късно тя излезе от службата на Буйнезов и се нареди пред сергията с ново докараните вестници. Редица нямаше, пред нея беше само млад мъж, чиято фигура ѝ напомни за Джими; когато се обърна, видя, че е брат му Дамян. Той също я забеляза и кимна усмихнат.

— О, Радио „Дунав — мост“! Добър ден!

Видя ѝ се по-хубав от Джими, имаше мекота в чертите му, нещо по-цивилизовано, което не бе срещала твърде често сред мъжките лица, които спираха поглед на нейното лице и фигура. Усети внезапно, че иска да остане по-дълго до него.

— Кой вестник си взехте? — попита тя, забелязала, че вестниците им бяха различни. — Тъкмо ще си ги разменим, когато ги изчетем, както правят пенсионерите.

— Дълго се колебах — каза Дами. — Еднакъв боклук са всичките. Или са партизански, или за дебили.

— Което е едно и също — засмя се тя и му показва голямото заглавие на първа от нейния вестник. — Вижте какво става тук...

Заглавието съобщаваше, че Хаджи Димитър, юнакът от баладите на Ботев, изглежда, е бил болен от хемофилия, щом кръвта му продължавала да тече цяло денонощие „там, на Балкана“.

— Що за дивотия?

— Моля, моля! Специалист по протромбиновото време прави това откритие от думите на Ботев: „А кръвта тече ли, тече...“

— Още един за връзване! — възкликна Дами. — Впрочем и аз мога да се включа в състезанието...

И като разгърна своя таблоид, показа друго заглавие, което гласеше: „Деми Мур напоследък се разгонила като мастия“.

— Каква красота на словото! Какво изящество!

Нейният смях бликна спонтанно, като у децата, и сякаш идеше не само от устата, но и от очите, от ноздрите, от малките стегнати гърди под фланелката — от цялата ѝ същност. Той го усети със слабините си и си каза, че трябва да я задържи още малко, минута макар, за да я гледа, да слуша гласа ѝ, да долавя дъха и топлината на тялото ѝ.

— Така можем да се замеряме със заглавия до утре — каза той, като сви вестника под мишница. — Навремето с брадъра тъй играехме на градове и държави... Имате ли време за едно кафе; да не стърчим на площада? Или да хапнем нещо? Да си призная, аз не съм закусвал тая заран и нещо ми стърже отвътре.

„По-естествен е от Джими“, мина ѝ през ума, докато вървяха към грил — ресторанта. Усещането отпреди малко за лекота и уют, които излъчваше този мъж, продължаваше да я владее. Не беше ли това поредният сеанс на женското безразсъдство, от което почваха бъдещите разочарования, несполуки, горчивини? Тя се усмихваше в себе си: любовта е като пиянството. Сбогом, разум!

Сервитьорът дойде за поръчката.

Като намалееха запасите от пиене и го хванеше съклет, инженер Ники слизаше към центъра на Кенар, където беше бирхалето „Бавария“. Беше кръчма на шофьор на камион „МАН“-дизел, започнал бизнес, един от първите в тоя край, със сливова ракия и овче сирене в земите на Средна Европа, откъдето бе докарал пълното обзавеждане на едно баварско бирхале, с масите, пейките, дебелостенните халби и автоклавните тенджери за най-доброто мезе на пивото — варените вурстчета с горчица. По стените на заведението, общити с чамова ламперия, висяха еленови рога и алпийски рогове, гравюри от Дюрер и емайлирани пана с руси германки в местни носии на фона на снежните

зъбери на планината Шварцвалд. Едър надпис, извит като венец, с готически букви от златен бронз с вишневи сенки красеше входа на бирхалето; под него се четеше името на собственика — Минко Дачев.

— Буквите ли гледаш? — попита веднъж Евстати, който се оказа буквописецът на фирмата. — Направил съм ги по рецептата на Захари Зограф: сложих жълтък от яйца на юрдечка в златния бронз.

Ники похвали работата му, но каза, че е впечатлен от друго. Напоследък, ако се вгледаме в надписите и фирмите на частните заведения и магазини по градове и села, няма да видим имената на новите собственици. Продължава социалистическата анонимност, синоним на безстопанственост. Може би от инерцията на досегашното, от скромност или от липса на самочувствие, що ли?

— По-скоро от третото — каза Евстати. — От липсата на увереност в бизнеса, от нестабилността на живота. Бай Минко също бе обхванат от несигурност и се мъчеше да си дава кураж с готиката и бронза. Но интуицията му излезе по-вярна: вече две години лежи, повален от инсулт, а бирхалето го взе под аренда един глухар, пенсиониран майстор в предачница.

Когато влязоха да изпият по бира, майсторът зад барплота наистина не ги чу, за да приеме поръчката, а от касетофона се носеше музика на високи децибели. Евстати отиде сам за двете бутилки, посегна и намали шума, като заповяда на глухаря да не пипа повече транзистора, докато двамата си изпият бирата.

— Ти си нещо като почетен клиент на заведението — отбеляза Ники.

— Кръстник! — каза послушникът. — Аз я измислих тая „Бавария“ и бай Минко ме послуша. От баварска кръчма, му казах, е почнал триумфът на лудия ефрейтор, който разбуня Европа; действай и ти като ницшеанец, ако искаш простаците да те слушат и да те уважават. И всичко вървеше добре; тук вечер нямаше място къде да паркират колите на клиентите от целия регион наоколо. Но инсултът обърна нещата. Глухарят сега ме гледа като натрапник, не признава заслугите ми на идеен вдъхновител, затуй вече идвам по-рядко; открил съм една бабичка с разкошна изба — някой път ще те заведа да дегустираме продукцията ѝ.

Бе пристигнал преди малко от града с автобуса, носеше сак от естествена кожа, подарък от Минко Дачев, и като го разтвори, извади

стек цигари. С дългия нокът на кутрето си разкъса целофана, измъкна пакет, а от пакета — цигара.

— Това е комисионното — каза той и плъзна стека към Ники. — Останалото е за теб, Стела ти го праща.

— Как мина урокът? — попита Ники.

— Напредваме. За радост на мисис Марковска. Всъщност аз си го опреснявам и трупам речников фонд. А истинското учене ще бъде там, на самия терен.

— В Англия?

— Кипър, сър! Държим връзка с един манастир, православен като нашия. Шест месеца специализация, до година. Ако не ми мине котка път, наесен ще пея на кипърския плаж: „Я кажи ми, облаче ле бяло...“ Абе защо се наливаме с тая бира; трябва да пием мастика. Какво узо ме чака в кипърските таверни!

— Трябва да вървя — каза Ники. Денят беше дълъг, имаше още няколко часа до мръкването, можеше да поработи.

— Всъщност ти какво правиш във вилата на Луков? — погледна го Евстати. — Роман ли пишеш? Или работиш мадам Роси с големия бюст? Нямах вид на цицоман. Дано само не се боцкаш... Я запретни ръкавчето.

— Глупости — каза Ники.

— Значи, стабилизираш нервите. Всички се нуждаем от релаксация, преходът ни изнерви, докара ни до ръба. Щом и младоженците не могат докрай да изкарат медения си месец, нацията трябва да се замисли; кризата е тотална.

Глухарът донесе бутилка мастика, отпиха по глътка направо, без чаши, послушникът я запуши и я прибра в сака.

— Какво съм взел да те разпитвам като на „Развигор“: кой си, що си? Като че има някакво значение миналото на личността. Нацията трябва да знае миналото си, личността — не! Бердяев, ако не си го чел. Ще ме изпратиш ли до светата обител?

— Друг път — каза Ники.

Те се разделиха при моста, откъдето се отклоняваше пътят за манастира. Евстати метна сака на рамо и се отпрати с леката крачка на местните жители, свикнали да вземат разстоянията пеша, без да се оплакват. Малко преди да се скрие зад завоя, го настигна кола, отвори

врата и го прие като свой човек. Явно беше популярна фигура в региона.

„Той се интересува кой съм аз — помисли си инженер Ники, — а трябваше да го попитам кой е той всъщност? Какво знам за него? И не е ли от ония, които знаят всичко за теб или близките ти, а ти не знаеш нищо за тях, нито имената им, нито как изглеждат?“

И докато вървеше към вилата, пред очите му дълго стоеше образът на Евстати: пъргави, неспокойни очи с маслинен блясък, сочни устни, наситени с кръвоносни съдове; на едното ухо — сребърна обичка със синьо камъче...

Няколко дни по-късно Евстати го заведе в избата с най-добрите напитки, домашно производство. Беше в края на малка махала от четири-пет къщи, строени като че едновременно и от един майстор. Имаха еднакви плочести покриви с дълги стрехи и огради почти два човешки боя, трудно преодолими за непрофесионални нападатели. Портите им бяха от тъмни дъски с изпъкнали жили, щедро обковани с цигански пирони, плочки и розетки, ръчно изработени от ковашкия чук. Беше трудно да се проникне в тесните дворчета, ако някой не ти издърпа сюрметата и лостовете отвътре.

Отвори им стопанката на избата подир настойчивото им хлопане. Беше над седемдесетте, с издължено лице, жълто като тютюнев лист. Казваше се Ружа. Тя изслуша равнодушно залпа от приветствени думи на Евстати, не протегна и ръка на новия клиент, който ѝ бе довел. Макар че я нарече няколко пъти Ружка — дружка, за да я предразположи, в жълтеникавите ѝ очи се четеше сдържана неприязън: „Още едно пиянде!“

После бабата се раздвижи, като леко залиташе от болките в единия крак, обут и през лятото във вълнен калцун. Заведе ги пред входа на избата, където имаше каменна маса и две пластмасови табуретки. През открянатата врата на избата се виждаха подредени рафтове с бурета и дамаджани в предпазни кошове от чембер. Личеше, че някой млад човек се грижеше за избата, за подредбата и зареждането ѝ, а баба Ружа бе само по обслужването на клиентите. И чашките, в които им наля по петдесет грама джиброва, имаха съвременен дизайн — бяха без никакви украси по стъклото и се

виждаше как ракията „прави синджир“ — гаранция за качеството на питието. Платиха почти наполовина от цената, която им вземаше глухарят от „Бавария“, и от този ден вече забравиха пътя към бирхалето. Срещаха се при баба Ружа два-три пъти седмично или си купуваха бутилка от джибровата и си я пиеха с много салати, които Евстати умееше да майстори. Веднъж ги завари Росица, тъкмо замезваха с „пачи крак“ с чесън, зехтин и ябълков оцет — специална владишка рецепта.

Дики познаваше звука на пикапа, който се приближаваше отвън, джафна и тръгна към портата.

— Някой кацна отвън — каза Евстати, наострил уши като кучето. — Ако е чорбаджийката, моментално се телепортирам!

Той имаше спомен още от венчавката за тази жена с яка фигура и недобър поглед, както му се стори тогава. Щом има привличане от пръв поглед между индивидите, защо да няма обратното явление; не искаше да прави сцени от това свое откритие, предпочиташе да се изтегли, преди да е светнала искрата между тях. Но за всеки случай я срещна, станал на крака, наведе се и целуна свободната ѝ ръка, защото с другата тя крепеше пазарска чанта с бира и кашонче с пица от заведението си.

— Моите почитания, мадам! — каза послушникът, загледан отблизо в очите ѝ; бяха същите, както тогава, и дори още по-наситена изглеждаше женската ѝ ненавист към него, колкото да се мъчеше да бъде сдържана. — Може би ме помните от сватбения обред: Евстати Кацаров, родом от Русчук, за протокола!

— Познаваме се — каза Роси. — Но защо станяхте и двамата? Нося нещо апетитно за след аперитива. Както виждам... и салатка сте си направили, гъбки, нали?

— Ефо я донесе! — обади се най-сетне Ники. — Нещо по техните рецепти, много е гот!

— Специалитет на владиката Григорий, от него съм я записал. Имам вече цял тефтер манастирски рецепти, ще взема да ги издам като София Лорен, ако намеря спонсор.

— Роси ще ти бъде спонсорът! — засмя се Ники, с тайното намерение да провери дали имат основания страховете на Евстати от хазайката.

— Колко му е — каза тя някак разсеяно и се зае да разтоварва чантата си.

Евстати използва паузата и си замина безшумно.

— Този няма да ми го влачиш тук! — каза Росица и избута чинията му гнусливо. — Спонсор! Драйфа ми се от него; ще му ставам спонсор!

— Е, хайде и ти! Кво му е толкова? Интелигентен е, имал „Енциклопедия Британика“ на касети...

— Боже, касети! — Тя посегна и гаврътна ракията, която Ники й бе налял. — Може да има сто касети, но си е педал! Не го ли виждам!

— Господ да му бере греха!

— Къде го намери, да те пита човек? — каза тя, още възбудена въпреки упойката на алкохола. — Уж си усамотен в тоя кафе и бачкаш, а се оказва, че миткаш по махалите!

— Аз? Миткам? Няма такова нещо, Роси, не си в час!

— Ти не си в час, умнико! Миткал си по бабичките за пиене, имам информация. Или си тръгнал да сваляш баби; станал си бабосвал?

Той не знаеше, че на идване тя бе се отбила в „Бавария“ и глухарят, раздразнен от конкуренцията на Ружината изба, бе й поднесъл информацията за похожденията на бившите му клиенти. Но не му се искаше в тоя момент да разпитва, да спорят и да стигнат накрая до скарване, както обикновено завършват дискусиите между един мъж и една жена. Предпочете да отпива от чашата си на бавни глътки и да я наблюдава. Тя беше се разгорещила, сваляше презрамките на роклята, после разкопча сутиена и се освободи от него, като изпитваше наслада от люлеенето на едрите си гърди, чиито зърна още стърчаха нависоко. В улея между двата балона лъщеше влага и Ники си спомни как манастирският послушник му говореше по някакъв повод, че жените го отблъсквали с мазнините, които се излъчвали от кожата им, и въобще с разните свои продукти на жлезите с вътрешна секреция, каквито при мъжете ги нямало. Мъжът е похармоничен, приличал му на кон от арабска порода, стегнат, с изящни линии и без нито една излишна клетка или мастна тъкан, за разлика от жената с нейните излишъци, издатини, резервни депа, които се люшкат, клатят и подрусват, щедро натрупани от природата с цел презастраховка на рода. „Може да ти звучи като богохулство —

казваше Евстати с хитър блясък в очите, — но аз смятам, че Библията не е наясно. Мъжът е произлязъл от реброто на Ева, материалът в него е по-качествен, изработката — по-прецизна.“ — „За такива приказки ще те отлюспят от службата — каза му Ники, — ще си останеш обслужващ персонал.“ — „Имам по-крупни намерения“, отвърна оня със загадъчната си усмивка, с която спираше винаги там, откъдето трябваше да каже нещо повече от истината за себе си.

— Къде се отнесе? — Роси придърпа мезето на Евстати, бодна гъбка, напоена с ароматния сос, заслуша се в дегустатора експерт, който се пробуди някъде в нея, и закима одобрително. — Мисълта ти тича още след педеругата! Макар че мезето му не е лошо, да го чукат мачките! Тая пасмина си ги бива в кулинарията, доколкото съм чувала, царе са на манджите и сладкишите. Веса Марковска искаше да ми прати един обратен баничар, правел корите като оризова хартия, но аз я стопирах. Не ме интересуват мутантите, аз си падам по нормалните мъже. Ти нормален ли си, мистър Никсън, както ти вика твоята законна съпруга?

Не дочака отговора му, защото мисълта ѝ, кривнала случайно и взела на фокус Стела, вече диплеше друга информация.

— Между другото, Джими и Стела отпратиха снощи към Дунав — мост и ще спят за пръв път в Профилакториума, двете спални били готови с всичките му екстри. Как мислиш, дали няма да я оправи моят Перко Наумов, пада малко помияр, пък и твоята изгора не е за вярване?! Добре, че Луко е с тях, казах му да си отваря очите и да ми светне, като се върне. Ще им издера очите и на двамата, само да науча, че са мърсували!

— Ами ако някой им светне за теб? — каза той, за да я дразни.

— Какво за мен?

— Дето идваш тук и му слагаш рога на твоя Перко.

— Той си ги заслужава. Знаеш ли, че има вече две години и кусур как не съм достигала до оргазъм? Само двама души знаят — Веса Марковска и ти.

— Какво казва Марковска?

— Смята, че Джими има захар в кръвта, начало на диабет. За такова нещо се давал автоматически развод.

— Тогава защо се плашиш от изневяра, той е практически безопасен.

— От баща ми знам: подлагай всичко на съмнение!

Тя се изправи, разкопча роклята си до долу и я разтвори, за да покаже бикините си.

— Да ти покажа новите си бикини. Последен писък на модата: ароматизирани. Джими ги донесе от някакъв бутик на Моста; шведско производство. Абе на тоя Дунав — мост какво ли няма! Подушваш ли нещо?

Ники задиша шумно, но не бързаше с отзива за шведското изобретение.

— Стани де, раздвижи се. Самочувствието ти не ми харесва, извинявай, че ти го казвам. Тая Стела съвсем ти го смъкна, за да подбие цената ти и да те приватизира за един долар. Като губещо предприятие!

Тя се разсмя на шегата си, захвърли роклята, а след нея смъкна и бикините. Той спря да мисли за химията на шведите, облъхнат от аромата на истинската млада плът, която го заля като вълна, плиснала на две крачки от него. Успя да каже само:

— Какво правиш, на двора сме!

— В моя двор! — каза тя. — И всичко, каквото поискам, мога да го правя, без да ми пука!... И ще го направя тук, на пейката, да усещам със задника си коравите талпи. Стига меки пружини! При пружините се губят милиметри, научно доказано... Какво чакаш?

— Роси, ти откачи? — каза той, но угаси цигарата си и стана.

Действай, действай! Кво ме гледаш! Бабосвал!

И го придърпа към себе си.

— „Само да те гепна...“

Стела излизаше от банята, наметнала хавлията на Джими, когато блеснаха порцелановите зъби на Луко, готови за ухапка. Пръстите му се впиха над китката ѝ като пранга.

— „... дънките ш’ти цепна!“ — Чалгата не обещавахе нищо добро.

— Върви на майната си, тъпако! — Тя успя да се отскубне и си помисли в същия миг какво велико средство за отбрана е ругатнята, щом разхлаби примката на тъпака с използването на минимум изразни средства.

Видя го, че загриза юздата си.

— Извинявай, душа, не исках да те плаша.

— Какви са тия изпълнения? — погледна го тя, докато решише енергично косите на тила си; беше взела душ, без да мокри прическата си: в Профилаториума нямаше сешоар. Внезапно ѝ стана жал за тоя непохватен рус мечок с незарасналия херпес на устната. Май че го обиди в прав текст, затова му се усмихна: — „Забравил шутът ранга свой...“ Остави чалгите и си спомни тая песен! Ако изобщо си я знаел!

— Стела, възбуждаш ме! — изсумтя той.

— Избрал си крайно неподходящ момент и работна площадка! — каза тя, доближила се до отвореното крило на прозореца към двора, за да го ползва за огледало. — Зет ти е долу, можеш да го видиш с просто око. Не ми се ще да те завари във фазата на разгонен нерез. Както знаеш, ходи винаги въоръжен.

— Тогава ще кажа на сестра ми! — измърмори Луко.

— Моля? Това рекет ли е? И какво ще докладваш, ако не е фирмена тайна? Че съм спала нощес при Джими?

Луко дъвчеше неспокойно устната си; не даваше на херпеса да зарасне.

— Изчезвай, обличам се. В десет имам делова среща — каза тя, привършила с прическата. — А за спането, както виждаш, изборът е ограничен: две стаи, недовършени, леглата са кът, на двора нощем вилнеят дунавските комари, едри като колибри — както би казал Реймънд Чандлър.

Той излезе, като забрави да затвори вратата. След малко го видя, екипиран в огнеупорния костюм за заварки и с кръглите тъмнолилави очила на челото, да слиза при късовете от барджата, която режеше с ацетиленовата горелка за скрап. Джими бе намерил една австрийска фирма, която изкупуваше старите желяза на добра цена, и ако каналът проработеше нормално, вече говореше за цяла танкова колона от Украйна, която чакала край Днепър, за да тръгне по старите дири на Толбухиновата армия отпреди петдесет години. Историята както обикновено се повтаряше само като фарс: танковете на някогашния Трети украински фронт този път идеха само за да бъдат нарязани от горелката на Луко и да поемат с шлеповете към високите пещи на австрийците...

Стела си обу късите панталонки от тафта, шотландско каре; крачолите им подчертаваха закръглеността на бедрата по-добре от всяка минипола. Сложи си тениската с емблемата на Радио „Дунав — мост“ — една измишльотина на Евтимов, която той бе нахвърлял в сепарето на „Приста“, вдъхновен от двойния „Балънтайн“ с лед. Представляваше детайл от мост, преминаващ в края в радиоантена, излъчваща концентрични сини кръгове. Приличаше ѝ на полегнала Айфелова кула. „«Полегнала Тодора» — каза тя за проекта му. — Има метафора, която измества акцента от класическата.“ — „Говори, слушам те!“, каза той. „Класическата метафора за мост е връзката между две точки. Два полюса. Две противоположности, които си подават ръка. Емблема на диалогичността, на толерантността. «Полегнала Тодора» го побългарява: трябва да се снишиш, да пречупиш гръб, да се оставиш да минат по теб, ако искаш да ти се отвори парашутът.“ — „По-модерна трактовка! — засмя се той. — Признавам, че не съм мислил по темата. А твоето есе ме впечатли. Един ден, като станем холдинг, ще те взема за шеф на отдел «Виртуални есета». Дотогава ще станем и телецентър.“ Холдингът нещо се провлачи, като всяка нова идея от двете страни на Стара планина, но Евтимов даде проекта на график, а сетне отпечатаха хиляда тениски с емблемата и последния път, когато се отби при него, той ѝ подари цяла гроса, да има и за приятелите.

Тя слезе по стълбището от горния етаж, изкърпено на места и боядисано с идиотски зелен латекс, смесван по различно време от синьо и жълто в нееднакви пропорции. Вчера Джими се скара с двамата бояджии пияндета, съкратени от фабриката за бои поради залежала продукция; но, изглежда, и поради неоткрития им далтонизъм, подхвърли тя, като имаше предвид оплесканото стълбище.

На партера беше офисът на Джими, с кашони от фризерите, подредени за бюро и миндери за преспиване. Снощната софра, на която ядоха пържена чига, закупена от заведението „Далас“ при Колелото, стоеше неразтребена, слънцето хвърляше отблясъци по изпитите бутилки бира. Каничката с кафе, сварено заранта, тъй стоеше неизпита — Джими бе излязъл да срещне работниците по строежа на оградата, после, увлечен в декофрирането, бе забравил за закуската. Както и за Стела.

Сепна се, като я видя да прекосява двора, с чантата през рамо. По навик погледна лявата си ръка, забравил, че часовникът му е още горе, в спалнята.

— Наближава девет — каза Стела. — Кафето ти изстина, чорбаджи!

— Замотах се с дюлгерите, извинявай! Свалят кофража през куп за грош и къртят ръбовете. Не е лоша оградата, нали, хваща окото?

Първите двайсетина метра вече имаха завършен вид: беше стена от кремави блокчета от дунавски пясък и цимент, почти без фуга, с бетонни колони от рендосан кофраж на всеки четири метра. Както изчисляваше Джими, оградата от този вид имаше няколко предимства пред металните — беше по-евтина, не се нуждаеше от допълнителна мазилка, не се поддаваше на корозия и ръжда. И най-важното, което той установи с внезапно прозрение, не можеше да бъде открадната в тия хайдушки времена. Той бе имал намерението да използва ламарина — неръждавейка от ЗАР, но бързо я замени с блокчетата и сега се надяваше, че ще бъде похвален за прозорливостта и практичния си ум.

— Много е гот! И ти си ми строител на съвременна България от третия том на Симеон Радев! — каза му Стела, като се доближи и допря устни до четината на бузата му.

Той долавяше, че в думите ѝ имаше леко поднасяне, тънка интелигентна гавра с националните светини, твърде разпространена сред най-младите поколения, но искаше да вярва, че е добронамерено и че идва от някаква вътрешна необходимост да разведрява сивите тонове на живота. Не можеше да си представи човешките взаимоотношения без усмивка, без закачка и игра, сякаш природата бе създала човека точно заради играта, в противовес на скуката, монотонността и безразличието във вечния кръговрат на материята.

Беше му приятно нейното докосване и като я гледаше с късите панталонки и тениската, му се доця да я задържи, да ѝ попречи да излиза.

— И ти си супер! — каза той. — Като те гледам с тия шорти, знаеш ли какво си мисля?

— Знам! — каза тя. — „Само да те гепна...“

— Как позна?

— Всички мъже сте чалгаджии. Тоест — предсказуеми!

— Остани, ще идем да закусим някъде; Жоро Евтимов ще почака.

— Чао, строителю, не обичам да ме чакат!

И като се обърна, тръгна, слагайки крак пред крак, за да му създаде илюзията, че гледа модно дефиле.

Частното радио на Жоро Евтимов държеше етаж от сграда, прилична на Профилаториума, служила за база за отдих и рехабилитация на трудещи се, сега завладяна тихомълком от туристическа агенция, в която радиобосът имаше делово участие. Отдалече на покрива се виждаше „Полегнала Тодора“, в неонов вариант, и антената — леген на предавателя, обърната към града. Бодигард отвори вратичка — ниша, като в чейнджбюро, с блиндирано стъкло, погледна името ѝ в бележника си и каза, че шефът имал спешна среща с рекламодатели и ще я чака в „Приста“, за което се извинява.

— Сори! — каза Стела и му се усмихна, също като на тъпака тая заран. Трябва да тренира по дисциплината европейско възпитание. Нашенецът ще го познаеш точно в тия реакции, в отношението му към нисшия персонал. Какво е виновен клетият човечец, който храни жена и деца, като изпълнява стриктно нарежданията на шефа? Да оголваш зъби насреща му само за да покажеш превъзходство и да смъкнеш стрелката на собственото си напрежение? Оставаш си ливада, ако не проумееш сам тия банални истини, и наистина ще ти трябват триста години, за да заприличаш на цивилизована английска ливада...

Слезе до Колелото, при бензиностанцията на Карадимови, да я вземе някой на автостоп до града, но ѝ се видя много компаньонско: жриците на любовта от Дунав — мост кръжаха най-вече около тия пиащи. Един синкав автобус с ниски прагове спря наблизко, появил се тъкмо навреме. Важното е да стигнеш целта, не обръщай внимание на превозното средство!

С Жоро Евтимов се познаваха от Търново, беше партиен секретар на факултета, имаше нагласата и за ректор. „И за малко да стане, ако не беше се обърнала карта — казваше за него Сашо Градев. — Притежаваше първото условие за голяма партийна кариера: нямаше талант.“ По време на митингите, молебните за демокрация и стачките

срещу член първи на Живковата конституция кандидатът за ректор се ската някъде. Казаха, че бил видян в родния му край, Благоевградско, където се говорело, че вече имало пари за американски университет; американски пари. Градев не беше прав: Жоро имаше таланта да надушва големите пари, както мухата месарка — тлъстата пържола. Изглежда, достъпът до гущерите не е бил толкова лесен, защото година по-късно го намираме на ново място, диагонално противоположно на Пиринския край — в района на Дунав — мост, вече съдружник на туристическа фирма и по време на единайсетмесечната синя власт — редовен посетител на „The Blue Cafe“ в центъра на крайдунавския град. При кабинета на Беров отново тихомълком — неговата добре отработена походка на снишаване от времето на перестройката, той зарязва оцветеното заведение, заменяйки го с неутрално шарената „Приста“, сепарето в дъното. В това сепаре, докато слушаше касетофона над главата си, сложен в плексигласов кафез срещу крадци, над чашата марково питие („Балънтайн“, „Тийчърс“, „Ред лейбъл“) се оформи замисълът му за частното радио с ограничен периметър на излъчване. Важна беше хрумката, светването за част от секундата в тунела, като посока, като цел; за средствата не се безпокоеше, знаеше как да ги намери...

Не можеше да му се отрече и талантът да надушва приятелите единомишленици. Достатъчно му бе да чуе някой да говори за единство на нацията, за разбирателство и национални интереси, против разрухата и прочие. Това бяха ключови думи, които му отваряха пътищата към кредити, разсрочки, погасяване на задължения, лихви, проценти, комисиони... „Не имей сто рублей, а имей сто друзей“, тананикаше си братската песничка и тя му служеше за девиз и ръководство за действие.

Собственикът на „Приста“ излезе съмишленик, възпитаник на финансово — счетоводния институт във Варна, с два̀сетгодишен стаж като счетоводител на болница. Реституцията му върнала партера на наследствен имот, национализиран навремето и превърнат в общинска служба по озеленяване и парково строителство. Едно минаване с латекс и теракота на пода превърнаха невзрачното помещение на оживената улица в днешната „Приста“, известна и на децата от забавачниците на града. За отрицателно време счетоводителят Йоргаки Цанев (Йоргаки е разпространено име в крайдунавие и звучи

сериозно), бившият счетоводител, станал барман, възвърна заемите от банката и приятелите, изплати взетите под наем кафе — машина, хладилни шкафове, фризери, кухненско обзавеждане и започна да печели. Печелеше от кафето и айрана, от бирата и безалкохолните, от дъвките, близалките и вафлите трепач, рекламирани по телевизията. Печелеше от ниските фабрично-заводски цени. Но най-вече от несъвършенствата на законите и разпоредбите, на които той като експерт виждаше дупките, страничните изходи и пролуки и умееше хладнокръвно да ги заобикаля и избягва. Практически не плащаше данъци, не можеше да бъде наречен данъкоплатец в класическия смисъл на думата. Доколкото отделяше някакви суми, наречени от него „хвърлени на вятъра“, те бяха за някои проверяващи данъчни служители и униформени, но и на тях гледаше да се отблагодарява предимно в натура — някоя бира, хамбургер или шоколад за в къщи. Първият милион го споходи към края на третия месец; след няколко седмици милионът близна и продължи да се размножава като живо същество. Йоргаки забрави каква беше някогашната му заплата като счетоводител, не си спомняше, че само два пъти месечно виждаше пари в себе си — на първо и шестнайсетото число. Сега, в който и джоб да бръкнеше и по което и да е време на денонощието, можеше да извади тесте банкноти, стегнато с гумено ластиче. Купи си червен форд — корса — неговият любим цвят; представителството на фирмата от Софийския клон му я достави с пет процента отстъпка: беше при едно великденско намаление. Отмяната на крепостната наредба за жителството му даде възможност да купи на дъщеря си мезонет в квартала на Варненския университет, където той бе учил и където сега учеше тя. Нямаше да мине много време и новият милионер Йоргаки Цанев щеше да се насочи и към планината. Вилата на Лукови край Кенарския манастир щеше да стане негов недвижим имот. Овладей финансовите тънкости на лева, като един съвременен Буров, Йоргаки знаеше, че в тази държава парите трябва да се влагат само в недвижимата собственост. Никакви банки, спестовни каси, сейфове или (върхът на глупостта!) буркани, това примитивно откритие на Андрешковците. Истината е в недвижимия имот, там е сигурността, спокойствието, богатството в реални граници. Затуй той нямаше да се поколебае нито минута, когато Стела щеше да му светне за вилата в

Кенар; още на заранта щеше да скочи с форда, да я огледа и да я спазари.

Но това щеше да стане по-късно, през зимата, дотогава имаше време; сега бе още началото на лятото, наследничката на полковник Луков не подозираше, че ще ѝ се наложи да продава наследството от баща си; Стела не знаеше, че води разговор със собственика на „Приста“ за този имот; дори Веса Марковска от Стари хан, надарена със сетива за паранормалното, не можеше да си представи в подробности как щяха да се развият събитията през следващите дни, седмици и месеци до зимата...

Засега бе ясно само едно, че Стела пътуваше в синия градски рейс с ниски стъпенки, който щеше да я остави на спирката, точно срещу „Приста“. А в дъното на „Приста“, в сепарето под транзистора в плексигласовия кафез трябваше да я чака радиобосът Жоро Евтимов.

Там беше. И я подхвана с очи като на дефиле от началото на пътеката до сепарето, променящ фокуса от чатала до гънката на тениската и пак обратно. Нямаше да се изненада, ако чуеше за трети път тая заран чалгата, възпяваща митичната сексуална мощ на днешния българин.

Не пропя, слава Богу, само се надигна и я млясна с устни, по които още лепнеше вкусът на сутрешното уиски. Той имаше бартерна сделка с Йоргаки: срещу безплатно излъчване на реклами за заведението да получава по едно двойно уиски на ден. В чашата му ледът се бе разтопил, на дъното като лъч при залез догаряше последната глътка от питието.

— Какво ще пиеш? — попита той. Имаше вече забележими полумесеци под очите и влажна лъскавина на носа, признак на плаки в кръвоносните съдове, както бе чела в таблоидите.

Момичето на Йоргаки донесе кафе и кола. Прибра чашите на рекламодателите, отнесе и пепелника с фасовете им. Евтимов изглеждаше леко потиснат от току-що завършилите преговори.

— Не изглеждаш весел — каза Стела. — Или умора на метала?

— Битки по пътя! — засмя се той пресилено. — С разни идиоти и непочтени партньори, за които няма морал, съвест и прочие нравствени добродетели.

Но той се сети, че не трябва да я посвещава в детайлите на своите неприятности, похлупи ръката ѝ с дланта си, сякаш слагаше

капак на темата. — Радвам се, че ми се обади! Повярвай ми!

— Вярвам ти. Макар че и миналия път се зарадва, когато ти се обадох.

— Кога беше то?

— Преди месец. И ми каза, че имаш нещо предвид. Спомена за телецентъра.

— Ще стане! Мога да те уверя, че ще стане, както съм споменал. Само не мога да кажа кога!

— Същия разговор водихме и тогава, ако си спомняш.

— Нищо не си спомням! — каза той, като бършеше високото си олисяло чело. Сякаш от това зависеше раздвижването на мозъчните му гънки. — Какво казах накрая?

— Накрая се появи господин Йоргаки и донесе един „Балънтайн“. Това беше.

— Ами ето го! Господин Йоргаки е отново тук! — извика Евтимов, забелязал, че зад барплота наистина бе се появил Йоргаки Цанев, с химикалка над ухото, като старите тишлери. — Едно питие за гостенката, маестро! Ти знаеш от кое!

Маестрото донесе чашата и се ръкува със Стела като стар познат. Беше над петдесетте, с гъсти мустаци на военен, които боядисваше, и с усмивката на мераклия.

— За какво става дума? — попита той. — Най-вероятно за любов, за какво друго може да мисли един мъж в присъствието на такава госпожица? Любов, всичко останало ще си го купим, както казват братята грузинци.

Той вече имаше репертоар за водене на разговор на маса, имаше самочувствието на човек с финансови възможности и ако не беше химикалката над ухото, по нищо не личеше, че е бил довчерашен счетоводител.

— Телевизията ще стане! — каза той, разбрал, че говорят за проектите на Евтимов за районна телевизионна програма. — Жорето ще я направи, в това не се съмнявам. И ще те вземе за първата говорителка, казвал ми го е и на мене.

— Стелчето си я обичам от ей такава! — каза Евтимов. — И ще я направя телезвезда, щом съм казал!

— Ако не те вземе той, ще те взема аз! — закани се Йоргаки. — Не съм казал, не съм те взел!

— За комуниста няма невъзможни неща! — засмя се Стела и забеляза как по лицето на бармана премина сянка.

— И ако не си седесарка, разбира се! — каза мрачно той.

— Ти да не излезеш предрешен комунист? — погледна го тя, все още мислейки, че продължава шеговитият им разговор, макар и безсмислен. Йоргаки продължаваше да потъва в мрачната сянка.

— Не обичам гаврата с един велик идеал — каза навъсено той.

— Човекът си има твърди убеждения и не отстъпва от тях — каза Жоро Евтимов с тон, в който вече нямаше следа от предишната несериозност.

— Вие ме разбихте! — Стела отпи от питието, едно ледено зърно звънна в зъбите ѝ и охлади желанието ѝ да продължава по-нататък. „Никога не спорете с комунисти“, казваше Сашо Градев, цитирайки едно от правилата на Калифорнийския университет, и беше прав. Барманът беше странен феномен в този триизмерен свят: капиталист по форма и комунист по съдържание. Какви ли не мутанти има под твоето небе, Господи, с какво да си обясним появяването им — с влиянието на планетите, с Чернобил или с озоновата дупка от неразумната употреба на аерозолни препарати?

Тя посегна за чантата, да плати сметката си, но Евтимов не ѝ позволи, даде банкнота на момичето, тъй като Йоргаки бе се оттеглил в служебното помещение.

— Не трябваше да го дразниш — каза той навън, тръгнал да я изпрати.

— Ега ти откачалката! — ядоса се Стела. — Не е за вярване, че има и такива!

— Има всякакви и трябва да им вземем парите. Този обещава да финансира проекта.

— И ще иска всяка вечер да свършваш програмата с „Нас червеното знаме роди ни“.

— Ще му пускам каквото поиска. Знаеш ли колко струва една камера? А той е готов да я купи.

— „Нас червеното знаме... — затананика Стела, извърната към него. — Нас не ще ни уплаши смъртта... Ние сме на всеки километър...“

— Млъквай! — смръщи чело той.

— „Вас не ще ви уплаши смъртта... Вие сте на всеки километър...“

— Ще видиш студио през крив макарон.

— Окей! — каза тя, усетила, че към калифорнийските правила трябваше да се добави още едно: не се шегувай с хора без чувство за хумор. — Вземи ме в твоята деполитизирана телевизия, ще ти бъда послушна. И вечер, вместо лека нощ, ще казвам усмихната: „Само да ви гепна, драги зрители, дънките ви ще цепна...“ Така може ли?

— Маймуна! От кой клон слезе, да те вземе дяволът? — въздъхна радиобосът.

Лятото се случи сушаво, горещините, вместо през юли, подраниха със седмици. В гаража не можеше да се стои повече от час-два на ден, клиенти нямаше; обитателите на панелния квартал бяха се пръснали по селата, да чоплят частното ползване и да прекарват поне нощите по-поносимо, между стени и покриви, които не акумулираха жегата като панела. Стела замина при Ники и като се пробуди първата заран, усети свежия дъх на планината, влизащ през балконската врата. Помисли си, че можеше да дойде месец и два преди това, напразно се влачеше в града, играеше на продавачка на стока, от която никой не се интересуваше. Стари хан едва даваше признаци на живот. Населението му, с години свързано със ЗАР, още не можеше да осъзнае какво бе се случило с поминъка, който крепеше тия пет-шестстотин домакинства, пресъхнал като градската бара през летните жеги. Мнозина продължаваха да се надяват, че както барата наесен, заводът ще се съживи, ще се възвърне потокът на всекидневния труд, залисии, смехове и кахъри, че „дето е текло, пак ще потече“. По-младите не вярваха на тази философия на изчакването и примирението, оставането в Стари хан им се струваше най-безумният вариант. Службите по учреждения и частни фирми се съкращаваха; да се връщат по селата, в наследствените ниви на дядовците, бе още невъзможно: поземлените комисии, назначени без крайни срокове на дейност, нямаха интерес да приключат по-бързо земеразделянето, процедурата по издаването на новите крепостни актове бе досадна, беше губене на време, на нерви и пари. Нямаше сред младите истински интерес към земята; ако съществуваше някакъв, то бе как да се отърват

от нея, да я продадат. Но нямаше купувачи, нито пазар. Миграционният поток от града към селото, обещаващ от ораторите по митингите, не се получаваше засега; изглежда, нямаше и да се получи, както бе навсякъде по света — в света на напредналите народи. Селата потъваха безвъзвратно — днес в бурените, в безлюдие и саморазпада, нататък — невидимо, полека-лека — потъваха в земята. Най-отчаяната възможност, предвидена от народното въображение в клетви, урочасвания, черни магии. Да потънеш в земята — тази най-ниска точка на срама. На безпомощността. На безизходицата. С инстинкта си за живот младите предугаждаха опасностите от инертността на обществото, изпаднало в безотговорност и летаргия, и поемаха кой накъдето види — към по-многолюдните сбирки на големите градски центрове, към паспортни бюра, посолства и контролно-пропускателни гранични изходи. Беше се завихрила непозната, невиждана досега емигрантска вълна, която носеше вече половин милион българи към далечни, непознати, чужди брегове...

Стела си спомняше, че началото на тази вълна бе в самия край на нейното гимназиално образование преди шест години. Беше месец май, вече нямаше уроци и изпити, каталясваха от купони и балове, но във въздуха се усещаше напрежение, нещо тревожно, нерадостно, като магнитните инверсии при смяната на атмосферното налягане. Телевизията предаваше вечер репортажи от южната граница, с кервани от коли, селски каруци, камиони, накамарени с покъщнина. Властта на Живков пъдеше през границата триста хиляди български турци. Безчовечната, насилствена кампания бе наречена по комунистически нагло — „голямата екскурзия“. Сякаш ставаше дума не за напуснати завинаги домашни огнища, за човешки съдби, а за неделна разходка по профлиния. По това време Стела чу отблизо един човек да нарича варварски коравосърдечно отношението на управляващите към невинните деца, жени, старци. Беше поетът Иван Радоев. Тя ходеше понякога в кафето на театъра с една съученичка, учеха се да пият джин с тоник. Поетът също пиеше джин, загледан в телерепортажа от гарата на Капитан Андреево; на екрана вървеше бавен влак със смъкнати прозорци и гроздове от глави изпълваха рамките, мокри от майския дъжд, сякаш поръчан от властта, за да измие сълзите на изгнаниците.

— „Ситен дъжд вали като маргарит!“ — каза Стела, спомнила си народната песен от христоматията. Иван Радоев бе на съседната маса и

я чу. Усмихна ѝ се, имаше измъчено лице с хлътнали страни, но усмивката му придаде необикновена мекота и одухотвореност. Той вдигна чашата си и кимна.

Есента, вече студентка първи семестър, тя слушаше лекции по народно творчество при една столична преподавателка, която гостуваше по два дни седмично в Търново. Със седмици нищеше героичния фолклор — исторически, митически, езически и прочие мотиви, а съзнателно заобикаляше гурбетчийските. В края на една лекция Стела я попита от залата: „Не подценявате ли шедьовъра на народното изкуство «Ситен дъжд вали като маргарит»?“ И защото знаеше, че ще размърда залата, допълни: „Съзнателно или да?“ Гостенката пламна: „Шедьоврите не са един и два, уважаема.“ — „Един е! — заяви Стела. — Това е класацията на Иван Радоев! И аз я споделям напълно!“

Открай време минаваше за скандалджийка, за цапната в устата, едва сдържаше неуважението си към учителите; почти същата си остана и през цялото следване. Един професор Куюмджиев, който също изнесе няколко лекции като гастролър, един Сашо Градев, негов студент и приятел, и май с това свършваше нейният списък на хората, от които можеше да чуе нещо свястно, без пози и маниерности, без книжни тъпизми и постмодернизми с вкус на дунапрен: „обговаряне“, „наратив“, „дискурсно начало“... Към списъка си на мъжете, които измиваха очите на половината човечество, тя прибавяше и поета от онази тревожна вечер в кафето на театъра, когато той чу нейната реплика, кимна с красивата си глава и вдигна чашата си за поздрав. Май че бе влюбена дълго време в него, като тийнейджърка, намери старите му книги, запомняше стиховете му без усилие, сякаш бе ги писала сама: „Села от равнината, аз ви зная...“, „Нямам нужда от нищо, освен от един бял лист, на който да пиша: Аз съм добре!“... От указателя за София взе телефонния му номер, искаше да му завърти, колкото да чуе гласа му, после ѝ се видя много пуберско, не ѝ се щеше да заприлича на ония пуберчета от рок — концертите, които зееха като гарджета към идоите си на подиума. Достатъчно ѝ бе да знае, че го има, че диша и кара летата си някъде наблизо край нея, по тези краища — от един актьор бе разбрала, че имал селска къща из планинските махали на Дряновско. Сега, спомнила си внезапно за него, тя си го представи как лежи, също като нея, до някоя такава отворена

балконска врата, заслушан в диханието на планината, нахлуващо отвън. И като си помисли това, усети, че току-що е изпитала един от краткотрайните мигове на щастие, махнал с крило покрай нея, за който философи и поети казваха, макар и с половин уста, че си заслужавало да се живее...

Навън беше заран, още отпусната, омаломощена от нощта; птиците мълчаха по гнездата, само рекичката под брега не спираше своя шепот, напомнящ дъждовен ръмеж. „Ситен дъжд вали като маргарита... Моето либе коня седлае, на кяр да иде по Каравлашко...“ Помнеше как навремето изтръпна детската ѝ душа, когато за пръв път се вслуша в тези думи. Какво бе това? Ехо от миналото на прадедите гурбетчии, прекосявали с каици Дунава, за да настигнат и си върнат откраднатата златна ябълка? Или само едно предчувствие, уловено в миг от подсъзнанието, за бъдещата ѝ съдба на емигрантка? Съдбата, която я чакаше отвъд Моста, на другия бряг, в Каравлашко и по-нататък, хоризонт подир хоризонт, в пространствата на чуждата чужбина?

След час от досегашното ѝ настроение не остана следа. Изтърсиха се с ламаринен звън и гумено тътрुzenie по асфалта аудито и пикапът на Диамандиеви, натоварени с кашони бира, разхладителни напитки и щайги с пресен зеленчук. Слязоха и Луко Луков и Павлина, „луковицата ми“, както я наричаше той, като прекарваше длан по заобления ѝ корем, вече в седмия месец. След изписването от болницата ромът Ачо бе изтеглил молбата си на ищец по престрелката с ловната карабина, Луковата преписка бе прекратена и щастливият завършек щеше да бъде отбелязан този ден с курбан. Поради жегата вместо жертвено животно, печено агне или прасе — сукалче Луков бе осигурил седемкилограмов дунавски сом, уловен една заран при устието на Лома с помощта на тротилова шашка с детонатор.

Луко дотътри найлоновия чувал с едрия екземпляр и позволи на Стела да го види. Сомът лежеше, прегънат неудобно на две, и не можеше да се схване истинската му дължина, но той я уверяваше, че е над метър и двайсет.

— Вярвам ти! — каза му тя.

— Такова парче да ти е в ръцете, можеш ли го укроти? — погледна я той и разбра, че тя улови сексуалния му намек.

Джими каза, че ще пекат сома на барбекю, и измъкна от мазето прерязан варел и чувал с дървени въглища. Жените сложиха готварски престилки, талията на Павлина не можеше да се обхване от престилката и като се посъветваха помежду си, Роси и Стела отпратиха бременната да полежи на шезлонга в сянката на терасата. С ръце, окървавени над китките от разфасоването на сома, Луко я откри малко по-късно и ѝ се скара, че мързелува, докато другите се скъсват от работа. Тя му отвърна, той кипна още повече и метна парче от сомското филе, което я плесна по бузата и залепна там. Спуснаха се и ги разтърваха, Луко отпратиха на реката да изстудява бирата, а оскверненото парче с полепнали женски коси хвърлиха на Дики.

— Такъв си е от малък, няма и да се промени — каза Роси. — Баща ми го биеше с колана си, що бой е отнесъл, и какво? Човек не се променя. Не! Ще вземе да повреди плода! Няма задръжки!

— Природата е взела мерки за охрана — обади се Джими с очи, зачервени от разпалващите се въглища. — Вижте каква талия е заформила.

— Не намеквай за талията ми! — докачи се Роси.

— Не намеквам.

— Намекваш!

— Хайде и вие! Какво става днес, да няма магнитни бури! От вашето джафкане Дики не може да се обади! — скара им се Стела. — Имам си книга горе и се оттеглям да си чета, ако продължавате.

Димът от барбекюто постепенно изтъня и се разсея, изтласкан от миризмата на горяща рибена мазнина. Ники отлепи с огрибката първата препечена пържола и я донесе на жените, да я опитат как е на сол. Роси му каза, че нарушава реда: най-напред трябваше да отнесе на бременната Павлина; бременните ползват предимство. Сложи пържолата в друга чиния и я понесе към шезлонга. „Най-сетне нещо разбираемо, нещо обяснимо — помисли си Стела, като я наблюдаваше. — Не е раждала и се отнася със съчувствие към жената, която скоро ще роди. Още повече, че детето е на брат ѝ, от тяхната кръв, не се знае, един ден може това още неродено дете да го осиновят, да стане нейно, да му стане майка. Майчинският инстинкт бяга далече напред, изпреварва събития и време, търси скрити възможности да се прояви.“

Едно от приятните ѝ занимания, когато не беше сама, бе да дава ухо на разговорите, споровете и кавгите и да търси логика,

първопричина за тяхното възникване. Общо взето, едно безполезно занимание. Напразно търсеше сред познатите си по-сложно мислене, душевни дълбочини, подмоли и лабиринти. Обикновено ѝ се озъбваха, като камъни по речен бързей, елементарна посредственост и простотия, невнимание към другите, разсеяност или зле прикрита враждебност. В такива моменти ѝ ставаше досадно и наистина предпочиташе да се оттегли с някоя книга, където също срещаше понякога глупости, плитчини или скука, но поне бяха безшумни...

Веднъж стана дума за суката в Стари хан, за сивотата на ежедневието, за съботните и неделни напивания на мъжете около някой казан за ракия или по капанчетата, където самозвани кръчмари правеха питиета — ментета с виртуозността на средновековни алхимици. Селището, произведено от стария режим в град, за да увеличи процента на градските жители в страната, всъщност не приличаше и на село; нямаше ги признаците на живот в някогашните села, движението на хора и добитък, звуците, багрите и миризмите на селския труд; Стари хан, скован от бездействието на неработещите държавни предприятия, бе като изпаднал в постоянен махмурлук, сънливост и умора. Дори пиянски сбивания нямаше, не се чуваха никакви истории за изневери и прелюбодеяния, сякаш населението бе обхванато от сексуална немощ и безсилие. „Ега си кахърния град!“ — казваше през смях Стела при някоя среща с Джими. — Трябва да го прекръстите на Ел Кахъро... Звучи ми ориенталско... Ел Кахино, така се казва Кайро, да речем... „— Не, не! — сецаше се Джими изведнъж. — Нещо безполово, ангелско... Лос Анжелес, градът на ангелите, където се размножават чрез клониране... Лос Старихангелес!“ Тя се гушваше в него, притихваше. Тъпо, тъпо! Тъпо, Уотсън!... И питието ти има мириса на гроздова пращина край казанджийница...

... Отнякъде я лъхна на джиброва ракия. Ники бе дошъл при жените с еднолитрова бутилка, да похвали продукцията от избата на баба Ружа. Отпиха на крак, като край шведска маса, докато подреждаха българската.

Когато вече бяха готови да насядат, слънцето бе се издигнало в зенита и трябваше да намерят сянка да се подслонят. Полковникът навремето не бе садил дръвчета по двора от съображения за сигурност, за да му е чисто полезрението към всяка точка на оградата. Успяха да

изместят софрата в северната страна на вилата, където бе по-прохладно и сянката щеше да расте и набъбва с всеки час.

— Молитва няма да четем! — каза Джими, като чукна с вилица по бирена бутилка. — Давам ход на днешната сбирка в чест на моя скъп шурей, виновника за...

— Не се чувствам виновник! — възрази Луко и всички се разсмяха.

— Виновник за тържеството, глупчо! — поясни му Павлина. — Така се казва, в кавички.

— Знам, не съм олигофрен, обаче на оня етнически българин трябваше да му думна едно бренеке, та да му разкажа играта. Но ме свари неподготвен.

— Бренеке ми звучи като тенеке, какво беше то? — попита Росица.

Обясниха ѝ, че се касае за ловен патрон.

— Ти да оставиш бренокетата и да ставаш човек, че няма да си даваме парите да те откупуваме от пандиза. Погледни се колчев мъж си, а мозъкът ти остана неразвит като на пионерче!

— Бе глей си работата! Ще ти върна мангизите, като ти се свидят — обиди се братът. Той си наля пълна чаша ракия и я изпи светкавично, по руски, и отново посегна към бутилката, но Павлина предугади намерението му и я отмести на безопасно разстояние.

— Скапан живот! Какво знаете вие, бил ли е някой в следственото, дето и в кенефа те водят с белезници... Закопчава ти ги оня тулум за седалката — да не драснеш през прозореца! Щото нямат пари за решетки, изродите!... Та няма да бягам ли? Прас един в мутрата и — в шумата! Дойде време за шумкарство!

— Той се е побъркал на тема шумкарство — каза Павлина, като едва сдържаше смеха си, за да не го забележи Луков.

— И ще го направя! Само да ми върнат туловката!

— Луков — партизанин! Как ви звучи? Със знамето, червеното!

Масата се разсмя.

— Народен закрилник! — каза Ники.

— Защо не — вече има мандри, щом почнаха да ги палят — намеси се Стела. — Лукче, ти не подозираш колко си прав. Първите шумкари навремето с какво са започнали? С кокошкарство. Но в „затвора попадат на хора“ и стават идейни борци... Прасетата на Дами

Диамандиев са твоето бойно кръщение. „Зелена карта“ не ти трябва за гората, ами къде ще идеш, като няма гори? Казал го е Радой Ралин.

— Той си има червен паспорт — отбеляза Джими. — И може да зацепи за отрицателно време към царството на Ким Ир Сен. Там приемат такива като него без формалности. Впрочем... — Той се сети изведнъж, че бе забравил да събщи на Стела и Ники, че паспортите им за задгранично пътуване вече били готови в търновското бюро, каза му позната служителка.

— Това е вече новина! — каза Стела и изля със замах бира от бутилката, пяната преля и намокри пръстите ѝ. — Радостта ми прелива като буйната пяна в чашата. За разлика от вас, които само приказвате за заминаване, ние с Никсън наистина тръгваме! Към Кейптаун! Към Ел Ей и Брега на слонските кокали!

— Какво беше туй Кейптаун? — попита Роси.

— ЮАР, златните мини на Африка — каза Павлина с категоричността на експерт. — Най-евтините мерцедеси и БМВ — та. Столица — Йоханесбург.

— Моята луковица е трепач на кръстословиците! — каза Луков. — Значи, като вземе вестника, друго не търси, само — водоравно и отвесно... „Град в Патагония със седемнайсет букви“... Някой сеца ли се?

Софрата напрягаше мозъци, но не се сецаше.

— Кажи го, душа, светни им малко информация!

— Комодоро Ривадавия. Пристанищен и административен център — каза Павлина.

— Кажи им сега: „Крупен обир“! С дванайсет букви!

— Приватизация!

Дворът се огласи от смеховете им.

— Чуйте, чуйте! — каза Ники, вдигнал чашата си като за тост. — Защо още се мотаме, та не зацепим към Комодоро На Майната Му?... Кво правим тук, в земята — човешка длан? Какво ни задържа, гравитацията, що ли? Светът е пред нас, с офертите си: иконом в Белгия — заплата осемстотин гуцера, плюс допълнителни екстри... Домашна помощница в Карибието: изисква се приятна външност и приятелско отношение.

— Стига, Никсън! — прекъсна го Стела. — Не му наливайте повече, вече е готов за изстискване! Джими, влез си в ролята на

домакин!

— Окей! — каза Джими и отново почука с прибор по стъкло. — Да сменим темата. Тая муха, дето ви бръмчи в глобусите, да си я избиете. Никакви паспорти, маршрути и прочие балкантуризми. Оставаме тук и ще копаем до водоносния пласт!

— Лично аз бих живяла в Ирландия, данъците били само десет на сто. От теб съм го чула! — каза Росица.

— Исландия, в интерес на истината, но няма значение! — коригира я Джими. — Важното е, че ако сме истински мъже, а не посткомунистически боклук, трябва да се заемем здравата...

— Той замълча, заслушан в кашлицата на Ники, която се носеше откъм сервизното помещение; не бяха забелязали кога бе напуснал масата. Росица се надигна да види какво става, но Стела я спря.

— Обикновено драйфане! Почва да го хваща от две чашки моя Никсън, ще объркаме графика на задграничните турнета.

— Почакаха малко, но инженерът се бавеше подозрително и тогава станаха. Намериха го на венецианската мозайка в тоалетната, блед и оплескан с материала от драйфането.

— Свиня в собствен сос! — Стела откачи душа телефонна слушалка и пусна струята. Пияният усети присъствието им и даде знак с конвулсия на крайниците, като жабата на Галвани, но продължи да потъва в блаженство и кротост. Извикаха мъжете да го изнесат навън, беше неудобно мъкненето през врати, чупки и прагове; накрая Луков го метна на рамо като навита рогозка, счупена по средата, и го отнесе на горния етаж, в стаята, отредена за младото семейство. Стела го придружи, смъкнаха заедно мокрите дрехи, изтеглиха дънките и го завиха с родопско одеяло, пъхнато в плик.

— Алкохолна кома, бъбреците му да извадя, няма да усети — блесна порцелановата усмивка на Луко. Миг след нея Стела усети прангата на хватката му около китката си. — Сега вече ми падна и няма измъкване!

— Пак ли почваш!

— Адски съм ти навит, казах ти вече. Ставам на кокал... Пипни! Пипни животното! — Той теглеше ръката ѝ към ципа. — Истински сом! Жив сом, ако не си виждала... Можеш ли да му извиеш врата?

— Дръпни се, простако!

— А, не! Не! Така не!... Без злоба, красавице! Изключи алармата! Никой няма да те чуе, в алкохолна кома са... Няма да се измъкнеш! Кротко! Кротко!...

Нямаше измъкване. Беше поне два пъти по-силен от нея, усещаше костите му, обвити в плоски и ръбести мускули, напрегнатите колене, лакти, челюсти. Можеше ли да се надява на чудото от приказките, на внезапното избавление, дошло от силите на доброто, пред които злото подвиваше опашка и се шмугваше нанякъде? Само че това бе във фолклора, във филмите с хепиенд, в измислиците, съчинени да се харесват на невръстните, на безпомощните, да им вдъхват надежда, желание да живеят и по-нататък. В действителния живот вероятността от такива обрати, от избавление в последната секунда бе невероятна, едно на хиляда, на десет хиляди. Оставаше суровата възможност да изтърпиш, да се стегнеш, да стискаш зъби и клепачи и да се молиш по-кратко да трае напънят на ударната вълна.

Тя се свлече на колене, похлупена от тежката мъжка прегръдка, изработена от еволюцията в най-устойчивия, в най-безспорния и дълготраен вариант; усещаше зад себе си тласъците на еластичната стена от мускулни влакна, жили и кръвоносни съдове; здравите му пръсти, впити в ключиците ѝ, пречеха на усещането ѝ, че всеки миг може да се разпадне, да се разглоби. Накрая бе ухапката му в гривата на тила ѝ; тя усети снопа косми, обхванат от устните му — тази последна точка за укротяване на женската съпротива. По-късно щеше да си спомни, че в този необикновен момент на разгаряне на страстта в съзнанието ѝ бе се мярнала странна догадка: я виж ти, затова жените не оплешивяват, гривата им е нужна, предвидена от прозорливата природа именно за да послужи за стопиране на съпротивлението им, за да се извърши великото тайнство на оплождането в името на вездесъщата целесъобразност — продължаването на рода!... Щеше да се пита и дали подобна мисъл бе възможно да се появи по време на акта, или въображението бъркаше в своя шейкър обичайния коктейл от съновидения, чуто, видно, четено, бленувано?

И без будилник Петър Диамандиев се будеше заран по едно и също време, към пет часа. Холтерът, записал денонощния цикъл на кръвообращението му, също бе отбелязал като върхов този час.

Усещаше леко почукване в тила и смътна болка, краткотрайна като искра. Кълвачът включи морза, казваше той, и подаде сигнал за ставане. Туй ще е атавизъм някакъв, от предпотопното време, когато е трябвало да раздвижим рано кръвта, за да сме готови за двете точки в дневния ред: да ядем и да се вардим да не ни изядат. Вечният дневен ред. Като погледнеш, какво прави човечеството всъщност от време оно до днес? Все това, все едно и също. И го прави без задръжки, без срам и свян. Търбух бездънен, оченце ненаситно... Ей го и тоя Луко Луков, михлюзинът с михлюзин, откъде се е дигнал, с превоз специален — толкова жива стока не можеш с чувал да задигнеш — и съучастници сигурно е наел... Защо? За да бастиса стоката ни!

— Не е знаел, че е наша, случайно било — каза Дами, току-що дошъл от града с известието за извършителя на свинския обир.

— Знаел е! — Петър Диамандиев имаше друга версия за мотивите на крадеца. — Не го оневинявай. Познавам ги аз Луковите, тия лукови глави...

— Май не трябваше да ти казвам — усмихна се Дами. — Щях да ти спестя излишни вълнения.

— Рано или късно щях да се досетя. — Старецът бърчеше чело, погледът му бе обърнат някъде навътре, към гънките на паметта, където се спотайваха стародавните деяния на Луковия род. — Дъртият Луков, сватът, да ми прости Господ, не е свършил работа за пет стотинки през целия си живот. Само е тъпкал търбуха и е гледал кого да хване за гръцмуля, да му изпие кръвчицата. Затворници му направиха вилата, от мазето до комина. Осемдесет и трета, когато подгониха щурците, той ги привикваше по двама, по трима: „Ти какъв си? Зидар. Ела, че ми трябваш!“ Турци му зидаха оградите, лепиха плочките, мозайките, атомно скривалище му направиха — срещу един печат в паспорта... По него време бил в командировка из капанските села, ръководел бригада цивилни милиционери. Ония завалии, уплашени, товарят багажа на москвичите — какво може да побере един багажник на москвич? Другото го оставят на Луков и Луковци... Овца за три лева, крава за пет, къща с двор, с хамбари, с плевни и кошари — за хиляда! Лапай, Луков, сега ти се е паднало, няма кой да ти държи сметка, партията — твоя, държавата — на партията! Няма срам, няма свян, няма задръжка никаква! Ей за тоя грабеж трябваше Тодор да лежи, ама днешните Луковци заметоха следите, все едно, че

нищо не е било, тури му пепел! И на твоите прасета ще турят пепел, ще го влачат с години туй дело, помни ми думата, защото Тодор не е на власт, но властта е в неговите наследници, които помнят неговите инструкции: „Дела, дела и пак дела! И никакви присъди!“ Има пари Луко Луков, ще се откупи, а ти ще пиеш една студена вода, ще видиш, че тъй ще стане!

— Джими му плати гаранцията — каза Дами.

— Така си и знаех!

— Какво да го прави — шурей!

— Глупав е Джими, като глух петел. Не разбира, че Луков е откраднал твоите прасета, за да отмъсти на Росица за вилата. Той няма да се помири цял живот, че вилата остана за сестра му, и ще я мрази кръвно, както само брат може да мрази собствената си сестра...

— Е, татко, версията ти е съвсем отчайваща! Едва ли е толкова завъртяно; за една кокошкарска акция едва ли си струват никакви сложни разработки, дълбоки замисли. Крадецът краде, когато усети, че няма да бъде заловен, че няма да бъде наказан, всичко останало са случайности.

„И ти си наивен като брат си!“, помисли си Петър Диамандиев, но усети, че му става жал за момчето, и не посмя да му го каже в очите. Грях ли е да си наивен, вина ли е или недъг? И за да са такива децата му, не беше ли виновен той, че цял живот бе ги възпитавал в честност и почтеност, че беше ги учил на морал? Не беше ли учил и децата на другите на същото, нали за това са учителите, училището! На какво друго да ги учи — да лъжат, да крадат, убиват, да са агресивни, неотстъпчиви, жестоки, безпощадни? Какво ще е това общество, в което всички ще са хитри, пресметливи, хладнокръвни и безмилостни, а няма да ги има добродушните, учтивите, добронамерените, Донкихотовците и Хамлетовците?

Той взе новия вестник, донесен от града, и отиде да полегне. Кълвачът почукваше на тила му и следобед, беше го раздразнил, изглежда, с неприятните новини около свинската афера, дано го успокои с някое приятно четиво, с някоя утеха и добро предзнаменование...

Пак същото. Няма утеха, няма радости. Бизнесмен гръмнат от неизвестен килър в офиса си. Снаха бастисала свекър със сатър. Шестнайсетгодишна изнасилена трижди за една нощ. „30-годишният

С. И. от село Вълчитрън, излязъл преди месец от затвора, срещнал девойчето на улицата и го отвел в изоставена къща. Там го изнасилил. Жертвата се отскубнала и потърсила закрила в близкото ТКЗС. Докато успокоявал разплаканото дете, пазачът щракнал резето на стаичката си и го тръснал на кревата. Виковеите чул минувач, който изритал мъчителя и повел малката към къщи. Там той ѝ бил третият за тази нощ.“

Петър Диамандиев притвори очи. „Боже, Боже, ако те има! И ако четеш сега дописката от Вълчитрън, любопитен съм да зърна плачеш ли, или се смееш? Или правиш като нас, българите — смееш се, когато най-много ти се плаче?“

Беше в Профилаториума, когато му се обади Начо, от охраната на ЗАР: Станоев напълнил две халета с жито, сложил и двама свои пазачи. Джими усети, че нервите му се нажежават до бяло: какви ги върти тоя червен боклук, на складова база ли превръща завода, или е влязъл в някакви задкулисни сделки с мелничния комбинат?... През целия път до Стари хан нямаше настроение от белите полета в информацията на своя верен човек, предчувстваше вече открит сблъсък с изпълнителния тъпунгер, дошло бе времето да кръстосат шпаги, пък — каквото шпага покаже...

Връщаше се сам в аудито, Луков бе останал да довършва експедицията на скрапа; беше девет вечерта, но денят бе дълъг, бялата нощ на Дунавската равнина щеше да настъпи два часа по-късно. Че идеше нощта, си личеше и по жриците на любовта, които почнаха да се появяват към ханчетата преди Бяла. Изскачаха иззад смрадликите храсти единично, по двойки, при един железопътен прелез бяха половин дузина. Махаха му да ги вземе на автостоп, показваха бедро, вадеха живо месо от сутиена; през смъкнатите стъкла чуваше гласовете им: „Господине, сексробиня бута гратис!“ Когато отминаваше, усещаше как ругатните отскачат от ламарината: „Спри бе, вибратор! Мамка ти баровска!“... По-рано, когато имаше настроение, отдръпваше газта и минаваше на забавен каданс, за да разгледа отблизо контингента. Разголени рамене, смъкнати презрамки, кръстчета, стегнати с лачени коланчета от изкуствена змийска кожа; графитно лъскави бодита, впити в пилешки кълчици; висулки по

ушите, по шията, гривни, пръстени, християнски разпятия над бюстиетата от фалшив метал; патъчки с токове — платформи или по някой демодиран луи кенз, измъкнат от бабиния таван... Общо взето, тъжен реквизит от още по-отчайващ пейзаж, сълза да пророниш, като го скиваш. Мизерабъл в края на сиекъла, както казваше Данмарк, почнал да взема уроци по френски, за да закръгли полиглотските си митничарски умения. Учителка му беше една Анет, съкратена от френската гимназия, която се представяше при запознаване като „операторка по спери-секс“. „Спери-секс?“, Джими се затрудни в разшифроването на енигмата. „Френска любов, мосю! — каза през смях операторката. — От спиритус, дух; от духане, казано в прав текст.“

Беше червенокоса и освен за услугите ѝ на сексробиня Данмарк я ползваше за преводачка при някои преговори с Гюргево и Букурещ. Веднъж Анет доведе своя колежка румънка, нейно огледално копие от персонала на митницата отвъд Дунава. Беше миньонче, по каквито Джими си падаше открай време; черното на очичките ѝ беше като зрелите зърна на бъза, умити от дъжд; имаше прическа сасон и панталонки от шлиферна коприна, под които по-късно се оказаха еротичните бикини „прашка“ от сатен, тъмнорозови, с кантове от дантела. „Охо, Шанз-Елизе!“, възкликна Джими, за да демонстрира парижки познания. „Но, мосю! — отрече Миньон Леско (каламбура го измисли Джими пак от същите съображения). — Марка «Фредерикс». Ю Ес Ей!“ ... С малкото пежо 106 на Анет отидоха в квартал „Чародейка“, на тавана на един познат на Данмарк, който изчезна веднага, със скоростта на добре обучен сводник. Пиха бърбън от овална бутилка с ледчета в целофанени калъпчета от кутия за шоколадови бонбони. По кожата на Миньон Леско над очите, освободена от излишните косъмчета на веждите, избиха бисерни капчици пот; Джими вдъхна мириса им. Отведе я в съседното помещение, тя смъкна панталонките, а еротичните бикини метна нависоко, без да гледа накъде; те се закачиха на аплика на стената, представляващ дунавска платноходка с платно от мътен плексиглас. Триъгълното парче с дантелите се залюля и падна върху купчината парцали, което всъщност бяха дънките на Джими, но и двамата не видяха това. Убиха се да ги търсят по-късно, накрая румънката ги отписа: „Карай да върви, както казвате вие, българите! Имам още в къщи.“ Когато се спускаха с асансьора, тя се кикотеше и по едно време

разтвори ципа на панталонките, под които беше голото ѝ пъпче, и се мярна снопче къдрав перчем, като бретон на агънце от породата Плевенска черноглава овца.

Загадката се разкри, когато Джими се прибра в Профилакториума: розовите бикини изпаднаха от чатала на дънките му; бяха толкова ефирни, че не бе усетил гънките им през цялото време, докато бе се движил до квартирата. На другия ден той ги изпра, изглади и ги сложи в целофанен плик от някаква друга стока, защото бе сигурен, че Росица няма да обърне внимание на опаковката. Тя наистина не я забеляза, но се нацупи на размера. „Мъж не трябва да купува бельо на жена си! — каза тя, докато пробваше подаръка и дантелените крачоли прасяха върху пълните ѝ бедра. — Ти не видя ли, че тоя размер не е за моя диференциал!? Или си ги купил за някоя друга, пезевенко мой? Признай си!“ Той се оправдаваше, докато съчиняваше някаква версия около покупката на задокеанското еротично изобретение...

Стари истории. Вече се улавяше, че все по-рядко му оставаше време да мисли за забавления и секс — наслади. Бизнес и секс са две материи, от които не се получава еднородна сплав. Като студент си бе купил два тома с лекции на Зигмунд Фройд, русенско издание на циклостил, забранено по него време. Помнеше, че още първите изречения на виенския професор бяха за непрекъснатото мислене на човека за секс, наяве и насън, от ранно детство до старостта; тогава му се видя вярна тази мисъл, звучаща като аксиома. Сега аксиомата му се струваше не толкова категорична. Професорът я бе създал преди бизнес епохата, не бе предвидил динамиката на постиндустриалното общество, новите технологии, скоростите, проникването във всички тайни на живия и неживия свят — остава ли пространство за човешки чувства, за любовни емоции? Къде вече време за дълги погледи, безкрайни разговори, за безконечни тегели по градското стъргало — то и стъргалото отдавна го няма! — дошъл бе редът на нетърпението, на акробатическите номера, на „чук и чао“... Той си спомни миньончето, което облизваше набъбналите си устни, тъмночервени, с морав оттенък, като цвета на дива джанка; светкавиците в бъзовия ѝ поглед, замаха, с който смъкна „прашката“ и я запокити към тавана, към небето, все едно къде, само по-скоро да се отърве от нея, да отхвърли преградата, която забавя втурването в сеанса, в тръпката. Всичко е

гонене на двете секунди потръпване, каква любов, какви чувства! Техника, акробатика, здравословно изтичане на статично електричество, гимнастически упражнения на телата! Може би не си даваме сметка, че сме в подстъпите на нова ера, ерата на победилия егоизъм. Егоизмът, изпълзял от досегашната си нелегалност, преживял вековните атаки на философи, мислители, алтруисти, педагози. Веднъж се живее на белия свят, веднъж си се родил, вземи всичко, което можеш да вземеш, хич да не ти пука за другите, за ближните. Другите — това е адът, досадната паплач, омръзналият ближен. Презри го, обърни му гръб, изключи му микрофона. Тренирай само индивидуален стил. Едноместно кану по талвега на живота. Сам като бог, единствен и неповторим. Виртуозен солист в единственото изкуство — изкуството да бъдеш егоист. Модна къща „Егоист“ — твоята бърлога. Списание „Егоист“ — четивото за теб. Кафене „Ароганс“ — коневръзът, където можеш да цвилиш, да лочиш и да хвърляш къчове към света зад тебе. Разбий го с твоя шут. Ритник за ближния, слабия, безпомощния. Резервето е само за настъпателните, напористите, бруталните. За читателите на вулгарния таблоид, на постмодерната фекална проза. Вулгарността е аурата ти, тя е в твоя ген. Исторически кодирана. Ти си хомо булгарикус, вулгарикус, българският нахал, преминал Дунава и самонастанил се в тучните прерии на Византия. Озовал се тук без Дунав — мостове, преджапал, прерипнал на куц крак. Мостове не са нужни — към нищо. Към никого. Долу мостовете! Руши изградените, не гради нови! В природата мостове няма, те са приумица човешка, а всичко човешко е грешно, нетрайно, нестабилно. Сбъркано!... Всички сме сбъркани, Станоев, но на теб по ти личи! Ти си завършен егоист, другарю Станоев, член на най-егоистичната партия, майка на сбърканото време. Не ви стига половин век господаруване върху изтощеното тяло на държавата, не се пускате, кърлежи подути, искате да продължите като капиталисти номенклатурчици. Обаче този път — нанай! Нанай! Нанай!

Барабаните от касетата на металиците дънеха: Нанай! Нанай! Той пускаше волана и удряше с длан по грапавия му кравай: Нанай! Нанай!... Цяло парче ставаше от това „нанай“, как нямаше дар — перо да го запише на нотен лист, да го аранжира за някой състав, ще накара феновете да цвият и се гърчат от кеф до припадък. Нанай! Баста!

Стига! Дотук с изчакването, с отлагането и протакането. Интелигентният си подава оставката, егоистът трябва да бъде изритан!

На портала го чакаше Начо, видял фаровете на колата, беше го очаквал.

— Какво жито, за какви складове става дума? — попита Джими, като спусна стъклото и не бързаше да слезе.

— Ми ела да видиш! — каза Начо. — Целият хангар на пласмента е задръстен. И негов човек стои въоръжена охрана!

Преминаха през тъмния двор, осветление бяха оставили само около секретните цехове. Пред хангара на пласмента светеше мижава неонова тръба, която припламваше на пресекулки, сякаш броеше секундите живот, които ѝ оставаха. Бодигардът седеше върху бракувано сандъче за патрони и не се помръдна, когато го приближиха.

— Бдим ли? — попита Джими, неочаквано меко, защото му мина през ума, че пазачът нямаше вина за това, че си изкарва прехраната по този начин. — Станоев ли ти възложи задачата?

— Има и по-зле от мен — отвърна мъжът. По гласа си личеше, че е в третата възраст.

— Какво е това жито, на кого е? — попита Джими.

— На шефа е — отговори Начо вместо мъжа. — Рента от имота в Тръмбеш. В Тръмбеш наследствените му ниви били към двеста декара. Смятай по триста и осемдесет от декара... Три дена не може да го извози с един баркас.

— Номенклатурният капиталист се оказа крупен земевладелец — каза Джими и не пожела да види плода на тръмбешкото поле. През металната мрежа идеше сладък дъх на ново зърно, съхнещо в лятната нощ; заводът се отдръпна сякаш и пусна мириса на харман, на пресен хляб, на житената питка, която се търкаля в кръвообращението на българина като знак на плодородие, на сигурност, на вечност...

На заранта Станоев го чакаше в кабинета си по риза с къс ръкав и пепитена вратовръзка; беше подновил боята на алаброса и мустаците, както правеше обикновено, преди да тръгне към столицата.

— Трябваше да съм на път, но те изчаках. Снощи си вдигал гири при пласмента? Или нещо не съм разбрал?

— Правилно си разбрал! — озъби му се Джими. — Хангарите не са складове на „Сортови семена“! Утре ще вкараш каракачани да ти правят кашкавал! Заводът не ти е мандра!

— Спокойно бе, Диамандиев! Не си станал още собственик, укроти топката! Какво е станало толкова? Складът празен ли е? Празен. Ще се амортизира ли, ако зърното постои за месец — два? Не разбирам реакцията ти!

„Всъщност той е прав, глупаво е да правя скандал — помисли Джими. — Но вече съм го притиснал до стената и ще му кажа всичко в прав текст.“

— Да си говорим открито, Станоев: отдръпвай се и не пречи!

— На теб ли преча? — Станоев нямаше вид на уплашен, единият ъгъл на устните му бе леко счупен от иронична усмивка.

— И на мен, и на всички! — избухна Джими. — Омръзнахте ни вече с вашите византийщини — и ти, и твоята партия. Скатавайте се! Напускайте сцената!

— Не забравяй: тази партия ти даде образование и служба. И родният ти баща беше номенклатура, ако не си забравил.

— Селски даскал — номенклатура!

— Няма значение, плащал е членски внос и сигурно още го плаща; можеш да го попиташ. Но аз не разбирам за какво спорим вече толкова години. Народът беше единен, това не се хареса на някого и реши да го разцепи и скара. Разделяй и владей — това е формулата. И България е слаба както никога досега.

— България е слаба не защото някой си го иска отнякъде. Това са ваши, комунистически измишльотини! — нервно възрази Джими. — А защото става дума за собственост. За държавната собственост, която искате да запазите само за себе си.

— Спокойствие не може да има, докато не се реши този въпрос. Не си правете илюзии!

— Така значи, пак за тлъстите парчета на баницата! — изсмя се Станоев. — Кажете си го, няма що да шикалкавим!

— Мръсни баничари! — изгърси Джими и се отправи към кабинета си.

— Подир малко чу щракането на секретните брави на директорския кабинет, звъна на ключовете, стъпките на Станоев, които отекваха по голата мозайка, тъй като килимите отдавна бяха навити и прибрани по складовете. Видя го отгоре да влиза в заводската лада, която шофираше сам, и да се отправя на лов за приятели и съмишленици, по комитети, министерства, приватизационни агенции.

Бавен, избягващ преките пътища към успеха, търпелив, почти невидим, скрит зад маската на примирил се със съдбата си при новите обстоятелства. В действителност бе скрил ноктите си в меките котешки възглавнички, за да ги извади внезапно и ги забие в жертвата си в момента, когато настъпеше поредната реставрация. Реставрациите са неизбежни, мислеше си Джими, след Френската революция техният брой е стигнал дузината; революционният процес, като част от пулсациите в природата, също се движи в приливи и отливи. Това Виденово правителство си е чист отлив, но какво ще дойде след него и дали няма да е мъртво вълнение?

Веса Марковска бе наредила чаши за кафе от стар сервиз с темперни бои в основните цветове, топеше пръсти и рисуваше на платно зюмбюли, перуники, кремове с издължени шии, с жълти стъбълца по средата. Удаваше ѝ се изкуството, личеше по лекотата, с която движеше пръстите си, при това без никакво смущение от присъствието на Роси.

— Ръката ми сама се движи! — каза тя, отделила за миг вапцани пръсти от платното. — Някой ми диктува: тук завърти, тук сложи червеничко, синичко... Получава се от само себе си.

— Глас ли е? — попита Роси. — Чуваш ли го? Или ти се явява като ангел, да речем?

— Мога ли ти каза, мила! Сила някаква, която напират отвътре. Енергийно поле, в това съм уверена. Какво знаем ние всъщност за това, което е в нас, то е по-голямата загадка, отколкото външното, което виждаме. Понякога лежа и слушам потока на кръвта, който циркулира в сърдечно-съдовата ми система. Свят ми се завива, като си го представя: неспирно течение шурти в затворен кръг и оня мотор само прави туп-туп, без почивка, без пауза... Години — седемдесет, осемдесет... па и по сто и кусур. Има ли друга машина, друг механизъм, който може да издържи на този ритъм по цял век, замисляла ли си се върху този философски въпрос?

Росица не можеше да каже нищо определено, само кимна мълчаливо.

— Повечето хора се плашат от външни страхове: куче да не ги ухапе, земетресение, светкавици и гръмотевици; мъжът ми, Бог да го

прости, се плашеше от морето, признаваше си го.

— И аз потръпвам пред голяма вода! — каза Роси и поглади косъмчетата по ръката си, готови да настръхнат от спомена за водните стихии. — Настръхвам пред Дунава, а на морето съм цяла трепетлика!

— Обладана си от негативни енергии, ще трябва да ги разградим някой път, когато намерим свободно време... Морето не е страшно, мила, то е само една голяма саламура, като се замислиш. Загадката е само кой се е сетил навремето, та го е направил солено. Представяш ли си тази голяма вода, както казваш, ако беше обикновена вода, как щеше да шупне от микроорганизми, каква воня щеше да се понесе от таква благо без брегове? Ужас, ужас! Всемогъщият творец се е сетил, предвидливо е ръснал морската сол и е избягнал ферментацията. Евалла, евалла, бог ли си, дух ли си, който и да си, само за това човекът трябва да те почита и възхвалява!

Тя взе стъклото с разреждател, изми ръцете си, дълго ги ми на чешмата и бърса и тогава дойде, та седна при нея.

— Дай да видим какво си донесла! Както ти казах, нали?

Росица носеше две калъфки на възглавници, едната на Джими, другата — на инженер Николай. Носеше и две банкноти по петдесет дойче марки. Веса ги погледна за металната нишка, извади игла с конец и като отиде към светлината до прозореца, взе да ги зашива поотделно в ръба на калъфките. Росица запали цигара, отпусна се на дивана и притвори очи. Не вярваше много в тия разграждания на магии, но реши да прежали сто марки, да не каже един ден, че не е опитвала и тоя мурафет. Джими трябваше да бъде излекуван от любовно охлаждане, водещо до полова слабост, а Никсън — да спре с това лошо пиене. Марковска я уверяваше, че само след седемдесет и седем дни и нощи спане върху муската, пришита в калъфката, злите сили ще се изпарят от омагьосания обект, ще се избистри енергийното му поле и ще настъпи пълна промяна в живота му. „Да видя, па да не повярвам!“, бе възкликнала Роси спонтанно, като чу за пръв път думите на екстрасенската. „Знам, че си скептична — каза Веса, без да се засегне от съмненията й. — Всички сме скептици в тия времена, мила, много сме лъгани, разбирам те напълно и ако искаш да спрем дотук, няма изобщо да го правя на въпрос!“ — „Ама моля ти се, Весе, казах го просто по принцип. Така са ме възпитавали, че да вярвам само на нещо, което може да се види.“ — „А електричеството? — стрелна я

Веса. — Можем ли да видим електрически ток, но той съществува, нали, някой съмнява ли се в това?... Ние всъщност сме само едни съдове за електрическа енергия, мила, ние сме акумулатори, заредени с положително или отрицателно електричество. Учила си физика: анод и катод, аниони, катиони. Зубрехме ги папагалски, без да знаем, че те са в самите нас, че от тях зависят човешките ни съдби; като се замислиш... Бялата магия по същество е чисто физически способ за отвеждане на отрицателното електричество от нашите клетки и заменянето му с положително.“

Беше толкова сладкодумна и убедителна, че си заслужаваше човек да даде сто марки, за да послуша една лекция на достъпен, стигащ до дълбините на душата език.

Веса Марковска направи последния бод, скъса със зъби конеца, провери към светлината дали не прозират защитите банкноти, сгъна двете калъфки и отново припомни условията за успешното обезмагьосване.

— Днес коя дата сме? Броиш седемдесет и седем дни и ноци от днеска нататък.

— Какво ти дължа? — попита Роси.

— Нищо, мила, от теб пари не вземам, нали знаеш.

— Обичам да си плащам сметките! — каза Роси и извади две банкноти по двайсет марки.

— Е, добре, ще взема само едната! — Веса Марковска прибра двайсетачката на дъното на калъфа за очила; върху нея постла тютюнево жълтата гюдерия за изтриване на стъкла от заешки велур с изящно назъбени краища. Този калъф ѝ беше армаган от бащата на Росица, полковник Иван Луков, от едно негово посещение в оръжейните заводи на град Тула.

Като излезе от дома на Веса, Росица реши да тръгне направо за Кенар, да сложи калъфката на Никсън, докато е свежо още електрическото поле около нея. Метна се на пикапа, но се сети, че не бе взела нищо за ядене и пиене, завъртя към пицарията, да хвърли поне две пици и кашонче бира за младия смок, когато бе решила да спасява от алкохола. Безнадежден случай, разбира се, едва ли ще го откаже от чашата, но поне да го свикне да пие бира вместо твърдия алкохол, да го

отклони към по-малкото зло. Немците защо са изобретили бирата — точно с такава цел: да разводнят огнената отрова, да разконцентрират концентрата. Със същата цел в Америка слагат буците лед в уискито, правят коктейли, бъркат буламачи всякакви, да притъпят острието на прогарящия лъч, който удря в черния дроб, панкреаса и всичките карантии наоколо. Това в Стари хан не могат да го разберат любителите на силните усещания. Наливат се с ракии всякакви, че и двойно препечени, жулят метил алкохол и като погледнеш, мъжете над шейсетте ги няма, ритнали камбаната. Да не говорим за цирозата или за мъжката полова немощ, за проблемите на ерекцията. Че нацията има проблеми в тая област, не трябва да съществува и съмнение, щом като един депутат — академик каза наскоро на пресконференция пред журналистките, че не искал да бъде *директор*, а *еректор*... Не е нужно да си голям психолог, за да разбереш, че зад шегичката академикът изплакваше някаква мъка по прекършената си мъжка гордост...

В пицария „Роси“ по това време — три след пладне — прекратяваха за малко работа, да забършат теракотата и да измият тавите; отшумяла е обедната вълна от клиенти, а към четири идеха ожаденелите за кафе, бира и безалкохолни. Нямаше ги още; на входа кака Златуша бе препречила по диагонал дръжката на четката — метла. Роси се опита да мине под диагонала, но ъгълът не можеше да побере едрия ѝ бюст, събори преградата и пластмасата прокътна на лъснатия под. Златуша надникна от кухнята и излезе да я посрещне.

— Някой да ме е търсил? — попита Роси и погледът ѝ се задържа на служебната маса до касовия апарат, където имаше две чаши за кафе и още една, с резенче от лимон: Стела пиеше своя джин — тоник с лимон! — Стела е била тук?

— И Джими! — каза Златуша. — Пиха кафе.

— Джими е на борд, какво прави тук?

— Свършили бързо, дойде много зарадван: успял да изхвърли двама от хората на Станоев и сложил свои. Черпи за случая.

— Най-сетне една добра новина! — каза Роси. — Бях забелязала, че от сума време телефоните звънят само за да ти сервират неприятни изненади. Накъде отидоха?

— Джими каза, че се прибира да отмори. Пък Стелчето — не разбрах. Заедно излязоха.

Роси взе за вилата каквото си бе наумила и пое към къщи да види Джими, тъкмо незабелязано да подмени и неговата калъфка. Колата му беше пред блока, но в антрето не подуши миризмата му като друг път, когато беше наблизно. Нямахше го на дивана в хола, нито на спалнята. Докато обмисляше къде може да бъде, тя набързо подмени калъфката на неговата възглавница, работеше чевръсто и поглеждаше крадешком, за да не я изненада с внезапното си появяване.

Но никой не се появяваше. В апартамента беше тихо, отвън идеше обикновеният квартален шум от бързея на живота, твърде забавен и размит от летния зной. Дори гълъбите по капандурите бяха преустановили своите безкрайни любовни игри, своите песни и пляски; каква любов в задухата, животните не са толкова глупави да правят любов кога и как да е само защото им е паднало. За разлика от венеца на природата — винаги ненаситен за любов, винаги готов! „Лъох, лъох, лилилъох, за целувки и любов винаги...“ Както си тананикаше някакво шлагерче от бабиния репертоар, тя млъкна изведнъж, обзета от прозрение: Тия кретени, двамата, сигурно се свалят в тоя момент отвъд стената, в апартамента на Дами! Къде другаде? Колата е долу, на паркинга, Джими, какъвто е глезльо, няма да тръгне в тоя пек да маа гащи към квартирата на Стела. Ключът на братовото жилище е в джоба му, по-точно в антрето, на пирона до електромера; тя надникна, да се увери в точността на своя дедуктивен метод на разсъждение, и дъхът ѝ спря: нямаше го! Значи са там! Мошеници безподобни! Любов ще ми правите ни в туй, ни в онуй време! На една ръка разстояние! Отвъд един жалък, тънък, некачествен, скапан панел!

— Да хукне да удря по вратата, да кърти первази и да прави шоу за бабичките от региона — не! Нямахше да изпада в подобно ретро! Да ги стреля с някой пистолет от колекцията на Джими и сетне — какво? — да изкара животеца си по пандизите? Хайде, джанъм, без такива изпълнения! Заслужават ли подобно житие и страдание двама помияри, две пенюги, залепнали в жегата в собствените си секрети, слюнки, пот и слюз; сумтящи, гърчещи се, стенещи по разголени дюшеци, над бръмчащи стоманизирани пружини... По-добре да ги зареже, да им обърне гръб, да се мята в пикапа и да се оттегли в планината — на въздух и простор, по-далече от това напечено, прашно, смрадливо недоразумение, наречено Стари хан!

Но се бавеше, не тръгваше към пикапа, после смени посоката; излезе на терасата. Терасата беше обща, братска територия, по средата имаше символична преграда от винкелова рамка с армирано стъкло в бирен цвят. Старият Диамандиев навремето не бе дал да правят висока, недостъпна преграда; всичко може да се случи между двама братя, но комшулукът трябва да бъде символичен, да е лесно преодолим, ще потрѣбва все някой път. Предвидлив е бил мъдрият даскал — ето: само прехвърли крак и беше оттатък! Погледна към хола, но пердетата бяха плътни, освен пердета тя бе сложила и бяла оризова хартия на прозорците и на двата апартамента, както правеха по българските градове, за да гори хартията през летните жеги, а не материята на пердетата. Сега тези хартии ѝ пречеха да надникне в стаите. Побутна балконската врата — какъв късмет! Отворена беше! Тогава се втурна вътре, разтвори спалнята и ги видя, любовниците, кротнали се вече, заспали, с по един край от чаршаф, придърпан инстинктивно в съня за защита на бъбреците. Парцалките им — разхвърляни от бързане по килима и табуретките, а дънките на Джими, смачкани накуп, както ги събува винаги, свикнал някой да върви подире му и да ги оправя.

Тя се наведе, събра всичко в един нарѣч и преди да тръгне към терасата, извика високо, за да ги разбуди:

— Нямам думи! Нямам думи!... Пенюги такива! Хора без срам и задрѣжки!... Как не носех камера да ви заснема! Ставайте, скапаняци!... Съмна се! Съмна се!...

И докато двамата се измѣкваша от мъглата на съня, уловили се за чаршафа, Роси беше вече на терасата; не погледна какво има там долу, на три етажа дълбочина, замахна и хвърли в нищото нарѣча парцалки и го мерна с периферното си зрение как се понесе накуп, приличен на ленива птица с разноцветна перушина, която падаше в горещия въздух, без да се интересува от мястото на приземяването...

... Какъв беше този ден — на магнитни аномалии, на черна магия или на дебелашки шеги, които си правеше скучаещата човешка съдба? Само час по-късно, когато вече бе на вилата в Кенар, Росица трябваше да повтори всичко отново, като в странен римейк, като във втори дубъл на посредствен филм.

Тя влезе в двора, посрещната от равнодушното пролайване на Дики, явно някой бе минал преди нея и бе утолил глада му. Спря се пред масата под чардака: неразтребена, с две чаши, две салатиери и

недопита бутилка, производство Ружка — дружка. Пресните следи говореха, че и двете дружки — теменужки са горе, заиграли са се някъде, не я чува, като влезе, не излязоха да я срещнат...

Усети, че няма сили да изкачи дървеното стълбище, смелостта ѝ внезапно спадна, почувства се уморена, натежала от днешните шокови натоварвания. Пък и защо ѝ бе да се качва и да наднича като малоумна! Какво ще види? Двама сбърканяци, наказани от дядо Господ, който знае в какви примитивни, праисторически пози — да си изповърнеш стомашното съдържание от потрес!... И после — какво? Отново да им събира парцалките и да ги мята от чардака, със същите благословии, които вече изпя веднъж преди броени минути: „Пенюги безподобни! Хора без задръжки!... Не, не! Гледала съм го вече този епизод! Участвала съм!... Ай сифон! И да ви чукат мачки и мачоци!“...

Тя отпусни недопитата бутилка, седна и отпи от гърлото ѝ. Спиртът проби небцето ѝ, удари право в слъзните канали, отпусни ги; топлина рукна по страните ѝ, надолу по шията. „Все на мен ли, Господи! Все на мен ли?!“

Трябваше да има кърпа някъде из шибаната чанта, какво ли няма вътре, само не това, което ти трябва! Напипа нещо меко, бяло: калъфката с бялата магия. Разпра злобно подгъва. „И съм се загрижила за скапаното пиянде! Тръгнала съм по знахари да спасявам здравето му, да треперя за бъдещето му!“ Ще оцени ли, говедото, нейното тичане, нейния труд, нейната, хм... любов?

Барем марките си да прибере.

Тя разви двете банкноти и преди да ги приглади, замръзна като в стопкадър. Поредното чудо на този шибан, омагьосан ден бе пред очите ѝ: дойче банкнотите се бяха превърнали в две парчета бяла хартия!

4. И БЕЗ СВИДЕТЕЛИ

Направиха запис, почти цял час, като оставиха малкия самсунг пред тях и не го погледнаха вече, докато Дами разказваше за птицефермата. Стела не искаше да прилича на стандартните репортерки от рубриката „Семена в браздите“, не се превземаше с въпросите си, а околните шумове остави да текат по своя си ход, без да ги прекъсва и да прави забранителни движения срещу източниците им. По някое време излезе от лятната си квартира старецът пазач на откраднатите прасета, сега преквалифицирал се в охранител на пернатите; видя ги и дойде под сянката на навеса от гофрирана ламарина, където бяха се настанили. Носеше в пеша на дочената си дрешка, подгънат като престилка, домати и краставици, които сам бе произвел в зеленчуковия пояс зад постройките, не можеше да се сдържи да не се похвали със стоката си.

— Вода и гюбре, това му е майката! — каза той, загледан в Стела, която отначало бе взел за една от гледачките във фермата. — Мезе дал дядо Господ, а ракията — от тебе, Даменчо! Почерпи си гостенката. Аз я мислех, че е Величка, слаб ми е зъркелът отдалече, бъркам се.

Чула името си, от пилчарника надникна Величка, възрастна, но държелива селянка, която с още две жени от селото въртеше цялата ферма.

— Много ме подмлади бе, дядо Симеоне! Ще черпя за тия приказки.

И подир малко донесе на масата бирено шише с гроздова.

Дами поглеждаше неспокойно касетофона, лентата се въртеше, ще стане ли запис от несвързаните приказки, бръмченето на помпата наблизко, с която миеха циментовите настилки, от кукуригането на петлите, които преодоляваха страха си, приближаваха на крачка от масата и извисяваха гласове за успокояване на ятото и за собственото си самочувствие на птичи лидери.

Дами Диамандиев развиваше тезата си за спасителната роля на кокошето яйце за българската икономика в кризисни години. Ако последните правителства мислеха за страната, за нацията, трябваше да постъпят като след Първата световна, когато само за няколко години стопанството стъпило на крака благодарение на износа на яйца. Птицевъдството е отрасълът, който най-бързо може да се съживи, при това с малко капитали. В наше време, както съществуваше във всеки окръг по едно едро държавно стопанство за птици, с малко средства от бюджета държавата можеше да осигури евтино месо и яйца за населението си, да не се стига до гладните години в мирно време. Трийсет крупни птицеферми можеха да наситят пазара за отрицателно време, защото какъв пазар е това — за осем милиона българи? По американските мащаби това е един град от среден размер. Защо не го направи нито едно правителство? По-глупави ли са сегашните министри от някогашните, не могат ли да мислят прагматично, та трябва дилетанти като мен да ги учат на акъл? Обяснението ми е просто: не са по-глупави, но са по-неморални. Не могат да надскочат личния си интерес, да отстъпят малко в полза на общността. Държавният чиновник няма сметка от производството на родната ферма, никакъв процент не влиза в джоба му от такси и акцизи, от квоти и разрешителни. А като внесе картофи от Бавария, яйца от Анадола, пилешки бутчета от щата Вирджиния, десетте процента са му в кърпа вързани. Пазарна икономика, то било толкова просто и толкова доходно! Това е моето обяснение, друго няма. Живковата мафия напусна политическата сцена тихомълком — да се чудиш, защо? Уж се заканваха, че с кръв са взели тази власт, с кръв ще я дадат, а си подвиха опашките и станаха невидими. Всъщност се преобразиха в хрисими чиновници по вносно-износни централи, митници, смесени дружества, банки. Живеят и се размножават, подкупват депутати и министри, управляват дистанционно.

— Наследниците си пратиха по Америките — вметна Стела. — Все те печелят *случайно* конкурсите, решават безпогрешно Тойфел... Да си чул някой комунист да е пратил чедото си в белокаменна Москва?... Последен въпрос: как виждаш България в новия двайсет и първи век?

Дами взе чашката си, питието бе изпито, в ноздрите го лъхна, като спомен, далечният дъх на гроздовата и това го натъжи. Загледа се

към тухлената къщичка на дядо Симеон, трептяща в следобедната мараня. Старецът се бе оттеглил в сянката ѝ, лежеше с каскет над очите — щит срещу новия набор юлски мухи, излюпени в горещините. Помпата бе спряла, целият двор се бе смълчал и застинал в неподвижност; птиците, с отворени човки, поглеждаха с едно око към избелялото небе и отправяха мълчаливи молитви за прохлада; петлите бяха свирили отбой до залез. Само колелцата на касетофона продължаваха да се въртят.

— По-добре да го спреш — каза Дами. — Това, което си приказваме, не е весело и няма да се хареса на Евтимов: ще те накара да го изрежеш.

— Ще се опитам да го изюдя! — По устните на Стела просветна усмивка. — Продължавай, да не мислим сега за другото. Кажу ми, как си представяш живота десет, двайсет години напред?

— Като край Дунав — мост! Шарения от шмекеки — търговци на ментета, на дрога и пушкала, компаньонки и сутеньори, стражари и апаши, обединени около една страст — парите... Завършена бананова държава, с три процента богати мутри; останалото — лумпенизирани обитатели на панелни комплекси, три милиона пенсионери и непоклатимата класа на държавните чиновници, бозайници от данъкоплатеца и международните валутни фондове.

Той изчака да види реакцията ѝ и разбра, че мислеше като него: лицето ѝ, обикновено осветено от стаена присмехулност, този път изглеждаше обтегнато, заслушано като в далечен, тревожен сигнал. Поиска му се да намери нещо успокоително, да разведри зноя в душата ѝ, приличен на задухата в тази лятна крайдунавска равнина.

— Изглежда, всичко е така, защото не може да бъде другояче. Хенри Кисинджър го нарича безотговорен капитализъм — причината за възникването на комунизма през деветнайсетия век. Когато си вървял с години по погрешен път, не е възможно бързо да влезеш в правия. Трябва ли да се отчайваме и да скачаме в Дунава? Да правим каквото можем, пък да става каквото ще; това пък е Толстой.

— Ти си лесен, имаш своите кокошки! — Стела разтвори кожената си торба, хвърли вътре цигарите и запалката, прибра и касетофона. — Аз съм за оплакване: не ставам и за птицегледачка.

— Какво ти е?

— Май че никой не ми вярва. И самата аз не вярвам в себе си; което е по-лошото. Затова и не ми вярват.

— Аз ти вярвам! — каза Дами. — И ми е приятно, че си тук, че си хубава...

— Още малко, и ще поискаш ръката ми! — Тя се засмя, щастлива, че се възвръща в обичайната си форма. — И ще ме заведеш къщи да ме запознаеш с Диамандиев — баща? Само че аз го познавам, не помниш ли? Когато Джими му излезе с номера, че правим интервю за Радио „Дунав — мост“. Сега ще ни повярва ли, че наистина правихме интервю; дори да му извъртя цялата лента, няма да повярва. Никой не вярва на лъжливите овчарчета...

Надвечер Дами я заведе на селската гара Градуил и изчака, докато дойде пътническият за Русе. Бяха пет вагона в потъмнели като жабуняк ламарини, с износени лагери, които караха каросериите да се люлеят и скърцат повече от допустимото. Купетата бяха празни; беше работен сезон, някой работеше все пак, не му беше до пътуване, помисли си Стела, когато жълтата гара се отдръпна назад и пусна да тече полето с изресилите царевици, люцерните и стърнищата, с младата, потискана доскоро от посева трева. Денят се отдръпваше с жегата и прахта, с гласовете на птиците в малкото стопанство на Дамян; с неговия глас, който носеше сега в торбата си и утре щеше да се мъчи да продаде на радиобоса Евтимов, най-вероятно срещу някой купон за „Приста“. Чувал жито срещу една брадва; затвореното натурално стопанство продължаваше да опъва платно по талвега на пазарната икономика; тя оставаше на палубата му, нямаше друг избор.

Или си мислеше, че няма избор? Иронизираше новия фермер, бивш историк, че искаше ръката ѝ, макар да усещаше, че той е искрен. Оглеждаше се в очите му и виждаше, че я харесва, че му е приятно да бъдат заедно; какво повече може да иска една жена от един мъж? При тези минимум условия хиляди жени тръгват, без много да се замислят; женската природа не е максималистична, иначе ще се затрие родът. Можеше ли наистина, ако се стигнеше дотам, да тръгне с него, да заживеят в градуилската къща на Диамандиеви, да му помага във фермата и да му отгледа поне две Диамандиевчета? Защо не! Не изглеждаше чак толкова неосъществимо, все някоя ще бъде някой ден, сигурно е само, че няма да се казва Стела, в това е убедена, познава се добре. „Не съм добра майка“, казваше си тя, когато мислеше за

Александър; сега не се виждаше и невеста. „Засукала съм самодивско мляко, Струна — невеста ми е орисницата!“ Освен песента за дъжда маргарит тя имаше още една песен от стария фолк, която караше сърцето ѝ да замира, щом я прочетеше. Видял овчарят къпещи се самодиви, грабнал дрехите на Струна, отвел я у дома си, направил я невеста; родила му дете. Но не преставала да търси скритите си дрехи, самодивските. И когато един ден ги намерила, излетяла през комина като искра от семейното огнище... Облегнете се назад, ученици, и заедно да поразсъждаваме: какво е искал да изрази незнайният творец чрез образа на Струна? Какво е липсвало на самодивата, та дори майчиният инстинкт се оказва слаб, за да я задържи в семейното гнездо? „Телевизор, госпожице!“ Класният зевзек е готов с отговора, класът се кикоти, магията се топи във въздуха, изчезва. Бялата магия, извираща от дълбините на най-истинското чувство. Най-горещото. Най-дефицитното. Този народ страда от много недоимък, но най-много му липсва любов... Любов, малки простаци, които един ден ще станете големи!... Но има ли смисъл да... По-добре вървете при своите телевизори, касети, дискети. Излишно е да си губим времето!... Тя взема дневника и си тръгва, и като Струна — даскалица никога няма да се върне вече в клас. Добре, че са тия стажантски часове, за да се увери, че не става и за учителка...

„Не става! Не става! Не става!“ Тракат железните колела по ставите на релсовия път, вагонът се люлее, купетата са празни. Дори ромите ги няма, вечните пътници по днешните железници.

Но ето го един — с бакенбарди под ушите и мустаци тип „падащ фойерверк“; през рамото — кондукторска чанта, пълна с кочани и индиго. Заглежда се в краката ѝ, стъпили на отсрещната седалка.

— Госпожице, тези крака са за мъжко рамо, не за седалката! — Това е негова смешка, на която сам не може да се насмее.

Подобна шега по европейските стандарти може да се квалифицира като сексуален тормоз.

Тя стъпва на пода, а той продължава да гледа с мераклийски блясък онова място, където левият крак преминава в десен, както каза наскоро в интервю депутатът доктор Калташки. Господи, простацината няма почивен ден, нито реални граници! Каква любов сред простаци, каква дълбочина на чувствата, каква магия?

Внезапно спирачките започват рязко стържене, желязото пици оглушително; влакът се стъписва наред полето, вероятно пред червеното око на семафора.

— Защо спряхме? — Стела се досеща за причината, но пита и тутакси съжалява за глупавия въпрос, дал възможност на навлека отново да влезе в диалог.

— Не му бутат, госпожице! Не му бутат зелено... Хе-хе! — Той продължава да я гледа ухилен. — А ти, маце?... Свободна ли си тази вечер, да цапнем по едно питие?... Смяната ми свършва след половин час!

— Не бутам, господине!... Върви на майната си!

Каквото повикало, такова се обадило! Тя му обръща гръб, обляга се на сваления мурскурлив жп прозорец и гледа нататък, към края на равнината, дето под високия бряг тече Дунав, безкраен и необратим като Времето. Не го вижда, но го усеща по ритъма на сърцето си: родена е на този бряг, тук е вдишала за първи път въздуха, леко разреден от озона, излъчван от голямата вода, винаги обагрен от далечните отблясъци на дунавските изгреви и залеzi. Нейният бряг; тук свършва земята, сушата, при споменаването на думата „бряг“; нататък почва нещо друго, подвижно, бездънно, изкусително — примамливо, вълнуващо като сън. Контрапункт на нейния застинал в неподвижност и бездействие, корав като сух краешник сухоземен живот.

Докараха на следственото десет тона негасена вар и Буйнезов се видя в чудо. Не бе предвидил, че ще има нужда от спешна работна ръка, бе опразнил килиите за летен ремонт; останали бяха следствените с тежки провинения, на които законът не позволяваше да напускат ареста без специални разпоредби. А някой трябваше да угаси варта. Вече четвърта година градяха пристройка на три етажа към старата сграда, с помещения, съобразени с европейските конвенции за човешките права. Беше монтирана дограмата, оставаше измазването и Буйнезов си тананикаше като рефрен от съвременен хит: „Някой трябва да угаси варта...“ По някое време си спомни, че ставаше дума за вар в показанията на циганина Ачо от Каунци, разтвори преписката и въздъхна облекчен: следствиеният бе споменал, че при едно предишно

задържане в ареста на Лясковец цял месец гасил вар, за което получил благодарност и преждевременно освобождаване. Буйнезов се разпореди и Ачо бе доведен от болницата, където още лекуваше раните си от сачмите на Луков. Но вече му нямаше нищо, беше се загладил от болничната разкладка, колкото да бе непълноценна откъм белтъчини в тези кризисни времена; настроението му беше циганско — оптимистично и само помръкна за малко, когато разбра, че приключилата преписка отново се раздвижва.

— Защо бе, гражданино следовател, нали си оттеглих молбата срещу Луков?

— Има някои неизяснени моменти — каза Буйнезов загадъчно. — За десетина дена ги изясняваме и те пускам! Обещавам ти! Ако свършим работа по-рано, може и по-рано...

Той имаше предвид варта, но за да не излезе, че действа директно, реши да прескочат до Каунци за един оглед на мястото на отстрела в оная пролетна вечер. Всъщност това щеше да бъде и първият оглед на обекта — когато прелистваше преписката, следователят видя, че това е липсваща съществена подробност, която можеше да му донесе някои неприятности при проверка, затова реши да я извърши допълнително.

Павлина, с корем в седмия месец, се зарадва на Ачо, направи им кафе, а за Луков събщи оскъдни сведения: пътувал с камиона, може и по държавите да е, наскоро си заверявал чужбинския паспорт.

— А свинките? — попита Ачо, загледан към откачената порта на свинарника. Павлина реагира с енергичен жест: „Трай по тоя въпрос!“

Но Буйнезов имаше набито детективско око и никакви съмнителни жестове, знаци и движения не оставяше без съмнение, анализ и преценка.

— За какви свинки става дума? — попита той.

— За никакви! — засмя се Павлина пресилено и побърза да се скара на циганина: — Защо плециш като задник, та караш човека да се съмнява, че сте крали свине?!

Буйнезов ликуваше от щастие: винаги бе вярвал в интуицията си на голям детектив, в наблюдателното си око и свръхчувствителния си слух! Най-вече в слуха! За него големият следовател трябваше да притежава преди всичко превъзходни уши, с които да улавя с прецизността на прилеп и най-тънките нюанси в речта на евентуалния

престъпник. Защото всичко е там, в езика на човека, там се крие тайната на всяка улика, в неговите думи, запъвания, мънкания и премълчавания; единствено ухото е в състояние да отличи истината от ментето, от фалша и заблудата. Сега му трябваше само миг, за да усети зад думите на дебелата жена зле прикритата тайна и оттам да направи връзката с откраднатите прасета на Дамян Диамандиев. Нататък вече следваха рутинните процедури. След като огледа свинарника, той реши да издаде заповед за задържане на Луко Луков, а циганина — вече напълно с чиста съвест — прати да гаси варта в задния двор на следственото...

Един ден Павлина му дойде на свиждане, донесе му баница от бутер — тесто и двулитрова бутилка кола. Беше горещ следобед, в коритата кипеше варното мляко и засилваше задухата между стените на сградите. Циганинът беше гол до кръста, по лъскавата му кожа имаше капки от варта.

— Как си, приятел? — попита Павлина.

— Чувствам се бял човек! — Това беше метафора, чула от Буйнезов, когато му възлагаше работата; Ачо я харесваше и я пробутваше като своя. Знаеше, че Павлина се впечатляваше от добрата полемика, „от дебат“, както казва телевизорът.

— Сам си го натресе! Кой те би по тиквата да плещиш пред ченгето врели-некипели?!

— Нищо бе, Павлинке, ще овладеем ситуацията! Аз от вар се не плаша, в Лясковец два вагона съм гасил, а тука има-няма половин вагон!

— Натопи и Луков, има заповед за задържане. Като разбра, не ще да се връща, крие се на Дунав — мост, не го е грижа, че ми предстои раждане. Питаш ли ме кво ми е?

— Спокойно, аз съм насреща! — Ромът обгръщаше с поглед фигурата ѝ, станала по-привлекателна от деформациите на бременността, все по-апетитна за нарастващия му сексуален глад. — Павлинке, Луков е кофти човек, аз те поемам. Свършвам това тук, Буйнезов ме пуца и те вземам при мене. Знаеш, че винаги съм ти бил навит. Ти навита ли си?

— Ако не съм, кво правя тук? — каза тя и се сети за баницата, която носеше. — Баница съм ти направила от бутер — тесто, ти я обичаш; няма ли да я опиташ?

— После, после...

Варта кипеше в коритото; той усещаше, че кръвта му също почва да възвира в жилите му, да кипва от нетърпение и мерак. Наоколо нямаше жива душа, сержантът, който трябваше да го наблюдава от време на време, сигурно беше по капанчетата наоколо: беше ракиено време. Ачо захвърли бъркалката.

Новата постройка беше наблизко, още в кофражни платна и подпори, с купища чували с мозайка, гипс и перлит по закътаните места; той избра перлита, че беше мек и пружинираше под голите им тела, пулсираше ритмично, сладостно, все по-възбуждащо.

— По-леко бе, лудер! Съобразявай се с корема ми!

— Павлинке, ще ти купя един павилион до мраморния площад; ще продаваш маратонки...

— После, после...

— Джипситата имат пари, ще ми дадат заем. Договорили сме се с един авер...

— После... Млъкни! И по-леко, почва да ме боли! Ох!

Внезапно охкането ѝ премина в стон, а сетне — в писък. Циганинът отскочи, усетил нещо, което му се случваше за пръв път. Целият беше мокър, но не беше от жегата, не беше обилна пот, избила през порите на телата им; порой бликаше като от катурната дамаджана и мокреше книжните перлитени торби.

— Водите ми изтекоха бе, идиото! Тичай за кола, какво ме гледаш!

Той хукна навън, като лъкатушеше между кофражните подпори, и на двора се сблъска със сержанта, който, воден от полицейската си интуиция за нещо, ставащо при варницата, идеше на проверка.

— Кво става тук? — попита сержантът с нужната строгост, като хвърли око на откритите слабини на Ачо. — Нуди-плаж ли си открил, мангал, що ли?

— Бате, човек се ражда! Да викаме „Спешно отделение“!

— Доктор Куин, искаш да кажеш! — Сержантът също обичаше да гледа телевизионните сериали през свободното си време.

По-късно щеше да се сети, че доктор Куин бе героиня от друг сериал, не беше от спешните лекари.

Веднъж между инженер Николай и послушника Евстати избухна кавга, която завърши с бой. Това стана в манастирската квартира на Евстати, в края на втория кат, една стая с нисък таван от букови дъски, педя широки и нутвани ръчно от незнаен резбар през миналия век. До иконата с кандилото имаше плакат с лика на Че Гевара, на масичката в ъгъла бяха струпани куп книги, на една от кориците гледаше Пако Рабан с остра прошарена брада и по рубашка без яка.

Когато пристигна с трабанта, Ники завари при послушника един кандидат-студент с ябълкови бузи и птичи пух над горната устна. Беше донесъл половинка водка, да изплаче мъката си от пропадането на изпита по български: „Мамка му, как се падна тоя Йовков, ред не съм чел от него!“

— Да беше чел! — Ники кипна на минутата. — Това е Йовков — най-големият! Щом и него не си чел, къде си тръгнал да харчиш парите на баща си!

— Първо, не ми говорете на „ти“, защото не се познаваме. — Ябълковите бузи станаха тънморави. — Второ, не съм го чел, защото миналата година пак Йовков се беше паднал! Затова!

— Ега си аргумента! — извика Ники; гейчето не му харесваше, трябваше да го разкара по някакъв начин и се заяждаше нарочно, дано тоя Пухчо се почувства излишен и се изпари. Евстати се мъчеше да ги сдобри.

По някое време по чардака се чува стъпки и тътрене на старчески клеци и в килията надникна игуменът, отец Йоан. Държеше нож и тънка летва от липово дърво, дълга половин метър, която трябваше да се превърне в чесало. Отец Йоан, съученик на патриарх Максим, в края на осмото си десетилетие се беше пристрастил към изработването на чесала за почесване на недостъпните места от човешкия гръб. Той беше страдал с години от някаква кожна алергия и бе изпробвал всякакви способности и уреди за облекчаване на сърбежа, но само чесалото от липа му бе донесло известно облекчение. За пръв път бе видял това семпло, като Божа благодат, човешко изобретение при едно посещение по манастирите на Халкидика. Там монаси ги бичеха на малки банциши и ги продаваха като сувенири, твърде скъпо, тъй като липата се караше от далечните склонове на Родопите. Отец Йоан си донесе няколко бройки, а когато се изпочупиха поради крехката си, почти нематериална същност, премина към местното производство.

Отначало се помъчи да обучи някой от по-младите монаси на поверения му манастир, но не попадна на сръчен човек, затова се принуди сам да вземе острото ножче. През времето, свободно от служба, той дялкаше в килията, дялкаше на чардака, където имаше собствена пейка, удобна и широка като къошк. Липовото дърво е меко, дялаше се като масло, като тахан, наоколо летяха и лягаха беззвучно като перушинки белите тресчици — листенца от маргарита, откъснати от пръстите на девици, които гадаят бъдещето си: „Обича ме... Не ме обича...“ Пътят на отец Йоан по чардаци, стълбища и плочници бе осеян с хиляди такива тресчици, с милиони; дебилният манастирски храненик Дучо, изпълняващ функциите на слуга, не смогваше да премете, а монасите шепнеха зад гърба на отца прякора, който му бяха прикачили, без той да знае: Чешалото.

— Тихо, Чешалото! — просъска и сега Евстати, когато се откряна вратата на килията. Отецът довършваше най-новото изделие, приглаждаше ръбовете му с гърба на ножката, накрая щеше да нанесе няколко прореза, кръстосани като решетка, които щяха да образуват своеобразни зъби — или нокти — фактическата част, която вършеше драпането по кожата.

— Чух, че събеседвате — каза светият отец. — Евстати, представи ме на приятелите си.

— Знаят те, ваше преподобие! Всички те познават отлично в радиус от сто километра — от Балкана чак до Дунав — мост! — отвърна послушникът и наля чаша водка на светлостта.

— Бог да ви благослови! — Отец Йоан изля питието през розовия ръб на долната устна, спусна и горната и преглътна с наслаждение. — И само добри да бъдат помислите ви!

— Смърт на всички дяволи! — извика пропадналият кандидат-студент.

— Не, чадо, не! — Отецът се намръщи. — Не споменавай рогатия, намираме се на свято място. Рогатият е нечиста сила.

— Извинявайте, ваша светлост! — каза Пухчо, още по-румен от водката. — Винаги съм се питал защо Всемогъщият е създал и дявола; не можеше ли да не си създава излишни грижи и ядове?

— Да не си вкарва таралеж в слиповете! — поясни Евстати.

— Бог е плуралист — включи се и Ники. — Знае, че трябва да има и опозиция. Не може да се разчита на самокритиката, както

правеха комунистите, и накрая изтърваха властта.

— Изтървали са грънци! — възрази му Евстати. — Грешиш, дарлинг, властта е само преструктурирана. Позволи ми да знам някои неща малко по-добре от теб!

Точно това инженер Никсън не искаше да му позволи — да знае повече от него! Кой всъщност беше послушникът, откъде идеше тази негова напереност, това самочувствие? Дори негова светлост, прекият му началник, се долавяше, че го гледа с лека боязън, с респект — две напреднали фази на влюбеност. Като си помисли това, Никсън усети, че сърцето му също реагираше като влюбено сърце, че Евстати не му е безразличен, че го ревнува от старото Чешало и от розовото Пухче, от всичко живо наоколо...

Така започна кавгата им. Отец Йоан и малкият побързаха да се измъкнат по някое време; Евстати го обвини, че се държи хулигански спрямо приятелите му; Ники заяви, че ще удуши със собствените си ръце всеки, който се появи между тях двамата. Алкохолът бушуваше в мозъчните му полукълба, мълнии пускаха стрелите си в различни посоки. Евстати го плесна, сбиха се, паднаха на изкорубеното старо дюшеме. Ники придърпа шнура от кафеварката и се опита да го притегне около врата на послушника, но оня бе по-як физически, отскубна се и успя да върже ръцете на Ники със същия шнур и да го блъсне върху миндера, където инженерът заспа мигновено.

Събуди се надвечер от болки в китките. Успя със зъби да разхлаби шнура, освободи се и изскочи на чардака. Евстати не се виждаше никакъв, но в черквата трептяха пламъчета на свещи, вероятно отслужваха някаква вечерна служба. Той се спусна по стълбището, като се стараеше да не трополи, за да се измъкне незабелязано от манастирската обител. Бе твърдо решил повече да не стъпва тук, да не се вижда с послушника, това лигаво копеле, тази мъжка шафрантия, която не подбираше любовниците си по пол, възраст, вероизповедание, професия, есграон...

Трабантът го чакаше на паркинга с мокро предно стъкло, сякаш бе плакал: в планината вечер падаше роса. Запали с малко газ, за да заглуши пърпоренето, и се спусна към Кенар. Не му се връщаше вече при фрезата, при кучето Дики, което страдаше от прогресивна артроза и вече не излизаше от леговището си. Омръзна му това отшелничество, това заточение в замъка на полковник Луков. След внезапното

посещение на Росица в ония дни настъпи пълен обрат и на връзката им; секнаха сеансите на пърхащата пеперуда, картонените кутии с неаполитанска пица, кашоните с „Болярка“. В цялата вила вече не можеше да се намери капка алкохол, какво можеше да го задържи повече там? Ще се обади на Джими да дойде да прибере последните бройки пицови — и без това легираната стомана е на привършване — и ще излезе на светло, преди да е станало късо някъде по веригата. Рано или късно провал щеше да има, той беше прагматик и знаеше, че след добра карта тръгва лоша; майсторлъкът е да спреш навреме, преди критичната точка. Досега беше спирал. В интернат „Златаров“ бе се увлякъл по цигарите с трева, един математик го усети, взе го под покровителството си и всъщност той го спря, *навреме*. Защото момчето, което му даде дрогата, Милен Панков, лека му пръст, стигна до Суходол и не излезе читав, в смисъл — стигна до взрива...

Показаха се покривите на Кенар, вдясно, някъде там бе махалата на Ружка — дружка; мисълта за едно студено питие на каменната маса под асмата със стогодишен отел напълни устата му със слюнка. Но пред „Бавария“ обра газта и паркира, неочаквано за самия себе си. Няколко часа по-късно, а и години по-нататък щеше да съжالياва за тази минутка на малодушие, на помътняло съзнание или просто на мързел, когато не намери сили да подмине бирхалето и да стигне на три минути път отгук, при избата на старицата. Тогава може би по друг начин щяха да се развият събитията тази вечер, от които щеше да потръпва, щом се мернеха в съзнанието му; да съжالياва и се разкайва. Да се самосъжالياва.

Но това щеше да бъде по-нататък във Времето. Сега влезе в бирхалето, посрещнат от усмивката на глухара, който се усмихваше повече от необходимото, за да прикрива слуховия си недъг. Ники поръча мастика с мезе от къпоолу и порция испански маслини с червена капия на мястото на костилката. Надяваше се, че по някое време не може да не слезе от манастира и Евстати, да се сдобрят, заедно да допият гръцкото питие — чудесно с кристалите си в чашата, но истинските му качества можеха да бъдат оценени само в компания от приятели. Към девет часа се сети, че Евстати имаше мобилен телефон, намери номера му в бележника си и накара глухия да го набере от апарата на „Бавария“. Евстати се обади, но като чу гласа на инженера, извика да върви да го чукат манафите на Моста и затвори.

Ники побесня. Стори му се, че чу смеха на гейчето с черния мъх под носа; сигурно беше се върнало отново в килията, копеленцето скапано; това бе причината за мръсната клетва, не можеше да бъде друго. Проклинаше се, дето взе слушалката и му се обади, трябваше да накара глухия, но той не боравеше с телефон; за какъв бяс му беше този телефон, щом не можеше да борави с него заради скапаните си уши?

— За чий бяс ти е този телефон, скапаняк на скапаняците, хвърли го в дерето, докато не съм го хвърлил аз; в ушите да ти го начукам!

— Кротко, Никсън, кротко! — Кръчмарят бе чул от Евстати подигравателното прозвище въпреки глухотата си. А може би се преструваше на глух, мина му през ума, хитрува като някои българи, които в началото на запознанството се правят на дебили, докато претеглят на собствения си кантар събеседника си.

Изпитата мастика вече му позволяваше да му каже докрай какво мисли за него, за ушите му, за телефона му, за бирхалето и за тоя шибан Кенар, забутан на майната си. И още неща имаше да му казва, но глухарът нямаше намерение да го слуша — дори и да можеше; беше две глави над него, улови го за раменете и го повдигна, за да го отнесе до вратата, без влачене. Междувременно успя да му измъкне банкнота от джоба, доста повече от консумацията, но за ресто не остана време, пък и мястото на действие се смени: Никсън вече бе във, натикан в трабанта.

Остана известно време там, загледан към гаснещите светлини на „Бавария“. Изглежда, бе вече късен час, щом не излезе никакъв посетител; появи се самият глухар, с кожено сако на раменете и железен кози крак, с който издърпа металната ролетка над входа и я заключи с катинар на долния праг. Сетне хвърли поглед към трабанта и си тръгна пеша. Ники пална фаровете и го освети на няколко крачки по-нататък. Освен желязото оня държеше и найлонов плик с дневния оборот — банкнотите се виждаха на пъстра топка в плика. Помисли си да припали и да го настигне — един удар в гърба, и ще го прати при свети Петър да му оправя тъпанчетата! Ако беше ден, номерът можеше да мине, но сега фаровете проваляха замисъла, ще отскочи встрани и като размаха тоя железен прът... „Върви си, глухар, няма да си цапам колата с карантиите ти! Върви си, живеј и трупай дивиденти от недоизпитите бутилки на клиентите, кръчмарска маймуно!...“ Не

можеше да му прости, че в схватката не можа да вземе бутилката, в която имаше най-малко четири пръста питие!

Но избата на баба Ружа бе на три минути път оттука. Ще потропа, ще я помоли най-учтиво да му подаде едно шише през пролуките на портата; няма да влиза изобщо, знае, че не е време за салтанати. Само чук и чао! Той се засмя на глас. Чук и чао? Девизът на сексманиаците, на бройкаджиите, които не подбират обекта на желанието, не се интересуват от есграона. Малко ли бабички бяха прегазени от бабосвалите... Той си спомни, че и Роси го бе иронизирала веднъж в ревността си: „Ники, ти бабосвал ли си станал?“ — „Не, не, кръстнице, не, пърхаша пеперудке! Не си познала! Не си познала!... Вашият Никсън не се интересува от перверзии и противоестествени блудства; той е по чистите изпълнения, по чистите линии върху пауса; по чистите питиета. Излез, бабо Ружо, по-точно — влез в зимника и подай шише чисто питие, аз съм Николай инженерът, фин механик; аз съм твой приятел, поклонник и фен!“

Машината се мъчеше услужливо да му помага: фаровете бършеха мрака от оградата, тежка зидария от дялан камък, с габъров пояс по средата, прадыдото на бетонения. Порта с броня от ковани желяза, пролуките — тесни, колкото бутилка да провреш. Над портата — извит покрив от турски керемиди, стил „възрожденска кобилица“. И невидими ключалки отвътре — сюрмета, мандала, брава — недостижима за ръката отвън.

Той побутна, наблегна, удари с юмрук: „Бабо Ружо!“ Но млъкна и като не чу никакъв отзвук, реши да не вика повече. Заспала е бабата непробудно; ако прекара колата по-плътно до оградата, ще стъпи и ще се прехвърли оттатък, колко му е! А до избата ще стигне и с вързани очи!

Не е зле наистина да върже някакъв парцал на образа си, професионалистите работят с качулки; намери кожената гюдерия на колата, превърза я над носа си, почти до очите; стига го е познал някой с тая мръсна маска, миришеца на прах и машинно масло.

И вратата на избата — под ключ! Изплаши се тоя народ от организирана и неорганизирана престъпност, забрави стародавната българска традиция на разтворените врати, пословичното гостоприемство на широката славянска душа! Бизнесът с катинари, секретни ключалки, блиндирани врати, решетки, капаци от

непробиваеми сплави — единственият проспериращ бизнес — процъфтява.

Старият сух дъб и с топор не можеш го разби; и с тротилова шашка! Ключът е на връвчица, знае той, а връвчицата е на кръста на бабишкера, напласен от престъпността. Дано го отвързва нощем и го мушка под възглавницата — единствената възможност за отваряне на дъбовия Сезам.

Входната врата на къщата се оказа подключена с хлабав райбер, който поддаде веднага. Но пантите на собата спалня свиреха като спирачките на Шумахер от „формула — едно“. Ружа се надигна и се разсъни за миг...

— Кой е?... Кой си?

Той не посмя да каже нещо успокоително — в смисъл, че търси само ключа на връвчицата; боеше се, че тя познава гласа му. Пипаше в тъмното за купчината дрехи, провираше пръсти под коравата възглавница; само да го грабне — и изчезва навън, изпарява се!

Силен писък го отхвърли назад като взривна вълна. Имаше чувството, че покривът помръдна нагоре. Той посегна да запуши с длан старческата муцуна, която денем изглеждаше темерутски мълчалива, а сега виеше като сирена. Сборичкаха се; гюдерията падна от лицето му. Месец ли светеше отвън, звезди ли — не беше забелязал, но имаше някакъв отблясък отвън, тя го позна, извика името му:

— Николай! Николай!... Познах те!... Божичко, какво...

Той нямаше време да чуе докрай въпроса ѝ към всемирния свидетел; други свидетели нямаше. Затисна с възглавницата викащата уста, както бе виждал да правят милион пъти колегите от екшъните на „Туентиът сенчъри фокс“; държа я, докато се увери, че слабото старческо телце отдолу вече не можеше да се съпротивява...

Беше леко и удобно за носене, тежеше колкото торба цимент. Лесно го намести на задната седалка, покри го с одеялото от целволе; с такива одеяла се завиваха в интерната „Златаров“ и заран се събуждаха с бради и мустаци от полепналия мъх на изкуствената материя.

Върна се за малко да потърси гюдерията, с нея да изтрие отпечатъците от пръсти, но собата тънеше в мрак и неразбория след боричкането, а да пали лампа, не се реши.

Потегли с трабанта по инерция, само на фарове; улицата имаше лек наклон, можеше да кара до края на махалата, без да я разбуди с

нервния шум на двутактовия звяр. Макар че, като се замисли, едва ли имаше жива душа наоколо за разбуждане. Повечето къщи бяха празни, стопаните наследници се мяркаха от дъжд на вятър; махалата живуркаше досега покрай Ружината изба; отсега нататък и пътеката към избата щеше да обрасне в треви и бурен...

Звездите избледняваха, когато стигна брега на Дунав. Спря на едно място, което му се видя равно и отъпкано от спирали коли. Слезе, без да поглежда към задната седалка, потръпваше, вече напълно изтрезнял, от мисълта за нещастницата под одеялото. Не изпитваше жал; той никога не бе живял със стари хора, не беше имал баби и дядовци около себе си; към тази възрастова група бе изпитвал безразличие, понякога отегчение или неприятно чувство, близко до погнуса.

Разтвори двете врати, да проветри спарения дъх, който дишаше през целия път; по асфалта наблизко нямаше никакво движение в ранния час; можеше да мине; набързо по брега и да потърси удобно място за последните метри път на колата, които ѝ оставаха. Тя бе родена като Дунав, някъде там по земите на Средна Европа, писано ѝ било да потъне във водите на своя побратим, да легне на дъното и се слее с гънките и подмолите, сама превърнала се в пластмасово убежище за живия подводен свят. Инженер Никсън си представяше бъдещата участ на трабанта и се питаше дали усеща жал от раздялата, но в сърцето му нямаше жал той си даваше сметка, че не изпитва такова чувство — нито към живи, нито към неодушевени предмети от заобикалящата го действителност.

На десетина метра под краката му могъщата река влачеше водите си, също равнодушна и безразлична към брегове, върби, папури, мостове, които се мъчеха да се оглеждат в подвижното ѝ огледало и поне да я заговорят, ако не могат да се сприятелят с нея. Тя отминаваше високомерно, защото бе единствена, независима и силна; защото бе призната за велика.

Като намери подходящото място, инженерът изтегли смукача, даде контакт и включи на първа. Синята черупка потегли храбро към ръба на пропастта, предницата ѝ за част от секундата продължи напред и след ръба, сякаш се опъваше на всесилната гравитация; сетне се примири със съдбата си и се гмурна надолу. Потъна за отрицателно време.

Ники взе сака с нещата си и тръгна към Профилакториума.

Когато пристигна, Стела бе станала и вареше кафе на газов котлон, конфискуван от Данмарк от нелегално преминаващи кюрди, скрити в хладилен тир. Беше седем без пет и на екрана на телевизора „Филипс“ вървяха рекламите преди началото на утринната програма. Двама души, неизвестно защо, бутаха кола към ръба на пропастта и накрая успяха в начинанието си. Демонстрираха необикновени сили, придобити от консумирането на вафла — трепач.

Ники гледаше отвън, през разтворените прозорци на общото помещение, служещо за офис, за спалня и за трапезария. В ъгъла имаше стенно огледало, пред което Стела довършваше утринния си тоалет. Тя не видя съпруга си.

Ники се изтегли незабелязано назад и не ѝ се обади.

Отиде в поречието на Лома, на няколко километра далече от Профилакториума, където живя в една пещера в скалите цял месец.

Росица бе намислила да проведе нещо като наказателна акция срещу Никсън, да поиграе на сърдита поне седмица заради заиграването му с Евстати, манастирската пенюга. (Тя не знаеше точно какво значи тази дума, макар че я употребяваше често; Стела щеше да ѝ я обясни един ден: гъба, която паразитира върху пън. Но това щеше да стане нататък, през есента.) Та този зализан Евстати, който сигурно крадеше от милостинята на богомолците, оставяна пред иконите в черквата, беше се вмъкнал между тях двамата с цялата си наглост и нахалство и заплашваше да взриви техния душевен и сексуален комфорт. Разбира се, и Ники имаше вина в случая — със своята слабохарактерност той бе го допуснал твърде близо до себе си, което можеше да има непредвидени последици не само за инженера, но и за цялото обкръжение около него. Тя изтръпваше при мисълта, че манастирският послушник може вече да е видял фрезата и да е разбрал какво прави Ники в подземие то на вилата. Обратните поначало са с лабилна психика, няма да му мигне окото да сигнализира където трябва в даден момент. Или, като истински рекетър, да държи тайната като коз, с който ще ги надцака всички, когато си поиска... Какви неочаквани усложнения възникват в тоя шибан живот! Можеха да направят венчавката и на друго място, защо ѝ трябваше да предлага

Кенарския манастир — защото идеята беше нейна, в интерес на истината! Наоколо е пълно с църкви и манастири, параклисчета никнат (като пенюги!) дори край бензиностанциите, как уцелиха тая съборетина, та стана фаталното запознаване с тоя перверзник!... Наскоро беше го мярнала на мраморния площад, мотаеше се около Обединената банка. Каква работа можеше да има един пройдоха с банката? Или пък го подценяваше, като си мислеше, че посяга към стотинките на манастира — тия гейове живеят на братства, поддържат се, имат лобита навсякъде; кой да ти каже!... Тя го проследи отдалече и видя, че влезе в едно БМВ, паркирано срещу стария дет маг, сега бинго зала; вярно — старо БМВ, рециклирано, с ръжда на праговете, но откъде един послушник ще кара западна кола, като се размисли човек?! Откъде тия марки? Тия пфениги? Стана й смешно. Тия пфениги-пенюги! Мама му стара, някой се бъхти без сън, без покой, прави комбинации, впуска се в рисковани операции, гълта алмагел, лексотан, побърква се от изпълнения, а друг клати кадилницата, сякаш клати дядовите си черясла, и накрая — БМВ, личен сейф в банката и резерве в рая! Ало, драги зрители, къде дават така?

Тя пресмяташе запасите на Ники на вилата — вече са на привършване; като огладнее съвсем, ще се сети, че е редно да се покае, да поиска прошка, и тогава това, което бе живнало между тях, току-виж, припламне отново. Във времена на икономически кризи и стагнации, казваше си, и отношенията между един мъж и една жена изпадат в стагнация, след което следва период на подем и дългосрочна стабилизация в края на краищата...

Добре, ще му приложи икономическа блокада, ембарго, така да се каже, но ако заседнеше в „Бавария“ или тръгнеше по избите на бабите по махалите — нямаше ли да се получи обратният резултат? И още нещо, извънредно важно: някой трябваше да храни и пои кучето Дики! Като си помисли това, ледената кора на мъст и злорадство, която бе обвила сърцато й, изведнъж се стопи, влага напълни очите й; тя набързо спретна кашона с храна и напитки и се метна в пикапа.

Дики познаваше звука на пикапа и почваше да лае още като го чуеше на половин километър от портата. Този път тя не чу гласа му и си помисли светкавично: дано да е жив! Жив беше, размърда артритните си крайници, но беше съвсем отпаднал, нямаше сили за лаене. Тя му даде парче от пица, той я взе с лапа, остави я пред себе си

и я погледна с очи, в които имаше и болка, и тъга, и извинение. Само дето не каза: извинявай, дарлинг, вземам го, за да не ти откажа, но целият съм се схванал от старческата болест, и гърлото ми се е схванало, не мога да преглъщам; не ми носи вече нищо, вижда се накъде отиват работите... „Схванал си се повече от лежането — каза му тя, — не те ли пуска господин инженерът да се разтъпчеш? Ще му бъде направена сериозна забележка за нехуманно отношение към най-добрия приятел на човека!“

Тя тръгна към инженера, за да направи забележката, усетила внезапна лекота в душата си: с бодрия тон, с който искаше да разведри Дики, бе разведрила повече себе си.

Минута по-късно последва нов обрат в настроението ѝ. Тя се отпусна на пейката под чардака и проплака, като в оня калпав ден с провала на бялата магия: „Все на мен ли, Господи! Все на мен ли?...“ Беше разбрала, че инженер Никсън е изчезнал от вилата...

Повече от месец нямаше следа от него. Разпитваха предпазливо, за да не узнае полицията, която можеше да направи оглед на вилата и да се натъкне на работилницата. Не бяха го виждали и в района на Дунав — мост, никой не бе виждал и трабанта. Когато Стела откри, че липсваше задграничният му паспорт, решиха, че се е промъкнал в някой тир и е минал Моста тихомълком, и зачакаха да се обади от някоя точка на света с картичка или по Интернет.

За всеки случай веднъж Росица прибягна и до картите на Веса Марковска. След онова съмнително превращение на дойче банкнотата в бяла хартийка тя бе решила повече да не поддържа връзка със староханската екстрасенска. Но Джими настояваше. Наскоро бе починала пророчицата Ванга в Рупите, а Веса се смяташе за нейна приемница. По нейни сведения пророчицата ѝ казала при една среща: „Ти ке бидеш!“ Но можеше ли това да бъде потвърдено от свидетели — кой да ти каже?!... Джими се канеше отдавна да отиде при Ванга, да му откrehне как ще се развие играта при търговете за ЗАР, затова посрещна кончината ѝ като поредния шок удар в годините след десети ноември. „Край! Край! — мятеше се той една вечер пред екрана на телевизора, където държаха пет минути лика на покойницата. — Отива си и последната надежда на България! Вече никой не може да ни каже какво ни очаква занапред. Само тя знаеше бъдещето ни! Вече

нямаме бъдеще! Няма нищо пред нас! Не се вижда светлинка в тунела!“

Същите думи тя слушаше в дните около изпращането на прозорливата жена и от академици, от журналисти и политически лидери, от културни дейци и редови граждани, които изглеждаха наистина разтревожени от мрачните перспективи, които се разкриваха оттук насетне. Не му вървеше на нашия малък, но храбър балкански народ! Робства го бяха връхлитали откъде ли не; царете му бяха умирали, както умират птиците — без гроб и без следа подире им; през десет-двайсет години — смяна на парите. Сега си отиваше и пращинката човешки мозък, излъчена от тази земя — пращинка от Божата дарба, която единствена виждаше верния път, по който трябваше да се върви... Край, край! — прав бе Джими. Къде сме тръгнали в тъмнината като Самуиловите войници, ослепени от Василий Българоубиеца, южния комшия? Те поне са имали по един едноок на сто невиждащи, ами ние, ние? Една Ванга имахме и тя ни остави като в тунел на Витиня, където духа, по стените пълзят подземни води, а неоновите тръби на тавана не светят — половината поради повреда, а другите — поради режим на тока.

Както и да е, ще се преживее все някак, един животец — докато въздъхнеш, изпарил се като росица!

Отиде Роси при Марковска по настояване на Джими. Не смееше да се опъва много, ще се досети за дойче банкнотата. Преглътна и отиде. Но и онази в интерес на истината притежаваше качества — не чак дотам! — но имаше дарбица на ясновидка. Веднага забеляза промяната в Росица.

— Росенце, душа, нещо си ми сърдита, що ли?

— Не, не... Всичко е наред.

— Криеш нещо и някой говори чрез твоя глас. Освободи душата си, мила, не пречи на вибрациите да разкодират черните енергии, които си натрупала напоследък.

— Натрупала съм ядове и нищо друго! — сопна се Росица.

— Именно. За тях става дума. Кажу какво те мъчи!

Тя не можеше повече да увърта и каза какво е намерила в подгъва на калъфката.

— Боже, хартийка?! — От очите на екстрасенската рукнаха обилни, детински сълзи. — Смяташ ли, че аз съм способна на подобна

низост? Заради едни гнусни пари! Толкова ли струва нашето приятелство?... Че аз още на твоя баща, полковник Луков, съм безкрайно благодарна, в ония времена... Без него какво щях да бъда? Едно нищо.

— Не знам, това намерих... — Росица бе запазила листчето и го показваше като веществен доказателство.

— На кой ден беше, спомни си, мила!... Не дочака седемдесет и седмия, нали? Наруши заклинанието... Ами ако магията се обърне сега срещу теб? Това са феномени, срещу които ние сме безсилни, казвала съм ти го неведнъж. Ние трябва да се съобразяваме с тях, а не те с нас!

Като се успокои, Беса взе картите, намери вале каро и го покри наполовина с част от колодата. Росица запали цигара, ясновидката от Стари хан я изчака да смукне веднъж от успокояващия дим, после я накара да угаси цигарата и да се съсредоточи в биополето около валето.

— Тия Водолеи са непредсказуеми — каза тя, разбрала зодията на инженера. — Ето и сега: около него вода, отвсякъде... Голяма вода... Къде може да е, клетият, към морето да не е запитал, в края на сезона; съобщават, че леглата са свалени на половин цена през септември... Той къде е роден всъщност, да не е варненец или бургазлия, къде са родителите му?

Росица си призна, че никога не бе ставало дума за тия подробности от живота на Ники; докато пеперудата пърхаше с криле в сърцата им, кой да разпитва за родно място, за родители и тъй нататък; единствено си спомняше, че бе зодия Водолей, същата впрочем като на Джими, а тя беше Близнаци, които си пасвали най-добре с Водолеите. Глупости, глупости! Всеки ден следи хороскопа си във вестника, все оптимизъм има в него, една стотна да бе ѝ се случило досега, една хилядна, нямаше да е сега тук, втречена в картите, и да чака от случайната им подредба добра вест, радост и удоволствие от живота.

— Знам, че е израсъл по сиропиталища и интернати. Не е споменавал семейството си.

— Еничарче. От ония четиринайсет хиляди, дето се раждат всяка година, донесени от вятъра. Тичинки, донесени от вятъра. Има такава картина — лилави перуники с жълти тичинки, на облаци, на облаци.

— Нещо повече за „голямата вода“? — спря я Росица, за да не се отплесва по перуниките. — Освен морето... да не е Дунавът?

Споменаваше Дунав — мост, но сега кой не го споменава Дунав — мост, това нищо не значи!

— Не знам, мила. Магия се прави или разваля на близко биополе. Неговото къде е? Трябва да изчакаме!

Роси посегна да отвори чантичката си.

— Никакви пари! — каза Веса. — Не ме карай сега пък аз да ти се разсърдя, и то истински!

Когато Росица си тръгна, почти на вратата ясновидката я настигна и ѝ подари „Зюмбюлите“, които тя бе харесала веднъж. След кратка разправия на тема заплащане художничката се съгласи да вземе само половината от цената на картината. Някакви си двайсет марки.

Вечерта Джими остана недоволен от резултата от нейната визита при Марковска. Хвърли бегъл поглед на зюмбюлите и се вкисна още повече.

— Сега ни трябва пари, картини ще купуваме после! И всякакви глупости!

— Подарък ми е! — каза Росица, като премълча марките.

— И какво каза за Никсън; не ми стана ясно!

— Далече му е биополето, трудно го улавяла.

— Далече! Ванга улавяше полетата от другия край на земята, за Веса — далече! Ясновидка! Гола вода!

— А твоята Ванга, прехвалената? Нали каза на банкера, Венцеслав какъв беше... „Ти ке бидеш!“ — Росица произнесе фразата с македонски акцент. — И какво? Друг стана кмет на София!

Водеше с цяла точка, това повиши самочувствието ѝ; разшета се, даде му един лексотан и наля две чаши уиски, извади лед от фризера, седна срещу Джими и му се усмихна.

— Чиърс, господине! Да свалим напрежението!

Той отпи, едно ледено зърно затрака между зъбите му; схруска го като бонбон между зъбите на нетърпеливо дете. Личеше, че е напрегнат, напрежението не спадаше.

— Какво има? — попита тя.

— Нищо! Глупости. И идиотщини. — Извади отнякъде листче, като банкнота, и го разтвори; тя го грабна нервно, мярнала отдалече черепа с кръстосаните кости. Под рисунката пишеше с думи, изрязани

от вестник: „Септември ще бъде май! Скатай се, ако ти е мил животът.“

— Анонимка?

— Идиотщина! — повтори той. — Пъхнали я под вратата, гадовете...

— Туй е Станоев и неговите убийци! Джими, те ще те убият, няма да се спрат пред нищо. Джими, откажи се, изтегли парите; не можем да се преборим с тия хора! Те са жестоки!

— Спокойно! — каза той и тракна дъното на чашата пред себе си. — Не откачай от първата идиотщина! Ще има още много и всякакви!

— Те искат да те елиминират!

— Голям праз! Времето е мое! И ЗАР ще бъде мой! Търгът е на шести. Мангизите са събрани, от Данмарк чакам една сума, авансово, срещу някой и друг макаровец... Къде изчезна онова копеле, точно сега; кофти номер ми погоди! Но и без него ще се оправим. Каза ми един от Обединената (банка), че можем да ипотекираме и имота в Кенар, ако представим архитектурен и конструктивен проект. Ти виждала ли си проекти някакви? Хората искат да знаят солидно ли е или нещо паянтово?

— А, не! — каза Росица. — Това не!

— Що?

— Апартаменти, къщи, сега и вилата... Това е безумие!

— Не разсъждавай ирационално, с женските си мащаби! Това е фа-бри-ка! Средство за какво? За производство! Дълготрайни материални активи! Като се завърти колелото, ще купиш вила не в Кенар, дето никой не го е чувал, а в Маями, на плет с Бил Гейтс, милиардера. — Той допи уискито и погледна към печката. — Има ли нещо за ядене, само да не е пица!

— Кой е готвил?!

— Яде ми се една сурова чушка със сирене, но стомахът ми се бунтува. Ще си докарам някаква карцинома накрая, мамка му и живот!

Видя анонимното листче, смачка го и го хвърли към кофата за боклук.

— Да го занесем в милицията! — каза Росица, като го взе и оправи гънките му. — Веществено доказателство...

— На кого там? Всичките са канапи.

— Буйнезов?

Той се зачуди на ума й.

— Буйнезов ще си го премести от единия крачол в другия.

Но Буйнезов излезе човек, удържа на думата си: в деня, когато Ачо привърши гасенето на варта, издаде разрешително за напускане на следственото. Беше; четвъртък, а в петък трябваше да изпишат Павлина от родилния дом. Ромът бе напускал два пъти варницата и тайно бе прескачал до болницата, за да следи за състоянието на родилката и бебето; втория път успя да се промъкне до стъклото и тя му го показва: стори му се малко мургаво и това засили надеждата му, че може би беше негова кръв; искаше му се да носи неговото име — Ангелка, Анджелика, Анжела... Една нощ се въртя до късно в килията, обмисляше имена, сподели вълненията си със съквартиранта, едно влахче, задържано за присвояване на водопроводни тръби — за една нощ бе извадило и откарало с камион тръбите на Тележене, почти километър, които селото бе полагало в продължение на месеци... Влахчето му даде друга идея: да кръстят бебето на някой сериал, на Изаура, Освалдо Риос, ако е момче; сега това било модерното.

— Момиче е — каза Ачо. — Обаче какво е Изаура?

— Кино. Не си ли го гледал? — учуди се съквартирантът. — Латинско — американски, за една Изаура, готена робиня при един баровец...

— Робиня — не! — възрази Ачо. — Няма да зачерняме детето.

— Спомни си някое кино, дето ти е правило кеф. Ние с жената въртим на видеото „Секс в харема“ и се кефим. Едно петдесет пъти сме го въртели.

— За пръв път чувам; трябва да го кажа на Павлинка, тя ходи до града и мъкне касетките.

— Харем като запомниш, на султана жените... Жени, братче, мадами, и един евнух, уж импотентен, но към края...

— Не ми го разправяй! — прекъсна го Ачо. — Павлинка ще го намери...

Когато отиде в четвъртък следобед в родилното, проблемът с името на бебето бе вече приключил: Павлинка му събщи, че го е записала Касандра. Той го одобри. Дори се зарадва, че не е Емануела-

Негра: те бяха въртели безброй пъти лентата за една готина мургавелка, дето я чукаха по асансьори, самолети и хеликоптери и на ръба на небостъргач; на туй място Павлинка затваряше очи и викаше: „Кажми ми, като свърши!...“ И сама свършваше преди Емануела...

Ачо прекара нощта в болницата, при дежурните шофьори на линейките; играха барбут и той спечели пари за една обилна закуска на заранта. Отиде в пицарията на Росица, където тя му сервира пържен хек и двойно кафе и не му взе пари. После с нейния пикап взеха Павлина и малката Касандра и Росица ги откара в Каунци.

От Луко нямаше следи, бе се уплашил от заповедта за задържането му и дори не смееше да се обажда по телефона, за да не разберат района, където върлува.

— Как ще се оправяш сама с туй дете? — попита Росица, когато останаха сами с Павлина. — Пари имаш ли? Кой ще ти пазарува, кой ще те пере, като нямате пералня? Да не говорим за памперси!... Сега бебетата ги гледат с памперси, а за това трябват пари.

— Ангел ще ми помага — каза Павлина.

— Ангел? Какъв ти е той? Можеш ли да разчиташ на един... — тя млъкна пред думата циганин — на един следствен?... Утре ще го задържат отново и ти увисваш!... Той имал висящи дела!

— Ще се оправим някак.

— Що не извикаш майка си, майка имаш, нали?... Какъв геран беше?

— Бърдарски. Белослатинско. Но е болна от сърце, баща ми я гледа.

Росица притвори очи, прокара пръсти около тях и малко назад, където тупаше пулсът ѝ в отчаяно забързан ритъм. Боже, Боже, свят да ти се завие от тия бъркотии, от тоя невървеж! Какво да — ги прави тия нещастници, които се стовариха на главата ѝ? Да ги остави тук — ще изпукат от глад и мръсотия; на вилата да ги откара — там ще освинят всичко! И тоя брат, нейният, с право му вика Джими — Луко-боклуко!... Забърсва някаква случайна фльорца от пиацата, води я в къщата си, издува ѝ корема и — няма го Луко, ни лук ял, ни лук мирисал!... Кое му е това дете поред, трето ли, четвърто ли — и той не може да каже! Две-три жени сменя, животното, прави им деца, апартаменти и зацепва нанякъде, все едно, че е бил на купон, и после — нищо!... От малък си падаше по купоните, от гимназията, пък и

преди нея. Тя помнеше, че баща им го бе записал в езиковата в Ловеч — там влизаха само деца на активни, не приемаха кой да е! И го изключиха още първия срок за един купон, при който подпалиха покрива на пансиона и претрепаха една възпитателка. Размина му се поради малолетност и авторитета на полковника...

Бебето се разшава във вързопа пелени — парцали, огладняло бе, горкото; и то си гони интереса. Павлинка разкопча блузата, комбинезонът ѝ синкав, като бито мляко, вършеше работата и на сутиен; изгърби се и извади едната си гърда, едра и с две зърна, едното малко, неразвито. Дано да е от млекодайните монтафонки, иначе това дете ще го уморят от глад, на тях да остане да му купуват мляко от крава и да го хранят.

Тя им остави малко пари, преди да си тръгне, като се посдърпаха около кърменето: Павлина изтри зърното с памук, напоен с ракия, за дезинфекция, а Роси бе ужасена! Ще го упоят, клетото пеленаче, още от първия ден ще го направят алкохолик! Гърдата се изтрива с кислородна вода, не са ли ѝ казали акушерките? Казали са, но няма кой да ги слуша!... Тя се разтършува и намери стъкло с дестилирана вода за доливане на акумулатор; щеше да свърши същата работа като кислородната. Чак тогава се успокои и влезе в пикапа...

Неофициалното семейство заживя в Каунци и половин месец мина без проблеми. Но се свършиха парите, а други нямаше откъде да дойдат. Откриха малко, останали от продажбата на прасетата, Луко беше ги скатал зад една тухла на пруста, близо до гнездото на лястовиците. Когато разбутаха тухлата, гнездото се откърти и лястовиците се разлетяха тревожно наоколо, като пикираха над главите им и издаваха режещи звуци на отчаяние и безпомощност, сякаш опашките им ножици режиха не въздуха, а ламарина. Ачо, който можеше да прави улуци и други тенекеджийски услуги, познаваше добре този звук.

— Ще се оправим, Павлинке! — даваше ѝ кураж той. — Ще намеря сандъчето с такъмите и ще бачкам тенекеджийство; няма да се предаваме. Аз съм и калайджия! Правим бакъра джам! Джам!

Широката му бяла усмивка светеше насреща ѝ успокояващо.

Един ден ги посети ромът, който бе обещал на Ачо да уреди закупуването на магазин за маратонки близо до мраморния площад. Пристигна със собствения си мерцедес 600, боядисан в люляков цвят;

беше към петдесетте, с оредяла коса над челото, но с гъсти мустаци; широкоплещест, малко под среден ръст, с ръб на панталона от златист габардин. Обикалял района и проучвал запасите от кантарион; кантарионът започнал да се котира на външния пазар, цената му вървяла нагоре, напролет той щял да бъде билката хит.

Като каза това, ромът авер се загледа в Ачо; това, което той вършеше в момента, му се стори потискащо и твърде неприятно като гледка: Ачо переше в едно ръждясало корито бебешки пелени. Наблизо димеше огън, върху джанта от камион вретше вода в жълта тенекия от сирене. Полъхваше ветрец, караше дима в очите им, беше лютив дим от върбови кютюци, запазили в сърцевината си противната миризма на гьол.

— Кой сега пере ръчно, мой човек! — рече недоволно аверът. — Нямате ли перална? Да си казал, щях да ти докарам перална с центрофуга и програмно препредаване.

— Перална ние си имаме — каза Ачо. — Обаче в Каунци си нямаме тръби.

— Че къде са ви тръбите? Трябва да са ги гепили металиците.

Металици викаха на джипситата по кабелите и цветните метали.

— Изобщо не са полагани. Каунци е селище със затихващи функции, не му се полагат тръби, казва кметският. Обаче ще се справим някак си, няма да се предаваме, батко! Кажете сега, че продаваме ли маратонки, или стана франс?

— Стана! — мрачно призна баткото; те бяха лежали преди години в една килия и оттам Ачо му викаше батко. — Стана далавера откъм шефовете, някой друг им нагуши гушките... Не е град Стари хан, и друг път съм ти казал, тебе да дигаме чукалата и да мигрираме; друг начин нема.

— Що не земеш да ни хвърлиш с мерцедеса на Дунав — мост? — Внезапно хрумване озари лицето на Ачо. — Аз съм бачкал там; на Дунав — мост бачкане колко щеш!

— Обаче е много пренаселено. И престъпният елемент е над нормата.

— Мен населението не ме касае! Дето има население, има маро (хляб). Туканка — ни население, ни маро! Хвърли ни, батко, ако не те притесняваме, навит ли си?

— Не сме казали, не съм ви хвърлил! — заключи аверът.

На другия ден той дойде с мерцедеса и ги натовари с бебето, малко дрехи и дребна покъщнина. Когато тръгнаха, лястовиците кръжаха из въздуха над тях и кацаха на огърлици по електропроводите; лятото си отиваше и първите ята се събираха, преди да емигрират към топлите страни. В гласовете на птиците, оживени и възбудени като на граничен пункт, не се долавяше тревога, напрежение или предесенна печал; по-скоро тръпка пред пътешествието, защото знаеха, че напролет щяха отново да се върнат по родните си места, да потегнат гнездата си и да продължат да живеят своя естествен живот, програмиран незнайно от кого, незнайно кога.

Стела се убеди, че системата на връзките, по която действаше Жоро Евтимов, още функционираше; достатъчно бе да спомене пред следователя Буйнезов името на шефа на Радио „Дунав — мост“, и задържаната карабина на Луков бе върната без формалности.

— Без нито един подпис? — попита тя, като получи трофея.

— Само една усмивка, маце! — Буйнезов бе станал иззад компютъра да ѝ подаде ръка; задържа пръстите ѝ секунда повече и тя едва се сдържа да не изтърси: бе вие сте станали вече истински европейци, галиба!

Проверка на чувството му за хумор. Но от опит знаеше, че подобни проверки не трябваше да се правят в системата на репресивния апарат: резултатите винаги биваха отчайващи. Само попита какво да предаде на господин Евтимов.

— Най-добри пожелания! — отвърна Буйнезов. — Ние с господин Евтимов сме приятели от комсомолските години. Даже веднъж плувахме до Гюргево за значката „Преплувал Дунава“!... Хе-хе! — Той се засмя на спомена си. — Какви щуротии: „Преплувал Дунава“! Съревнование за значка! Вие, младите, не можете да го разберете...

— Сега бихме плували за „зелена карта“! — каза тя.

— То е същото! Значката също беше картбланш в живота. Макар и в ограничен периметър. Жоро Евтимов е живият пример за просперирали комсомолец. Питай го за подробностите!

— Непременно! — обеща Стела.

Луков я чакаше в една близка уличка, зашумена от короните на липите; чакаше я зад огледалните стъкла на индиговото ауди, което Джими им бе отпуснал за курса до Стари хан. Луков седеше кротко зад плътно притворените стъкла, пушал климатика, защото се боеше да не бъде разпознат от някой служител на закона. Преди да тръгнат, бе взел и други мерки за лична безопасност: бе обръснал черепа си като скинхед, а неколкодневна брада бе залесила образа му с бирено златисти косъмчета; носеше и тъмни очила.

— Хвърляй очилата! — извика Стела, като се настани на задната седалка. — Не ме попитаха как ще ти предам пушката. Което значи, че законът е загубил интерес към твоята персона.

— Страшна си! — каза Луко, смъкна ципа на брезентовия калъф, да се увери, че оръжието е на мястото си, и зарадвано го затвори. — Имаш едно пиене за услугата!

— Подаръците в зелено!... Една зеленоглава дунавска патица. Първата!

— Я виж, ти си чаткала и от патици?

— На фурна, имам предвид. Върху кисело зеле. И бутилка „Траминер от Хан Крум“... Поредната гавра на българина: ханът е изклял сума свят за пиянство; за отмъщение пияндетата кръщават вино в негова чест! Нека се валя в гроба си от мъка, как му е!

Аудито се измуши изпод липите и скоро напусна града.

— Голяма капия си! — каза Луко с възхищение. — Що не си станала артистка? Сега щеше да го зачукаш на Мартина Вачкова!

— По-добре да бях записала стоматология. Можех вече да съм в Бевърли Хилс. На зъболекари дават грийн карта от воле!

— Това Бевърли в Канада ли беше?

— Холивуд, Лукче! Не си ли чувал? Щях да оправям кариесите на кучетата на Шарън Стоун! Да им слагам платинени коронки! Там вече слагат коронки на домашните питомци, сър!

— Абе, капитализъм! Мани го!

— Човек за човека — вълк, нали!... Друго си е овчето стадо. „Овцата — положителен герой в българската литература“. Тема за кандидат-студенти. „Де я водиш, ба?“ — „Да я поя, ба!“ — „После накъде?“ — „Да я доя, ба!“

Луко се засмя къдраво.

— Възбуждаш ме, като те слушам!... Чуя ли жена да псува, целият ставам такси!

— Псувнята е само защитно поле срещу злите енергии. Няма нищо общо със секса, сър!

След онова почти изнасилване на вилата Луко на няколко пъти бе опитвал да поднови сексуалната им връзка, но Стела безцеремонно отхвърляше намеците или директните му предложения. Сега се бе съгласила да тръгне с него в последния момент, тъй като Джими се оказа зает в Профилакториума и само им даде ключовете от колата. Луко непрекъснато търсеше поводи за отклоняване по капанчета, мотели, туристически бази, но Стела успяваше да охлади мераците му с някоя груба дума или иронично подхвърляне. Бе забелязала, че простакът се респектира от иронията; не можеше да ѝ намери достатъчно ефикасно противодействие.

Нов прилив на влечение се надигна, когато разбра, че ще прескочат до Кенарския манастир: Стела се надяваше да научи нещо по-конкретно за изчезналия инженер. Луко пък се опитваше да я склони да пренощуват в крилото за туристи, където сексфантазията му вече рисуваше, изпреварващо, картини от висшия пилотаж на удоволствията.

Стела го остави да я чака на двора при чешмата с водопроводната муфа вместо стубел от кована мед; сега, няколко месеца след венчавката, чешмата още продължаваше да изпълнява скромната си мисия — да утолява жаждата на миряните, — но муфата бе изчезнала.

Не се виждаше никакъв и послушникът Евстати. Тя надникна в празната черква; беше делничен ден, нямаше кръщавка, нито венчаване или опело; пластмасовият леген беше на обичайното си място в един ъгъл — Джими бе обещал да го подмени с бакърен и като истински съвременен бизнесмен бе забравил (или в по-добрия случай — бе отложил!) обещанието си.

На пейката под пруста седеше монах и дялкаше нещо с ножка; когато го приближи, видя, че това е самият отец Йоан, игуменът. Плочите под него бяха побелели от листенца на маргаритки, издялани от ножката му при направата на поредното липово чесало.

Стела го поздрави и попита за Евстати.

Чешалото я наблюдаваше иззад диоптрите и на свой ред се осведоми за господин Диамандиев: не беше забравил обещанието.

— Зает е, ваше преподобие, предстои му важен търг, но той ще изпълни думата си, уверявам ви! — каза Стела.

— От твоите уста в Божиите уши! — примирен и успокоен заключи старецът.

После я упъти как да мине покрай редицата чемшири и да слезе по наклона към дола под манастира, където имаше стопански постройки; там в момента се намирал Евстати.

Там беше. Монтираше шведска свецоливница с електрическо захранване и компютърно управление, без намеса на човешка ръка.

— Мини монетно дворче? — погледна го Стела, когато той ѝ показа машината, прилична на фризер, хоризонтален тип — в единия край се слага суровината — восък, парафин, лой (!), на изхода падат пакетите със свеци.

— Бързо загриваш, Стела ви! — каза Евстати, вперил в нея зехтинен поглед. Още от уроците по английски при Веса Марковска бе съчинил този българо-френски каламбур и продължаваше да си го харесва. — Един ден, когато оглавя холдинг или картел, ще те взема за мениджър. Харесва ми рефлексата ти!

— Казвал си ми го и друг път. По-добре светни нещо за моя законен съпруг; няма го вече цял месец.

— Дано не е превъртял, клетият! Имаше някои признаци при последната ни среща.

— Кога беше това?

— Горедолу по това време... Впрочем тогава изчезна и една баба стара от региона, при нея си пиехме ичкията. Баба Ружа. Зет ѝ довел полицейски кучета, имало е тараш, може би и изнасилване на бабето; сега са хит изнасилванията на тия набори, горките. Докъде стигна българският мъж — да изнасилва стогодишни старици. Това Европа трудно ще го преглътне... Ела да ти демонстрирам как функционира шведското чудо; стигнал е шведът върха на сладоледа: с минимум материал — максимум резултати...

Тя си помисли, че от свецоливницата в манастира би могло да стане телевизионен репортаж за телецентър „Дунав — мост“ — вече бяха почнали пробните тренировки на двата екипа, които Евтимов подготвяше за есента. Ще прескочат с камерата, новината можеше да

се стори любопитна за обществото, което следеше караниците между двата Синода точно за някаква столична барака за производство на свещи. Евстатии отхвърли светкавично идеята ѝ: не искал да се шуми около работите на манастира, пълен пас засега!

Тя седна върху куп кофражни платна, запали цигара и се запита има ли смисъл да му задава оня омръзнал въпрос, който бяха му задавали неведнъж и с Никсън: „Кой си ти всъщност, господин Евстатии? Скатал си се вдън горите, зад маската на манастирски храненик, невинна манастирска мишка, която си купува БМВ — та или джипове «Чероки»? Само че манастирската мишка не е гладна като класическите, а отделя от закуските и строи печатница за стотинки с шведско оборудване! И прави планове за бъдещи холдинги и картели, демонстрира самочувствие на кувейтски шейх, собственик на нов петролен кладенец, бликнал в манастирския двор! Откъде тия мъни, сър? С извинение за безпокойството...“

Сър Евстатии бе мръднал към дъното на пристройката и като се появи, в ръката му светеше с хладен блясък бутилка с тънък пласт пиение на дъното; според мярката на пияндетата — дълбок „до мише коляно“.

— Черпихме се с монтажниците, но е останало символично количество — каза той. — Сливова със седемдесет и седем билки; от дълбокия резерв на отец Йоан!... Искаш ли да я опиташ? — Той протегна ръка. — Или да се кача горе, в офис — килията: ще се намери нещо по-квалитетно!

— Тръгвам си, сър! — Бе се отказала от въпроси, на които нямаше да получи отговор. Може би никога.

— Остани, Стела ви! Знаеш, че винаги съм се кефил с теб, само като те гледам... Ще прием по кафе, ще послушаме записи; имам готини хард — парчета!

— Сори, трябва да вървя; чакат ме.

— „Една жена търси своя съпруг“. Луиджи Пирандело, библиотека „Световни романи“. Моят съвет е да не си губиш времето, Стела ви! Имам чувството, че няма да го намериш твоя аутсайдер. Дунавските пирани вече са му видели сметката!

— Смяташ, че се е самоубил?

— Не изключвам тази версия.

— Нещо конкретно ли имаш предвид, или гадаеш?

— Вървя по логиката: нападение над изба с цел допиване. (В „Бавария“ ми казаха, че е бил изхвърлен по някое време!) Значи е имало мерак за допиване! В избата на бабата също получава известна съпротива. Следва боричкане, със съответната сексуална последица... (Недоказана впрочем, но неизключена!) После трупът на жертвата, не издържала физически и психически на насилието, бива откаран на Дунава — ей го къде е... Еква изстрел от оръжие, собствено производство. Трабантът с двата трупа отива на речното дъно!

— Елементарно, Уотсън!

— Се ла ви, Стела ви!

— Не ми се вярва Никсън да посегне на живота си, достатъчно е страхлив и слабохарактерен. Освен от свръхдоза гроздова.

— По принцип не се интересувам от другите, но тази връзка — твоята с Ники — си остава за мен енигма непонятна... Още на венчавката ставаше ясно, че е нещо временно... Не го ли виждаше, че е комплексар, на какво разчиташе? Че е прагматик, с техническа мисъл и ще балансира филологическите ти импулси?

— Не допусках, че може да съм била влюбена?

Евстати се разсмя като в оперета.

— Любов? Къде си срещала такова животно, дарлинг? Ние още не сме способни да обичаме себе си, та ще отделим малко любов за другите!

Тя го погледна изучаващо.

— Абе и ти не си лесна плетка за заплитане!

Той прие поласкан думите ѝ и за благодарност се наведе леко и целуна ръката ѝ на изпроводяк.

— Аз съм един най-обикновен мирянин, коте, който не дърпа тревата да расте!

Денем Ники почти не напускаше леговището си, затулено от сочните широколистни ластари на лешниците. Беше чувал за целебните свойства на лешника; при фотосинтезата листата му излъчвали чист кислород, напоен с фитонциди, които имали силен бактерициден ефект, така че около един лешников храст живите същества живеели в обстановката на естествена стерилна камера. Заран той се събуждаше необикновено освежен, с прояснено съзнание,

кошмарите в сънищата му отлитаха като мъглата в поречието на Лома, която се синееше на разсъмване и се губеше с първия слънчев лъч. Кошмарите нямаха точно определен образ, бяха някаква мозайка от безформени петна, но дори в съня си той знаеше, че това са спомени, мисли, картини от онази вечер в старинната махала на Кенар, когато играеха прожекторните снопове на фаровете, имаше прескачане на дувари, скърцане на вехти панти, стонове и вопли, както и мъчителни усилия при мъкненето на един труп, омотан в лепкаво — мазна изкуствена материя...

Леговището му беше дупка във варовиковата скала с размер персон и половина, ако се съдеше по стария тюфлек, който бе разстлал към дъното; намери го още същата заран, когато пристигна в речния пролом, изпран през пролетните дъждове, напълно изсъхнал от горещините на лятото и превърнат във вещ от първа необходимост за новото му жилище. Завивки нямаше и не му трябваша за топлите ноци, ако не се вземаше под внимание нуждата от нещо защитно срещу едрите дунавски комари; скоро той свикна с тънките им гласове, особено пронизителни преди разваляне на времето: изглежда, тогава трупаха запаси, затова смучеха кръв безогледно. Наоколо скалите бяха пълни с подобни квартири, от различни размери и на различна етажност от нивото на реката, долу в ниското. Някои бяха празни откъм обитатели, повечето бяха дали убежище на самотници като него, това бяха гарсоньерите; но в една от пещерите, близо до брега, живееше многодетно семейство на кошничари, което освен кошници произвеждаше и предостатъчно врява през деня. За щастие това беше през първите дни, откакто се засели тук, после част от кошничарите тръгнаха по пазарите да продават стоката и в пещерата остана само старият кошничар, мъж около четирийсетте, надебелял около ханша от заседналия начин на живот. Ники прескачаше веднъж седмично при него, да изпуснат по цигара, и циганинът му разказваше, че по стените на неговата пещера имало скални рисунки от праисторическо време, за които наскоро снимали филм от Националната телевизия и му платили по петдесет марки наем на снимачен ден. Той бе завършил училище по дърворезба в Трявна или Елена, слушаше портативен транзистор на батерии и много подробно разказваше как купил „въздуха“ на една съборетина на улица „Николаевска“, за да вдигнат етаж, но продавачът не му казал, че на мястото щели да строят бизнес център, и сега водели

дела, и докато съдът не се произнесе, семейството му трябвало да изчака в праисторическото жилище. „Тромава съдебна система, драги мой! — казваше дебелият, с лъскави ивици пот и мазнина около носа. — Магистратите имат интерес да протакат системата; на тях им се плаща не на бройка, а почасово!“ ...

На втората — третата среща кошничарят стана досаден с филипиките си срещу магистратурата и Ники предпочиташе да се разхожда сам по пътеките под скалите, отгъпкани от пешеходци като него, осеяни с боклуци от бита, с полянки, лъхаци на урина и импровизирани тоалетни, обслужвани от скитащите безстопанствени кучета. Ники слизаше понякога на километър по-нататък, при автобусната спирка на шосето, където имаше барака — бакалничка; купуваше хляб, рибни консерви, македонска наденица, веднъж взе плодова ракия и не я изпи докрай — мирисът на вкиснато затвърди решението му да откаже алкохола, взето на заранта след онази кошмарна нощ.

Като се прибираще една привечер от бакалничката, подире му тръгна котка и вървя, спазвайки дистанция, до скалите. Той ѝ даде сандвич от собствения сос на сардината в консерва, който попи с къс от средата на хляба; котката го изяде някак си разсеяно и бавно, сякаш имаше други грижи в малката си кръгла глава. Котката бе светлокафява с тъмни ивици, които имаха зеленикав отблясък, придобит по законите на мимикрията от скитането между зелените храсти по крайбрежието. Очите ѝ бяха лимоненожълти. Дойде при него без съпротива, остави се той да я гали и да се визира отблизо в зениците ѝ, които ставаха все позлатисти с припадането на здрача. Беше топла и мека и се сви под мишницата му, когато стана време за лягане; той усещаше топлината ѝ да прониква в неговото тяло и да слиза към слабините му. После заспа и в съня си усети по някое време как тя се измъкваше от прегръдката му, и му се стори, че го напуска, и когато се събуди, вече няма да е при него; това го уплаши и му стана жал и за пръв път му се случи нещо, което никога не бе му се случвало, откакто бе пораснал — заплака в съня си като дете. Но когато се събуди на заранта, видя, че котката е в края на дюшека, леко присвила очи, и четири котенца ровеха с муцунки в меката козина на корема ѝ и търсеха цицките ѝ.

Бе решил да не слиза в големия град, колкото можеше да издържи или докато се свършат парите, пришити в един кобур за

пистолет, който носеше винаги под лявата си мишница. Но заради котетата отиде още същия ден до крайния квартал, Селяметя, където между циганските бидонвили откри магазинче с прозрачен хладилен шкаф за млечни продукти. Купи две опаковки германско пастьоризирано мляко, което издържало до седмица извън хладилник, както гласеше надписът на етикета му. Когато се връщаше, един мерцедес в люляков цвят премина край него и отвътре му се мярна широката усмивка на циганина Ачо от Каунци, селото на Лукови. Стори му се, че зад Ачо зърна за миг и Павлина, зълвата на Росица, и му стана неприятно, че го видяха и те и вече знаеха координатите му. С оттеглянето си в поречието на Лома той преследваше две цели: конкретната — да замече следите си след извършеното срещу нещастницата от планинската махала; и другата — да се опита да промени живота си на сто и осемдесет градуса, да скъса с пиенето и цигарите, да се подложи на физическо изпитание известно време и когато се завърне в обществото, да бъде приет като непознат и нов човек. Той бе чел, че японците имали подобна традиция: по средата на живота си човек променя името си, квартирата, облеклото и начина си на живеене и нататък кара, обогатен с опита, грешките и поуките от първия си, пробен житейски стаж. Не е ли лудост подобна идея, питаше се понякога, способен ли е всеки на отшелничество? И самият той, обвиняван от всички в слабохарактерност, ще има ли сили да издържи на такова свръхнатоварване? Времето щеше да покаже. Засега знаеше само, че имаше промяна единствено в образа му — брадата му надминаваше пет пръста; оглеждаше се по липса на огледало в едно карстово изворче под скалите; видя я по-добре и в стъклото на хладилния шкаф с млечните продукти...

Следващите дни минаха в залисия около котетата на неговата жълтоока приятелка. Той притопляше млякото им на припека, сипано в плитка емайлирана тавичка; наоколо в боклуците можеха да бъдат открити и пуснати във втора употреба домакински съдове, прибори и сечива от всякакъв вид! Котетата бяха още слепи, но останалите им сетива работеха безупречно. След ден-два вече можеха да ядат млечна попара, която той им дробеше в тавичката. Понякога котката идваше при него и плъзваше копринената си козина покрай бедрото му: тя се нуждаеше от паузи между кърменията. Нощем обаче оставаше при малките и онази първа нощ, която той помнеше със слабините си, вече

не се повтори. Една нощ се събуди от странни звуци, които чуваше за първи път; разбра, че е мяукане на котараци, и като се надигна, видя в тъмното няколко чифта фосфорни очи, наредени пред пещерата. Скочи и ги разгони, като хвърляше в тъмното каквото напипаше с пръстите си. На утрото забеляза, че котката бе примъкнала рожбите си по-нагоре от края на дюшека, и като се взря отблизо в зениците ѝ, видя тревога и молба за помощ. Той събра парчета от летви и сухи клони и спретна нещо като врата на гарсоньерата, но когато се прибра надвечер от бакалницата, видя следите от боричкането, съборената преграда и изстиналото легло на котетата. Тогава усети, че изпитва мъка и жал по загубата на рошльовците — чувството, за което мислеше, че няма място в неговото сърце; идеше му да заплаче, но не посмя, макар че нямаше опасност някой да чуе плача му наоколо или да види лицето му, мокро от сълзи.

Слезе при кошничаря да му разкаже за изчезването на котетата.

— Котараците са им видели сметката, брато! — рече кошничарят, след като го изслуша. — Пречат им да въртят любов с мацката. Докато кърми, трябва да клечат отстрани и да чакат. А на никого не му се чака на тоя свят...

Ники се прибра в бърлогата и се изтегна на дюшека. Някъде откъм Дунав прозвуча сирената на шлеп и засили с тръбния си звук чувството на потиснатост, изпълнило гърдите му. По шосето зад зелената преграда на храсталаците глухо преминаваха автомобили; старият железопътен мост скърцаше с железните си кокали под тежестта на влаковите композиции. Животът някъде продължаваше да тече, макар и бавно, като зеленясалите води на Лома.

Много дни и нощи прекара той в усамотение и неподвижност, заслушан в звуците и шумовете на пролома. Очакваше да чуе тихите стъпки на котешки лапи, провлечено от разнеженост и стаена страст мъркане, да долови мекотата на копринена козина, пукаща от напирасо електричество. Но котката бе в стихията на нови любовни авантюри и повече не се върна при скалите.

Стаята, в която внесоха бебето и багажа, принадлежеше на ромското семейство Рошкови, познати и уважавани в Селяметя. Имаше железен креват, персон и половина, с месингови екстри на четирите

ъгъла, на него щяха да спят Павлина и Касандричка, а за Ачо имаше туристическа кушетка, между вратата и гардероба, с надуваем дюшек. Единственият прозорец гледаше към дворчето, стеснено от тенекиени огради, кабели за пране и банкети от употребявани тухли за бъдещи строежи, съборени на някои места от играещи деца и кучета. Най-внушителен обаче си оставаше фототапетът на цялата стена отсреща, срещу прозореца, на който бяха заснети от хеликоптер Скалистите планини на Америка. Когато се събуди първата сутрин и погледна към кушетката, величественият пейзаж бе осветен от слънчевите лъчи и се открояваше в неизмерима дълбочина, каквато той усещаше в душата си при любенето с Павлинка. След многобройните събуждания през нощта, свързани с бебето, Павлина бе заспала на разсъмване и промърмори недоволно, щом го усети да се присламчва на железния креват. „Мирясай бе, ненаситнико! Казаха ти хората — четирсет дни ще клечиш отстрани и ще чакаш!“ — „Може да клеча, Павлинке, ама не можем да чакам!“ Тя изпитваше неудобство от сбръчкания си корем, обръснат и изгорен от йодните тампони на санитарите, затова го допусна, като му обърна гръб. Възседнал мустанга на циганския си мерак, Ачо препускаше по безкрайните пространства на Скалистите планини, мержелеещи се пред премрежения му поглед като на видеоекран...

Към девет изпод вратата проникна сладката миризма на пържено олио; Рошковица правеше мекици за закуска, а когато седнаха край пластмасовата маса под козирката отвън, Рошков извади от хладилник „Бош“ по бира, марка „Хайнекен“, в зелена кутия. Беше от крайдунавските джипсита, но презираше дребното кокошкарство. Предпочиташе да не избързва, да премисля всяка акция с няколко хода напред, за да бъде ударът сигурен и резултатен. През деветдесета година, когато в страната влизаха първите тирове с помощи от европейските страни, той бе успял да отклони тир със сухо мляко от Швейцария и да го прехвърли по канала Силистра — Калараш на черния пазар в Одеса. С парите от печалбата потегна къщата в Селяметя и купи лозе на сина във вилната зона на Дунав — мост, където всъщност смяташе да построи бъдещото имение на фамилия Рошкови. Част от проектите му вече бяха осъществени: в лозето имаше триетажна сграда със завършен първи етаж, където наскоро бе се

прехвърлило да живее семейството на сина му, а стаята им с фототапета бе дадена под наем на пришълците от Стари хан.

Стоил Рошков подкрепяше пазарната икономика, не въздишаше по татовото време като повечето роми след десети ноември; не бе гласувал досега и с червената бюлетина. Но бавният ход на демократичните реформи вече почваше да го безпокои. Особено невървежът на частния бизнес. Каквато и работа да подхванеше, на другия ден се изпречваше чиновник от общината, вадеше кочан, режеше квитанция, налагаше глоби, забрани, отнемаше разрешителни. И го гледаше непрекъснато в ръцете с едно все по-засилващо се желание: „Дай!...“

Беше отворил пункт за хотдог недалече от плаващия ресторант „Есперанца“, извървяха се всички полицаи, служители на ХЕИ-то, инкасатори по тока и водата, че и един еколог по крайбрежната околна среда — всеки вземе питката с кренвирша, яде и забравя да плати! Не можа да издържи на нахалството на гьонсуратите и на втората седмица предприятието му фалира. Сега пренасочваше капитала си към Ротондата при гарата, смяташе да купи подлеза с всичките му разклонения и входи и да развие там всякакъв вид дребни услуги в полза на населението — от продажбата на вестници и пуканки до търговия с картини в позлатени рамки, гоблени, икони и изделия от дунавска ракета и камъш. Но му трябваша верни хора от неговия етнос, най-вече на българи не искаше да разчита: българинът е мързелив и разглезен, мисли се за по-висше същество, сякаш е хванал на техния господ шишарките, с извинение.

— Молим ти се, защо ще се извиняваш! — възрази му Ачо. — То си е точно, както се изрази, не ни обичат те нас, не ни признават за малцинство.

— Обаче ще се обърне карта и ще се види тогава кой е малцинство и кой не знам какъв си. То отсега си личи по едно нещо и ще ти кажа по какво! — Стоил вдигна показалец на височината на носа си, сякаш приемаше като с антена откритието, което го бе озарило в тоя момент. — То се познава по децата! По колко деца има българинът, питам те аз? Най-много едно, рядко — две! Че както е тръгнало, какво ще остане от България след тебе, след мене? На кого ще оставим децата и внуците, питам те аз?

Стоил Рошков се развълнува искрено, клепачите му набъбнаха от сълзи; той изпи бирата си и доста време остана замислен, заслушан някъде навътре в себе си или към вътрешността на жилището, откъдето се дочу бебешки плач.

— Касандричка! — скочи Павлина.

Ачо я изчака да влезе и кимна след нея.

— А нейният Луков ѝ погоди номер: ската се някъде, кога дойде време да ражда, и тебе да е вече по Канадите и разните Америки. Българска му работа!

— А, не! — Рошков му възрази. — Не съм съгласен, защото аз какъв съм? Не съм ли българин? Не живея ли в България?

— Живееш...

— Щом живея в България, и аз съм българин. Първичен българин, дето вика Боян ченгето. Одеялото ми — без чаршаф, гардеробът ми — без врати! Аз съм кристал — българин!

Изпиха още по бира, наближи пладне, Стоил Рошков погледна своя „Ролекс“.

— Да ставаме, брато, работа ни чака! Къде ти е торбата с чукалата?

Ачо я донесе. Бяха чукала за калайдисване на бакър: поялник, бучка нишадър, киселина, сипана в шише от мастило „Пеликан“, пръчка калай, потъмняла от примеса на олово. Имаше и опушена бензинова лампа, но Рошков я отстрани — беше обемиста, правеше торбата тежка и неудобна за носене. Защото истинско калайдисване нямаше да има — чукалата бяха за прикритие на дейността, която Ачо трябваше да върши.

Опелът на Рошков ги откара на гарата. Паркираха в северната ѝ сянка, до пиацата на градските таксита, и отидоха да пият кафе в „Лилия“. Точно в дванайсет се появиха двете кючеклийки, както ги представи Рошков на калайджията — шестнайсет — седемнайсетгодишни момичета, наскоро станали от сън, ако се съдеше по влажните им прически.

— Тони и Сони! — представи ги Рошков с работните им имена. — Като ги гледаш, стават ли за оправяне?

— Уха! — Ачо оголи розови венци.

— Обаче само с гледане! — предупреди го Стоил. — А си пипнал, а съм потрошил лапата ти! Защото ти ще им бъдеш гард! Ясен

ли съм!

— Разбрано, батко!

— Ще се навърташ край Ротондата и ще питаш има ли мераклии за калайдисване. А с едно око ще гледаш Тонито и Сонито. Опита ли се някой да ги закачи, хвърляш се като тигър — саблезъб!

— Като лъв!

— Лъвът е тромав, тигърът е за предпочитане, а саблезъб значи, че оная му работа е винаги под четирсет и пет градуса наклон — каза Рошков, доволен от шегата си, предназначена за повдигане на настроението на момичетата. Сони и Тони се разсмяха.

Изчакаха ги да изпият капучиното и тръгнаха: Рошков към Боксониерата — една стая наблизо, която бе наел за бизнеса с млада плът; а ромът и момичетата слязоха в подлеза, облицован с порцелановобели плочки преди осемдесет години.

Преметнал торбата през рамо, корясала и пробита на места от киселината, ромът се разхождаше напред-назад, докато събере кураж и извика:

— Калайджиятаа! Лъска, джули... джам прай!... Калайджията!

Край него шумеше пътникопотокът на пристигащото и заминаващо население.

Населението се интересуваше от разписания на влаковете, от коловози и перони, от закуски и разхладителни питиета, от вестници и кръстословици и от присвоителите на чужда собственост; но отминаваше с пълно равнодушие предложението за калайдисване на бакърени съдове.

С приближаването на есента заетостта на Дами в птичата ферма се увеличаваше и все по-малко време им оставаше да седат под лозницата и да записват на касетофона размишленията на стария учител по педагогическите проблеми. И на самия Петър Диамандиев тия мемоари почваха да опротивяват: съзнаваше, че един селски даскал, участвал цял живот в професията като практик, едва ли има да каже кой знае какви нови неща, та да смае читателите. След като изприказва сантименталните спомени от младите си години, постепенно усещаше, че го обхващаше доста груб скептицизъм: какво бе правил всъщност през този половин век? Беше получавал заплата от

бюджета на държавата, тоест от данъкоплатците! За да забавлява по няколко часа от деня децата им, да ги предпазва от празно скиторене по улици, по реки, блата, гори. Това е донякъде ползата от училището, но достатъчно ли е? Или безсмислените часове, прекарани пред черната дъска в изписване на формулите хаш две о, три цяло и четиринайсет, квадратът от сбора на двата катета е по-голям от квадрата на хипотенузата... За чий бяс му е на човека Питагоровата теорема, когато всяко нормално създание вижда, като застане на площада, че хипотенузата е по-късият път от обикалянето по края! Петдесет години Просветното министерство водеше война с момчетата за късото подстригване! Той самият, като млад директор, е заставал с ножицата на входната врата и е кръцвал по кичур от главите на не изпълнилите министерската заповед. Защо? За да ги накараме после да оставят коси до раменете, да ги усукват на конски опашки, да ги плетат на плитки! Идиотска последица от предишна идиотска разпоредба! Ами зубренето за високи бележки, за отлични дипломи — та семестриални изпити, та колоквиуми, олимпиади, помощни групи, състезания, надпревари, съревнования — не училище, а стадион от пощръклели, оглупели и озверели същества, подгонени от неведоми сили час по-скоро да избягат от детството си и да се хвърлят в мътните води на големия живот...

Дълго време се утешаваше с мисълта, че децата на Градуил са добри, послушни, донякъде трудолюбиви — най-вече ранните набори, когато още имаше частни стопанства и бащите им ги водеха по ниви и градини да помагат през ваканциите. Премерено обаче с по-сериозния аршин, положението не беше розово: за половин век от Градуил не бе излязла нито една ярка личност, не бе се родил нито един учен, откривател, министър, прочут артист, певец или футболист в края на краищата, вдигач на щанги или имитатор на животински гласове като Христо Пилето. Имаше един Симеон Симеонов, който сега бил милионер в Щатите, известен физик, на когото дядо му всъщност е от Градуил; беше аптекар в селото преди Девети, по-късно го пратиха в Белене заради роднински връзки с Трифон Кунев, опозиционер от групата на Никола Петков. Та този внук на аптекаря, като студент в Политехниката, направил впечатление на професорите, надушват го военните и го изпращат на специализация на Запад, откъдето той вече не се връща и бива обявен за невъзвращенец, а името му — забранено

за публикуване в българските медии. Наши българи бяха му ходили на гости, приел ги в имението си и се отнесъл вежливо с тях — споменал и за Градуил, родното място на дядо му; но бил обиден на България за затриването на целия му род и казал, че никога повече няма да стъпи на българска земя.

Това го бе прочел с очите си в един вестник, донесен от Дами; помнеше как му стана тягостно на душата, сякаш бяха го заловили да краде в чужд бостан.

— Познаваш ли ги тия Симеонови? — попита го Дами, забелязал горчивата сянка, легнала на лицето му.

— Дядо му знам, аптекаря. Родът им беше от Гръцка Македония, избягал през Балканската. Бегълците им викаха. Бяха почнали от една ярмомелка на барата; после — дараци, чепкала, маслобойна... Трима братя, най-малкия бяха изучили за аптекар. Измряха за късо време, след национализацията: взеха им маслобойната! Срам ме е, като си спомня... Млад учител, ремсисст, трябваше да правя протокол за наличното имущество... Пиших красиво и околийският комитет ме наградил с романа „Чайка“...

— Продължавай! — Дами бе включил касетофона; конец се навиваше вътре, не лента, и бридаше бримка по бримка изминалото време.

— Да спрем по-добре, Даме! Какво да продължавам? Не ми олеква на душата, не ми става по-добре; ще излезе, че склерозата е по-доброто за човека, умно го е замислила природата! Забърсва от паметта ти преминалото, както бършех с гъба сюнгер тебешира от черната дъска...

— За индивида може да е полезна забравата — държеше на своето Дами, — но обществото трябва да помни и да знае, ако иска да живее и да се развива нататък. Продължавай!

— Откъде тръгнахме, къде стигнахме...

— За дарбата говорехме, за белязаните свише, които един ден стават личности; много ли са, малко ли са?

— И друг път ми е минавала мисъл такава: във всеки клас има едно-две будни деца — останалото е равна, инертна маса... Така е в първи клас, така е и в прогимназията. Същото съотношение се запазва в гимназията, в казармата, в цеха, в бригадата... Умножи го по

мащабите на държавата, ще получиш същия процент будни мъже и жени. Не е ли малко за едно общество?

— Чакай, чакай! За какъв процент става дума?

— Да речем, четири — пет на сто?

Дами се разсмяха.

— Малко е множко, татко! Малко е множко...

— Како Стелче!

Циганинът я викаше отсреща и като се засмя, тя го позна: Ачо от Каунци!

— Ти пък какво правиш тук, какиното?

— Калайджия съм! — Торба с инструменти висеше през рамото му. — Калаисвам бакър, правим улуци — бачкаме за марото!

Като гледаше изтънелите му уши и плоския корем, не беше злоупотребявал с марото. Тя носеше плик с четири банана, отчупи един и му го подаде.

— Аз банана ще взема — каза циганинът, — обаче ти ще черпиш за друго... Видях твоя инженер...

— Николай?

— Същия! Видях го в Селяметя; да пукна, ако лъжа!

Дръпнаха се настрани и той й описа в порой от излишни подробности мига, когато бе мярнал от мерцедеса изчезналия й съпруг. Нямамо грешка, той бил, само имал брада и носел торба с покупки, значи живее в Селяметя; в Селяметя квартирите са жълти стотинки; ако го срещне пак, ще й обади, само да си остави номера на Джи Ес Ем-а.

— Нямам Джи Ес Ем — каза Стела.

— Тогава ще търсиш мен — тук съм денем, на Ротондата, бачкам редовна смяна!

Тя му даде дребна банкнота да се почерпи и взе автобуса за Профилакториума. На двора Луко бе вдигнал на бичмета задницата на ифата и с помощта на прахосмукачка връщаше километража.

— А, ти ли си, коте? — Той кимна към таблото. — Гледай на таблото дали превърта тая джаджа!

Спидометърът въртеше цифрите назад с бясна скорост. До довечера ифата щеше да изглежда на километри като новородена. Бяха

решили да я продават и да купят два буса, по-маневрени и икономични на гориво.

Джими бе обзавел две стаи на горния етаж; тя имаше ключ за едната, прибра се, взе душ и полегна. Но не можа да заспи, развълнувана от известието за Ники. Жив беше, темерутът, не бе се хвърлил в Дунава, нито бе минавал на другия бряг... Скатал се е някъде в циганския квартал, където навалицата е предостатъчна, за да изчезнеш като зърно в чувал с къклица. В Селяметя няма домови книги, домоначалници, полицаи не смее да замръкне, като в китайския квартал на Ню Йорк...

Към четири следобед се върна и Джими, пиха кафе на верандата, загледани към мръсния небосклон на Гюргево, и обсъждаха как да стане издирването на Никсън. Видя им се много калташки да тръгнат с аудито из сокаците на Селяметя и да търсят по сляпата система зрънцето Ники сред къклиците. Въпреки това тръгнаха.

И се прибраха по тъмно без никакъв резултат.

Няколко дни по-късно Луко бе ходил на Лома да бие толстолоб със саморъчно направена бомба и когато избирал удобен залив, минал предпазливо покрай скалите; сякаш някакъв извънземен глас му наредил да погледне в една маара — той наричаше пещерите маари. И като погледнал — видял негова милост да седи на дюшек, спуснал крака като от горно легло на спален вагон, и да се грее на есенното слънце.

После двамата хвърлили бомбата и сега носеха найлонова торба с един толстолоб и няколко по-дребни мрени и кленчета, улов, достатъчен за една сносна вечеря.

Вечеряха тримата — Джими бе заминал за Стари хан; погледаха телевизия, новините бяха тъпи, само около фиксинга на долара имаше раздвижване: от няколко дни зелената валута бе скочила от двајсет и два на двајсет и седем лева, което означаваше, че тръгва инфлация.

— Майната му! — каза Стела, изпила две чаши русенски димят, рекламна бройка, подарък от Йоргаки Цанев. — Да му мисли който има пари в дюшека... Никсън, в твоя пещерен дюшек имаше ли някоя пачка, да не си я забравил случайно?

Ники се усмихваше мълчаливо: той още не можеше да си възвърне начина на говорене в общество след цял месец, прекаран в безмълвие.

Стела имаше още гратиси от радиото: Евтимов наскоро бе открил пийпшоу в района на хотел „Рига“, взеха такси от Колелото и отидоха да позяпат час-два, докато станеше време за спане. Заведението беше цялото от синьо стъкло, с неоновии тръби и звезди в кръг, пунтиращи знамето на Евросъюза. Гардове със сини каски стояха на входа и се мръщеа на гратисните документи, които им показаха; накрая доведоха пийп-директора Лющеров, бивш шеф на окръжен театър и приятел на Жоро Евтимов. Той също не бе във възторг от хартийките, които не носеха никакъв приход за заведението, но знаеше, че Стела е приятелка на боса, затова преглътна ругатнята, която бе на върха на езика му, и ги отведе в залата. Намери им три прилични места.

Скромнен състав от йоника, тромпет и барабани свиреше полу на закрито, за да поддържа илюзията, че е многоброен. Две двойки балерини в стил „Мулен руж“ и „Кабаре“ с Лайза Минели играеха канкан. После останаха по гащи от пурпурен сатен с дантели и преминаха на агресивни пируети с акценти върху отделните части на човешкото тяло. Изглежда, че тренираха отскоро, защото синхронът се губеше от време на време, а наблизко, от тъмното, се чуваше Лющеров да суфлира малко нервно: „Краче, цица, полудупе, дупе... Краче, цица, полудупе...“ Пурпурът на една от кобилките бе издут повече и това не остана незабелязано от Луко.

— Оная, с крилцата, ще вземе да изхвърчи нанякъде — пошегува се той.

— Можеше да не го казваш! — смъмри го Стела.

— Ама лъжа ли? То се вижда от самолет! Говореше за дамските превръзки „с крилца“, рекламирани всяка вечер по телевизията и добили популярност сред населението от всички възрасти.

— Интелигентният човек не плеши за всичко, което вижда. Премълчаването също е талант.

— Хайде, аз съм тъпак, вие сте интелигентни! — Луко се обиди. — Само че интелигентните винаги са ги чукали тъпащи като мен!... Не ме ядосвай, че нощес ще ти спускам гъона!

— Млъквай!

Когато си тръгнаха, заканата му вече бе придобила по-завършена форма. Бяха излезли на площадката пред „Рига“ и докато Ники уговаряше такси за Профилакториума, Луко я попита:

— Твоя педал къде ще го сложим да кърти? Или ще правим шведска маса?

Стела шавна рамене: после ще видим! Омръзна ѝ да поправя простотиите му: бъркаше шведската тройка с маса...

В хладилника откриха начената бутилка водка и салам „Петрохан“. Стела ги остави да си допиват, а тя се прибра на горния етаж, защото на утрото вече правеха репетиции пред камера и не трябваше да има сенки под очите.

В два и пет румънската ѝ колежка от букурещкото студио затвори папката си и пожела „буна ночи“ на зрителите. Луко удари с дъното на чашата си бутона на дистанционното.

— Никсън, заведението се затваря!

— Кой те е спръл, лягай си! — каза Ники с надебелял език: след месечната диета студеното питие му се виждаше божествено приятно.

— Ти си лягаш тук, аз — на... друго място! — каза Луко възможно най-деликатно.

— Ти — тук, а аз — на *другото* място! — заяде се Ники.

— Сега ще се биеш ли? Само казваш — и нямаш проблеми! Ще те разфасовам за отрицателно време!

— Известно ми е, че си простак!

— Млъквай, задник!

Крошето на Ники го повали на кушетката; той ахна повече от изненада, отколкото от болка. В следващия миг го видя съвсем отблизо, възседнал гърдите му, а пръстите му се мъчеха да обхванат плътно шията му. Изведнъж потъна в нещо меко, което спря дишането му; мисъл като искра се совна в съзнанието му: тоя ще ме души с възглавница!

Долавяше някаква отработеност в действията на нападателя, професионална сръчност на човек, който не върши за първи път тази операция. Но не изпита страх или паника; знаеше, че са различни категории в килограми, мускули, издръжливост.

Секунди по-късно картината бе огледално противоположна: Ники лежеше по очи, с ръце на гърба, на които Луко намотаваше парче сезал. Но още не бе се примирил с настъпилия обрат и правеше отчаяни усилия за съпротива, за което получи предупреждение.

— Кротувай, да не сложа сизала на врата ти!

Напоследък правеше впечатление, че вестниците лансираха въжето от изкуствени влакна като предпочитано средство от самообесващите се.

Като се увери, че вече нямаше проблеми с вързания, Луко Луков изгаси осветлението и се отправи към втория етаж. Стела не бе заключила като друга нощ, явно бе мислила, че когато долу са двамата, взаимно ще се неутрализират.

Тя го усети и прошава недоразбудена.

— Кой си?

— Кротко, коте! Кумчо Вълчо ти иде на гости!

Като малък той не бе чул нито една приказка изцяло и докрай, главата му бе пълна с безформени парчета от истории, образи, герои, от които вече никога не можеше да се сглоби приказен съд, пъстър и звънтящ от нежност, какъвто му се искаше да има в този нощен час...

... Болката в китките изостряше сетивата на Ники, съзнанието му просветляваше като утрото навън. Надигна се и успя да запали лампата — с нос, с чело, с език, ако се наложеше: инженерната мисъл търсеше алтернатива на човешките пръсти. Отвори с крак стенния шкаф — там висеше брезентовият калъф с ловната пушка на Луков. От сумката се подаваше дръжката на ножа „Рамбо“; той го изтегли с уста. Сума време му трябваше, докато го закрепил в захапката на чекмеджето на масата; получи се донякъде дървено менгеме. Извърна се с гръб и бавно започна да протрива сизала на острието на „Рамбо“. Хората прорязват суперстомани от чист въглерод, та ще му се опре някакъв си пиклив сезал!

Измъкна пушката, сложи патрон в цевта — ще изтръгне нереза от прегръдките ѝ и ако се нахвърли и почне да демонстрира брутална сила, ще го простре като меча кожа! Параграфът е категоричен: самоотбрана и защита на законната съпруга! Някой каза ли нещо?!

Разбуди ги с ритник по вратата. По заоблени гръб на нереза блестяха рижави косъмчета, губеха се по-надолу, в депата от подкожни мазнини около седалищните части, и се сгъстяваха в чатала. Дося му се да види как ще потънат две шепи сачми в това едро, тлъсто тяло! Но засега извика само като в казармено помещение:

— Стани по команда!... Едно, две... три!

— Ники, луд ли си? — Това бе гласът на законната.

— Стани по команда! Стрелям на месо! Някакъв парцал полита към него, закача се на цевта; докато го отхвърли, Луков вече търчи към балконската врата, ще го изпусне за една бройка!

Хуква след него и стреля по дължината на терасата, чува съвсем ясно как снопът сачми се плъзва по циментовата мозайка. Някъде откъм двора отеква гласът на Луко:

— Уби ме бе, идиото! Хвърли оръжието, мамка ти сбъркана!

Как не сложи патрон и в другата цев!

— Избийте се, малоумници! — Стела беше зад него, топла, разсъблечена, събудена напълно. Посегна и издърпа карабината от ръцете му, счупи я, погледна в цевите и я хвърли на терасата. Желязото издрънча тежко. — Скапаняци смотани, изчезвайте на майната си!

Върна се в леглото и легна да си доспи.

По същото време на петдесетина километра южно от района на Дунав — мост, на Овчи пазар в Стари хан, се чу мощен гръм от самодейно взривно устройство. Росица и Джими се събудиха в семейната спалня.

— Само е при нас! — простена Роси. След малко им обадиха от полицията, че е взривена едноименната пицария...

5. „ВСЕ НА НАС ЛИ, ГОСПОДИ?“

Жоро Евтимов им четеше от изрезка във вестник за един вестникарски магнат, който издавал в продължение на година всяко ново заглавие само в един екземпляр: прочитал го, вземал си бележки и нареждал наборът да бъде разпилян. „Така се прави журналистика! — казваше радиобосът. — Тренираш на сухо, докато дойдеш във форма, и стъпваш на пазара напълно изряден! Това се нарича професио-нализъм! Ясен ли съм?“

Беше сформирал вече два леки екипа и всеки ден ги лашкаше по разни обекти, после седяха пред монитора и обсъждаха заснетия материал. Амбицията му за местен телевизионен център не бе помалка от тази на въпросния магнат, само средствата бяха мизерни, поради което всеки член на екипите тренираше да може да върши работата и на всички останали: операторът да бъде монтажист на пулт, монтажистката да води интервюта, момчетата на блендите и акумулатора — да разбират и от музикално оформление.

— Тая заран бе извикал екипа на Стела, в който влизаха още двама — операторът Ради Боб(чев) и едно техниче, на което викаше Блаже, защото бе съкратено от фабриката за блажни бои и лакове. Пиха кафе на масата на Евтимов в „Приста“, мобифонът прекъсна планьорката на два пъти, накрая босът ги отпрати към обекта с традиционната си шега:

— Камерата е налице, слагате чисто бельо и тръгвате на лов за сензации!

Интимната част на облеклото според неговата концепция била нужна на теле журналиста, за да бъде в изправност, ако обектът отсреща пусне по някое време ръка...

Днешният обект всъщност се оказаха няколко субекта от софийски клуб за бърнджи — скокове от мостове с ластици. Бяха разтягали вече ластиците си по виадуктите на Витиня, на дъговия мост в Търново, сега бяха се насочили към Дунав — мост.

Срещнаха се на Колелото, под тръстиковия навес на „Далас“; бяха четирима млади мъже, около трийсетте, подстригани като борчета, само водачът им имаше дълга грива, прибрана на тила с ластичен пръстен. Куп ластиси се виждаха и до задното стъкло на бусчето, с което пътуваха, а сега бяха паркирали почти до масата, на която пиеха кафе; ластичите вътре, разбира се, бяха дебели, черни и ръбести и само по химическия си състав напомняха за пръстенчето на бърнджи — вожда.

В ранния преди обед две компаньонки вече бяха заели позиция в дъното на навеса и момчетата от групата се занасяха с тях, което още повече разваляше настроението на вожда: той бе получил отказ от граничните началници за всякакви мероприятия по Моста, което поставяше под заплаха широко разгласената атракция със скоковете с ластиси.

— Кво че му стане на мосто? — питаше той с шопски акцент. — Че го повредиме с тия гуми?... Ега си чепико!... Ако е въпрос, ние сме рипали от най-високия виадукт на Балканите, сто и трийсет метра, без парапета!

— Витиня имате предвид? — попита Стела, за да се намеси в темата.

— Естествено! Витиня е височина, това тук кво е — манджа с праз! Само името му големо — Дунав — мост! Требвало тапия от генералния щаб! Ега си чепиците!

„Чепици“ той наричаше униформените лица, които не му позволяваха да се приближи до Моста, камо ли да се катери по парапета и да рипа оттам.

— Имам един познат митничар — каза Стела в опит да се намери изход от задънената улица. — Да опитаме с неговите връзки с офицерите да направим нещо. Само дано е на смяна!

Потърсиха Данмарк с мобифона на бърнджи — вожда: на смяна беше и тя веднага замина при него, а двата екипа — нейният с камерата и бърнджитата — останаха да я чакат в кафето.

Данмарк току-що бе заловил ирански тир с нелегални гастарбайтери от Шри Ланка, скрити зад контейнери и кашони; тирът зееше с разтворени врати, от вътрешността му полъхваше на ориенталска тоалетна.

— Синдромът на катурнатата кофа? — кимна Стела. — Така ли надушвате нелегалните трафиканти?

— Имаш кучешки нос! — каза Данмарк. — Много ценен уред за нашия занаят.

— Вземи ме, Данмарк, на щат при тебе! На половин кучешки щат — ще икономисаме от фонд работна заплата!

След разменените шеги в началото, като в дипломатическия протокол, лицето на митничаря стана сериозно: съжалявал, но не можел да помогне, военните са бетонни глави, без факс от щаба няма да стане; а и по принцип мероприятия по Моста не са разрешени — граничен обект е, със специален статут, с оглед на безопасността му...

Когато се връщаше към „Далас“ с обезсърчаващата вест за пропадналия репортаж, Стела видя под тръстиките някаква суматоха, притичване на хора, обръщане на маси и столове, излитащи във въздуха. Поне едно автентично сбиване можеха да заснемат и да покажат на Евтимов, друго като нямаше!

Тя потърси Ради Боб с камерата и дори му се скара:

— Снимай, какво гледаш!...

— Ама, Стелче...

— Не губи нито миг: снимай бе, човек! После ще умуваме!

Все пак имаше готовност — цяло чудо за съсловието с камерите, което почти винаги пропускаше важни мигове от събитията поради незаредена лента. Тя вървеше на крачка пред него и сочеше с бегли движения посоката на ракурсите му: това тук, дай крупен на кръвта по бузата, надникни над рамото на този...

Отначало мислеше, че се бият две групи от участници, като при всеки бой, където силите са приблизително равни. После видя между гърбовете на мъжете и две жени — раздрани блузи, сутиени, черни бикини, — несъмнено бяха двете компаньонки. А на земята лежеше циганин с кръв по лицето, ударите на бърнджитата се сипеха върху него, по някое време на врата му прехвърлиха гумен ластик и започнаха да го душат...

— Стоп! Спрете! — чу се внезапно гласът на водача: беше видял камерата на Ради. — Какво снимаш ти бе? Пита ли някого да снимаш!...

— А вие кого биете? — Стела застана пред него.

— Мангалът се заяждаше... Кво толкоз? Търсеше си го!

Тя чу познатото повикване:

— Како Стелче, аз съм... Ачо!

Обръчът на бячите се разпадна внезапно: мангалът излезе познат на нашата мацка, ега си калпавия ден!

Появилият се собственик на „Далас“ въдвори окончателния мир; той попита на няколко пъти за полиция ли плачат или за нещо друго. Не се чу някой да плаче за полицията. Само Ачо плачеше, че го боли удареното.

— Бънджитата побързаха да се измъкнат с бусчето, а Стела поведе Ачо към Профилакториума да промие раните му. Двете пеперудки тръгнаха с тях.

— Туй са Тонито и Сонито, како Стелче! Запознай се! Те са с мен!

Стана ясно, че бе изял пердаха заради тях: ония почнали да се закачат, правили им неприлични предложения, той стоял наблизко и не се намесвал, както му било наредено от Рошков (някой си!). Но когато взели да ги дърпат към бусчето, трябвало да им зададе въпроса кои са и с какво право посягат на слабия пол. А копелетата, вместо да му отговорят, почнали да се бият и да го душат с гумен маркуч.

— Не е маркуч, а бънджи! — обясни му Сони. — С бънджи скачат от височини; давали са го по телевизията.

Тони имаше друга версия по събитието: тия копелета не са никакви бънджита, а преоблечени скинари, които са тръгнали да излавят малцинствата и да ги ликвидират с гумени примки.

— Що ми не каза досега? — Ачо беше уплашен не на шега. — Или се майтапиш?... Аз скинарите ги познавам по главите — нали те ни прогониха от гарата!... Тия, като Хитлер, ще ни варят на сапун!

Циганинът стенеше, докато промиваше раните му с ракия, тя го смъмри дори, че се глези, но забеляза, че пръстите на едната му ръка започваха подозрително да се подуват, и разбра, че навярно имаше счупени костици. Върнаха се на Колелото, тя остави Тони и Сони да заведат гарда на гипс в болницата и се отправи към „Полегнала Тодора“.

Евтимов гледаше материала на монитора и се смееше от сърце. Имаше комбинативна мисъл, не можеше да му се отрече, още вървяха

кадрите с хвърчащите столове, гърбовете на биячите и крупните планове на разкривеното циганско лице, а той вече му търсеше пласирането.

— Като го изчистим и монтираме хитро, ще го коснем в Страсбург на Комисията по човешките права: „България — втората Босна на Балканите!“ Браво, Раде, получаваш похвала пред строя!

Операторът изживяваше лека вътрешна борба: похвалата ставаше в присъствието на Стела.

— Стела ме накара в интерес на истината! — призна той. — Тя се сети... Но такива кадри не са проблем: едно минаване през Селяметя и не ти трябва Филиповци и Столипиново!

Към един и половина Евтимов я взе с колата и я заведе на обяд в „Приста“. Работната му маса тоя път имаше специална аранжировка: колосана покривка и салфетки във формата на бели перуники, старинни виенски прибори за трима и самият Йоргаки Цанев в тържествен тъмносин блейзер с монограм на горния джоб.

— Кой ще е третият? — вече питаше Стела, когато го видя да влиза: беше Станоев, изпълнителният директор на ЗАР. — Я виж ти, още един емигрирал от Стари хан!

— Моля, моля — никакви емигранти! — Станоев галантно се помъчи да целуне ръката ѝ; тя усети повече докосването на носа му и видя, че е зачервен и влажен от притеснение: беше бързал за уговореното време и присъствието на младата дама му идваше като допълнителна гарнитура към светските маниери, които тепърва трябваше да усвоява. — Виждам, че Жоро не те е информирал за моето присъствие?

— Изненадата — подправка на провинциалния живот! — каза Евтимов през гърлен смях. — Искан да наблюдавам на живо епизод от среща на двама староханчани, които довчера са били, меко казано, опоненти, а днес си разменят целувки! Се ла ви, Стела ви — както казва моят приятел Евстати Кацаров.

Появи се Йоргаки с менюто и бутилка „Бисерна“, цялата в ледена коричка от престоля във фризера. Носеше си отделна чашка за участие в първата наздравица; наздравицата беше за Станоев, купил основния пакет акции на ТВ — център „Дунав — мост“.

— Нали ще купувате ЗАР, защо пренасочихте капиталите към дунавския бряг? — попита Стела, след като отпиха по глътка и

настъпи паузата за размисъл и въпроси.

— Една част, мила! Една част! — отговори Евтимов вместо главния акционер. — Васко Станоев не се е отказал от ЗАР; гросмайсторът си играе играта: прави страничен ход, за да разчисти пътя за главния удар. Така ли е, Васе? Прав ли съм?

— Е, не чак тъй завъртяно, както го каза — скромно опроверга Станоев. — Истината е винаги по-прозаична: търгът ще се забави по всяка вероятност; очаква се закон за работническо-мениджърските дружества, които ще решат проблема с приватизацията. Иначе положението става неспасяемо...

— В какъв смисъл? — попита Стела.

— Ще нахлуят чужди капитали, ще ни изкупят дълготрайно — материалните активи и ще ни превърнат в какво? В придатък на... но това са банални истини, които слушаме непрекъснато; дайте да говорим за друго!

— Той е прав — каза Евтимов, — има националноотговорен капитал в тая страна; той няма да позволи да си продадем независимостта в края на краищата. Не си съгласна, естествено, ти си космополитка или как беше... интер девочка!

— Няма значение каква съм. — Тя не се засягаше от подхвърлянето му, което в същността си бе обидно. — И нямам претенции, че съм политолог, но мисля, че грешите. Без чужди капитали няма измъкване от блатото.

— Като оня, дето се изтеглил за косата, Гъливер? Туй Желю Желев го повтаряше като папагал и какво постигна: удариха му балтията на предварителните избори. С право, разбира се — не държеше на националноотговорния капитал!... Хайде бе, Йоргаки, изпихме аперитива без мезе!

— Иде! — извика Йоргаки зад рамото на сервитьора, който носеше кристалните чаши за шампанско със салата от раци в розов сос от майонеза и кетчуп. — Какво избрахте — има риба „фиш“, лангустата не е лоша...

— Дай от лангустата! — Евтимов разхлабваше възела на вратовръзката си. — Стела ви, какво ще кажеш, да му цапнем по една лангуста? Яла ли си лангуста?

— Да му цапнем — съгласи се Стела.

— Така те обичам! Мани ги тия политики, пизди-майни, ние да си гледаме нашето регионче...

— Дето викаше Парцалев навремето: всеки да си оправи личната държавица, няма начин да не се оправи и оная, голямата. — Станоев въртеше пръсти във въздуха, моделираше въображаемо кълбо, плод на глобалното му мислене. — Абе, голяма работа беше тоя Парцалев, вечна му памет... А като го погледнеш отблизо — нищо особено; не беше красавец, искам да кажа...

— Циганин от гара Левски! — Евтимов беше категоричен. — Красавец!... Между другото, Васе, Стела е избичила един материал за мангалите — бомба, бомба! Ще го лапнат тия баламурници от Си Ен Ен, обзалагам се — от воле!

— Парцалев веднъж го осигурих за ЗАР. — Станоев още бе на старата вълна. — Среца с колектива... Голям майтап! Подарихме му пепелник от бракуван снаряд за зенитките... Той го взе, видя му се тежко, солидно — стомана неръждавейка... Взе да загрява: „Вие, казва, уж сте завод за арматурни разфасовки, пък туй ми прилича на снаряд за гаубица...“ За малко да нагазим във военната тайна...

— Виж го мангала! — възкликна Евтимов. — Акълът му чаткал като на артилерист, а е служил трудовак; със сигурност знам...

Стела допря устни до чашката си; питието бе се затоплило; усети, че клепачите ѝ припърхаха уморено...

Дяволска лангуста... Сега ли я ловяха в Дунава?...

Крайдунавският град осъмна една заран с рекламни афиши, плакати, транспаранти, известяващи за хепънинг в градската градина и пърформанс на модерното изкуство в Ротондата на гарата.

Стела напомни на Ради Боб да се запаси с касети, Блаже взе сака с камерата „Бетакам“ и тръгнаха. Хепънингът — само името му ново, вносно и непонятно за българското ухо; другото — най-елементарна естрада, каквато построяваха два пъти в годината — на Девети септември и на Първи май. За разлика от някогашните организирани народни празници, днешната неделя страдаше откъм участници и масовост. Участниците бяха няколко поп — състава, местни и гостуващи, които свиреха повече за референтите от общинския отдел „Култура“, контролиращи усвояването на субсидията от бюджета по

перото за отдих и развлечения. Публиката бе от двата възрастови пояса — децата, с ролери, велосипеди и скейтбордове, и пенсионерите по пейките из градината. Третият пояс — средната възраст — предпочиташе да бяга извън града по вили, нивички и лозя: октомври беше и гроздоберът отиваше към своя залез.

„Към залеза на гроздобера...“

Стела трепна, сякаш пред погледа ѝ мина птица и махна с крило; нещо звънна някъде вътре в нея, чу го да подрежда думите, които винаги бе обичала, откакто се помнеше:

*Гласът на скърцащи каруци все по-печално
изтънява,
а куцията пазач прибира ръждясалата
манлихера.
Свирукане на кос прощален, расте из
угарта кафява в залеза на гроздобера...^[1]*

Ради Боб забеляза стъписването ѝ, върна се крачка назад.

— Какво?

Тя му се усмихна.

— Какво „какво“?

— Мижава работа! — Говореше за кадрите, заснети досега. — Ще минем с Блаже откъм „Николаевска“ — светлината ми е в контражур, а ти ни чакай пред „Гирдап“: наливното им пиво е супер!

Тя ги гледаше как прекосяват плочника — Ради с „Бетакам“-а на дясното рамо и помощникът му, свързан с него с асфалтово черния гъвкав кабел на акумулатора.

„Гирдап“ бе в ниската сграда недалеч; тя взе халба и седна на байцваната масичка в края, с лице към площада, където затихваше хепънингът, като... в залеза на гроздобера... *Заглъхващи гроздоберачи и пустота между лозите и в избистрения въздух, тъй гъст и сладостен до вчера, кръжи мъхнатото жужене на пчелните рояци сити в залеза на гроздобера...*

Тя помнеше дядовото лозе на високия дунавски бряг, редиците от циментени стълбове, между които я пускаха да щапа с едва проходили крачета... Зелената светлина, пронизваща ластарите, увисналите

гроздове със зърна като потекли капки мед, около които се носеше „мъхнатото жужене“... От колибата от лозови пръчки се откриваше дълбоката гледка към надречното небе, трептящо, шаващо на вълнички, сякаш не то, а реката се оглеждаше във въздушното му огледало...

*Последна таткова плесница по лакомата
детска буза
и дим над къщите далечни с нетърпеливата
вечеря.
И тежки гроздове през рамо, закрили
скъсаната блуза на бавната жена по пътя —
в залеза на гроздобера.*

Бяха й казали, че лозето е „дядово“, дядо й го садил; тя не бе заварила дядото. Както не помнеше и баща си, чалгаджията от Цибрица, на двеста километра по-нагоре по Дунава; Сарасате на сини дунавски щрауси, унгарски чардаши и румънски чучулиги — по ироничните данни на майка й, зарязаната... По-късно тя щеше да зареже дъщерята деветокласничка и да се премести при новия си мъж в Ботунец, спалнята на кремиковския първенец на родната черна металургия. Малко преди спалнята нямаше да забрави да доведе някакви мъже от Ловешко и да им продаде без пазарлък петдекаровото лозе. Мъжете пък нямаше да забравят да изкоренят лозовите главини, да разчистят коловете и да палнат кибрита на колибата от сухи пръчки. На нейното място щяха да построят Профилакториума за реанимация на класата, строяща с ентузиазъм реалсоциализма.

Останаха в апартамента на „Г. Димитров“ 105 двете Параскеви — бабата и деветокласничката. Да се гледат, да живеят с пенсия и стипендия, да готвят вегетариански блюда; да шият бельо от хасе и американ (за бабата!); да дочакат абитуриентския бал в Дома на металурга, където в едно странично помещение същата нощ щеше да бъде извършен колективен обред: лишаване от девственост на всички девственички на класа (около дузина). Събитието стана без знанието и участието, естествено, на баба Параскевги, макар да събуди подозрението й... Година по-късно тя отнесе и подозрението, и всички

ядове, болки, разочарования, радости и надежди през живота си в гроба, по-точно в урната, която бе сега в бетонната клетка край оградата на гробището в Малашевци, място злачно и заупокойно, отстоящо недалеч от Ботунец. Нямаше го вече двустайния апартамент на „Г. Димитров“, стопи се през тия шест-седем години за следването в Търново, за квартири, кафета, цигари, дънки, бикини, маратонки; за хапчета за помятане (само опаковка — две; каква глупост, Господи, какво безразсъдство!); за бутилката уиски за доктор Чавдаров, израждал Александър; бонбоньерата „Моцарт“ за сестра Чернякова (бял ден да не види: тя доведе Кантарджиеви, осиновителите...). Тече реката на живота ѝ и влачи детинство, топлия поглед на баба Параскебги, апартаменти, квартири, лозя, аудитории, натезали мъжки тела, сънища с летящи къщи, манастирски зидове, сини знамена, груби крака, тъпчеци книга върху жълти плочки; микрофони, касети, касетофони, камери „Бетакам“...

Едно кръгло стъкло око я гледаше отсреща, идеше към нея; тя се видя в зеницата му — микроскопична фигурка на фона на големия, светъл свят наоколо. Беше камерата на Ради Боб.

— В кадър си! Камера... микрофон — работи!... Действай, Стела ви!

Тя отпи от халбата, вдигна я енергично.

— Окей, момчета! Снимайте!... Хепънингът продължава! Ще бачкаме до залеза...

И чу дълбоко в себе си като ехо, като заглъхващ звук:

— ... на гроздобера...

С идването на вечерта навалищата около Ротондата се увеличаваше; влаковете докарваха прибиращите се виладжии, берачите на ябълки и грозде, учениците и войниците, пуснати в домашна отпуски. Крушки и неоновы тръби от надписи и рекламни пана засилваха светлините си; димяха скари за кебапчета; в процепа на малко дюкянче се въртеше апетитното вретено на дюнер — кебапа.

Квартет музиканти в лилави рубашки от изкуствена материя свиреше потпури от Горан Брегович; филмът „Ъндърграунд“ наскоро бе минал по екраните и балканската чалга бе подействала като мехлем за ранимата душа на българина.

Слязоха в подземието на подлеза и още на входа се натъкнаха на две момчета с оранжевите елечи на „Пътно строителство“, с каски на главите и очила за кислород; замеряха се с празни бутилки от родното шампанско „Искра“. На плаката, залепен със скок на фарфоровата облицовка, пишеше, че от „Искрата“ ще се разгори пламък.

Стела опита изправността на микрофона, кимна на Ради.

— Хващаш ги от крупен, до влизането ми в кадър!

Поднесе микрофона на по-близкия елек.

— Секунда, господине... Какъв смисъл влагате във вашата рефлексия? Зрителите на РТЦ „Дунав — мост“ ще са любопитни да узнаят...

Бъбреше повече, докато оня излезеше от естетическата наслада от жонглирането с бутилките.

— Нашата рефлексия въобще — той събираше парчетата от мисли — ... нашата е... атракция...

— Симулативна атракция върху съвременния акционизъм! — притича се на помощ елек номер две.

— Помислих, че трошите стъклени амбалаж, защото не го изкупуват във „Вторични суровини“! — подметна Стела и се изтегли. — Тенк ю за участието!

— Бай — бай! — извикаха елеците.

— Ега си идиотите! — шепнеше Ради Боб на ухото й. — Скивай тия с изварата...

— Снимай, после коментарите! — изсъска му тя.

Гол мъж с препаска на слабините, твърде захабена впрочем, седеше в позата на Шива и не смееше да пошавне, за да не разпилее кашкавалената извара (тя е леко кремава, Стела я различаваше от обикновената!) — изварата, посипана на раменете му като снежен кит, посипал се от докосната клонка. Млада дама в индийско сари, теменужено с оранжеви орнаменти, и с кафява точка от флумастер между веждите забеляза обектива и кимна предразполагащо. В едър план Ради Боб хвана ръката й, която отвори вратичка на кафез, измъкна отвътре живо пиле и го сложи върху рамото на медитация мъж. Пилето започна на секундата да кълве извара.

— Дресирано или просто гладно? — попита Стела.

— Попитайте него, госпожице! — отвърна Индира с точката менте; предразполагащата й усмивка бе угаснала — тя не обичаше

профански въпроси.

Камерата забърса от край до край надписа над главата ѝ: „Храненето с извара — процес на естетизация“.

— Не е ли твърде естетски вашият пърформанс? Извинете за директния въпрос!

— Това е само една реплика — каза дамата.

— Реплика на кого, на какво?

— На великата Марина Абрамович!

Блаже, немият свидетел по принцип, не се сдържа и прихна: „На майка му дивия!“...

На другия ден Стела монтира материала и повика Евтимов да хвърли едно око. Босът се забавляваше, особено много му харесаха момчето и момичето в кожени костюми, целите в синджири, катарамии и синци, със стилизирани юзди в устата. В облаче над главите им, като в комикс, пишеше: „Като няма пари за изкуство, яжте фъшки!“

— Здравата го зачукват на демокрацията! — каза доволен Жоро Евтимов. — Добре! Добре! Получило се е.

Но подир малко, когато секретарката донесе кафетата, вече преосмислил видяното, той даваше заден ход.

— Получило се е сатира, мила! Трябва да го огледаме от всички страни... Нямаме интерес да ни смятат ретрогради, неприятели на новото изкуство.

— Какво му е новото? — Стела повиши тон. — Това са ментърджии. Да не говорим, че половината бяха дрогирани...

— Искаш да кажеш, че зад пърформанса въртят наркотърговия?

— Както зад много днешни фасади, шефе! Не се прави на застрелян!

— И все пак трябва да сме предпазливи, да не повтаряме грешките на тоталитарната партия... Партията гонеше модернизма, гореше го с нажежено желязо, защото глупавите старци се плашеха, че изкуството ще им вземе властта! Пълна илюзия: изкуство власт не сваля!... Бай Тошо, ако беше малко интелигентен, можеше още да ни управлява... Изкуството е най-добрият начин за отклоняване на вниманието на масите по-далеч от властта. Ама това само американецът го разбира: тия пърформанси са негово изобретение!

— В такъв случай всичко е окей? — погледна го Стела.

— Не, мила, не без премонтиране. Всякакви елементи на сатира, на гавра, изобщо на отношение — вълн! Ние сме обективна телевизия, независима и надпартийна.

— Без мен! — Стела стана и взе чантата си.

— Това е твой проблем. — Той не се опитваше да я задържи. В погледа на възпалените му очи се четеше подтекст: „Няма къде да идеш! Ще кацнеш пак на рамото ми... Изварата е тук!“

Напоследък нещо ставаше с вродения оптимизъм на Беса Марковска: започна да се съмнява, че е придобит. Населението взе да проявява апатия към екстрасенсите, обръгна или просто нямаше финансови възможности да подкрепя паранормалните импулси на обществото. С две думи, нейните приходи силно спаднаха, а на всичко отгоре правителството въведе налог за екстрасенски услуги и на всички екстрасенси се наложи да се пререгистрират като природолечители или програмисти по опазване на околната среда. Затова тя се зарадва искрено, като видя Росица.

— Заповядай, Роси! Тъкмо чаках някой, че да сваря кафе, сама не обичам да го пия!

— Свари от турското! — каза Роси с измъчена усмивка. — Събраха се много неща за гледане...

— Знаем, мила, чух! — Веса имаше предвид взрива в пицарията. — Съчувствам ти! Каква жестокост, какви нрави!

Росица заплака.

— Все на мен ли, Господи! Все на мен ли? Нямам сили вече, не издържам.

За да отклони вълнението ѝ в друга посока, Веса попита дали е била застрахована. Всичко било още по-усложнено: ипотекирана е, теглили са заем срещу нея, нали събират средствата за търга. Сега трябва да направят ипотека и на вилата в Кенар или просто да я продадат, безизходицата става неизбежна.

— Така сме всички, душа! — Веса следеше кафеничето да не кипне, раздвояваше вниманието си ту към гостенката, ту към котлона, но забеляза, че емоционалният градус на Роси се прибира в нормата. — Всичко е от нашата бедност, от нисък стандарт. На сиромаша кравата му умира, тъй е открай време!... А нямаме изгледи да забогатеем, това

и на децата е ясно... Да имахме някой петролен кладенец като в Либия... В Либия аз съм ходила, знаеш — там нафтата тече като чешмата. Само пълни барелите!... Те им викат барели... И гущерите ще ги затрупат!... Ние какво имаме — по същество нищо!... Една плоча под нас, която ни тегли с магнита си, не ни дава да се измъкнем от гравитацията!...

— Нали беше казан, дето сами се дърпаме надолу... Сега пък плоча!

— Онова е виц, мила, майтап!... Учените установяват по научен път наличието на магнитна плоча под целия Балкански полуостров... Тя ни дърпа... Сега обясняваш ли си защо регионалните конфликти са все на Балканите? Защо няма регионални конфликти в една Канада, в Лос Анжелес... Австралия примерно... Следиш ли сериала от Австралия с кенгурите, дето скачат по сто-двеста метра, като перца!... Че тук ако дойде едно кенгуру, стига е скочило сто метра! Две плочки на тротоара — плочата не дава повече!...

— Говорим си с Джими, прехвърляме варианти... Да обърне всичко във валута, рисковано е, но и с долара нещо става, мина трийсет и пет лева... Един приятел от банката му казал, че можело да стане като в Русия, там рублата станала три хиляди за долар. Да сме обръщали в долари. Да не ги държим... да не кажа в какво...

— Знам. И да не ми казваш, знам — в буркани! На село — между вареното пуешко и маринованата капия! Обаче на кого да се довериш?

— Това казва и Джими: на кого да се довериш? Варненският фараон — Майкъл какъв беше? — обра милионите на народеца и изчезна... Имаме паспорт, миналия април ходихме до Солун... Да вземем да емигрираме; нашите кумци откога ни обработват: те чакат „зелена карта“, с нея ти поемат пътя; ставало с малко пари...

— Бе и това е вариант! — Веса се присегна, обърна чашата й, направи кръст на дъното. — Малко ли народ замина? Сигурно има милион!... И аз да бях по-млада и да имах мъж до себе си — нямаше да му мисля!... Какво ме задържа тук?... Само плочата!... Имах някакви аспирации към земята... Баща ми остави към стотина декара в Тележене; ако ги върнат, можеха да ми подсигурят известна осигуровка за старини... Колко години се мотат тия поземлени комисии! Явно имат друга интифа: задържайте, докато изпукат всички собственици, тогава държавата автоматически става единствен

земевладелец!... Как му се вика на това? Вика му се държавен капитализъм!... Я да видим сега какво ще каже чашата!

— Да бръкна с палеца? — попита Роси и докато получи разрешение, избърза и завъртя палец в утайката на дъното.

— Оле, какво направи?! — извика Веса Марковска. — Накрая се бърка, миличка! Ами ти си затри късмета!?

Росица ревна отново.

— Все на мен ли, Господи! Все на мен ли?... Домакинята изчака да мине първият пристъп и каза, че не е станало кой знае какво: ще сложи кафеника още веднъж. Чудо голямо! Такива да са ни винаги несполуките, благодарни ще сме на нашия дядо Господ; и него ще го черпим едно двойно кафе!

Джими докара от Кенар фрезата, разглобена на няколко блока, мислеха да я монтират отново в едно задно помещение на Профилаториума и Ники да продължи работата си по „спецпроизводството“ — каналът за пласиране на готовата продукция временно бе блокиран от провал при молдованците, но имаше сигнали, че ще бъде скоро възстановен. Имаше проблем и с изнасянето на метала от ЗАР — Станоев бе уволнил няколко души от старата охрана и бе сложил свои хора на погребите и секретните складове. Временно, докато разчистваха бурена от проблеми, Ники направи преса за капачки на буркани, тип „Омния“, от италианско бяло тенеке. Тенекето им достави един швейцарец от италиански произход, Дино дел Монти, който идваше по Балкана да купува кашкавал, сливи и сливова ракия; той се познаваше с Данмарк.

Капачките вървяха на пазара до края на октомври, докато се прибираха плодовете и зеленчукът; сетне търговците почнаха да ги вземат на консигнация, което означаваше, че можеха да влачат задълженията си до другото лято.

Минаваме на веро! — заяви една заран Джими, докато закусваха в трапезарията на партера; той даде на Луко някакъв адрес. — Отивате в Тръмбеш на адреса и купувате оборудване за веро. Цял цех! С автоклавите, разливните машини и колкото налични опаковки има — вземате всичко. Аз съм ги капарирал и ще мина някой ден да си оправим сметките!

— Без тебе не тръгвам! — каза Луко нацупено. Може да не дадат нищо, щом не плащаме на момента!

Той подозираше, че Джими напоследък нарочно не му даваше пари на ръка, заради едно-две напивания — при едното бе загубил документите си, включително и шофьорската книжка, та отново отидоха сума марки за вадене на дубликати.

— Капарирано е, казах, всичко е уговорено! — повтори Джими. — Мислех да дойда с вас, но трябва да прескоча до Градуил; старият бил зле; на брадъра му изтровили кокошките... Абе — невървеж по всички линии... Ще взема да ви натоваря всички на ифата и да се бухаме в тихия бял Дунав, както отдавна настоява Стела ви!

Стела слизаше по вътрешната стълба от своя офис по домашен халат, синкаво сребрист, на баклавички. Краищата на халата се разтваряха в долната част, където не бе закопчано едно копче, и хубавите ѝ колене караха тримата мъже да съберат погледи на тях. Носеше празната си чаша за сутрешното кафе и пакет кроасани.

— Цитираш ме неправилно и тенденциозно, сър Джими! — каза тя нарочно разглезено, защото знаеше, че жените тип „умилкваща се котка“ се ползват с предимство пред българските мъже. — Все още не съм казвала за бухане във! Засега предлогът е през, преминаване от единия край на предмета до другия. Пресичане, в случая на предмета река.

— Не се глези, кафето ти изстина — извикал съм те преди половин час! — каза нервно Джими. — Нямаме време за твоите граматики!

— Виждам, че сте на друга вълна... Няма да преча. Само ще помоля домовладиката — тя погледна Джими — да намери отнякъде една електрическа печка: нощем става адски студено!... И въобще иде зима, някой мисли ли как ще се зимува в тоя ветрилник?

— Като дойде, тогава ще му мислиме! — каза Джими.

— Класически отговор на български мъж! Не се среща и при ескимосите, предполагам...

Тримата я оставиха да подгръва кафето си и тръгнаха по своите маршрути. Цехът в Тръмбеш се оказа мазе под къща с каратаван вместо бетонна плоча, поради което изпаренията от химикалите за измиващия препарат бяха предизвикали алергични реакции в жената на стопанина и внука, оставен на отглеждане от баба си. По тази

причина се налагало ликвидиране на производството, за което се намирал пазар въпреки многобройните ментета веро, които се правят по циганските махали, съдържащи луга и недопустим процент сода каустик — не спираше да обяснява човекът някои тънкости от технологията и мениджмънта на препарата. Беше шейсетгодишен селянин с лилави капилляри на алените бузи и с мечешки лапи, с опадали нокти на пръстите и претъняла кожа от прекалено миене със собственото производство. Изглеждаше добряк; преди да си тръгнат, ги почерпи по една бира. Бирата се пенеше в чашите твърде подозрително, което накара Луко да се пошегува: „Мой човек, да не си й слагал веро за пенливост?“ (Из таблоидите бе тиражиран слухът, че някои бирени заводи правели този номер!) Селянинът се усмихна кратко, словоохотливостта му спадна и когато се разделяха, останаха с чувството, че бе се обидил от шегата.

Наближаваха високия бряг, когато Ники помоли да спрат за малко — бирата имала доказан диуретичен ефект. Луко настояваше да изчака някое кръчме, и без това умираше от глад, накрая отби на мястото, което му посочи инженерът. Това бе мястото, където бутна трабанта.

Ники скочи от кабината и мина зад храстите от шипка и чашкодрян, непораснали от бръснещите крайречни ветрове.

Приближи до ръба, под който бе празното пространство; в най-ниското, долу, глухо плискаше есенната вода, бозава от дъждовете на Средна Европа. Взря се продължително в непрозрачната материя, сякаш се мъчеше да пробие с поглед диплите ѝ. Някъде там, зад тая завеса бе изчезнал краят на една нощ, в която се бе разиграла драмата на живота му. Много пъти бе тръгвал към това място, да надникне за миг, както сега, и винаги бе се връщал от сред път, не бе намирал сили да застане до този ръб. Бяха минали три месеца оттогава, всичко бе така живо в съзнанието му, сякаш бе станало вчера или тази заран. Времето бе безсилно да замъгли, да притъпи картината, да разхлаби натегнатите струни на нервите му. Не помогна отшелничеството в бърлогата на Лома, не помагаше възвръщането му към алкохола. Оставаха последните две възможности — или един последен скок във Дунава! Или минаването *отвъд* и възможно *най-далеч* — от този ръб, от този бряг. От тази греховна земя...

Когато се прибра в кабината, Луко забеляза промяната на цвета на лицето му.

— Драйфа ли?... Оня пейзаж май беше сложил някаква химия, мамка му!... Мен пък стомахът ми свири от глад, та се къса. Да спрем на Колелото, да му цапнем по една шкембе чорба.

Но не спряха, защото се страхуваха да оставят ифата на пътя, пълна с оборудването; а когато пристигнаха в Профилакториума, ги очакваше приятна изненада: през отвореното крило на прозореца на трапезарията пълзеше и се разстилаше из двора апетитната миризма на варени свински крачета с чесън и дафинов лист.

Чули бръмченето на камиона, на прага се появиха ромът Ачо и Павлина; мъжът оголи зарадвано венци и им помаха с ръка, на която имаше гипсова ръкавица и му придаваше вид на цветнокож американец бейзболист.

— Кво става тука? — попита Луко Луков. — Кой ви пусна вътре, кой ви отключи?

— Кака Стелка, батко! — Ачо се дръпна и му направи път да влезе. — Тя ни плати и пикапа за багажа...

— И багаж са довели! Вие какво: нанесохте се, без да питате? Това да не е хотел — мотел или къмпинг; кой отде мине, да... такова... И манджа сте сложили да...

На газовия котлон къкреше тенджерата, невидима пара изпълваше помещението, правеше го затоплено, уютно.

— Рошков ни даде ултиматум, батко: напускате за нула време... — Ромът счете за нужно да обясни неочакваното им появяване. — Рошков щеше да ни държи, ама синът му си доведе нова жена, онази я натирил.

— Жена му го натирила! — обади се Павлина.

— А ти как си? — Луко я погледна отблизо и гласът му прозвуча по-меко. — Какво си наготвила? Не сме обядвали с инженера, време не остана. Сипи по една чорба!

— Няма ли да видиш Сандричка? Ще стане скоро на три месеца, а не си я виждал...

— После; целият съм мръсен... Да хапнем, че имаме и разтоварване: няма да държим оборудването в ифата... Мангал, ще вземеш участие в разтоварването!

— Както кажеш, батко!

Луко го погледна и го съжали: с тоя гипс не става за нищо, по-добре да стои тук и да бави бебето...

Жоржет Лющеров обичаше да послъгва от малък. Повечето от интерес, но по-често от напирещ отвътре артистизъм, под напора на живеещия в него хомо луденс^[2]. Това го отведе няколко пъти пред изпитната комисия на театралната академия, докато най-сетне, на ентния път, влезе в класа на професор Островски. Професорът, член на комисията, всъщност бе повече впечатлен от името на кандидата, отколкото от заложите му.

— Какво е това Жоржет? Каква е етимологията на името ви? Пък и Лющеров на всичко отгоре! Моля, обяснете ни, ако обичате, това ще бъде вашият етюд; от него ще зависи по-нататъшната ви съдба.

Жоржет, кръглолик, с пуйчи яйца по бузите, както викаха в неговия край на ситните лунички, не бе мислил никога по зададените въпроси. В неговия Михайловградски край, някога Кутловишки, сетне Фердинандски, а днес Монтански, никой не се замисляше върху имената на хора, животни, местности, села, градове; регионът, известен с езическата си вяра в таласъми, върколаци, верблуди и прочие магически продукти на едно хитровато — прагматично съзнание; в региона се залагаше на чудноватото име като на подемна сила, която ще позволи на новороденото да се отгласне от дъното на котловината и да полети към широките хоризонти на славата и известността. Кандидат-студентът, който бе зубрил най-вече за обща култура имената на генералните секретари на Японската компартия (Токуда!) или на Куба (не, не е Фидел, а Блас Рока, наскоро свален от брата на Фидел, Раул Кастро!), кандидатът за артист Жоржет Лющеров не можеше да допусне провал по такъв страничен и неясен въпрос. Той излезе с обяснение, изцяло лъжливо.

— Лющер по нашия край казват на златното покритие; нещо като златото по кубетата на „Александър Невски“.

От комисията се чуха тихи възклицания: интересно, интересно, от кой край е младежът?

— От края на Йордан Радичков. А бате Данчо ми е братовчед.

— Това обяснява всичко! — извика комисията и забравила за етимологията на името Жоржет, вписа кандидата в списъка на

издържалите.

През следването той навъди още много братовчеди, известни народни артисти, членове на Политбюро, министри. Като роднина на министъра на търговията успя да купи няколко леки коли „Москвич 407“ без ред; магазинерът на „Мототехника“ изпитваше мистичен страх от най-висшия си началник и не се осмеляваше да вдигне телефона и да го попита от какво е недоволен братовчед му, та така често сменя колите си...

Само веднъж стана провал с една — и то самоцелна, напълно артистична — лъжа. На язовир „Сопот“, където Жорж бе отишъл за риба, ненадейно пристигна световният бас Николай Гяуров. Жоржет отначало не го позна, видя само по номера на колата, че новият рибар, съпроводен от шофьора си, е столичанин. Той им се представи за артист от Народния театър (а бе заверил само два семестъра). Започна да им разказва какъв приятел е с Гец, с Данчо Матев и Кабакчиев, как денонощно играят карти, пият при Антиката (само веднъж бе пил една газирана вода и Антиката го изгони!).

— А Гяуров познаваш ли? — попита шофьорът, за да се намират на приказка.

— Гяуров, певица? — извика Жоржет. — Кольо?... При всяко връщане в България най-напред на мен звъни от аерогарата: Жоржи, вземай едно такси за моя сметка и тръгвай насам!... Страхотно сме гъсти! Понякога, когато сме на кеф, пеем дует: „Ха-ха-ха-блоха!“... Ария на бълхата от едноименната опера... Той с бас-профундис: „Ха-ха-ха!“... Аз само викам: „Бълха! Бълха!“... Впрочем на руски е бло...

Той не довърши, защото забеляза, че лицето на единия от слушателите му започва да става розово, сетне — по-наситеночервено. Изсмия се накрая и този смях прозвуча като онова „ха-ха-ха“ от операта. Изведнъж го позна.

— Ти си Гяуров! Познах те!... Ти си Гяуров, аз лъжа! Повярвайте ми, другари, лъжа!...

Като разказваше случката на маса, Люцеров винаги завършваше с хепиенд: как Гяуров го прегърнал и му простил лъжата, дал му адреса си в чужбина и веднъж Жоржет му ходил на гости, а Мирела Френи, Гяуровица, лично му направила италианско капучино. Един епилог, на който, естествено, никой не обръщаше внимание.

Съществува мнение, че лъжата в изкуството не минавала, но това не се отнася за нашата географска ширина и дължина. Жоржет Лющеров стана артист, игра на много софийски и провинциални сцени и в много трупи, дълги години бе директор на театрите в Русе, Ловеч, Шумен, Видин и Добрич; беше личен приятел на големците на окръзите; от своя страна пък големците бяха меценати, спонсори и духовни наставници на чадата на Мелпомена. Бяха времена весели, сити, телесно — задоволени; времена на нирвана. Лъжливи като всички нирвани, родени от въображението на ленивия човешки мозък. В една прекрасна заран, подир Луканови зими, шокови терапии и структурни реформи, Жоржет се събуди, увиснал на една пенсия, с която можеше да купи месечно трийсет и два хляба, пет килограма скумрия или револвер „Макаров“, хит в оръжейното пространство, произведен впрочем в почти неизвестното градче от Дунавската равнина Стари хан. Но пенсионираният, вече застаряващ лъжец не искаше да повярва на промяната. Още имаше старите връзки, инстинкта за оцеляване и вярата, че лъжата като антипод на истината има същите възможности за съществуване на тоя свят, затова той не трябваше да отстъпва от избраното си поприще. С помощта на приятели от старата партийна номенклатура взе кредити от две банки, остъкли една съборетина недалече от хотел „Рига“, събра млади рускини, украинки и румънки, със стаж по специалността, и откри пийпшоу „Дунав-пийп“. Той ги лъжеше, че ще ги води по-нататък, към световните подиуми на зрителната наслада, към Виена, Париж и по на север, към Скандинавието, ерогенната зона на богатата и щедра Европа. Тази лъжа се котираше добре, пийпенцата, както викаше той галено на момичетата, галейки заоблените им търтички, кълвяха обещанията му и приемаха тяхното забавяне, особено след падането на Шенгенската бариера. Но една лъжа никога не можа да пусне дълбок корен — лъжата, че им плаща навреме и добре. Поради което текуществото в заведението му вземаше все по-застрашителни размери. Стигаше се понякога до крайно неприемливи за зрителите положения: на подиума се виеше само едно „пийпенце“, с бикини тип „мокра връв“ в чатала, и въпреки уверенията на диджей Жожи: „Тази вечер, дами и господа, сме поканили да ни гостува една-единствена, нетърпяща конкуренция и съперничество, неотразимата мис Кони, Корнелия Мамулуй, което на български означава «Кълбовидна мълния»!“ ... Въпреки гръмкия анонс

интересът на публиката спадаше към десетата минута и кълбовидната мълния оставаше да кръжи самотна в опразнения салон още броени минути.

За да не се стига до подобни крайности, Жоржет Лющеров бе предвидил едно резервно депо от млади момичета — резервни играчи, за да са му подръка, когато се наложеше. Това бе едностайното таванско помещение над пийпшоуто, преградено с шумозаглушителен сандвич по средата и превърнато в две кабинни с два телефонни апарата. Това бяха телефони на доверието, еротиката, две островчета за самотни Робинзоновци, преминали към самозадоволяване по кабел по липса на жива плът подръка. Номерата на телефоните можеха да се видят във всеки брой на регионалния печат, в полосите за реклами на компаньонки, жигола, ясновидските сеанси с карти „таро“ и съобщения за хепънинги на мастурбаторите, където „под наблюдателни женски погледи ще показват умения и сръчности ентусиазирани младежи“...

... Жоржет Лющеров се приближи до вратата — сандвич и долепи ухо: отгътък се чуваше знойно пъшкане, тих кикот и нечленоразделна реч, стичаща се на свободни струи, като разноцветните бои по платното на нашенски имитатор на Дали.

— Още не е свършила! — тихо каза той, като се отдръпна от вратата.

— Ами прекъсни я! — извика жената координатор на еротичните телефони, свита в своя ъгъл, в който винаги не достигаше кислород за дишане.

— Не, нека пердаши! Това са импулси, мила!

— А долу ония стоят и люпят семки!

Координаторката бе жената, с която Жоржет живееше от няколко години в безбрачие, но и в невъзможност да сложи край на тази връзка. Беше по-млада от него с десет години, с бръчици покрай устните от усмивки — някога безгрижно — закачливи и безсъдържателни, с напредването на възрастта — все по-иронично — ревниви. Тя ревнуваше Жожи от „пийпенцата“ и за да я отдалечи от тях, той трябваше да направи отклонението с еротичната централка, на която я сложи за шеф. От своя страна Роза — това бе името ѝ — напоследък вдигна мерника на една от операторките на еротичния телефон, към която Лющеров проявяваше нездрав интерес. Операторката бе дошла

наскоро от районния телевизионен център, имаше чене, ако се съдеше по това, което се чуваше по време на сеансите ѝ зад вратата. Жожи често долепваше ухо да послуша и тя го усещаше как целият реагира с вече затихващите си пенсионерски слабини. Боеше се, че в някой издебнат момент, когато нея нямаше да я има, старият коцкар можеше да се вмъкне оттатък тъкмо когато оная е разгорещена до точката на преминаване от едно агрегатно състояние в друго, и тогава ходът на живота можеше да вземе напълно противоположна посока. Имаше предвид живота на Лющеров, човек с един прекаран инфаркт на миокарда; такива индивиди, според брошурата на китайката Хао Лин, трябва да забравят за секс в деня на навършване на петдесетата си година. Роза нямаше нищо против пръдълото да се възнесе от грешната земя, но държеше това да стане поне в деня, когато излязат от нотариуса и тя прибере документчето за собствеността на нейно име, приписана легитимно по правилата на играта. Затова държеше Жожи по-далеч от Стела, а за да е още по-сигурна в раздалечаването, бе замислила да свалят операторката долу при гърлите — без това рускинята Натали бе напуснала наскоро шоуто, примамена от столичното заведение при Львовия мост.

Долу гърлите наистина чакаха и можеха да загубят тонус за репетиция; Лющеров открехна безшумно вратата и се вмъкна оттатък, изпратен от зоркото око на Роза.

Стела бе свършила с лакирането на ноктите си, чакаше ацетона да излети, разперените ѝ пръсти със седефени шлемчета стърчаха насреща му някак си заплашително. Тя притискаше слушалката на рамото си с брадичка и довършваше последните въздишки към партньора на другия край на тела.

— Свършвай вече, миличък... Твоята Венера те моли, настоява да побързаш... Добре беше, нали?... Утре пак ще те чакам, по същото време... Ще бъда по същите дантелени гащички, които тъй много харесваш... Черни, като пещерата на насладата, в която бяхме допреди малко... Усещаш ли копринената им мекота? Скърцането на дантелката?... Обувам ги вече, миличък, достатъчно за днес! Чао! Ще те чакам!...

Тя затвори телефона. Изключи го от мрежата.

Жоржет Лющеров премлясна с устни.

— Страхотна си! Какъв шлайфан глас! Във ВИТИЗ няма такава чистота, такава извайване на нюанса!

— Но искаш да ме правиш пийп-гърла! Трябва да ми застраховаш глезените — не съм свикнала да стъпвам на ония шила, двайсет сантиметра над земята!

— Ще се справиш, мила, налага се, както вече разбра... До идването на заместничка на Натали. Ти си много талантива, свръх, бих казал... А на телефона ще идваш винаги когато пожелаеш: твоите импулси са си твои — заработени, кой може да ти ги отнеме!

Беше от великите досадници и с удоволствие можеше да го прати на майната му, както скъса с боса Евтимов, ако имаше други източници за препитание. Другите източници за съжаление бяха пресъхнали като стубели на старинни чешми, останала бе тънката струйка на шоуто, да блика на пресекулки: пийп... пийп... пийп...

Когато слязоха в салона, Роза бе ги изпреварила и бе донесла на момичетата по кебапче върху филийка хляб и кафе без захар.

— Само по кебапче! — напомни Лющеров строгата диета на балерините. — И никакви коментари по темата!

— Стига бе, шефе! — обади се Ивет, брюнетка с плътни вежди, които почти се допираха високо над носа и напомняха лястовичи крилца. — Сто пъти вече го слушаме твоето предупреждение!

— На Стела не съм го казвал!

— Окей! — каза Стела. — Не си падам по кебапчетата!

— Но за алкохола не си прав — продължи Ивет. — Той разгражда мастите: дебело пиянде виждал ли си, всички са чирози!

— А, не! Не си права, Иве! — намеси се и Роза. — Алкохолът превръща захарите в мазнини!

— На бас! Сложи десет марки и ще звъннем за една консултация! Аз тая наука съм я учила три години в техникум!

— Как се казва тоя техникум? — попита Жоржет, сигурен, че такъв техникум няма: той не обичаше всяка лъжа, която не е негова.

— „Баба Тонка“, за сведение.

Момичетата принаха: кой го знае има ли го, няма ли го тоя техникум!

Когато привършиха със закуската и кафетата, Роза вече бе превъртяла ролката на канкана — все още неовладения колективен

номер от програмата. Момичетата се подредиха в редица, подръпнаха ластиците на анцузите, сплетоха ръце.

— Три — и! — извика Жожи и подскочи насреща им. — Ляв крак! Десен!... Рамо... цица... Темпо! Темпо!... Главите високо!... Така! Та-ка!... Продължавай!

От чужденките Натали бе най-впечатляваща: стройна, с плосък корем и изящни полукълба на задничето, които възбуждаха дори момичетата, докато се обличаха в едно странично помещение, задушно от пот и дезодоранти. „Цялата се надървям, като те гледам!“, казваше ѝ Ивет и поглаждаше овала, както се глади едра ябълка. „Что? Что?“ Рускичето не разбираше твърдата българска дума. Опитваха се да ѝ я преведат с друг материал — стомана, чугун, — не се получаваше. „Вы нимфоманки!“, недоволно се цупеше Натали и непрекъснато искаше от Жоржет параван — срамувала се да се съблича и облича под погледите на колежките си. Жоржет я лъжеше, че е поръчал копринен параван с японски изглед на планината Фуджияма. (Като студент бе виждал нещо подобно в будоара на една оперетна актриса: един семестър беше момче за всичко в Музикалния театър, а актрисата го допускаше да масажира гърба ѝ зад паравана.)

Корнелия Мамулуй също имаше хубава глава и изправена стойка — твърдеше, че е братовчедка на световната гимнастичка Команечи. Нещо в усмивката ѝ обаче смуцаваше: през пубертета при някакъв купон тя загубила няколко зъба на горната челюст, имаше мост от никелова тел, който при по-широка усмивка се откачаше и падаше от устата ѝ. „Моят Дунай-мост! Дунай-мост!“, смееше се тя, докато го наместваше — правеше го светкавично, но веднъж се случи по време на вечерен канкан и Лющеров остана крайно недоволен. „Този мост трябва да се монтира от специалист; да му кажеш на твоя румънски зъботехник да си изяде дипломата, сварена в тенджерата с мамалига.“

— Ще ти намеря местен кадър! — каза Ивет на румънката. — Цар е на мостовете. Само ще внимаваш в момента, когато ти напълни устата с гипс... Прескочите ли този момент, нататък е голям сладур!

Момичетата се захиха, но Корнелия не можеше да загрее.

— Обикновен тенекеджия! — обясни ѝ Стела. — Пълни ти устата с гипс, не можеш да кажеш гък, през това време те изчуква и те

пуска по живо, по здраво. Патент на българските зъболекари и техници.

Ивет си оставаше най-голямата скица сред малките пийп-гърли. Отличаваше се с невероятното си чувство за самоосмиване, почти непонятно за рускините или украинките. Чужденките не допускаха критики или шеги за тяхното поведение, физика, социален или национален белег; самоиронията пък им бе непозната. Докато Ивет се шегуваше с всичко, което вършеше, носеше по себе си или което бе получила за своите осемнайсет години живот на тази земя. „Майка ми, франкофонката, ме кръстила Ивет! А всъщност съм си най-чистокръвна Иванка от Тутракан!“ И като заставаше пред единственото огледало в помещението гримьорна, гола, преди да обуе сатенените гащички за танците, рошеше оскъдната растителност на корема си и недоволно заключаваше: „Гледката е отчайваща!... Мъжете обичат гъсти джунгли, да ровят като носорози в селвата на Африка... Аз им предлагам пустинята Гоби или Шамо!“

— Селвата не беше ли в Бразилия? — питаше Стела.

— Може би! — Ивет ококорваше очи, твърде големи за малкото лице, подчертани още повече от лястовичите вежди. — Във всеки случай не е в моето подпъпно пространство!

Тя твърдеше, че в кръвта ѝ имало нещо арменско, прадыдо или прабаба — произходът ѝ не бил напълно изяснен, тъй като била продадено дете и купено отново: били много деца в семейството, минал керван цигани и баба ѝ я продала, дядото на другия ден настигнал кервана и си взел внучката и точно в този момент може би е станала грешката — в бързината е взел друго дете... Както и да е, пепел му сложи. Но сега Ивет живееше при арменеца Бедрос Тамаджанян (тя го наричаше зад гърба му Дамаджанян), който шлифовал диаманти от Якутия, внесени в крайдунавския град по таен канал. Веднъж тя се яви с обици, на които наистина хвърляха отблясъци два шлифовани диаманта.

— С колко ръба са? — попита Наталия, явно запозната с материята.

— Осем!

— Малко са, Ивушка! Поискай му с шестнайсет! Огърлицата трябва да е с шейсет и четири ръба, обиците — с шестнайсет!

— Мани го тоя сфинктер! — каза Ивет. — Стиснат е като кокоше дупе. И осем не му се даваха...

Седмица по-късно тя дойде на работа със синини, които дълго мазаха с цинкова мас и пудриха, за да ги скрият от любопитните очи на пийп-зрителите. А след полунощ, когато си тръгнаха, Ивет се лепна за Стела: повече не можела да се върне при Дамаджанян.

— Не говориш много за боя? — попита я Стела, когато се прибираха с такси в Профилаториума. — Изглежда, си дала повод?

— Изчезнаха му едни обици с шестнайсет ръба...

— Приватизира ли ги?

— Беше ми ги обещал, сфинктерът стиснат!... И без това вече не можеше да се остане при него, каналът е разкрит от турските „сиви вълци“ и скоро ще го взривят; обзалагам се!

Профилаториумът беше тъмен, всички спяха, само екранът на телевизора в трапезарията трептеше: Никсън гледаше румънски канал; в ъгъла Ачо спеше, както спят ромите — завит презглава.

— Защо не лягаш? — попита Стела.

— Чакам теб!

— Що за мераци?

— Ти си ми законна, ще спя при теб.

— Кредитът ти е изчерпан, Никсън, казано в прав текст. Откъде да съм сигурна, че не си серопозитивен?

— Глупости!

— Регионът гъмжи от лолитки... Като папатаци със съмнителна кръв... Трябва да влезем чисти в Европа.

— Голямо си дрънкало!

— Става дума за цивилизованост. Ако те попитам имаш ли презерватив, ще запръхтиш... Имаш грънци!

Ники се притесни от този разговор, воден в присъствието на непознатото момиче.

— Ивет ще спи при мен! — каза Стела. — Сори! Нарушаваме законните ти права, но не може без хуманизъм от време на време; най-дефицитният продукт на българската сергия...

... На заранта дойдоха Джими и Данмарк. Стела беше под душа, а Ивет пържеше филии на газовия котлон. Джими я огледа от глава до пети.

— Дядовата ръкавичка набъбнала, както виждам... Ти като каква се явяваш на терена?

— Колежка на Стела, шефе! — каза Ивет. — Не бъркам, нали? По ирисите ти чета, че си баровец!

— Моля?

— Имаш язва на дванадесетопръстника, нали? Подсети ме някой път да ти спретна една ирисова диагностика...

— Коя си ти бе, как те викат?

— Иванка!

Стела се появи с хавлиена кърпа на главата.

— Мина без моето представяне... Иве, това е нашият гуру, господин Диамандиев, истински диамант със сто дващест и осем ръба!

Джими беше ошашавен.

— Ега ви в мадамите! Кой господ ви събра в една клетка!...

В петък вечерта шоуто затвори поради внезапното напускане на Корнелия и едно украинче, които бяха повикани от Наталия с факс: Львов мост продължаваше да обезкървява заведението на Жоржет Лющеров. Върнаха се в Профилакториума, но не можеха да си намерят място от неочакваното бездействие. Слязоха към Колелото отново; едно БМВ им предложи услугите си, да ги закара към центъра: беше самият Данчо Марков! Още в колата потърсиха по мобилния телефон Джими. Откриха го в „Приста“.

Можеха да останат да вечерят при Йоргаки, но митничарят упорито отказваше, верен на принципа си да не се появява по заведенията, докато носи митничарската униформа. Откара ги на вилата в Липака.

Ноемврийският вятър, който пълзеше над Дунава, бе свалил листата от дърветата и храстите; вилата се гушеше между клоните им, твърде невзрачна в сравнение със сградите в района.

— Това ли е ранчото ти? — попита Стела, когато плътните порти се затвориха зад тях. — Малко е скромно за възможностите ти; по-скоро доколкото се досещам, отколкото да знам нещо по същество.

— Очевидното не всякога е меродавно — каза митничарят. — По диамат винаги даваха примера със слънцето, което изгрява и залязва — нещо очевидно, но дълбоко невярно в същността си.

— Митничар си, но нямаш нищо общо с Русо — похвали го Стела.

— Кой бе, Стелче, Жан-Жак ли имаш предвид? — попита Ивет, за да демонстрира интелигентност.

— Наивиста, с картините... Какво съчетание е демонстрирал миналият век! Митничар — наивник! Да се пукнеш от смях!... Или се е правел на наивен, докато е цапотел по платната, през свободното от кражби време!

— Тихо де! — смъмри я Джими. — Добре, че домакина го нямаше, да те чуе...

Домакинът бе отишъл да включи климатичната инсталация: по тръбите премина тръпка, тръгнала някъде откъм подземието.

Вилата на митничаря се оказа с два етажа под повърхността на ранчото, като църквите, строени през турско, за да не се набиват в очите на светската власт...

Микровълновата печка затопляше светкавично пържолите и кебапчетата, които бе им завил Йоргаки; от фризера вадеха заледени бутилки водка и лед за уискито. Данмарк се отпусна и изпя с голям успех „Поручик Галицин, не падайте духом“ и още две парчета на Висоцки. Прочете им вицове и от колекцията си, водена още преди десети ноември; смяха се повече на най-новите вицове за митничари: „Сто митничари, заровени до гуша в пясъка. Що значи това?“ — „Недостатъчно пясък!“...

Момичетата се напиха, излязоха на терасата да погледат хоризонта към реката, но не се виждаше нищо от ситния дъждец, който бе почнал да иде на талази от Румънско и навярно скоро щеше да се превърне в първия за годината сняг.

Докато те бяха отвън, мъжете оправиха двете спални и шепнешком хвърлиха чоп — кой с коя. Ивет се падна на Джими.

— Черничкото е твое, ще го оправяш ли? — Данмарк не бе сигурен дали Джими ще уважи чопа.

— Навит съм! Ако Стела вземе да вдига гири, обещавай й, че ще й съдействаш да мине Моста... Навила се е да фъсне с някоя група чужденци... Ти можеш да го уредиш!

— Няма проблеми!

Под предлог, че Ивет е обещала да гледа ирисите на Джими, мургавелката бе повикана да седне до газовата камина под светлината на специалната лампа „Люсрам“ с живачно съпротивление. Но нейният поглед бе замъглен от алкохола, не можеше да се концентрира

и сеансът изглеждаше обречен. Все пак тя си спомни за страданието, което му бе диагностицирала на прима виста при запознаването.

— Дванадесетопръстникът ти е прошибан, шефе. Не те виждам столетник, извинявай за откровеността.

— Моля ти се! — каза Джими унило. — Карай без извинения.

— Нощем те буди между два и три...

— Да не е карцинома?

— Засега не. Трябва да откажеш цигарите и да пиеш зехтин. Арменеца Дамаджанян го спаси зехтинът, но италианският; гръцкият е гола оливия... Абе ти мерил ли си скоро захарта? Като те гледам, май че си минал деветката?

— Ти ме разби! — въздъхна Джими. — Девет и едно, скоро я мерих.

— Вземай мерки! С тая захар коя жена ще те чака да я оправиш като хората...

— В смисъл?

— Ерекцията ти отива на кино! Не четеш ли брошури?

Той започна да се вкисва.

— Ти от брошурите ли си ги научила тия дивотии? Ай разкарай се от главата ми!

— Глей го, той се впрегна! Бе вие, баровците, много не си падате по истината!... Казва ти се една истина, изслушай я, па тогава се дърви!

— Коя си ти, че я знаеш истината? Кой ти я каза?

— Нищо не си разбрал: в ирисите го има всичко! И по телевизията, като гледам, всичко ми е като на длан: тоя страда от язва, другият от простата, Тина Търнър има запушени тръби, за твоє сведение.

— Да, ще звъня сега на Тина Търнър да я питам за тръбите ѝ. Ега ти!

— Чупи се, нещастнико! — ядоса се Ивет и му зашлеви една плесница. Джими инстинктивно вдигна ръка, но успя да се удържи: къде да го удариш това маломерно създание?... Да върви да пасе!

Излезе на терасата. Дъждът бе станал някак си по-лек, по-въздушен. Трябваше му време да осъзнае, че вали сняг.

Следователят Буйнезов отбеляза положителна точка в борбата с престъпността: отровителят на кокошките в птицефермата на Дамян Диамандиев бе заловен за рекордно късо време — още в деня на престъплението. Беше възрастен мъж, самотен вдовец от покрайнините на Градуил, безпартиен, неосъждан, с чисто морално и криминално минало. Буйнезов бе особено доволен от подбудите, които бяха го тласнали към престъплението. В тях нямаше нищо класово, нямаше мотив на ненавист към новия бизнесмен, не бе от прословутата комунистическа омраза към частната собственост, към предприемчивите, за която непрекъснато тръбяха политиците отдясно. Причината бе връстница на най-стария занаят — ревност, отчаян жест на несподелена близост... Седемдесетгодишният Неделчо Петрушев Симеонов имал, след смъртта на съпругата си, интимни връзки с Величка Горчева Найденова, вдовица, гледачка на птици в частното стопанство на Дамян Диамандиев. През последните месеци обаче отношенията им започнали да охладняват, Величка ставала все по-сдържана и необщителна спрямо Неделчо и той си обяснявал всичко с намесването на някой трети между тях двамата. Подозирал всички мъже, които имали някакъв достъп до фермата — от собственика Дами до стареца дядо Симеон, вече прехвърлил осемдесетте, а на всичко отгоре втори братовчед на бащата на Неделчо. Дълго време Неделчо обмислял различни варианти за наказание на коравосърдечната Величка: най-жестокият бил душене със сезал или заливане със сода за сапун, като наскоро заляната с киселина журналистка в София. Да подпали къщата ѝ — не е трудно за извършване: в мазата има варел нафта, колко му е да лисне една кофа и да драсне кибрита. Но Градуил е пълен с празни къщи — ще я настанят в някоя от тях и какво? Няма да тръгне сега да пали цял Градуил заради една Величка, джанъм!... Чуваше непрекъснато от телевизора за взривове и стрелби, имаше приятели, работили някога в ЗАР, които си бяха изнесли и скрили пищови всякакви, но той от оръжия не отбираше — цял живот бе работил като помпиер на напоителна станция, там дочака и пенсийката, знанията му стигаха до налягането в тръби и по язове и саваци; можеше, да речем, да натисне непокорната глава на Величка в някой канал и да я държи, докато ѝ дойде акълът, но от десетина години напоителната система бе излязла от строя, по вина на демокрацията, и по каналите не течеше вода... Оставаше препаратът

копроцин, за пръскане на лозя и овошки, който в силна доза действаше като отрова. Неделчо наикисна половин кофа жито с копроцин и рано една заран го хвърли на кокошките на Диамандиеви; проблемът с отклоненията на Величка от правия път се разрешаваше от раз: Величка си оставаше в къщи, далеч от мъжурята, Неделчо вече можеше вечер да ѝ гостува, пък и не само вечер, по всяко време, и да я намира сама и отпочинала; никой не можеше да попречи на срещите им, дори и куче нямаше в нейния двор — преди време той бе отстранил пак с помощта на копроцина едно дворно помиярче, което лаеше като калашник, та будеше половината Градуил...

Но както в една къща човек чува, усеща и знае всеки миг какво става от мазето до тавана, така и в село като Градуил никакви потайности, загадки и мъглявини андромеди не оставаха не разбулени, необяснени. Населението на селото, вярно, бе малобройно, но това бе население будно, неможещо да спи поведе от три-четири часа на нощ по причини от здравословен, безпаричен и най-вече естраонен характер. Въпреки набезите по вечерна доба и отстраняването на помияра населението на Градуил знаеше за връзката на Неделчо и Величка, следеше нейния ход и развитие. Бе регистрирано и спадането на градуса ѝ напоследък, охладняването. Случайни подслушвателни уредби, комшийски тип, бяха засекли няколко спречквания между двамата, както и пряката Неделчова закана срещу напълно невинните пернати във фермата: „А на тия мърши ще им видя сметката някой ден!...“ Така че да се открие авторът на злодеянието не беше особено трудно, още повече, че имаше и свидетел(ка), забелязала в ранината Неделчо да се приближава към оградата на кокошарника и да ръси като сеяч зърно от пластмасов съд (кофа).

Следователят Буйнезов лично сложи белезници на Неделчо и го откара в Стари хан, където го държа четирийсет и осем часа и го пусна срещу парична гаранция. Той изпрати по факса данните от произшествието в Градуил и след няколко дни прочете в таблоидите: „Масов убиец на бройлери вилнее в Подунавието; проблемът с изхранването на народа с птичи мръвки ще се решава чрез внос“...

Дами преглътна и тази беда. Събра с жените мъртвите птици, откараха ги в обща гробница в края на селото и ги заляха с нефта, а помещенията измиха и варосаха отново. Но бе вече късна есен, да зареждат с пилета пред приближаващите студове бе неразумно, затова

оставиха фермата в покой до февруари, с настъпването на пролетта и с Божията воля да продължат по-нататък.

Ударът по бизнеса на Дами обаче имаше съдбоносни последствия за стария Диамандиев. Колкото и да се мъчеха да скрият от него лошата новина, накрая той разбра, адреналинът в кръвта му достигна фаталната граница; откараха го по спешност в града, но сърдечният удар не бе предотвратен. Няколко часа преди края около леглото му се събраха двамата синове и снахата Росица. Петър Диамандиев бе в съзнание, дори опитваше да се шегува.

— Виждам, че сте в пълен състав... Веднъж да ви видя, двамата братя, в консенсус... Е, татко, знаеш, че никога не сме се карали! — опита се да му възрази Джими.

— Бе не сте, ама и не сте вървели в една бразда... Както и да е... Тъй върви светът, не можем да го променим, разбра се... Нищо не успяхме да променим, защо бяха тия мъки и напъни...

— Не говори, татко! — Дами седна до него, докосна ръката му. — Не трябва да се вълнуваш, знаеш, че...

— Знаем. Млъквам... Всичко е изприказвано... Колко е часът?

Казаха му: минава два следобед.

— Няма смисъл да... Поизлезте, разходете се, пийте по кафе. Елате към шест... Дядо умря в шест, казвал съм го и друг път... И оня апарат за кръвното показваше шест... върхът на... Задъхвам се, въздухът е малко...

Той притвори клепачи, едва ги удържаше; помислиха, че се унася, че може би настъпва краят, въпреки че до шест имаше време. Отвори ги. Спря поглед на Росица, забеляза сълзите, потекли по страните ѝ.

— Сълзи да няма! — Гласът му бе отпаднал, но същата строгост, даскалската, бащината, която познаваха добре, още се усещаше. — Няма смисъл да плачете, не го заслужаваме... Не го заслужаваме. Питаше ме лекарката за поп... Поп викали вече за причестяване. Няма смисъл да го разкарвате... Цял живот са ме учили да не вярвам... И аз ги учих, децата... Децата... На какво ги научих?...

Думите му започнаха да се повтарят — едни и същи, после ставаха все по-неясни, неразбираеми, прилични на бълнуване.

Следваха ги дълги паузи на мълчание, в което се чуваха само ритмичните вдишвания и изтласквания на дробовете. Към шест и този шум вече затихна. Сестрата включи монитора и на екрана се видя отровназелената лъкатушна черта на живота, ставаща все по-права... все по-права...

Едва в самия край.

Ивет бе работила една зима като санитарка в очна клиника, оттам бяха познанията ѝ по ирисова диагностика; лекарите ценели любознателността и открития ѝ характер. Един от тях дори се увлякъл по арменския ѝ темперамент, предложил ѝ да избягат в Гърция, там смятал да отвори клиника, а Ивет да му бъде пръв помощник. Покъсно той осъществил намерението си донякъде, без да бяга, като взел жена си и децата и отишли да берат портокали из егейските плантации. На Ивет се сетил веднъж да изпрати картичка от Александропулос, в която я питал съгласна ли е да гледа един богат старец в инвалидна количка; богат не чак като Онасис, но също бил корабоприитежател. Ивет отвърнала, без да се замисли: „Съгласна съм!“, само че докторът нямал възможността да чуе положителния отговор: като истински нашенец в разсеяността си той бил пропуснал да напише адреса и изобщо координатите на въпросния Онасис II, а без координати — върви го търси като бисерно зрънце из пясъците на егейското крайбрежие!

В самата клиника също настъпили хаотични изпълнения, довели до създаване на многополюсен модел, като всеки от полюсите искал да приватизира лечебното заведение и го превърне в частна собственост. Опорочени били и трите публични търга: спечелилите на първия тур губели на втория, клиниката минавала от едни ръце в други като жилищен дом по време на Сталинградската битка. Накрая общината се видяла в чудо и разформировала лечебното заведение, като разпръснала кадрите и инвентара между съседните болници и поликлиники. Само най-нисшият персонал не бил желан никъде и имало опасност да остане буквално на улицата. За Ивет, разбира се, имало покрив над главата — апартаментът на Бедрос Дамаджаната; той се навил да му шета из къщи, но не можел да ѝ предложи работа по неговата специалност — шлифоването на диаманти е в топлистата на занаятите. Неподозирани резервени парашут се отворил по някое време и тя се приземила на дансинга на Жоржет...

Ивет нямаше илюзии, че е родена за тази работа, и не смяташе да ѝ се посвети за дълго; парите, които ѝ плащаше лъжльото, също бяха лъжлива заплата, по-скоро социална помощ, но не можеше да се лиши и от тях. Дансингът бе временната чакалня, докато се получи новата картичка от Александропулос — тя вярваше с вярата и надеждата на осемнайсетгодишните, че рано или късно ще се получат истинските координати, че може да пристигне направо самолетен билет и предплата, както бе чувала да става между деловитите бели човечи.

Междувременно клиентка на ювелира (Ивет я подозираше, че му се натиска и фактически иска да я измести от неговата сфера на влияние...), та тази жена, доста несимпатична, ѝ каза веднъж, че иска да я запознае с австралиеца, дошъл да си търси българка за жена — една мода, зачестила напоследък по тия краища. „Дай го насама! — извика Ивет. — Кенгуру да е, вземам го на рамо — от воле!“ — „Човекът е почтен, Иве! — каза жената, леко обидена от сравнението. — Имал верига от хотели и намеренията му били напълно сериозни!“ — „Глътвам го за отрицателно време! Само копчетата му ще изплюя!“, довърши заканата си Ивет. Жената ги запозна неофициално и набързо, но австралиеца имал спешен ангажимент и се уговориха двете страни да се срещнат на другия ден в „Приста“. Колкото и да се пишеше нафукана пред зрители и слушатели, насама Ивет изпадна в депресия, изпи две дози лексотан; с приближаването на часа на срещата се усещаше „пред изкукуруигване“, затова кандърдиса Стела да я придружи — само за първите десетина минути, а нататък — с Божията воля — ще се оправя сама. Отидоха по-рано в кафето и заеха маса, откъдето се виждаше добре пространството отвън, в което трябваше да се появи мъжът.

Той закъсня — за да потвърди българския си корен, — но през стъклото изглеждаше изтупан: имаше сиво-бяла кожена шапка, вероятно от австралийско животно; пардесюто му бе метално сребристо, с дискретна тъмна нишка. Държеше букет лилави хризантеми, купени от „Гербер“ наблизо: бяха ги видели преди малко и не бяха от най-скъпите. („Стиснат като всеки баровец!“) Почакаха да се завърти около оста си, за да огледат профилите му: носът му бе малък и прав, устата — малко вдадена навътре, а брадичката — леко изпъкнала, но не чак като при „обратната захапка“.

— Не е „обратна захапка“, как ти се вижда? — попита Ивет, страдаща от непоносимост към хора с енергична долна челюст: беше ѝ внушено, че са перверзни по природа, годни за лидери, но тиранични за съпрузи.

— Спокойно! — През цялото време Стела се мъчеше да смъкне напрежението ѝ. — И не се втрещвай толкова в детайлите. Иначе рискуваш да си останеш кючеклийка до пенсия!

— На години как го намираш?

— Между четирсет и петдесет.

— Уха, татенце! Няма ли да ти преседне крехко месце?...

— Има потенциал най-малко още двацет — продължи Стела. — Не ти трябват и повече: ще си минала четирийсете, когато сексът за жената става рутинно занимание, понижаващо качеството на вагиналната флора.

— Страхотна си!... Ма коя беше столицата на Австралия, ако ме попита, Мелбърн, мисля?

— Няма да решавате кръстословици! Във всеки случай не е Мелбърн, а Канбера. Ще я запомниш по сиренето камамбер.

— Оле, почвам да изкукуригвам!

— Излизай и го довеждай веднага! Ще вземеш да направиш някое изпълнение, докато се моткаме.

Ивет стисна пръстите ѝ.

— Стелче, няма да ме хареса! Имам предсантиман!

— Глупости! Много си готина, не се глези!

— Дребен ми изглежда; ниските мъже харесват високите кобили.

— Заеби ги тия!

— Той ще хареса теб, имам предсантиман!

— Предсантимайната ти!!! — Стела я бухна по рамото и я тласна към входа. После я наблюдаваше как се появява пред госта и му обяснява с ръце, очи и уста: „Абе що стърчиш отвън, та не влезеш, ние сме там, с една приятелка... И за цветя си се охарчил! Много са готини... Това е «Приста», както виждаш, да влизаме, че и това временце, мам си джейс!“

Доведе го на масата, като го побутваше оттук-оттам.

— Запознай се, Стела се казва, много е готина, нали? Висока, стройна... Да я видиш на дансинга — мъжете разтягат ей такива ластици...

— Кротко, Иве! — смъмра я Стела и подаде галантно ръка на мъжа, който се наведе, леко морав от вълнение и начална хипертония, и целуна ръката ѝ, съобщавайки фамилията си:

— Мерджански, мерси!

— Трябва да сте от Котленско? — заинтересува се Стела. — Мерджаните са от Котел и региона.

— Карнобат, госпожице!

— Светът е малък!

— Госпожицата също е от Карнобат?

— Не, но съм участвала в етнографски проучвания; познат край!

— Хубав край — хубави хора! — възкликна Ивет. — Имаше такъв филм!...

— Я! Я! — Мерджански преодоляваше първоначалното смущение, оглеждаше се, изучаваше обстановката. — Нещо да се почерпим?

— Ще дойде момичето, господин Мерджански, при нас сервитьорите се движат в забавен каданс — каза Стела и съжали за изтърваната дума, която бе непонятна за госта.

— Простете, не разбрах...

— Не са като в Канбера, искам да кажа, там сервитьорките са с ролкови кънки, нали? Но пък българките са по-красиви! Какво ще кажете?

— О, йес!

— И в Канбера сигурно има готини — намеси се Ивет, — милионен град... Всъщност колко милиона е столицата на Австралия?

Мерджански се замисли за миг, но не искаше да рискува.

— Да си призная, не знам... Аз живея в Бърт.

— Не съм го чувала! Ти, Стелче, чувала ли си го — какво е то: град, село или нещо сбъркано, като нашия Дунав — мост?

— Град в Западна Австралия, госпожице. Там са прериите.

— Запад? Може! Мангизите са винаги на запад. На изтока са... помогни бе, Стелче! Какво е на изтока?

— Златните пясъци!... Между другото, може да сте чели, само по източните крайбрежия има златни пясъци, по западните са само скали. Обяснява се с гравитацията!

— Гостът поръча кафе и по петдесет грама евксиняк, производство на Евксиноградската изба по арменска рецепта.

— Конякът е готин, обаче трябва да внимаваш, господин Мерджански! — каза Ивет, загледана в зеленикавите ириса на мъжа. — Очните ти дъна са прошибани.

Лицето на Мерджански потъмня от пристъп на капилярна кръв.

— Не разбрах!

— Заформя се чернодробна цирроза; ако не са ти казвали, да го знаеш от мен!

— Госпожицата е медиум?

— Абе и медиум, и интер медиум — всичко съм аз! Само ме заведи зад океаните, па да отворим един бардак в твоя Бърт, отдолу фитнес зала, горе масаж, екстрасенски номера и модерно подстригване на дамски пубиси във форма на сърце, каро, пика или орел — лешояд, с разперени криле...

— Ивет, млъкни малко.

— Да му обясним на господина, който сигурно не знае какво е пубис?!

По очите на Мерджански се познаваше, че не знае.

Вълната бе... Козината на венериния хълм. Сега е модно да се правят специални прически, за които ти светнах... Една моя приятелка — козметичка — стана милионерка от подстригване на студентки...

— Побъркахме го, завалията, от много информация — допи чашата си Стела и стана. — Дами и господа, аз ви напускам, както се прави в подобни случаи!

— Госпожице, останете! — примоли се Мерджански.

— Третият трябва да си тръгне, сър; не знам как е в родината на кенгуруто, но в нашия вилает е закон.

Тя се сбогува с него, млясна Ивет по слепоочието и й пожела успех. Когато вървеше между масите към изхода, влезе в ритъма на шоуто, звучащ в ушите ѝ с тембъра на Жожи: „Цица, дупе, полудупе...“

— Хубава е! — чу да казва гостът.

— Много е печена! — Това бе Ивет.

После оня попита пак за името ѝ, сякаш се боеше, че ще го забрави.

Някъде в късните часове на деня Люцеров ѝ даде знак по време на пауза.

— Отвънка те чака някакво ченге... Внимавай, много те моля... Не искам никакъв излишен шум!

— С кожена шапка, нали?

— Да му кензам на шапката!

— Спокойно, лицето няма никаква връзка със закона; прибери колесника!

Тя се досети, че е карнобатският австралиец, излезе през задния вход, наметнала канадката си, и му махна да се дръпне от официалния.

— Тук съм, господине! Какво има?

— Госпожице Стела, искам да се видим с вас, да поговориме.

— Ето ме!

— Не, не тук! Намеренията ми са сериозни. Дайте ми ваш мобилетелефон, факс.

— В движение съм, трудно ще ме засечете. Но в „Приста“ съм сутрин към десет... Кафето, дето бяхме...

— Йес, „Приста“, утре — десет! Става ли?

— Става. — Тя го погледна с майчинска загриженост. — Сега си вървете, но само по светлото... Не се спирайте никъде: ще ви смъкнат пардесюто. Или каубойката.

Но той не бързаше да си върви, та се наложи да префасонира програмата си до полунощ.

— Само да се обадя и ще ви придружа. За всеки случай.

И когато подир малко прекосяваха тъмните улици и площади, уловила го под ръка, тя доизясни ролята си.

— Ще ви бъда бодигард!... Тук, при нас, нощем не можеш да се разхождаш без бодигард; не знам как е в Бърт!

— В Бърт е спокойно; няма апаши.

— Уплашили сте ги, изглежда... Или живеете един век по-назад: у нас преди сто и петдесет години пускат една мома от Жеравна, с наниз жълтици на шията, и за седмица тя пристига пеша в Цариград, без да падне косъм от главата ѝ!... Описано е в литературата.

„Приста“ още светеше; Йоргаки оставяше един сервитьор да дежури, независимо от наличието или липсата на клиенти. Този път беше Буби, общо взето, неподходящ за сервитьор. Когато влязоха, Буби

сгъваше покривки, макар че му беше забранено да върши тази операция пред външни лица.

— Има още един час до финала! — каза му Стела. — Остави покривките и ела да ни обслужиш.

— Не се прави на интересна — отвърна Буби.

— А ти си пази хлебеца, умнико! Йоргаки ще те уволни за пропуснати ползи и никакви синдикати не са в състояние да те възстановят!

Това бяха реплики, разменени в движение и с елегантна усмивка от страна на Стела; Буби, като български сервитьор, не познаваше подобна смяна в израза на лицето си.

Все пак той знаеше, че мадамата е близка на шефа, и побърза да донесе русенска фетяска и мезе — панирано филе от океанска акула.

— В твоя чест, Методи! — Тя се извини, че минава на „ти“. — В твоя чест поръчах мезето от твоя океански район, по Дунава няма акули. Имаме моруна, есетра и тъй нататък, но няма кой да ги лови. Продължаваме да живеем по социалистическия закон, който прави местното производство по-скъпо от вносното... Видя ли ябълките на пазара? Два пъти по-скъпи от бананите от Еквадор... Дядо Маркс се върти в гроба си като дюнер — кебап и не може да си обясни законите на българската икономика... Но това е тема за дисертация... Хареса ли ти фетяската?

— Румънско ли е? — попита Мерджански, като се взираше в етикета, дело на график — сюрреалист.

— Наше, родно... Пише го: „Русенска фетяска“. Май че това е единствен пример, след Аспарух, за нещо, минало Дунава оттам насам и пуснало корен на наша почва. Посоката е обикновено навън! Екс!... Впрочем да прием на екс за Ивет, твоята избраница! Няма да сбъркаш, Методи... Няма да сбъркаш, ако вземеш Ивет, момичето е хубаво... Заведи я в Мелбърн и я пусни на някое дефиле — готова „Мис Австралия“!

Методи Мерджански бе в добро настроение, но бе сдържан в оценките си за Ивет, което не остана незабелязано от Стела.

— Това си е твое право на вкус и преценка. Имаш избор. Богат. Във всеки случай ще си избереш невеста, няма да се върнеш с празни ръце.

— Снаха! — уточни той. — Синът ми, Енко, трябваше да бъде с мен, билет имаше резервиран... Но бизнесът... бизнесът не дава време, госпожице... Той има фирма за манифактура от кожи... Как е тукашно... палта, панталони, якета...

— Кожено облекло!

— Я! Я!... Сега при нас лято, кожите — нескъпи; Енко купува, прави резерв...

— Гледах шапката ти... От фина кожа ми изглежда, да не е от кенгуру?

— Ноу... Заек! Не кенгуру!... Аз нося ръкавици от заек, много елеганс! Ще ти подаря, сега — не в мен!... Какво ще кажеш за един обяд утре? Вдругиден трябва да пътувам. Карнобат. Ти също каза, че Карнобат твой град?...

— Не, погрешно си ме разбрал. Тукашна съм, от Туна вилает. Преди двеста години, през турско, Туна са викали на Дунава. А управител е бил Митхад паша... Той подарява на прапрадядо ми люлка... бебешка... Целият ни род се ражда в люлката на Митхад, с това се фука родата... Фукаше, искам да кажа, защото останахме по-малко от пръстите на тая ръка...

— Интересно... И какво още?

— Какво — пълна деградация!... Четири поколения събират, трупат, петото им разпилява майката... Позната история!... Наздраве все пак! Последна глътка, че фетяската ме хвана: не мога да пусна колесника!

Часовникът показваше вече два след полунощ. Буби, сервитьорът, шумолеше с покривките като буба в черничев лист: беше му го казвала и друг път по това време. Мерджански я гледаше прехласнато и я харесваше за снаха, но още не смееше да ѝ го каже. Време бе да го хване като грижлива проектоснаха и да го затътри до „Дунав-хотел“.

— Ще те водя в Бърт! — изломоти по някое време той, когато се разделяха в студената ноемврийска нощ.

— По принцип идеята ти се приема... Внасяш генетичен материал от България. Един ден, когато се наложи, този материал ще се върне пак по тези земи. Като се изродим съвсем, искам да кажа. Това в конезаводите го правят.

— Ще те вода в Бърт! — повтори Методи Мерджански, за да свиква постепенно с тази мисъл.

— Чао засега, сър!... Иди до Карнобат и като се върнеш, ще седнем на масата за преговори. Като свекър и снаха... В нашия фолклор няма регистриран конфликт между свекър и снаха. Проблемите са били решавани на софрата за преговори...

Таксито я чакаше пред хотела. Тя се чудеше дали да го целуне на раздяла, но предпочете само да му прати целувка по етера: бъдещият статут я задължаваше да се държи чинно пред свекъра.

Мерджански дойде на две вечерни представления, преди да замине за родния си край; сядаше на втория ред на масите — по липса на клиенти трети ред нямаше. В отразеното сияние на подиума Стела го виждаше да седи съсредоточен и без особено въодушевление — явно женското тяло не бе приоритетен пункт в неговата таблица на ценностите. Ивет не можеше да разбере това и се престараваше в желанието си да бъде харесана: усмивката ѝ, задължителна на всяка минута, сега бе с един размер по-голяма от стандартните; а когато виеше телце около галванизирания лост в танца „спирала на екстаза“, голото ѝ задниче, разполовено от тънката копринена прашка, оставаше няколко такта по-дълго към полезрението на бъдещия свекър. Въпреки това Мерджански отклони вниманието си от Ивет и го насочи към Стела. Последната вечер преди заминаването той я повика на задния вход и ѝ каза, че подир седмица трябва да е готова с решението си: имал резервирани места в самолета, само да си носи задграничния паспорт и куфарче с най-необходимите вещи. Направиха приблизителна сметка: падаше се един понеделник, десетина дни преди Коледа.

— По-хубав коледен дар на моя Енко никой не може да му направи! — пошегува се сполучливо Мерджански: в присъствието на Стела той се усмихваше повече и правеше непрекъснати опити да се шегува. Преди да си тръгне, извади отново снимката на Енко и я тикна в ръцете ѝ: „Разглеждай го, докато се върна — да свикваш с лика му.“ Тя прибра фотографията в чантичката си и не смееше да я покаже на никого. Една нощ ѝ се присъни летището в Пиргово, видя копите сено, събрани по края на пистата, и раирания чорап на пилона, издуван от

дунавския бриз; видя белите облачета, летящи покрай нея върху синьото ултрамариново небе, и разбра, че отново лети не в обикновените самолети на „Балкан“, а в панелната къща — самолет, която ѝ се присънваше почти всяко тримесечие. Стана ѝ неприятно и поиска да се събуди веднага, да се измъкне от съня като от салон, където се разиграва тъпо представление. Но единственият начин, както съобразяваше в съня си, бе по-скоро да се съмне, да дойде денят. И тя се чу да произнася молба, гореща като молитва: „Събуди ме, ден! Събуди ме!“ Когато наистина се събуди, в ушите ѝ още звучеше тази молба, ритмична като стих или рефрен на песен. Спомни си, че това бе стих от Далчев, само че напълно огледален: там лирическият герой бе минал в „съня, портата едничка, през която умрелите при живите дохождат“ — и искаше да остане колкото се може по-дълго „там“: „Ден, не ме събуждай още!“

Усети суеверна тръпка, като си спомни съня с панела. Какво можеше да означава това; че я чакаше пропадането с някой „Джъмбо“ и гмурването му в океанските дълбини? Бе слушала за подобни предчувствия на самолетокрушенци преди излитане — трудно доказуеми впрочем, тъй като идеха от живите им слушатели и тълкуватели на сънища, истинските източници вече ги нямаше... Тя се помъчи да не мисли за смъртта, като си припомни нещо весело, нещо абсурдно, което все още можеше да предизвика по-скоро леко прихване у българина, отколкото гръмогласен, освободен смях. Но съзнанието ѝ още витаеше в облаците и тогава се сети за падащата крава от небето, за която Сашо Градев ѝ четеше веднъж от изрезка от „Московские новости“. Някъде в безкрайните пространства на Сибир, покрай голяма река, нещо като нашия Дунав, намерили полужив моряк, изхвърлен от вълните на брега. Когато го свестили, не повярвали на разказа му: от небето паднала крава, улучила рибарското им корабче и го потопила! Откъде ще се вземе такава торпила, явно морячето още не било дошло на себе си!... Но скоро се разбрало, че казвало истината... На някакво летище в оня край пилоти на самолет от селскостопанската авиация забелязали в ливадите покрай пистата да пасе крава. Решили да я откраднат, натикали я в търбуха на самолета, но забравили да я завържат добре. По време на полета кравата започнала да се буха от стена в стена, имало опасност да

катастрофират. Отворили люка и я пуснали в реката... Където в този момент пътувало корабчето...

Стела не вярваше в паранормални явления; неприятните съновидения си обясняваше с предстоящи здравословни проблеми, нещо като сигнали за разклащане в имунната система. Или че я очакваше — в най-невинната форма — някоя неприятност. Като разправията с Лющеров на заранта.

— Какви са тия изпълнения, Стела ви? — попита я, като ѝ сервираше кафе — менте в пластмасова чашка. — Какви сигнали достигнаха до умореното ми ухо?

— Моля? — погледна го тя. — Говори веднъж в прав текст, без евфемизми!

— Някой се е опитал да подлее вода на дружката си? — Она не можеше да излезе бързо от гамата.

— Ивет ли е подала оплакване?

— Изплакване, по-точно. Снощи ми изплака, че вашият австралиец си дигнал чуковете, без да ѝ каже нищо определено... Зарязал я, с една дума.

— Техен проблем.

— Но ти да си правила някакви изявления все пак?... Не може така, без нищо...

— Срещу Ивет? Шефе, бъркаш ме с някого! Никакви изявления не съм правила.

— Не са хубави тия работи, не са... Не обичам скандали и сплетни! Или ще работим джентълменски, или да скачаме колективно в Дунава, заловени за ръце... Влез, Иве, влез!... Тъкмо обсъждаме твоя случай!

На вратата бе се появила Ивет, случайно или режисорирано; Стела скочи демонстративно.

— Няма случай!... Къде ме търсите мен? Рекъл — казал — това не е в природата ми... Ако не сте го разбрали досега, по-зле за вас. Не съм шушумига!

И се прибра в Профилакториума.

Никсън и Луко пиеха греяна ракия, на печката къкреше чайник; на въженце съхнеха пелените на Касандра. Мисълта за нейния Алекс я прониза в този миг и тя си помисли, че понятието „гузна съвест“ не е само книжна метафора: почти не бе се занимавала с пеленките на

Алекс и гузната ѝ съвест само напомняше тази подробност... Реши да тръгне за Търново начаса.

— О, „Жена за австралиеца“! — Луко я приветстваше с димяща чаша. — Имаше такъв филм! Ще пиеш ли нещо загреващо?... Или предпочиташ австралийска текила?

Значи Ивет, в раздразнението си, вече бе ги посветила в операцията на карнобатския свекър. Не счете за необходимо да влиза в разговор, само му се изблеци по момичешки и се качи в стаята си. Нахлузи вълнения чорапогащник, обу „алените терлички“ — ботинките, които бе купила на битака в Търново и носеше вече шеста зима.

Когато слезе на двора, студът ѝ се видя омекнал; имаше време да вземе автобус до старопрестолния град и да се върне вечерта за представление. В същата минута видя ладата на Дами Диамандиев да влиза през портала и си помисли, че това не е случайност, а чиста Божия намеса...

Дами бе идвал до фирмата за фуражни смеси, от която купуваше храната за кокошките — имал да внася една сума за няколко тона, дадени му на кредит; той превел сумата по банков път, но му съобщили, че има промяна в цената и се налага лично да дойде до Русе. Обясняваше на Стела подробности, които до известно време не я интересуваха. По-точно до момента, когато каза, загледан в нея с невиждащ поглед:

— Нещо става, което не можем да разберем... Носи се около нас... Доларът е скочил от трийсет на шейсет лева. За седмица!

— Инфлация, доколкото разбирам от валутни сделки — каза Стела.

— Скоковете не са добри. Рублата стигна по същия начин до хиперинфлация. Логично е да стане и при нас.

— Хлябът сега е дващест лева. С колко процента ще скочи?

— С пъти, не с проценти. Умножи го дващест, петдесет пъти... Знае ли човек?!

— Хиляда лева един хляб! Възможно ли е?

— Всичко е възможно! Чели сме в книгите как с чували с пари са ходили до фурната... Може да е дошъл и нашият ред?!

Тя се засмя, като го гледаше отблизо в очите.

— Пепел ти на езика!... Впрочем, ако не прозвучи дебелашки, бих казала, че всичко това вече слабо ме интересува... Само след някой ден ще съм на другия край на планетата. На другия полюс от двуполусния планетарен модел!

— В Антарктида ли заминаваш? — Дами бе се приземил и я разглеждаше изучаващо: зимна канадка, с подплата, шалче и ръкавици, ботинки — екипировка като за туристически поход.

— За днес само един кратък маршрут — до Търновград. Навит ли си да ме откараш? Ако не си зает, естествено.

Той си помисли да ѝ каже, че би тръгнал с нея навсякъде, във всяка посока на света, избрана от нея, но се боеше да не заприлича на Джими, който си падаше по бомбастичните изяви. Истината бе, че мина към Профилакториума само да я види. Не бързаше и да разпитва закъде се готвеше да заминава: бе чувал вече нейни проекти за емигриране в различни страни и континенти, надяваше се и този да е от въображаемите.

Но в колата тя бе доста конкретна и както му се видя, навита за предстоящата авантюра. Какво я задържало всъщност на тази земя? И трите опорни точки на стабилността — минало, настояще и бъдеще — вече изгубили притегателната си сила. Миналото, макар да е било „славно“ някога, „люляно“ в люлката на знаменития паша, е толкова далече, че очертанията му се губят зад хълмовете на времето. За минало тя броеше по-скоро дващестте години, откакто се помнеше на тоя свят — от времето около баба Параскевги до днешния сив декемврийски ден, скриван от облаци, зад които бе далечното слънце. Сивият ден бе нейното настояще, едно живуркане по всички линии — семейна, професионална, приятелска. Бъдещето пък е разтегнато настояще, протегнат мост към невидими брегове. Нещо като емблемата на районния телецентър „Полегнала Тодора“: мост, увиснал в пространството само върху единия си пилон, другият се губи в мъгла и изпарения; не се знае, ако тръгнеш по него, дали ще стъпиш на твърда земя, или ще скочиш в нищото!

— „Скок в тъмното“? — засмя се Дами, след като я изслуша. — Само че това го е казал Чърчил за България, когато е тръгвала към комунизма. И е познал!... Твоята метафора ми се вижда спорна, макар и ефектна. Лошото е, че тази философия отдавна зрее в главата ти и никой не може да я разкара оттам. А по-лошото е... — Той замълча за

миг, загледан в пътя на колата: приближаваха разклон с надписи и знаци от всякакъв вид, предупреждаващи за опасност.

— По-лошото? — попита Стела, когато излязоха на чистото платно.

— Че твоето поколение разсъждава като теб и вижда нещата еднопосочно, в права линия: само напред! Да вървим накъдето ни видят очите, пък после ще му мислим... Българинът, вместо да седне на задника си и да бачка, е седнал на куфара си.

— Пътуващият проповедник!

— Така е, моето момиче, изглежда домошарско и както искаш го наречи, но посоката не е към далечината, а обратно, към самите нас и все по-навътре!

— „Далечината е в нас“! — Тя почти извика, спомнила си, че това бяха същите думи, които Сашо Градев повтаряше някога като свой девиз. — Това е девизът на един приятел... Знаеш ли, че можем да му идем на гости; ако го открием, разбира се...

Дами се съгласи мълчаливо: „Щом желаш...“

Но тя се отказа от хрумването си, след като размисли — не беше виждала доцента вече толкова време, беше го изтръгнала от сърцето си, както се казваше в любовните романи, мястото му бе запълнено със сива съединителна тъкан — материята на нейното ежедневно живуркане...

— Друг път! — каза тя, когато навлизаха в града. — Сега ще идем само на улица „Бурмов“...

Но през цялото време, докато се движеха към улица „Бурмов“ или изчакваха зеления сигнал по пресечките, Стела поглеждаше към течащите назад витрини, огради, минувачи и се надяваше да зърне фигурата на Сашо. Уж го нямало, уж бил изтръгнат!... Отпечатъкът му стои някъде в нея, като татуировка в сърцето („Какво заглавие!“, помисли си), и тя ще го носи винаги, дори да идеше от другата страна на земята, в прериите и пустините на Западна Австралия...

Дами паркира на съседната улица, искаше да я придружи, но тя го спря само с жест: ще те повикам, ако се наложи! Чу как той пусна музика в колата и не й стана приятно: сега й трябваше тишина, неподвижност, пълен синхрон с нейните чувства — можеше да изчака поне докато завиеше зад ъгъла... Не, никой не може да следи с такава прецизност чуждите чувства, да улавя амплитудата им и да се мъчи да

поддържа в равновесие своето рамо от везните. Ако владеехме с подобна чувствителност сетивата си, нямаше да има сблъсъци, раздели, разводи; хармонията щеше да е в нашата власт, щеше да е дълготрайна... Или и това е само едно непосилно желание, един максимализъм, без изгледи да бъде реализиран, за жалост... Който трупа максимализми, трупа тъга...

На ъгъла имаше малко квартално кафе с няколко маси зад стъклото, оформено като голям екран на телевизор, и с пъстри рафтчета зад плота, отрупани с лакомства и напитки; тя влезе и купи от най-скъпия шоколад „Нестле“.

Оградата на Кантарджиеви. Не е двуметрова крепостна стена, като на днешните най-новобогаташи, но е солидна, с много желязо между бетонните колони. И портите са в същия стил и от същия материал; по пътеката, която води към гаража в дъното на двора, личат следи от скоро влизала или излизала кола. Ноемврийският сняг се е стопил на двора, тревата е смачкана и разгазена, виждаха се няколко дървени колчета, очертавали писта за шейна или ски; тук-там по колчетата имаше парчета от лента в трите цвята на българското знаме... Алекс се е пързал от стълбището на къщата по лекия наклон... Пораснал е, Господи, иска вече да бъде скиор, спортист!...

Стела бутна портата, не бе заключена; влезе, без да бърза, прекрачи бордюра на алеята, излезе на пързалката. Едно парче от трикольорната лента лежеше смачкано и мокро; тя го взе и почна бавно да го навива на ролка, да го суши с пръстите си и изглажда гънките му. Но умът ѝ беше другаде. Досега никога не бе прекрачвала границите на този двор, гледала бе отвън, повече набързо, крадешком... Сега, този път, този последен път, си позволяваше да проникне толкова навътре в чуждата територия, без да се крие и да изпитва каквото и да било неудобство, възползвайки се от правото на последната среща на една майка с нейното дете... Ще бъде храбра, ще бъде любезна и внимателна към чуждите хора (какво са ѝ виновни те?), а на Александър само ще даде шоколада... И никакви сълзи, никакви широки, славянски прегръдки („Сине мой, надежда моя, скъпа...“). Мъката, като далечината, не е пред нас, не е в жестовете и въздишките; тя е в другата посока, все по-навътре, все по-дълбоко в нас самите...

Един поглед зад телената ограда. Съседът е на поста си.

— Добър ден! — Тя му кимна, да го умилостави. — Търся Кантарджиеви!

— Как влязохте?

— Беше отключено.

— Обикновено заключват. Отидоха на болницата — госпожа Кантарджиева я оперираха: старческо перде. Четвъртък е — ден за свиждане.

— Детето?

— Отидоха с колата. Добре е, расте.

Тя не смее да пита нищо повече. И съседът не задава никакви въпроси. Той знае. Както и махалата. И целият град, без Алекс...

Тя върти масурчето от трикольорната лента между пръстите си, докато прекрачва лехата за цветя, сега мокра, с осланени и обезцветени листа и стъбла на растения, които преди месец-два са били свежи, одушевени. Стъпва на алеята, която води към изхода. Желязната врата звънва зад гърба ѝ, едва чуто. Като стон. Желязо, но и то стене...

Тя върви, като внимава да не мигва — хладният въздух да отнеме топлината на клепачите. Мигне ли — ще нахлуят сълзите...

На ъгъла е кафето — телевизор; на другия — колата на Дами.

Тя блъсва алуминиевата рамка и влиза. Зад плота стои мъж, може би същият от преди малко — не си го спомня, — може да го е сменил друг.

— Нещо допълнително? — пита той; значи е същият, с шоколада.

— Малка водка!

— Каква да бъде?

— Няма значение...

Монтирал е пред барплота три еднокраки стола, по форма напомнящи бутони на тромпет. Тя плъзва хълбок по седалката на един от тях и се отпуска. Питието минава през гърлото ѝ, но вместо по обичайния си път поема нагоре, към клепачите.

Мъжът я наблюдава съсредоточено. Още един ирисов диагностик! Народнонаселението на тази земя вече откача на тема съзерцание: стои от години вцепенено, загледано в собствения си пъп, или се втренчва непрекъснато в очните дъна на ближния. Нирваната — националната доктрина в края на века! Тема за дисертация.

— Конюнктивит? — проговорва мъжът. Той е среден на ръст и в средата на своя живот; видимо отегчен от всекидневното бръснене, щом може да се мине и със седмичния ритуал пред огледалото. Очите му са светли и почти без цвят, като растения в късната есен. Цветна е само рамката на истинския конюнктивит, която ги обгражда.

— Май сме адаши по заболяване? — усмихва му се Стела.

Това му носи известна радост и раздвижване.

— Моят е алергия към бета- и гама-лъчите... От завода за телевизори, дето го закриха... Един конюнктивит ми остана. Иначе съм инженер слаби токове. Бях де...

— При мен е от електрожена — каза тя, след като го изслуша. — Рязяхме мост. За старо желязо. Скрап... Пълна скръб!... Моста вече го няма... Няма връщане назад...

— Ай стига! — внезапно каза мъжът, изпълнен със съмнения. — Нямах вид на електроженистка!

— Вярно е! Режа мостове... — Внезапно съжали за издевателството над кроткия човечец. По-добре да плаща и да си тръгва, преди да е поискал документ за правоспособност при боравене с електроженен апарат.

— Кой разряд имаш? — Ето: очакваше нещо подобно!

— Пошегувах се, извинявайте! — каза тя и почувства внезапно облекчение от тона на простота и откровение, който се откърти от душата ѝ. — Учих преди време тук, правих глупости — като всички в лудите години. Опитвам се да променя нещо от живота си; от себе си, да почна отначало...

— И сигурно решихте да емигрирате? Сега всички го правят — на вашата възраст, имам предвид.

— Нещо такава.

— И аз съм го мислил по едно време, когато не пускаха и трябваше да се бяга през минираната граница. Уплаших се, не от мините, а от самата мисъл за емигрантство... Самият аз бях емигрант в този град от трийсет години и не можех да свикна; живеех като емигрант. Защото бях от село и не можех да свикна. Сънищата ми и досега са „селски“, така да кажа, нощем съм там, дето съм се родил. Макар това да е едно загубено село от пет къщи — за другите. Този град — замълча за миг, загледан към улицата, отвъд витрината, — в

този град осемдесет на сто са като мен, емигранти от селата, и се мъчат да стават граждани. А то не може.

— И тогава избива алергията?

— Ами сигурно! Защо сме първи в света по инфаркти и инсулти? Миграцията ни съсипа, а сега емиграцията ще ни довърши.

Тя остави пари за водката и тръгна да си върви.

В колата Дами намали радиото, после го спря, миг преди да включи стартера: акумулаторът не беше човешко сърце, не можеше да издържа на натоварвания, трябваше да се щади...

В очаквания понеделник Стела събра в един сак само най-необходимото, което имаше подръка в Профилаториума. Книгите, останалите дрешки и вещи нейна собственост оставаха в гарсоньерата в Стари хан.

— Да ти напомнят за мен! — каза тя на Ники. — До момента, когато ще загубиш способността да си спомняш. Близък впрочем.

Ники стоеше, облеган на перваза на вратата, и наблюдаваше приготвянията ѝ. Прие, без да се сърди, директната обида за пораженията, които го очакваха от злоупотребата с алкохола. Тази негова неподвижност още повече я дразнеше.

— Имам предвид самоубийството ти с пиене, ако не си разбрал! Не се оставяй да те открият комшиите, като в разказа на Фокнър: с обонянието си!...

— В колко ти е самолетът? — попита Ники. — Ще дойда да те изпратя на летището.

Но не стигнаха чак дотам. Луко Луков ги закара с ифата пред „Дунав-хотел“, където трябваше да стане срещата с Методи Мерджански. На тръгване Стела подари на Павлина коженото яке в цвят какао с малко мляко; кожата му беше мека, но проскърца, когато Павлина го облече и развълнуваната ѝ гръд го обтегна до краен предел. От сухия звук се пробуди Касандра.

— И Сандричка иска да се сбогувате! — Павлина се наведе над креватчето от фазер и вдигна бебето. Стела почувства слабост в коленете, но се овладя и побърза да отвори чантата си. Пъхна сто марки в една гънка под лигавничето.

„Само да не се разлигавя!“, мина ѝ през ум, докато прекосяваше двора на Профилакториума. Свърталището с дългото идиотско име, където бе минала половин година от живота ѝ, сякаш започваше да я умилява. Не бе сигурна какво щеше да отнесе от този лунен пейзаж в паметта си — всичко сега бе мърляво и някак си недостойно за запомняне; но тя знаеше, че по смътните закони на човешкото битие съзнанието щеше да извърши своята избирателност на доброто, на приятното и да остави грозното да се утаи към дъното на забравата. Някой ден или в някой сън щяха да се връщат парче по парче детайлите от пъзела, който сега минаваше пред очите ѝ: този куп ръждиви жезла, останки от рязането на баржите; караваната, марка „Фолксваген“, изписана от Данмарк при митничарските му операции и докарана в бурените на двора — да чака своя нов, рециклиран час; контейнерите на Джими от предишния живот на ЗАР, също очакващи своя нов период на възраждане и подем; най-сетне тази спираща дъха необятност над коритото на голямата вода, от която погледът получаваше спазъм от безсилие и невъзможност да я обгърне — цялата и наведнъж... Щеше ли да го има този простор там, където отиваше, на другия край на света, или предвидливото предчувствие трупаше отсега запаси за недоимъка, който я очакваше в някой забутан кът с тесен хоризонт и потискащо ниска синева?...

На рецепцията на „Дунав-хотел“ им казаха, че Мерджански току-що се е обадил — да му запазят такси за летището; седнаха в бара да го чакат и Ники поръча за изпроводяк две чаши джин с тоник.

— В твоя чест! — каза той, вдигнал чаша. — Знам две жени на този свят, които пият джин — тоник. Ти си едната.

— Нещо приповдигнато го даваш! — погледна го Стела и не попита коя е адашката по питие, беше я казвал и друг път в подобно настроение: английската кралица. — Само не се прави на шут, защото аз не съм английската кралица.

— Ти си моята звезда!... Все не остана време да те питам как от Параскева се прекръсти на Стела; псевдонимът какво е — част от маскарада или желание да бъдеш друг, да бягаш от себе си?

— То е едно и също.

— Да бе, какъв съм застрелян... Но какво исках да кажа?

— Само да не захленчиш на рамото ми, че те изоставям. При свободния пазар и бракът е бизнес: съчетаване и разминаване на

интереси. Надявам се, че си прагматик, драги Никсън, и тези неща са ти ясни.

Никсън се помъчи да скалъпи една прагматична усмивка, но не му се удаде напълно. Погледна остатъка от питието и вдигна тост с последната глътка.

— Ми да живее либерализмът тогава!... Австралийският, защото нашия не го виждам и след сто години... Знам, че си желевистка и ще те заболи, но това е истината: няма почва твоят либерализъм у нас, сори!

— И това е още една причина за заминаването ми! — каза тя.

Методи Мерджански се бавеше. Мъжът на рецепцията изчете и последния вестник и го върна на телената стойка, където няколко от днешните таблоиди чакаха клиентите на хотела. Клиенти нямаше по това време на годината. По тази причина изключваха парното към полунощ, пестяха нафтата; в бара беше хладно, а джин — тоникът направи устните на инженера метално синкави, като цвета на материала, от който майстореше стрелящите играчки в планинската вила. Нуждаеше се от една затопляща водка, но се виждаше, че не смее да си я поръча по финансови причини: той бе привършил спестяванията от спецпроизводството, а постъпления от верото нямаше; засега от миещия препарат се носеше само сладникав дъх, попил в дрехите му, който се усещаше през масичката. Стела пъхна една банкнота под чашата му.

— Донеси две водки за моя сметка. И рестото задръж, както го правят в изисканите общества. Апропо, къде изчезна твоят трабант, успя ли да го коснеш за хиляда марки?

— Почти — отвърна той.

— Дължиш ми една втора. Или това е собственост, придобита преди брака?... Ако е така — пардон, изтеглям си иска. Остава само поръчката за водките.

Той отиде на бара и ги донесе. А по-късно — още две.

Когато се появи Методи Мерджански, сетивата им бяха притъпени, а образът на бъдещия свекър нещо не идваше на фокус. Странно раздвоена изглеждаше и спътничката му — младо момиче с ботуши над коленете и тъмносино костюмче с позлатени копчета като немски гулдени. Миг по-късно разбраха, че не беше оптическа измама: момичетата бяха две, близначки от Карнобат, взели съдбоносното

решение да придружат Методи през морета и континенти до далечна Австралия.

— Госпожице Стела, изненадващо е, нали? — Свекърът имаше излъчването на ловец, завърнал се от успешен лов. — Запознай се с Ваня и Ванеса, две сестрици — хубавици от родния край! Баща им ни докара с автомобила си!

— Олигофрен! — Стела скочи и праметна чантата си през рамо. Никсън помъкна сака след нея.

Спуснаха се по хотелското стълбище; той едва я догонваше.

„Веднъж и ти да си намериш майстора!“, помисли си, но му се видя злобарско и не й го каза. Предпочете да потърси нещо по-неутрално и успокояващо. Нарече Мерджански пълно куку и безотговорен капиталист.

Наскоро и той, като Дами, бе срещнал из таблоидите мисълта на Хенри Кисинджър за „безотговорния капитализъм“, довел в края на краищата до появяването на комунизма.

— Не живеем ли и ние в такова време — на пълна разюзданост и безотговорност?... Какво да му се сърдим на тоя австралийски чукундур! Хенри е прав.

— Млъкни, нещастнико! — прекъсна го Стела.

Прекосиха мълчаливи мраморната настилка на площада, издънена на места от манифестации, митинги, хепънинги. По ръбовете на локвите сребрееха кристалчета лед, които проскърцваха под стъпките им. Пулсиращо скрибуцаха и ремъците на кожения сак. Пред пийпшоуто на Лющеров тя го взе от Никсън.

— Изчезвай!

Но когато той си тръгна, настръхнал от студа, с вдигната яка на дънковото яке, внезапно й дожаля за него, извика му да почака и му нави на врата мохерното си шалче. Даде му и малко пари.

[1] Иван Цанев — Б. а. ↑

[2] Играещият човек; артистът. — Б. а. ↑

6. ПЪТУВАНЕТО Е НИЩО...

Отец Йоан тътреше джапанки по манастирския калдъръм и удряше с дървено чукче по една липова дъска; ехото от ръчното клепало се блъскаше между старите сгради и прехвърляше високия каменен зид на светата обител.

Джими и Роси го чуха отвън на паркинга, където бяха спрели аудито и смъкваха новия бакърен купел. Беше петък, навръх Никулден, денят на свети Николай — защитника на частния бизнес, на риска и волята за преуспяване в живота; бяха избрали този ден за техен празник — преди осем години по това време бяха сключили граждански брак, сега идеха да се венчаят в Божия дом, да узаконят връзката си и пред светия олтар и да продължат да живеят по-нататък като православни люде, докато смъртта ги раздели. Джими напоследък разгръщаше Библията през свободното си време, искаше му се да запълни донякъде пропуските в атеистичното си възпитание; ситните редове, набрани с възможно най-дребния и нечетлив шрифт, предизвикваха напрежение в зрението му, но пък минути след това усещаше, че започва да мисли по-вгълбено, напрежението в клетките му като че спадаше, обхващаше го смирение и доброта. „Не е случайно това откритие на човешкия мозък — казваше си. — Ако нямаше никакви конкретни, леснодостъпни ползи, нямаше да се задържа вече две хиляди години и да се предава от поколение на поколение...“ Росица също бе невярваща, но държеше на църковните ритуали по свои си, женски съображения: напоследък бяха станали модни кръщавките и венчавките, населението разбираше, че настъпва нова епоха, при която християнските добродетели щяха да се отчитат от властта, вече със знак плюс, и гледаше да трупа активи по тази линия. Църквата в Стари хан, занемарена доскоро, с прокапал покрив и срутена ограда, бе ремонтирана от наследниците на някогашните собственици на дъскорезницата, превърната през петилетките във фабрика „Талашит“. В почивни и празнични дни църквата започна да се превръща в притегателен център за староханчани; възвръщаше се

интересът към богослуженията и обредите, през горещините дворът привличаше със сенките на вековните си дървета; отвън около оградата се появиха сергии и маси, където сервираха кафе и разхладителни напитки. Росица искаше да покаже булото от брюкселска дантела, скъпите обувки, които бе донесла от Кавала и тъй и не бе обувала досега; знаеше, че минаването под венчило на двама души, отиващи към средната възраст, щеше да даде обилен материал на градските коментатори, и смяташе, че това ще е добре за имиджа на един Диамандиев, евентуалния бъдещ собственик на ЗАР; така се правеха сега сватбените ритуали, това бе модата. Джими бе резервиран. Така или иначе, едно подобно събитие винаги ще се разчуе в малък град като техния. По-добре да го направят по-загадъчно, с по-малко свидетели и някъде на по-затънтено, като в манастира например, при отец Йоан — българинът се респектира повече от дискретните събития, които стават някъде извън полезрението му — тогава всичко изглежда по-тайнствено и забулено в мистична мъгла. Тя се съгласи, а той определи деня — Никулден — и донесе от Дунава една четирикилограмова бяла мряна, която нареди да приготвят в „Бавария“ за тържествения обяд след венчавката.

Известно усложнение се получи около избора на кумовете. Джими бе приятел с доктор Крум Павлов, основател на синята организация в Стари хан, и бе го поканил още преди три месеца за кум. Но в политическата кариера на доктора от ХЕИ внезапно настъпи обрат след първичните избори за нов президент: докторът бе проявил неблагоприятното да подкрепи предишния, за което бе „отлюспен“ от поста си, според новата политическа терминология. Джими си даде сметка, че нещата в политиката не са толкова прости, както изглеждат отстрани. Вътрешните избори в градската организация всъщност бяха добре замаскиран преврат за отстраняване на старото ръководство, елегантен ход, който оставаше почти незабелязан за електората. Трябваше да внимава занапред с кого дружи и се обвързва, да не допуска фалстартове. Едно кумуване на Павлов вече ставаше не само безпредметно, но направо се превръщаше в автогол: кой вече ще го подкрепи при търговете, когато на челото му имаше такъв компромат — човек на лидер, изпаднал в немилост! И Джими тихомълком се отдалечи от доктора, сие от него не само политическото, но и кумското си доверие. За по-сигурно тогава му хрумна да смени мястото на

венчавката — от града в манастира. Но въпросът за новия кум продължаваше да стои открит. Познавах се добре и с новия председател на Координационния съвет — един юрисконсулт от „Държавни имоти“; при това бяха и малко рода — жената на юриста бе втора братовчедка на Росица. Но Джими не посмя да го потърси — знаеше, че оня ще му откаже. Кой друг тогава? Кметът Друмчев? Също приятел и съученик от гимназията, но за съжаление червен. Утре ще се обърнат нещата — с тия скокове на долара положението на Жан Виденов никак не е стабилно! — ще се срине и Друмчев след него. За чий бяс ти е такъв кум?... Не, не! Джими бе категоричен: ще караме без кумове! Отец Йоан ще впише в книгите си някой от своите манастирски хора, като Евстати, да речем, макар че Роси се мръщеше при споменаването на послушника, смяташе го за гей... Отец Йоан няма накъде да мърда — носят му нов купел, сто и шейсет марки е броил Джими на един тревненски бакърджия в края на краищата; манастирът трябва да се отнася уважително към всеки спонсор, да разтваря широко портите си пред него, а от камбанарията да звучи ангелогласна музика.

Вместо музика откъм манастирския двор се носеше плоското плякане на дървеното клепало и в това имаше нещо обидно.

Но Джими бе в добро настроение и искаше поне на днешния ден да гледа на всичко откъм веселата страна.

— Старецът го е закършил здравата: свили са му камбаната и е минал на ударен инструмент...

Камбаната бе още на мястото си — видяха я горе, над църковния покрив, с повесеното неподвижно въже — изглежда, бяха решили да не я бият повече, за да не привличат с гласа ѝ крадците на цветни метали.

Отец Йоан стоеше сред двора, загледан с умиление към бакърения съд.

— Бог да ви поживи, господин Диамандиев! Благороден човек излязохте: казахте и удържахте на думата си!

— Човек за едната чест живее, отче! — Доволен от похвалата, Джими се наведе и целуна десницата му. Видя джапанките, обути с вълнени чорапи, с пръст за палеца, и му мина през ум, че светият отец се нуждаеше и от едни прилични обувки за зимата.

Влязоха в църквата. Облякъл шушляково яке с дебела подплата, послушникът Евстати разпалваше кадилницата. В ъгъла до входа върху ръждив котлон вреше големият чайник с вода за кръщавката. Измиха калайдисаната вътрешност на купела, за да отстранят миризмата на нишадър и киселина, останали от бакърджийницата; в чистата вода оставиха да плува китка босилек и няколко стръка зелен здравец; в църквата замириса на хубаво.

— Господи, помилуй! — Надянал епитрахила, отец Йоан прочисти гласа си и направи кръстен знак към Джими и Росица. — И избави от изкушения раба твой Диаманд Диамандиев... Хубаво име са ти избрали родителите ти, синко... В Светата книга е казано, че греховете на Юда са записани с *диамантен* писец...

— Не го знаех това, отче — каза Джими.

— Пише го. Пише го!... А всичко записано остава и се помни...

Сляха в едно кръщаването и венчаването; отецът разлистваше като че напосоки требника, извисяваше от време на време глас, от думите му както винаги не се разбираше нищо. Чуха се отчетливо само изрази на възхвала към Всевишния и трикратното: „еврейче ни го дадохте, християнче ви го връщаме“, което оставаше неразгадаемо за българското съзнание. По липса на червено вино наляха шампанско в чашите, които носеше Роси; пиха четиримата, а кръстникът Евстати целуна Джими по устните, а сетне — Росица. Тя потръпна от внезапна възбуда: послушникът имаше, блестящи и равни бели зъби, като на холивудски актьор, меките кестеняви косми около устата му, завити на охлювчета, сякаш излъчваха биоток, който я прониза цялата. „Възможно ли е да е гей? — мина ѝ през ума. — Той излъчва мъжка сила, пред която трудно би устояла всяка жена!“

Евстати усети промяната, която настъпи неочаквано бързо в нея, и кимна, да го последва за документите. Минаха в отсрещния ъгъл, зад някакви дървени шкафове, където бе оформено нещо като църковна канцелария. Евстати взе написаните предварително свидетелства и хвана ръцете ѝ. Росица отвори уста, защото въздухът внезапно не ѝ достигна.

— Много си готена! — тихо каза той.

Тя събра сили да се отдръпне, по-скоро да се отдалечи от биополето, защото усещаше, че още секунда забавяне — и нямаше да може повече да се контролира.

Джими и отецът допиваха шампанското, загледани във фреската на стената, нарисувана на най-достъпното за окото място. Това бе изображение на ада, с двата казана, в които бяха потопени до кръста жени с разпуснати коси и с надпис над главите им: блудници. „Там ми е мястото! — помисли си Росица. — И аз съм една блудница, една ненаситна кучка, готова да завърти опашка пред всеки помяр. Рано или късно, ако има Бог, ще ме накаже, няма да ме търпи...“

— Някакви проблеми? — Джими бе доловил напрежението в очите ѝ.

— Никакви! — каза тя. — Трябва само да дадем бутилките на отчето.

Носеха още две бутилки шампанско и кутия „Троен лешник“; отец Йоан ги прие с благодарност и каза, че ги минава като дарение на манастира лично от достолепната госпожа Диамандиева; в книгата на дарителите ще бъде записано и нейното име.

— С диамантен писец! — обади се отстрани Евстати и всички се засмяха...

Към обяд слязоха с аудито до „Бавария“. Ръмеше дъждовен пращец, който надвечер щеше да стане на сняг. Когато слязоха на плочника, погледите им неволно се насочиха към черните поли на игумена: дали не бе тръгнал в кишата с джапанките? Не. Беше ги заменил с яки кубинки с дълбок грайфер; значи имаше някакви резерви, светиня му, демонстративното показване на нищета е било повече за пред милосърдните спонсори!...

Дунавската мряна лежеше в стоманена тепсия и излъчваше оранжево сияние. Глухият съдържател на заведението, вложил цялото си умение при приготвянето ѝ, ги канеше с жестове да заемат местата си около дъбовата маса.

— Страхотна е! — похвали го Джими, като го потупваше по гърба. — Изпял си я като „Одата на радостта“... Абе ти си един Бетовен на кулинарното изкуство! Позволи ми да употребя това сравнение!

— Сравнението е изключително точно! — каза Евстати, когато Бетовен се отдалечи за нещо в кухнята. — И нашият човек си е малко глухичък, но в замяна на това другите му сетива са по-изострени...

За аперитив глухарът поднесе греяна сливова с мед, в баварски чашки с резбовани подложки, имитиращи жълъдови шапчици. Отец

Йоан вдигна първия тост в чест на семейство Диамандиеви. Бе се сетил по някое време, че при венчавката бе изпуснал накрая най-важната благословия, с която обикновено завършваше ритуала, преди да каже „амин“.

— И нека Господ-Бог даде мир и любов на християнското семейство, спокойствие и сговор... И само смъртта да ви раздели! Амин!

— Амин, дай Боже! — отвърна задружно масата.

— Блага е ракията — каза Джими, след като отпи от чашата си. — Като на другата заран след сватбата... И твоите думи, отче, са благи и мъдри, карат те да се замислиш... Само не съм съгласен, дете споменаващ смъртта. Рано е да мрем. Рано е.

— Така е по канона, синко. Казано е: „Мemento мори“, сиреч „Помни, че си смъртен“.

— Не знам за другите, аз лично нямам намерение да мра. Нямам време за умирачка. Предстоят ми велики дела — и то в най-близкото бъдеще! На една ръка разстояние!

— Знаем, знаем! — възкликна Евстати. — Говориш за идния понеделник, девети, струва ми се?... Денят на търга?

— Всичко знаеш, кръстник! Добре си информиран.

— Знам и че няма да ти бъде лесно с тоя опонент насреща — другаря Станоев. Не го подценявай! Не го подценявай!

— Не го подценявам — напротив! Знам връзките му с „Позитано“ 20 и кой стои плътно зад него, но процесите са вече необратими. Не-о-бра-тими!

— „Времето е наше“, нали? Хубав лозунг, но без покритие, сър! Защото времето е пари, а парите са — къде? Във всеки случай не в теб, а в Станоев енд кмпани. Сори, ако съм казал нещо не на място!

— Така е! Прав си, Евстати! — обади се Росица. — И аз съм му казвала на Джими да не се натяга толкова. Няма да стане лесно, както ни се иска. Баща ми, лека му пръст, умря през Лукановата зима и до края не вярваше, че е станал преврат.

— Защото не му се искаше да стане! — подхвърли Джими.

Той затърси цигарите си, приготви и запалката и излезе на въздух, изпратен от мълчаливите погледи на тримата.

— Баща ти беше един красив мъж! — каза Евстати, след като помълчаха. — Познавах го добре, а и той, струва ми се, ме ценеше.

— Остави булката, мискинино! — намеси се отец Йоан. — Знам истинските ти козни и помисли. Не му обръщайте внимание, госпожа Диамандиева, нашият Евстати е невестар, Боже, прости му!

Всъщност Евстати не обърна внимание на думите на отца; той сложи ръка върху ръката на Роси, загледан отблизо в очите ѝ с оня лазерен поглед, с който питонът сваля от клона изпадналата в смут птичка.

— Боже, аз се напих! — въздъхна Росица.

— Всички сме пияни, мила! — Гласът на послушника се лееше приспиващо. — Самият аз съм пиян от щастието, че си до мен — жива и истинска. Сори, че ти го казвам — може би в неподходящ момент и на неподходящо място...

Отец Йоан се размърда неспокойно на пейката; спомни си, че днес бе ден Никулден, и реши да отправи молитва към свети Николай, именника.

— Отче свещеноначалниче Николае, моли Христа Бога да спаси душите ни.

И се прекръсти три пъти.

Ачо събираше покрай Дунава клони от върби и тополи, дъски от амбалаж, стари траверси, режеше ги с флекса и палеше варела, да затопля общото помещение. Къпеха бебето денем, в корито от лека пластична материя, като застинала пяна, от опаковка на хладилник „Бош“. Касандра цапаше щастлива в малкия басейн, подкрепяна от чевърстите пръсти на Ачо. Макар че още нямаше двайсет години и още не беше се задомявал, циганинът показваше удивителни умения в отглеждането на бебето. Павлина му се доверяваше напълно; даваше му да го храни и приспива, да пере пеленките, да става нощем и да го наглежда, да не се е отвило. Не му позволяваше — както и на останалите обитатели на Профилакториума — да го целува заради върлуващия напоследък грипен вирус „Хонконг А1“.

Този съботен следобед Ачо се зае да изпере бебешките дрешки в сапунената вода след къпането, а Павлина се настани в къта зад печката да накърми Касандра.

Луко и Ники играеха наблизко табла; по телевизията излъчваха за енти път нашенската сага за мустакатия капитан Петко, финансиран с

чужди рубли, за да брани българските национални интереси. Не му обръщаха внимание, само когато станеше някаква патаклама и почнеха да хвърчат чалми и калпаци, Луко подвикваше ентусиазирано: „Бой! Бой по канчето!“, и с още по-голям замах удряше пуловете на таблата.

На печката — варел къкреше чайниче с гореща ракия, миришеше още на пържен лук и шаран от тавата на масата с остатъците от вчерашния рибник, направен от Стела в чест на Никулден, именния ден на Никсън.

— Трети дюшеш! Бой! Бой! — На Луко му вървеше зар, както винаги, пуловете му се подреждаха на саръци с анимационна скорост. Внезапно: Ах! Това зарче, тази луда пуканка!... Подскочи и изчезна от полезрението му.

— Зарът!... Къде изчезна зарът?!

Той се оглеждаше трескаво около масата, по леглото, прокара пръсти по шареното одеяло — нямаше го! Дяволска орисия: точно когато почне да ти върви, внезапно се изпречва някаква идиотска дреболия, която обръща нещата наопаки и ти къса нервите. При това някой се оригва до теб подигравателно, надсмива се на собствения ти невървеж!

Той вдигна глава: беше бебето, изправено от Павлина след кърменето да се оригне, устата му — кръгла и зинала, точно да побере един зар.

— Павлино, детето глътна зара!

— Стига бе!

— Виж го как зее... Зарът изчезна! Само то го е глътнало! Дай да го стръскам!

— Не го пипай! — извика тя.

— Но то ще се задави! Ще вземе да...

— Ти пукни, нещастнико! Че ми писна от твоите простотии! Алергия добих от простаци като теб! Непоносимост!... Господи!

Касандра изплака от внезапната врява; дотича Ачо, пое я с мокри ръце; Павлина не спираше с клетвите и призивите към небесните сили за помощ и съдействие; Луко сипеше ругатни. Добре, че Ники изпълзя изпод леглото и показа намерения зар; страстите утихнаха и се възцари предишният домашен мир и уют.

Стела се появи на вътрешната стълба минута по-късно, тръгнала за дневното представление на „Дунав-пийп“; слизаше бавно, стъпало

по стъпало, като обличаше в движение зимното си манто, изпод чиито дълги поли се показваха стройните ѝ крака в сребристо — станиолови ботуши. Таблата спря да трака, някой докосна дистанционното и прекрати мъките на капитана; няколко чифта очи следяха ококорени всяко нейно движение.

— Страхотна мадама ставаш от ден на ден! Бих ти разрешил да ми скатаеш парашута!

Според Луковата таблица на ценностите да разрешиш на някого да ти скатае парашута бе израз на възхищение и свръх доверие.

— Не се лигави, а върви при камиона! — каза му тя. — Данмарк е довел италианеца, от половин час го обикаля навън.

Митничарят им беше казал за един търговец на сирене и кашкавал, на когото румънските крадци задигнали тира и той търсел да наеме или да купи ново возило за стоката до Централна Европа. Сега човекът бе дошъл, надничаше под шасито на ифата, взираше се в гумите и джантите, когато се появи Луко, поиска ключовете, влезе в кабината и дълго се заслушва в работата на двигателя.

— Само тоя ще ни хвърли отвъд Дунава! — каза Луко, докато чакаха чужденеца да излезе от кабината. — Ще ни набута зад кашкавала и тенекиите и никакъв Шенген няма да ни спре. Въпросът е да клъвне на ифата.

Той спря поглед на Стела и моментално съобрази, че можеха да предложат и допълнителна стръв.

— Покажи му едно коляно на господин синьора, разкопчай още едно копче на мантото. Жабарите са известни като курварите на Европа — няма начин да не те вземе на мушка.

— Продължавай да се лигавиш, лапацало! — извика му тя и продължи пътя си.

Но като се размисли малко по-късно, усети, че в подхвърлянето на лапацалото имаше известен смисъл: ако чужденецът се навиеше, можеха да минат граничната бариера в запечатания фургон на камиона — двамата с Ники; нататък, през европейските граници, важен е паспортът, а визи се купуват на четири очи, както навсякъде по света, по митници и гранични пунктове. Проблемът бе наистина в италианеца — как да бъде предразположен, купен, съблазнен... Тя се помъчи да си спомни лицето му, но нещо ѝ се губеше, размиваше, защото всъщност го бе видяла зад захабеното стъкло на кабината;

тогава той не гледаше към нея, а цялото му внимание бе отправено към бръмченето на двигателя. Трябваше да го накара да погледне към нея, да забрави за малко тенекиите, питите кашкавал и тировете, да си спомни, че е праправнук на Джакомо Казанова, да не говорим за по-възвишените — Петрарка или Бокачо; да усети, че освен бизнес на света съществува и женска плът, в изящни форми и пропорции, пред която трудно би устоял жабарят му с жабар... И тя реши, без много да отлага, да вземе от Данмарк координатите на италианеца.

Най-сетне тежкият воденичен камък се смъкна от плещите на Диаманд Диамандиев: в понеделник, девети декември, мина търгът и той успя да купи петдесет и три процента от дълготрайните материални активи на Завода за армирани разфасовки. Още на другия ден внесе в районната инспекция по приватизация първата вноска от сумата, която бе събирал с години от ипотечи, спестявания, курсови разлики на долари и марки, от бизнеса със скрап и фризери (само преди седмица бе успял да се отърве от тия фризери, като ги препродаде на един собственик на супермаркет в Търговище с минимална печалба).

Не мина без напрежение самият търг; малко преди председателката на съдебния състав да удари чукчето, от Дунав — мост му позвъни Данчо Марков. Съветваше го, ако е възможно, да стопират процедурата, доларът скачал главоломно, левът се обезценява не с дни, а с часове, който изчаква — печели. Но съдебният механизъм вече бе задвижен и не можеше да се спре.

Няколко дни по-късно стана ясно, че Данмарк е бил прав, трябвало е да направи нещо драстично в последната секунда — да се тръшне на пода и да изиграе сърдечен припадък, да речем, — но да бъде отложено съдебното заседание. Сега си обясняваше спокойствието на Станоев и неговите двама адвокати през цялото време на наддаването. Обаждаха се вяло, вдигаха сумата едва ли не със стотинки, бяха се примирили сякаш с поражението си, нещо повече — едва ли не искаха Джими да спечели. Сега си даваше сметка, че всичко е било разчетено до микрон: при галопиращата инфлация всяко изчакване води до обезценяване на материалните активи, което днес струва хиляда, утре ще го купиш за двеста, за сто... Започна да се

замисля и върху още една подробност от пейзажа: след като месеци наред не насрочваха датата за търга, магистратите изведнъж се разбързаха, заковаха на девети декември и се стараеха като че всичко да мине ускорено, по някаква кратка процедура, както става винаги когато се изпълнява някакво поръчение отнякъде и от някого. Станоев ли бе им наредил чрез мрежата от свои близки и съпартийци, от повлиятелните етажи на властта ли имаше някакви внушения или указания — кой да ти каже!

„Минаха ме, мошениците!“, мислеше си Джими и се стараяше Росица да не забележи смута в душата му; външно имитираше веселост, оптимизъм, надуваше децибелите на касетофона с любимите „Ролинг стоунс“ или съпровождаше Фигаро с пълно гърло: „Как съм доволен, как съм щастлив!“... Но останал сам, вземаше елката и пресмяташе след всеки нов фиксинг на долара. „При толкова печеля толкова, загуба — толкова... — Вдигаше юмрук и се заканваше на самия себе си от близкото минало: — Говедо, трябваше да смениш до стотинка всички левове за зелената валута; когато левът беше още шестнайсет, двайсет за долар... Виждаш какво стана: стана двайсет и пет, трийсет лева, мина шейсет... вече гони стоака... Хлябът беше трийсет лева, сега — сто и двайсет... Московската хиперинфлация е на Дунава, скоро ще е тук — къде са ти твърдите валути, къде са ти недвижимите имоти, къде му е сигурността? На кучето в задника!“

Вечер седеше пред телевизора, следеше внимателно какво става в столицата. Миньори стояха пред парламента с плакати срещу закриване на рудници, учители искаха заплатите си, неплатени от пролетта; мелничари питаха защо има дефицит от зърно при такава богата реколта 95... По Би Би Си четяха статия от списание „Икономист“ за бюджетния дефицит на България: премиерът обърнал гръб на Валутния фонд и сега се налагало да продава от златните запаси на Народната банка... В Стари хан вечер се появяваха, незнайно откъде, момчета с черни знамена, пееха възрожденската песен: „Доста робство и тиранство. Всички на оръжие!“ След изобилието на алкохолни ментета се появиха ментета и на светлите борци от Възраждането — хъшовете, войводите; в телевизионно шоу бръсната глава пееше за Охрида син и за Вардаро и призоваваше в прав текст да тръгваме да си ги вземаме, защото са си наши... Задаваше се тежка политическа зима несъмнено. Може би щеше да има нов

правителствен кабинет, но за да го има, трябва да се промени парламентарното мнозинство, а тая промяна можеше да стане или с бунт, или с извънредни избори...

Пред дните на Рождество Христово в Стари хан бе тържествено открит нов бизнес център; семейство Диамандиеви бяха сред поканените за водосвета коктейл. Росица облече тюлена рокля с подплата от синьо-зелен атлаз, направи прическата си при най-добрата фризьорка в града — Диди Дамянова. Дълго се колеба да сложи ли и бизона, който Джими бе й донесъл от едно пътуване до Будапеща и който все още не бе обличала. Завъртя се пред огледалото и остана доволна от себе си: имаше вид на тежка матрона, щеше да накара Стари хан да се изправи на нокти от завист! „Госпожата на господин собственика на ЗАР!“ И ще псуват и ще я одумват зад гърба й: не я ли знаем коя е, дъщерята на еди-кого си, дете еди-какво си... Мани, мани! Я не се точи от юфка на кадаиф, Росенце, я не се пъхай сама между шамарите! Ще му дойде времето и на визона! Който бърза по-бавно, стига по-далече...

Бизнес центърът се открояваше в дъното на мраморния площад с модерните си форми от стомана и млечносини огледални стъкла. Външен асансьор, внесен от Швеция, се движеше безшумно в своята прозрачна тръба, от тротоара до високата кула на покрива, където светеше табло с цифри, показващи на импулси часа и температурата; в момента беше нула градуса по Целзий.

— Мама му стара, кмете, не можем да мръднем от тая нула! — каза Джими на кмета Друмчев, с когото се засякоха пред входа. Кметът целуна ръка на Роси, Джими — на кметицата, мъжете се дръпнаха и пушнаха дамите да прекрачат прага.

— За каква нула говореше отвън? — попита Друмчев, когато влязоха.

— Шегувах се, за термометъра на покрива ставаше дума.

— Помислих, че и ти си от тия мърморковци, дете все им се вижда, че не правим нищо, че сме оставили нещата на самотек. Ето само тоя център да вземем, що тичане беше, докато осигурим средствата, що нерви — сам си знаая... Впрочем защо ти ги разправям тия неща, ти си ги изпитал на гърба си — малко ли е да лапнеш това сочно парче от баницата — ЗАРчето на Стари хан... Щастлив си ти, Диамандиев, истински дюшеш хвърли с това „зарче“... Ха-ха!

— Ще умре от завист — пошепна Роси, когато кметът се отдалечи, след като им обеща да се видят в най-скоро време и да отбележат победата на Джими.

— Да се разцепи и на подпалки, ако ще! Процесът е необратим, казвал съм ти го неведнъж. Не-обра-тим!

Взеха по чаша димят, тържеството се бавеше. Появи се Веса Марковска, в рокля от рипсено кадифе, със златен кръст в улея на деколтето. Разцелуваха я, казаха ѝ, че заради нея е било забавянето — това много я поласка. Но не беше заради нея, нито заради отец Йоан, придружен от послушника Евстати, които пристигнаха със служебното пежо на Друмчев; очакваше се депутатът от района, Русчушки — официалното лице на вечерта, — а чакането започваше да става тягостно. Димятът отиваше на привършване, вече събираха празните бутилки и ги отнасяха в кашони към задния изход, когато Друмчев кимна на отец Йоан да започне водосвета. Евстати разгърна епитрахила и помогна на светия старец да го надене; пална със запалката си тамяновите зрънца в кадилницата; публиката се умири. Минаха началните минути, когато пристигна и Русчушки, народният представител, познат на населението от телевизионния екран с тиковите си на долната устна, сякаш невидима юзда от време на време го теглеше назад и му пречеше да полети като вран жребец. Като го видя, старецът върна страниците на требника и почна водосвета отначало.

— Ама вие какво? — попита Русчушки, схванал веднага ситуацията. — Като едно време при другаря Живков, а?... Закъснял другарят Живков на лов, пристига в театъра за второто действие, а режисьорът пуска завесата и почват пак от първото!... Има такъв случай, разправяли са ми го актьори от Театъра на въоръжените сили... И вие по тоталитарному, а? Друмчев? Така се получава...

— Това да ни е грехът, господин Русчушки, за туй да ни съди оня, дето гледа отгоре... — отвърна кметът.

Депутатът изглеждаше неспокоен, тикът променяше непрекъснато изражението на лицето му, не можеше да се разбере смее ли се, или гледа с укор на заобикалящата го публика. Погледът му се местеше от лице на лице; по някое време кимна на някого като на стар познат: беше Станоев.

— Познават се! — пошепна Роси.

Джими изсумтя:

— Да ги чукаат мачките!

На тръгване някой я дръпна в навалищата.

— Къде, кумичката ми, няма ли да дойдете в ресторанта, на пържола с народен избраник?

— Не сме канени, Евстати!

— Мога да го уредя с кмета, няма проблем!

— Ще се прибираме, Джими е работил цял ден, уморен е.

— А ти не ми се сърдиш, нали? — Той я гледаше усмихнат, както винаги. — Задето ти казах, че си готена... Продължавам да държа на своето!

— Боже, да ти имам проблемите! — отвърна тя и забърза да настигне Джими.

— Какво искаше педеругата? И той ли е свършил цигарите?

В Стари хан от два дни нямаше цигари, търговците бяха ги изпокрили в очакване на нови цени и тази тема започваше да вълнува не само пушачите, но и останалите жители на градчето. Тя реши да премълчи последните думи на послушника, каза само, че му дала целия пакет, какво да го прави — кръстник!

— И той ми е една муши трънка, навсякъде си пъха гагата! — Джими приплюваше ситно — навик, когато му бе нервно. — Ама карай! Иначе е информиран, може да потрябва по-нататък. Ако зареже манастира, ще го назнача за мениджър или за пъблик рилейшънс; сега са модни пъблик рилейшъните — голяма дума, бедно положение.

— Мислех, че ще вземеш Стела за тази работа. Нещо май ти охладня на сърчицето напоследък... — Роси се опитваше чрез смеха да пробута истинските си мисли за кумичката.

— Стела, каквато е вей-хайвей, сега е по петите на един италианец. Навива го да ги вземе в ифата; като ония от Шри Ланка, дето ги намериха задушени в собствен сос... Авантюризъм пар екселанс!

— Данчо ще се навие ли да ги пусне?

— Данчо си взема процентчето, какво го интересува кой е във фургона! Това му е ежедневието... Абе разграден бостан, кой каквото докопа — влачи! „Куче влачи рейс!“ — най-новата чалга. Едно време е било — антерия, дрешка някаква, къде сме напреднали в мащабите на краденето — до кучето, повлякло рейс!

— И ти, като кумичката, почна да тълкуваш поговорките — забеляза Росица.

— На човек му се иска да има база за сравнение, нещо трайно и стабилно. Май че езикът ще излезе най-издръжливото от всичко, което е измудрил българинът?...

Росица се олюля внезапно, стъпила в тъмното накриво, той я подкрепи и прекъсна мисълта си; улицата бе неосветена и грапава; кметът Друмчев продължаваше традицията на предшествениците си — правеше бизнес — палати, нещо като нов мраморен площад, вместо да асфалтира града и да го направи по-нормален за живеене.

Минаха край гаража, където доскоро бяха фризерите и сега аудито бе заело най-сетне законното си място. Джими си помисли, че в жабката имаше стек цигари БТ, можеше да се отбие и да го вземе, но се отказа — до заранта щеше да издържи някак си без тая отрова, трябва да я зареже вече, стига е робувал на младежките глупости! Предстояха му години на истински сериозна работа като собственик на фабрика със суперважно производство; вече от него, от волята му и пълната му интелектуална и физическа мобилизация зависеше дали ще успее, или ще се провали; трябва да бъде нащрек за всяка дреболия, за най-незабележимия нюанс на нещата от живота; всичко е в собствените му ръце и всяко оправдаване с другите, с намесата отвън е самопризнание за некадърност; това е истината.

Но той се лъжеше: това бе само едната страна на истината. Имаше и друга и той щеше да я забележи, ако бе се отбил в гаража и бе отворил жабката, да вземе стека. Тогава щеше да види двете жици, водещи към капсул-детонатора под седалката. И щеше да продължи и по-нататък това, което бе досега — редуването на радости и разочарования, приливът на сили, следван от умора и отчаяние, смяната на изгреви и залези, на деня, преминаващ в нощ.

Той не знаеше, че живее своята последна нощ...

Отминаха гаража. Мракът се разреждаше на места, където минаваха покрай светлините на ниските етажи, виждаше се гъстият декемврийски въздух, наситен от влага, готова за минути да стане на мъгла, на сняг. „Дано до заранта валежът да не премине в поледица — помисли Джими, — тази жива мъка за шофьорите по тези краища.“ На другия ден бе обещал на Данмарк да бъде на Дунав — мост; два пъти звъня Данмарк, в гласа му долови и тревога, и хазартна страст —

доларът минал петстотин лева, трябва да се видят и да поговорят по новата ситуация; големите финансови удари се правят в такива шокови моменти...

— Трябва ми чиста риза за утре! — каза Джими, когато влязоха в антрето и той се спря пред вратата на банята. — Ризата ми да се белее, перчемът да се ветрее, както се пее в поп — фолка!

— Знаеш къде са ризите, вземи си! — Роси още бе леко раздражена от интонацията му, която ѝ напомняше за Стела, за нейните езикови каламбури и глезотии.

Но докато сваляше перления гердан от врата си, усети, че раздражението ѝ затихва, сякаш перлите наистина поглъщаха неприятните човешки чувства, както бе чувала да се говори за тях. Отвори гардероба и му избра риза в бледосинкаво райе, добави гълъбовия унгарски пуловер без ръкави и връзката на ситни лилави фигурки, които ѝ напомняха дивите теменужки на Кенар. В паметта ѝ просветнаха като виолетови искри цветенцата от онова пролетно утро, които Джими накъса край паркинга на манастира, един прост знак на внимание, на привързаност, на обич може би... Тя не знаеше дали Джими я обича, но знаеше, че е привързан към нея, нищо, че по едно време бе привлечен от лъскавата окраска на пеперудата Стелка... Всеки е залитал през живота си, тя също не забравяше пеперуденото си пърхане над онова сбъркано момче, което отначало ѝ се виждаше сериозно, а излезе слаба ракия... Джими си оставаше стабилен, амбициозен, зареден с положителна енергия, както казваше и Веса Марковска. Може би се зареждаше и от тези постоянни контакти с манастира — не сбъркаха, дето се кръстиха и венчаха: ако някой наистина наблюдава от небето делата човешки, не можеше да не си е отбелязал със знак плюс тяхното изправяне пред светия олтар! Тези свети места крият неведоми сили, носят късмет в края на краищата и нейният Джими е пример на човек — късметлия, погалин от ласкавата десница на дядо Господ...

Тя се приближи до Джими, притисна се до мокрото му полуголо тяло, току-що излязло изпод струите на душа, погали влажните му коси, близна устната му; сетне рязко се отпрати към банята, като смъкваше в движение всичко, което имаше по себе си. Когато се върна, Джими спеше.

А на заранта тя спеше и той не искаше да я буди.

Пусна радиото в шест и половина, да чуе прегледа на печата, докато се бърснеше, изпи дозата алмагел с минерална вода, а сутрешното кафе остави за срещата с Данмарк. Взе чантата и пардесюто и тръгна към гаража.

Времето бе като снощи, поледицата се бе разминала за щастие, от ниското небе прелитаха отделни снежинки — разузнавачи на снега, който идеше откъм Дунава; при сух студ се пътува приятно, с отличен климатик и готина касета в касетофона...

Той седна зад волана, превъртя ключа и не можа да види огненожълтото кълбо, познато от безброй екшъни, което повдигна покрива на гаража и го пръсна във въздуха на ситни и едри късчета, които почнаха да се връщат към земята заедно с падащия сняг.

До вечерта снегът щеше да покрие мястото на взрива, да заличи следите на престъплението. Още едно престъпление щеше да остане невидимо за отслабналото зрение на обществото. Оставаше надеждата, че всевиждащото око на небето е било будно и е видяло всичко. Ако го имаше, разбира се.

— Съсипахме си мъжете! — Веса Марковска редеше карта, две, сякаш изчакваше картите да свикнат една до друга, добавяше нова, похлупваше новата с тестето, спираше пасианса, задържаше го. — Моят можеше още да е жив, ако навремето, по тия бригади... Язовир „Копринка“, каскадите на Баташкия водносилов — и бъбреците му отиват на кино... Аз го взех с издънени бъбреци; какво можеш да направиш! Топеше се пред очите ми... Сега присаждат бъбреци, можех да му дам един мой, донор да му стана, но сега... А тогава — къде ти! И тая дума — донор — я нямаше!... Отиде си, на годините на твоя Джими... И аз бях колкото теб! Жестоко, жестоко! Разбирам те напълно, мила, но това е карма. Предопределеност! Нищо не може да се направи... Вземи си от пая, кайсиите са като пресни, затварях ги лятото цели, без костилката, само със захар и никаква вода... Вземи си!

— Благодаря! Не съм гладна. — Росица седеше на ръба на дивана, скръстила ръце на скута, не ѝ се посягаше към сладкиша.

— Сега пък тая вълна, емигрантската... Половин милион, казват, кой ги е броил? Млади, прави, интелигентни мъже. Предприемчиви.

Цветът на нацията!... Какви остават — пенюгите и бандюгите... Да взривяват и малкото кадърни, последните... Пу, мамка му и орисията! Преди ме беше срам! Сега ме е гнус... Ето тази спатия непрекъснато се вре напред; спатията не е на добро, черен кръст, добре, че купата я покри — малко любов... Боже, любов дай, без любов няма живот... Сечи с лява ръка! На какво отсече? Път! Втори път ти се пада същият бирлик, забеляза ли? Път!

— Ще вървим. Да минат четирсетте и снеговете да омекнат, ще вървим. Решили сме го вече. И Дами се е навил. Ще ме придружи, сама просто нямам сили.

— Знаеш, че винаги съм била анти, но не те спирам, мила. Млада си, иди, опитай си късмета... Ако не ти потръгне, винаги можеш да се върнеш. Къщата в Градуил нека стои, не я продавайте.

— И да искаме — на кого? Няма пазар.

— Тъй си е, пазар няма... Това какво е, визонче?

Росица отвори пакета, който бе донесла: беше визонът от Будапеща, който се канеше да облече в оня ден на декември, когато тръгваха за водосвета на бизнес центъра. Не го облече тогава, нямаше да му дойде времето никога, по-добре да го подари на Веса, защо да го ядат молците по гардеробите?

— Не, не! — Веса Марковска не можеше да го приеме. — Това е скъп подарък, миличка, благодаря ти, но ако имах пари, щях да ти го платя, не мога да го взема даром... Или да опитаме с една съученичка, синът ѝ е дилърче, има възможности, но нямам представа — колко марки да му кажа? Сто и петдесет — двеста, татък някъде.

— И за десет му го дай, все ми е едно.

— А, не! Не! Виждам колко си неадекватна, но трябва постепенно да се измъкваш от това състояние.

— Направо съм недействителна.

— След малко, като дойдат хората, не трябва да те виждат такава... Да ти направя един джус с лимон, ще те ободри.

Тя щеше да направи напитката, ако не бе се звъннало на входа; грабна пакета с визона, пътом го пхна в някакъв шкаф и отвори, като ахкаше на поднесените подаръци: „Бели хризантеми! Е И уиски! Господи, сега бутилка уиски струва колкото моята пенсия, господин Евтимов! Бива ли да се охарчвате?!“

Тя въведе двамата мъже — бяха Жоро Евтимов и Евстати; телевизионният бос се наведе и целуна ръка на Роси, изрази съболезнованията си.

— Много са ми говорили за вашия съпруг, лека му пръст, съжалявам, съжалявам...

Евстати само кимна и седна малко настрана, пъхнал ръце в джобовете на кожена полушубка с бисерна яка.

Веса Марковска донесе чаши и сипа на всички по малко уиски от донесената бутилка.

— Каква стана тя? Да ви почерпя с вашето питие!

— От благодарния клиент! — подчерта Евтимов, вдигнал чашата си. — Госпожа Веса ми гледа през Лукановата зима и още тогава ми позна — какво? Позна ми трите „П“: Път, пари и...

— Писмо навярно? Не помня, Жоро... — гадаеше домакинята.

— Просперитет!... Ти си забравила, но за мен бе много важен знак в оня момент... И няма да го забравя никога! Защото всичко, което ми каза тогава, се сбъдна, в общи линии... Тъй че — наздраве за нашата мила и надарена от Бога домакиня... И сигурно избързвам, но ще ви разкрия една редакционна тайна: ние възнамеряваме да направим филм за Веса Марковска. И спонсор сме намерили — господин Станоев!... Но за това друг път, сега сме дошли за главното — той се обърна към Росица, — как гледате на нашата оферта, госпожо Диамандиева?

Преди два дни Евстати бе посетил Росица и бе казал, че телецентърът „Дунав — мост“ иска да купи акциите на Джими от ЗАР; тогава решиха да се срещнат с Жоро Евтимов на днешния ден при Веса. Евстати бе дошъл с черен джип „Тойота“, с шофьор, който остана на волана; послушникът също остана на вратата, като се извини, че закъснява за друга среща, и когато си замина, Росица усети, че кръвното ѝ се качи светкавично в слепите очи и за малко да колабира на стълбищната площадка. Взе две таблетки лексотан и замина веднага с пикапа за Градуил, да се посъветва с девера Дами; оттам се върнаха при юриста на завода, Сапунджиев, да се посъветват като с близко и компетентно лице. Но юристът бил пенсиониран около Коледа от съвета на директорите и ги посрещна мрачен като облак. „Продавайте каквото ви дадат — каза той. — Ако ви дадат нещо, защото утре и половината на това може да не получите. Виждате каква

каша е в държавата!“ И ги отпрати... Те се прибраха, още по-объркани. Росица запари чай от кантарион и маточина, седяха и разсъждаваха на глас, умуваха. В държавата наистина бе настъпила пълна неразбория. Само преди дни бе станало нападение над парламента, видяха на екрана сблъсъка на демонстранти и полиция, катерещи се хора по прозорците, лумпени, трошащи вратите на една джипка под погледите на нищо не предприемащи пазители на реда. „Това нещо силно напомня за опожаряването на партийния дом през август деветдесета — казваше Дами, — тогава също полицията наблюдаваше отстрани как изнасяха телевизори, компютри и купища документи и накрая не се стигна до процес, не бе осъден нито един грабител, нито един подпалвач, макар че ги имаше на лента, да не говорим за стотиците свидетели, скупчени отстрани, с техните показания можеха да бъдат вкарани в затвора две роти престъпници!“ Но някой бе дал заповед на органите на реда да си траят; някой бе заинтересован от бъркотията — тогава, както и сега... Последва падане на правителството, появи се опасността от граждански междуособици, от война. Тя всъщност се водеше вече седма година, макар и безкръвна, колко му трябваше да се окървави!... В такава нестабилна обстановка логично бе да не предприемат нищо, да изчакат отминаването на бурята, а Сапунджиев ги съветваше точно обратното: да продават акциите! „Той е специалист, Джими го ценеше — казваше Росица, — може наистина накрая да останем с едни хартийки без покритие (тя си спомни загадъчното превращение на ония дойче марки в бяла хартия); най-добре е да го послушаме, да свърши веднъж завинаги с тоя ЗАР, който уби Джими.“ Не му ще повече облагите, печалбите; да се вдигат с италианеца и да минават Дунав — мост, това решение може да се окаже единствено най-правилното, най-спасителното... „Добре — казваше Дами, опитвайки се да погледне на проблема от нови, неочаквани позиции, — ами ако юристът се окаже подкупено лице, уговорено да дава точно определени консултантски съвети, изгодни за този, който му е платил?“ — „Сапунджиев? — трепваше Роси. — Не вярвам, Джими го ценеше, бяха приятели...“ — „Няма приятели, Роси, да не се заблуждаваме: дето играят големи пари, няма приятели, има интереси. Класическият лозунг на стара Англия!...“ Чаят остана недопит в чашите, Дами се прибра в полунощ в апартамента си отсреща, Росица не заспа цялата нощ и още две нощи след това и дойде на срещата още

повече объркана, обезверена, със сломено желание за съпротива, за живеене по-нататък...

— И тъй, госпожо Диамандиева — подхвана Евтимов, — имахте малко време за размисъл. Подчертавам, че наистина времето бе малко, но с повече не разполагаме в този исторически момент! Кажете какво мислите, защото събитията ни пришпорват...

— Събитията са неприятни — съгласи се тя. Така е, не се знае какво ни очаква утре, но не смятате ли, че предложението ви за продажба по номинална стойност не е логично точно сега, когато доларът играе нагоре-надолу като луд? Ами ако утре мине хиляда лева — това не е ли пълно обезценяване на акциите? Аз, разбира се, не съм компетентна по финансовите операции, Джими се занимаваше с валутите, но като разсъждавам логически...

— В тия неща няма логика, скъпа госпожо! — Евтимов усети, че трябва да вземе положението в ръцете си. — Вярно е, което казвате, за долара — може да стигне хилядарката, но има и обратната — напълно възможна — възможност, извинявам се за тавтологията. Може — какво? Да се срина до границите на шейсет лева, откъдето и почна... Не е ли така?

— Не гледаме ли какво става на Токийската борса — намеси се Веса, — всяка вечер ту се качва, ту се срива! Нас какво ни засяга доларът, питам аз? Американска им работа.

— Не знам — каза Роси и повтори: — Не знам...

— Ваша воля, не настояваме на всяка цена! — продължи Евтимов. — Изнесете ги на борсата, ще разберете колко ще ви дадат. Само че — той прихна неочаквано — къде я виждате тази борса, тук не е Токио или Лондон, няма го индекса Дау Джоунс... А нашето дружество няма големи възможности, повече не бихме могли да качим, съжалявам. Пък и предприятието — всички знаем — в какво небулозно състояние се намира: дългове, стара технология — до болка втръснали ни истини!

Евтимов погълна последната капка уиски, погледна към Евстати: какво, да бяхме си тръгнали, що ли?

— Росе, мила — обади се в настъпилата пауза Марковска, — ти си знаеш най-добре, не ти се бъркам в работите, но на твоето място — при този жесток удар на съдбата, който те сполетя... аз самата си давам сметка, че не бих могла да издържа, да се забъркам в

производство, да правя планове, да търся суровини и да пласирам готова продукция. Това за жена ли е? — питам се и не намирам отговор. Не намирам отговор... Апропо, не ви попитах: няма ли да пиете по едно нес — кафе, чайникът ври, ще стане за минутка.

— Ще ставаме, госпожо Веса... Може би следващия път... Струва ми се, че ще се видим отново на кръглата маса, не е речено, че трябва да постигнем консенсус още на прима виста, нали така?

— Росе, ти питай нещо, душко, докато Жоро е тук, не се стеснявай, поговорете си. — Веса Марковска продължаваше ролята си на парламентър. — Виждам напрежение в ирисите ти, не е обидно да питаш господата, докато са тук.

— Споменахте, господин Евтимов, едно име в началото... Да попитам все пак, Станоев замесен ли е в нашата сделка?

— Дотолкова, доколкото и той е един от акционерите на дружеството.

— На Станоев не давам и четвърт акция! — избухна Росица.

— Но защо? Не разбирам.

— Той уби мъжа ми! В това съм сто процента сигурна.

— Доказателства имате ли? Факти?

— Никой не може да ме разубеди.

Жоро Евтимов се усмихна, сетне сви усмивката си, стана отново угрижен.

— Може и да е така... На ваше място сигурно същото щях да мисля и аз; има неща, за които не са нужни факти и доказателства, достатъчна е едната интуиция... Убийството не е случайно, права сте, това не е транспортна злополука или гръм от небесата... От уроците в гимназията още знаем: обществото убива, а не наемният убиец; азбучна истина...

— Станоев имаше интереси, той е платил да сложат бомбата.

— Може и да е така, но на търга е имало и още двама-трима кандидати, доколкото знам... Каква е гаранцията, че най-незабележимият измежду тях — най мижитурката! — не е авторът на гнусното злодеяние?

— Евалла, Жоро! — възкликна Веса Марковска. — Обичам добрата полемика.

И като улови ръката на Росица, разтвори дланта ѝ и се вгледа в нея.

— Не мисли, че чакам някакво комисионно, мила, виждам колко ти е тежко в тоя момент, искам само да ти окажа помощ и подкрепа... Господин Евтимов не е лош човек, погледни линиите на дланта му — колко много напомнят на твоите, — това са линии, които се събират към палеца... Само при добрите хора е така, доказала го е науката...

Тя взе ръката и на Евтимов, доближи я до дланта на Росица, събра ги в неусетно ръкостискане и ги задържа дълго, застинала неподвижно, с изчезнал поглед зад клепачите, обърнат някъде навътре към неуловимите токови импулси, които преминаваха в тоя момент от едното биополе към другото. Накрая отвори очи и ги задържа на Евстати.

— Евстати, само ти мълчиш през цялото време, не казваш нищо...

— Какво да кажа, мисис Марковска! Аз съм само един деятел от застрахователния бранш. И то отскоро... Гледам, слушам, съобразявам...

— Застраховател, така ли каза? Росица погледна манастирския послушник, за миг го видя в нова светлина: това не беше голият дангалак, когото бе заварила на китеника във вилата и чиито парцали бе мятала през перилото на чардака; не беше гладната черковна мишка, която носеше топла вода за пластмасовия леген и разпалваше кадилницата на отец Йоан!... Бе подкъсил косата си и я бе сресал на две, разделена от правия път — модна прическа на бизнесмените напоследък. И кожухчето му бе модерно, с тази биберна яка, която обгръщаше лицето му, понапълняло, озарено от кротка, дяволита усмивка, издаваща добро самочувствие... Кой всъщност бе този Евстати, какво знаеше за него освен беглото му подхвърляне, че познавал навремето баща й, полковника?... Кога е било то, колко годишен е бил — двайсетина и нещо, откъде можеше да познава отблизо шефа на районната държавна сигурност — информатор ли е бил, сътрудник, щатен служител?... Тя помнеше смътно баща си да казва веднъж за момчетата от Школата в Симеоново — партията подготвяла отдалече нови поколения: идейно здрави, образовани, интелигентни, за постепенна подмяна на стария кадър, напускащ властта по неумолимите биологични закони. За някои от тях се споменаваха сега из вестниците — един станал banker, друг искаше да управлява столицата, трети издаваше вестници, четвърти развиваше

родолюбива и християнска дейност, за която в Школата са го учили, че е опиум за народа... И Евстати ли бе един от тях? Знаеше ли и Джими нещо повече за него, когато се канеше да го наема за публичен рилейшънс на новата фабрика? „Боже, ще се взривя от толкова неясноти, от толкова неочаквани обрати с хората около теб, сякаш не живееш един нормален живот, а участваш в карнавал, в маскен бал, и не знаеш от внезапно падналата маска кои очи ще срещнеш, в радост или в уплаха ще подскочи сърцето ти от картините, които непрестанно се сменят пред теб с кинематографична скорост... Докога ще трае този наш начин на съществуване, приличен на сънуване, изпълнено с кошмари, въздишане, невнятен говор, смях, избиващ на моменти в плач?“

Веса Марковска донесе каничка с вряла вода, бурканче с нес — кафе; погледна с укор към застрахователния деятел.

— Евстати, ти го даде толкова загадъчно, че ни хвърли в оркестъра... Ми кажи на кумицата си, че би решил да промениш досегашния си живот, че захвърляш расото, защото усещаш, че имаш сили да опиташ и нещо друго... Млад си още, в това няма нищо лошо — дори напротив.

— Но какво казах, мисис Марковска? — Евстати се подхилваше. — Ако бях малко повечко врял и кипял в цивилния живот, можех да предложа на Росица да поема по-директно работите ѝ — тя знае чувствата ми към нея! Но и аз съм новобранец, боя се да не я разочаровам накрая. Тя наистина е още в стрес; нека оставим времето постепенно да ѝ подскаже най-вярното решение. Както каза Жоро, и ние, ако бяхме на нейното място, сигурно щяхме да сме същите — това е толкова разбираемо, толкова човешко!

— Но колко ще трае всичко това? — Росица потръпна нервно. — Чувствам се недействителна и не знам ще имам ли сили да издържа.

— Колко? — обади се отново Евтимов. — Има един отговор, в мащабите на страната, разбира се, не се визира отделната човешка личност. Казал го е Бжежински, знаете го, който предсказа падането на Стената... Излизането от комунизма ще трае толкова, колкото е траял самият комунизъм!... Четирсет и пет години, така да се каже, по скалата на Бжежински!

— Не, няма да мога! Поне аз за себе си казвам — няма да издържа.

— Ами това е положението, госпожо Диамандиева... Дето рекъл оня фелдфебел, когато тръгвали на война: „Някои от вас ще паднат, другите ще се върнем!“... В кръга на шегата, разбира се, иска ми се да ви разведря, пък и — защо ли не? — да ви разсмея...

Самият той я гледаше с весели пламъчета в очите и се смееше приглушено, с пресметнато подкупващ смях, докато усети, че ледът помежду им започва да се топи и по устните ѝ пробяга усмивка. Тогава посегна към чантата си, издърпа ципа и разтвори папката с книгата, подготвени за подпис...

Няколко дни по-късно акционерното дружество „Дунав — мост“ преведе по банков път цялата сума от акциите на Диаманд Диамандиев. Росица за пореден път изпадна в паника: какво да прави толкова пари, да ги задържи в банката, или да ги тегли? Хиперинфлацията по това време набираше скорост; търговците криеха стоките по складове и хранилища в очакване на по-спокойни дни; хлябът стигна и надмина петстотин лева, започнал от трийсетина само преди три-четири месеца; появяваха се съобщения по вестниците за фалирали банки. На всичко отгоре една вечер шефката на Държавната спестовна каса изтърва по телевизията — случайно или съзнателно? — една нова дума, която хвърли населението в смут и объркване. Шефката каза, че касата е ликвидна, термин от финансовия речник, който означавал състоятелност, стабилност, но за подозрителното ухо на българина смисълът бе схванат точно обратното — че банката е пред ликвидация. Това бе в петък вечерта, преди уикенда — двата дни бяха достатъчни искрата да предизвика експлозията: в понеделник пред гишетата на спестовните клонове се извиха невиджани опашки и до сряда от касите бяха изтеглени шестнайсет милиарда от влоговете на спестителите. С това банката на българина претърпя крах, непознат в полувековното ѝ съществуване. Остана другата — Бурканбанк.

Преводът се получи в Стари хан по това време; Росица нямаше по-близък човек от Дами, помоли го да я придружи и двамата застанаха с двата кожени сака пред гишето.

Парите не бяха малко, пачките се трупаха на перваза от полиран масленозелен гранит, саковете се пълнеха. Иззад дебелите стъкла на съседните гишета надничаха любопитни очи. Появи се и самият

управител на клона — приятел на Джими, — извиняваше се, че не може да им предложи някакъв друг вариант: сейфовете му не били свободни, не разполагал с налична западна валута, можело да стане чейндж, но и дори да имал долари, вече не било изгодно — доларът приближавал третата хилядарка.

— Това не е ли истинска хиперинфлация? — попита го Дами.

— Така е, но не я наричат официално, за да не се плаши населението — повдигна рамене управителят.

— Докога ще продължи това? — попита Росица и се изплаши, че можеше да чуе отговора на Евтимов на оня въпрос за дълготрайността на прехода: „Четирсет и пет по скалата на Бжежински!“

— Знае ли някой? — каза управителят. — Нищо чудно да стигнем дотам, че да ходим за един хляб с куфарче банкноти!

Той ги изпрати до пикапа и за да не ги отчая съвсем, обеща да направи нещо до ден — два: можело да настъпи някакво движение в неговите трезори, да се освободи сейф; засега да сложат парите на сигурно място и да изчакат да им се обади.

— Сигурно място? — Дами се засмя. — Да ги затваряме като сарми в буркани?... Баща ми ще се обърне в гроба!

Оня безпомощно поклати глава: това е положението!

Сега накъде? Росица не искаше парите да замръкват в нейния апартамент; във вилата в Кенар бе още по-несигурно. Оставаше старата къща на Диамандиеви в Градуил.

Затвориха саковете в един долап в зимника, който се заключваше с катинар; Росица взе ключетата и се прибра в града.

На заранта чу звънеца на входа и докато отиваше да отвори, усети, че краката ѝ се подкосяват. Успя да събере сила и да извика: „Дами, ти ли си?“

В отговор чу гласа на следователя Буйнезов:

— Не съм Дами! Дами бере душа в реанимацията...

Той я изчака на площадката, докато тя се приготви, и служебната кола ги откара в Градуил. Спалнята на Дами бе с разбита врата, кинескопът на телевизора — прострелян с два куршума; по пода се търкаляха възглавници и чаршафи със следи от кръв; долапът в зимника бе с разтворени врати...

— Проследили са ви. — Буйнезов дъвчеше филтъра на цигарата си. — Има едни копелета, дето по цели дни бъзикат по компютрите,

хакерчета им викат... Няма начин да не са напипали кода на банката и следят кой внася и кой изнася... Друго обяснение аз нямам.

— Само дано оживее! Моля се на Господа, дано оживее! — каза Росица със свито гърло. — Нищо друго няма значение... Майната му на пари, на всичко.

— Така е, но и вие — съвсем аджамийски... Нямахте ли къде да ги сложите... Покрито мляко котки не го...

— Къде? — попита рязко Росица. — Кажете ми къде? Има ли сигурно място в тая държава?

Буйнезов подритна свлечения юрган, стъпкан на топка на пода, търсеше гилзи, но не му се навеждаше да поглежда около и под леглото.

— Има следи от съпротива... Той се е опънал от началото, по всяка вероятност, те са го простреляли — да го сплашат; дано не е загубил много кръв... После им е казал за зимника... Аджамийска работа, аджамийска... Мъжът ти продаваше оръжие по света, не можа ли да даде на брат си един пищов? Ако е бил въоръжен, нямахте да се стигне до екшъни!

— Дами не се интересувахте от оръжия и... — Тя млъкна изведнъж, защото усети как страшно звучаха думите в минало време. — Да вървим в болницата! Може да се наложи да даваме кръв... Господи, какво ми се струпа на главата!

Тя заплака чак сега и не спря да хълца до болницата.

Пред вратата на реанимацията ѝ дадоха престилка, разрешиха ѝ да влезе, но Буйнезов го оставиха да чака отвън.

— Внимавай какво ще каже хирургът — рече той. — Обикновено се измъкват с неясни формулировки, но е въпрос на досещане. Ако каже „правим всичко възможно“ — надеждата е малка...

Тя не изслуша докрай инструкциите му, втурна се в коридора и видя през стъклената преграда стойката за кръвопреливане, снопа от разноцветни тръбички, отвеждащи към болния, част от лицето на самия болен, облепено с ленти лейкопласт.

Посрещна я лекарят на отделението — тя го познаваше, но не отблизо; не каза нищо, само я хвана под ръка и я върна обратно по коридора.

Буйнезов стоеше пред вратата и въртеше незапалената си цигара.

— Докторе, какво е положението?

— Какво може да бъде, началство, по-добре ти кажи кога ще се справите с тия убийци! — Лекарят говореше грубо, със зло изражение на лицето. — Обърнахме се на лазарет, като на бойно поле. В този град и бебетата вече имат калашници, поне оръжието можехте да изземете, а вие не правите нищо.

— Правим всичко възможно — каза Буйнезов. Слязоха при колата; той предложи да я откарат до вкъщи, но Росица каза, че ще повърви.

— Нямам думи — каза следователят и прибра цигарата си, преди да влезе в колата. — На някои хора просто не им върви... То на кого ли е тръгнало, но на твоите Диамандиеви пък хептен... Прасета им крадоха, пицарията запалиха, мъжа ти взривиха, сега и девера ти... Не знам, не знам... Някой ви е направил черна, ама от най-черната магия! Друго обяснение аз нямам.

— Вярваш ли в магии? — погледна го Росица.

— Абе... не е до вярване, а има ли го, или го няма... Биоелектричество някакво не може да няма. Отрицателно на единия полюс, положително — на другия... Как има прав и променлив ток? Друго обяснение аз нямам.

Росица си тръгна покрай оградата на болницата, мина пешеходния метален мост над Стара бара и се насочи по най-прекия път към Овчи пазар, където бе блокът с двата апартамента на братя Диамандиеви. Тя щеше да минава два пъти на ден по същия маршрут, шест дни поред, а на седмия Дами щеше да умре от белодробна емболия, без да дойде в съзнание.

Погребаха го в един кишав февруарски ден, на стотина крачки по-далече от Джими. В гробището на Стари хан копаеха гробовете с малко холандско багерче, подарено на града за инфраструктурни цели, но го използваша веднъж месечно и на гробищата. Багерчето копаеше гробовете предварително на дълги редове, на определено разстояние един от друг, съгласно утвърдени норми и стандарти; пръстта се извисяваше на сиви пирамиди — на това място земята бе пясъчно — белезникава — и отдалече гробището приличаше на палатков бивак, чиито обитатели са заминали за някъде и вече нямаше да се върнат...

Стела остана няколко дни при Росица, не излизаха никъде, почти не ядяха нищо, само пиеха кафе и пушеха. Обмисляха пътуването с камиона, италианецът бе се съгласил да ги прехвърли нелегално срещу две хиляди и петстотин марки на човек, и дата на тръгването бе насрочил. Нямахше време за продажби на апартаментите, пък и Росица не искаше изведнъж да продава всичко — ако не потръгнат нещата в чужбина, трябва да има къде да се върне един ден. После се сетиха изведнъж: какви продажби? Апартаментът бе ипотеккиран, както и къщата в Градуил и вилата в Кенар! Трябваше да намерят адвокат, на когото да оставят пълномощно и с него да държат връзка за процедурите на банката по-нататък. Адвокат нямаше, затова потърсиха счетоводителя Сапунджиев, той склони срещу комисиона от петнайсет процента, а за вилата бе категоричен, че трябва да намерят купувач, иначе ще я разграбят до основи. Но ще се съгласи ли някой да купи ипотеккиран имот, да плаща заем, натрупани лихви и тъй нататък?

— Познавам един, който ще се навие! — каза Стела. — Йоргаки!

Няколко дни по-късно заведоха Йоргаки Цанев, собственика на „Приста“, в Кенар. Посрещна го кучето Дики, само кожа и кокали, повече от месец — през кризата за бензин — Роси не му бе носила храна и вода и не можеше да повярва, че е оживял.

— Тая мърша да я разкарате отгук! — каза Йоргаки. — Не обичам кучетата по принцип; котките поне ловят мишки.

Кучето го дразнеше, но вилата му хареса, макар да се сдържаше откъм одобрителни реакции. Разгледа стабилната ограда, дърворезбите и бетонните скривалища на полковника, системата за снабдяване с планинска вода за пиене. Тайно правеше сметка, че сега да се построи всичко това, трийсет хиляди долара едва ли щяха да стигнат. Но Йоргаки каза, че може да даде само пет хиляди долара на ръка, като поема ипотеката пред банката.

— Йоргаки, ти ни разби! — каза му Стела. — Тоя имот струва поне пет пъти по пет!

Тя не смееше да каже пред Роси (надяваше се, че няма да се досети) тънката сметка на хитреца: след рязкото вдигане на зелената валута заемът, взет от Джими, се обезценяваше десет пъти, вилата отиваше за жълти стотинки!...

Усетил се вече победител, Йоргаки се гърчеше в стремежа си да запази хладнокръвие.

— Намерете друг, който да ви даде повече... Аз не съм милионер, нямам печатница за американски пари. Правя по-скоро една приятелска услуга, нищо повече!

— Йоргаки, Йоргаки! — Стела го гледаше с присмех. — Какво си ми пухче и шепа перушина!

Той не знаеше какво означаваха тия перушинени сравнения и се чудеше да се засмее ли, или да се нацупи, но избра първото. И като разтвори чантата, която висеше на ремък на рамото му, извади бутилка уиски, взета за поливане на евентуалната успешна сделка.

Сделката стана; Росица разля от питието по чашите и по някое време реши да прескочи до „Бавария“, където бе уговорила — срещу стотина марки — да остави Дики на „доизживяване“.

Когато чуха тежката порта да хлопва, Йоргаки пусна ръка.

— Моля? — погледна го Стела, без да трепне. — Как да разбирам жеста ти?

— Много съм ти навит! — По веждите на Йоргаки избиха ситни перлички пот. — Знаеш, че тръгнах заради теб; тоя имот за какво ми е — аз съм вдовец, дъщерята съм оправил, пари имам; искам само да ти се порадвам, макар и веднъж, пък ако ще да пукна между кълките ти!

— А, не! Само тия да ги нямаме! Ако смяташ да стигаш до такива изпълнения, по-добре не почвай!

— Здрав съм като бик! — похвали се той.

— Второ: знам, че си известен скъперник, затова мангизите предварително, ето тук. — Тя потропа по масата. — Живеем при пазарна икономика, всичко трябва да е регламентирано, алинея по алинея.

— Но аз те обичам! — простена Йоргаки.

— Обич? Няма такова животно, сър, по нашите краища. Никой никого не обича, ако си забелязал, размножаването е на нулево равнище. Оттам се породиха и демографските проблеми на обществото.

— Стелче, да не губим време; Диамандиева може да се върне всеки момент!

— Пет хиляди марки! — каза Стела.

Той извади портфейла, отброи пет банкноти и посегна да разхлаби възела на вратовръзката си.

— Не тук, сър! Наблизо има диван с китеник! — И тръгна към съседната стая.

Йоргаки сумтеше подире й.

Няколко дни по-късно тя внесе петте банкноти като такса за две места в ифата — нейното и на Росица. След обира в Градуил Росица изведнъж остана без средства; Йоргаки бавеше капарото — държеше да внесе цялата сума пред нотариуса при получаването на нотариалния акт. Не можаха да продадат лесно и пикапа — продажбите на коли бяха рязко спаднали при инфлационните трусове. След дълго назлъндисване Йоргаки даде две хиляди марки и за него — щеше да го притури към машинния парк на „Приста“. Оставаше фрезата. Не можеха да я обявяват публично — беше вещ, която можеше да привлече вниманието на контролните органи, единствената надежда беше Данчо Марков и една вечер той ги събра и изсипа на масата осем хиляди швейцарски франка — точно валутата, която щеше да им върши работа на първо време в страната, за която се готвеха да заминават.

Не попитаха кой е новият собственик на скъпото средство за производство на суперизделията — парите отклониха вниманието им. На другата заран той дойде сам, с лъскавата си тойота в доматен цвят, която събуди завистта на Луко Луков.

Беше Евстати Кацаров, загърнат в модната полушуба с бисерна яка; пушеше тънка кафява пуричка, а ключовете на колата бе нанизал на златна верижка.

— Много баровски го даваш бе, Ефо! — каза Луков, който притягаше въжетата на платнището на камиона. — А тойотата е с пренабити номера, нали? Ха-ха!

Евстати посегна изведнъж и стисна ластичната яка на полото му.

— Ама ако не е с пренабити номера, ще ги оближеш ли?

И го повлече към колата. Луко успя да се измъкне от хватката му, гледаше объркано — не бе очаквал такъв обрат във взаимоотношенията им, протичащи винаги досега в иронично лигав тон.

— Писнахте ми с вашите лигавщини! — каза Евстати и се насочи към общото помещение. — Боклуци скапани! Сбирайте си

партакешите и да ви няма до понеделник!... Ясен ли съм?

Сигурно щеше да продължи тирадата си, но в помещението нямаше никой, обитателите на Профилакториума още не бяха слезли на закуска от нощните си леговища; на варела вреше чайникът, миришеше на евтино вино от недопитите бутилки от вечерта.

— Кочина! — каза Евстати и катурна най-близкия стол. — Ще ви изрина за отрицателно време с фадромата!

— По какъв случай? — попита Луко, който бе почнал да се окопитва. — Ти да не си дрогиран нещо...

Евстати извади някаква хартия и му я блъсна в очите.

— Можеш ли да четеш, боклук безподобен! Не си ли забравил буквичките?... Документ за собственост! Частна собственост, ако трябва да съм по-конкретен. Всичко това наоколо, дето го скиваш, вече не е ничие! Вече има стопанин! И името му е изписано тук на кирилица, можеш ли да четеш, неграмотнико?

Луко Луков се вторачи, видя името му, изпсува безадресно и се върна при камиона.

Евстати се повъртя около печката, като плюеше нервно късчета от пурата, която бе дъвкал, ядосан от Луко. Да се махат тия тутманици, да минават границите и повече да не се връщат! Тая държава няма полза от мързеливци. От некадърници. Хрантутници държавни! Скапани продукти на социални помощи... От това семе не очаквай кадърни поколения: боклукът ражда нов боклук!... Лигльовци, бълнуващи за демокрация, за свобода и човешки права; папагали, които мислят, че с митинги се прави държава; че се сплотява нация!... Това общество ще се измъкне от батака само със силна ръка, с пречистена кръв! Баста на кръвосмешенията на проклетия, омърсен, осран балкански кръстопът! Ще изметем цигани, турци, арменци, гагаузи, каракачани, цялата тази измет, ще я запалим, ще я сварим на сапун и ще измием окирливения образ на майката родина... Край на тюрлюгювеча! Иде ерата на експертите, на професионалите! Ставайте, сънливци, берете клонки и цветя — да ни срещате!...

— Ставайте, сънливци! — извика той, бръкнал в джобовете на полушубката, отметнал глава към стълбата, откъдето трябваше да се появят евентуалните му слушатели. — Ставайте, тюрлюгювечи! Свърши гювечът! Фадромата иде да ви изрине като фъшкии...

Появи се Стела, още сънена, загърната с жилетка вместо шал.

— Евстати, какви са тия изпълнения?

Той изведнъж смени тона.

— Оо, Стела ви! Гут морнинг! Гут морнинг!

— Сигурно идеш от дискотека?

— Как позна?

— Много си третопатетичен. От Чайковски.

— Майката ми разгони! — изпъшка той, изчака я да се спусне отгоре, взе ръката ѝ, бавно я плъзна по устните си, замижал по котарашки. — Обожавам мириса на сънена жена!

— Не си в ред, едно кафе ще те проясни! — каза тя, като се измъкна от прегръдката му, развинти кафеварката, зареди я и я сложи на варела. — Седни, докато стане кафето, и кажи за целта на посещенияето си; ако не е тайна.

— Без цел! „Движението е всичко, целта е нищо!“ Бернщайн, ревизионистът...

— При теб няма случайни работи... Ти си плетеш тайно кошничката и я оплете накрая: купи Профилакториума за един пробит долар.

— Виждам, че Данмарк ти е казал...

— Как стават тия работи бе, Евстати, обясни на съда: беден манастирски послушник, събирал стотинки от лептата на вярващите, и изведнъж се явява в обществото в ролята на новобогаташ, притежател на едра недвижима собственост! Каква беше тая милиционерска школа в Симеоново — тоя инкубатор на гениални бизнесмени, банкери и супермени?

— Виждам: реториката е в кръвта ти, не е само в дипломата. — Той се усмихваше с половин уста; от другата половина излизаше тънка струйка дим от пурата. — Реториката е губивреме, дарлинг, ти го знаеш по-добре от мен... Със задаване на въпроси Сократ — ако не бъркам — стига докъде? До чашата с отровата!... Аз дойдох за друго... Знаем, че в неделя тръгваш с твоите аутсайдери; остави ги да вървят на майната си — ти остани!

— Моля?

— Не заминавай, Стела ви! Знаеш, че те харесвам, мога да ти предложа друга оферта...

— Шеф на агенция за недвижими имоти „Евстати Кацаров“? И ще приватизираме манастира на отец Йоан?

— Говоря сериозно! Навита ли си да се ожениш за мен? Няма да те разочаровам.

— И да ти родя две момчета и едно момиче — нормата за положителен прираст? Ноу, сър! Вече съм държала теста за лоша майка. Сори.

— Всеки е бъркал през живота си... Не заминавай! Къде отиваш всъщност?... Да буташ из целия свят? За какво? За един скапан бутик евентуално; във всеки случай не на Шанз-Елизе, няма да те пуснат чак там... Трябва да останем, тая земя е наша! Трябва да сме тук и сега!

— „Ние пак сме тук!“ — засмя се тя. — И сме същите!... С колко захар го пиеш, сър, лъжичка, две?

— Върви по дяволите! — Той перна лъжичката, разпиля захарта; лицето му бе станало тъмноалено от нахлулата кръв. В здравните колони на таблоидите това се наричаше хиперемия, прекомерен прилив на кръв, признак на съдово заболяване, и рано или късно щеше да го доведе до инсулт или инфаркт — край на бизнесмените. Ако не го гръмнеха преди това, разбира се, помисли си Стела, като гледаше вдигнатата бисерна яка да се отдалечава към тойотата на двора.

Дино дел Монти, швейцарецът от италиански произход, притежател на предприятие за млечни продукти в кантон Тичино — ако можеше да му се вярва, че има такава мандра и такъв кантон, — бе определил неслучайно неделята за ден за тръгване. В неделя следобед митничари и граничари гледат с презрение към останалия, недежурен, свободен свят; движенията им са вяли, проверките — епидермални. Плюс това тази неделя, двацет и трети февруари, дежурен на митница Дунав — мост щеше да бъде Данмарк, който лично щеше да сложи пломбата на камиона и да удари печатите на трийсет и първа страница на паспортите.

Дино ръководеше товаренето на ифата. Той беше петдесетгодишен, леко прошарен, с гъста коса, слизаща упорито към мургавото му чело; знаеше завален български, смесваше понякога българските думи с турски, румънски и сръбски; любимата му дума бе „тюрлюгювеч“ — думата, която винаги предизвикваше яростта на Евстати Кацаров: след вавилонското стълпотворение, смяташе той, балканският тюрлюгювеч е символ на скапаниада и невървеж.

— Трябва балансира товар! — викаше Дино към товарачите. — Не може тюрлюгювеч: всичко закуп! Къде помъкнал пружина? Пружина ненужна, камион има федерасион, не друса...

Ачо бе помъкнал пружината на кушетка, скараха му се всички и го отпратиха да я занесе, откъдето я бе донесъл. Няколко дюшека щяха да бъдат леглата, а за малката Касандра приспособиха от два кашона за телевизор бебешко креватче с дунапренена плънка вместо дюшече.

Докато другите пренасяха вещи, дрехи, завивки, Стела свари две кафеварки кафе — да пийнат по чаша преди тръгване. Когато насядаха, настъпи внезапно мълчание, като в руския обичай преди заминаване. Беше им тежко на душите, пък и нямаше какво да си кажат след толкова приказки, изприказвани от съвместния живот в свърталището.

Стела извади триколюрната лента, която бе прибрала в чантата си при последното ходене на улица „Бурмов“, режеше с кухненския нож по една педя от лентата и я даваше на всеки един.

— Сувенир дьо булгари!... Можем да се изпогубим по широкия свят, това да ни спомня откъде сме тръгнали!

Павлина изхлипа и поиска още една лентичка — за бебето.

— Глупости! — каза Ники.

— Фетишизъм, Никсън! Мemento сантименто — да каже Дино звучи ли му по италиански...

— Си, синьора, си! — потвърди Дино.

Ромът също протегна ръка, но Стела се поколеба.

— Ти нямаш паспорт, душа, няма начин да те вземем!

— Вземете ме, как' Стелче! Земете ме с мене си... такава, имам две хиляди марки. — И циганинът започна да се бърка за марките.

— Мани се бе, мангал! — Луко се присегна да го удари. — Казва ти се, че си без паспорт! Визи се купуват с мангизи!... Ай разкарай се!

Циганинът го удари на плач.

— Скрийте ме бе, ще кротувам! Не ме оставяйте! Имам две хиляди марки, ей ги, ако не вярвате... Как' Стелче!... Павлинке... как тъй ще ме оставите...

Навън Дино припалваше камиона, появи се и Данмарк — да заключи след тях и вземе ключовете от свърталището. В суматохата Ачо, прикриван от Павлинка, успя да се скрие в дъното на фургона, затрупан с кашони и вехти одеяла.

— Кофа взехте, нали, както ви предупредих! — напомни им митничарят. — Закрепете я добре, да не стане някой франс; какъвто случай вече имаше...

Камионът потегли, но преди да се насочи към митницата, минаха край един склад, да вземат истинския товар на Дино: кашони с пити кашкавал и тенекии с овче сирене — зад тяхната стена щеше да бъде празното пространство за бегълците.

Два часа по-късно Данмарк стоеше пред разтворените врати на фургона, Стела му подаваше паспорт след паспорт, той поглеждаше името, сетне човека, който се подаваше в тясната пролука между кашоните.

— Луко Иванов Луков!... Павлина и Касандра... бебето... Николай Христов Колев, съпругът... Росица Иванова Диамандиева?

Полуавтоматичният печат оставяше своята следа върху страница трийсет и първа.

— Кажете на циганина да излиза от дъното! — каза накрая митничарят. — Знам, че е там, не ме будалкайте.

Всеки помисли, че някой от групата е издал Ачо, затова го измъкнаха без съпротива. (В действителност нямаше предателство, а само една елементарна митничарска интуиция.)

— Имам две хиляди марки бе, бат' Данчо! — Ачо бе съкрушен от лошия шанс, който го сполетя. — Да ти ги дам всичките...

— Няма начин, приятел! Аз да те пусна, още в Гюргево ще те наградят комшиите...

— Нека замина бе, бате!

— Не може всички да заминат. Все някой трябва да остане в тая страна, не може всички... Ние с теб оставаме!

Преди да хлопне вратите, Данмарк им пожела добър път и попита има ли някакво последно желание, което е в състояние да им изпълни.

— Една бира! — поиска Никсън.

Но желанието му не бе изпълнено по технически причини: най-близката лавка имаше почивен ден.

Дино козирува на Данмарк и влезе в кабината; от другата страна щеше да му прави компания, по дългите пътища на Средна Европа, Параскева Иван Стефанова, която — кой знае защо — всички наричаха Стела. Тя имаше младо, красиво лице, като на куклите Барби, и щеше

да задържа погледите на всички униформени и цивилни, които щяха да надникват през стъклото; това щеше да улеснява пътуването до известна степен.

Данмарк прибра печата и клещите за пломбиране и тръгна към офиса си. Циганинът вървеше до него, загледан в пейджъра, който стискаше в шепа.

— От кого го сви?

— Луко ми го даде. Честен кръст, бате! Луко Луков каза, че няма да му требе...

— Добре, добре, влачи! И едно предупреждение: няма да ходиш в Профилакториума, че онова ченге ще те свари на сапун...

— Евстати ли? Пепел ти на езика, пу-пу!...

— Предупредил съм те, да не кажеш сетне, че... Хайде, още ли си тук?

Във фургона бе здрачно; малко светлинка идеше само от един отвор на страничното платнище, оставен за отдушник. Имаха и фенерче с батерии, което щеше да стои у Ники, но бе още рано да го използват.

Луко и Павлина лежах на дюшеците, сложени напречно на каросерията; между тях беше бебешкото легло. Отсреща, на дюшека по дължина, щяха да прекарват дните и нощите Росица и Ники. Макар че бе се загърнала с дебело вълнено палто и бе изпила два аспирина на тръгване, Росица трепереше зиморничаво, притисната в инженера.

Известно време двигателят на камиона виеше на изкачване; разбираха, че бяха на стръмнината пред Моста, после тръгнаха по равното и бръмченето се успокои.

— Стъпихме горе, връщане няма! — обади се Луко. — Погледни бе, Никсън, вижда ли се нещо — да не ставам аз!

Ники се надигна, откопча ремъка на брезентеното капаче, което затваряше кръглия отвор.

— На Моста сме!...

— Какво е времето навън? Мръкна се сякаш?

— Има облаци.

— „Я кажи ми, облаче ле бяло...“ — запя Луко Луков с недодялан и фалшив глас; в здрача Павлина напипа устата му и я

покри с ръка, да го заглуши: — Мълчи! Ще събудиш детето!

Седмица по-късно в криминалните хроники на таблоидите се появи съобщение, което мина почти незабелязано от читателите:

„Италианските гранични власти заловиха камион ИФА с българска регистрация, прекарвал нелегално български граждани без входни визи за страните от Централна Европа. Между стоката на италианския търговец от швейцарски произход Дино дел Монти били открити 70 кг наркотично вещество. Нарушителите са задържани. Води се следствие.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.